

EXAMEN
ORDINANDORUM
QUADRIPARTITUM,

*Pro Prima Tonsura,
& Minoribus Ordinibus, Sub-
diaconatu, Diaconatu, & Pres-
byteratu;*

S I V E
INSTITUTIONES
PRACTICÆ,

Ad hos non modò
ORDINES ritè exercendos, sed
RESOLUTIONES etiam, ad animarum
Curatores scientiâ praxique ministerio suo
multùm necessariâ instruendos
utilissimæ:

*Ex probatissimis tum antiquis, tum recen-
tioribus Auctoribus collectæ,*

P E R

R. P. LADISLAUM SENNYEI,
Soc. JESU, SS. Theologiæ Doctorem.

· COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Sumptib. VIDUÆ JOAN. HENR.
SCHLEBUSCH, propè arcem Summi
Templi, vulgò am Hoff. 1753.
Cum Privileg. Sac. Caf. Majest. speciali,

*Cam. Academicae in Aulae Universitatis
Exemplarium Cam. Academicae in Aulae Universitatis*

Bj Biem. B. VIII. 21

PRÆFATIO
AD LECTOREM.

Dum in Universitate Cræcensi,
ipso Anno jubilæo ejusdem
fundatæ, Cancellarii munere fun-
gerer, simulque in Reverendissi-
mo Consistorio Episcopali ad Or-
dinandorum Examen quarto jam
anno adhiberer, sæpius ab Ord-
nandis consultus, quosnam Au-
thores legendos suaderem, quo-
rum doctrinâ ad debitè subeun-
dum hoc Examen juvari possent,
nec ad manus essent libelli iis typis
aliquando vulgati, & hoc præcisè
sine conscripti, animum adjeci,
ad Quæstiones, numero, quàm
hactenus à nonnullis evulgatæ
sunt, majore, in dicto Examine
proponi solitas, ex probatissimis

Praefatio ad Lectorem.

Authoribus conscribendas, ut
privatos quospiam, qui avidiores
forent doctrinae ad dictos Ordines
aut necessariae, aut admodum
utilis, comparandae, non solum
consilio, sed & auxilio sublevarem.

Has proinde, quas hoc Opu-
sculo exhibeo pro materiarum
diversitate, diversis ex Autho-
ribus, videlicet: Tiberio, Mar-
chantio, Tamburino, Gobat,
Bailio, Barbosa, Quarti, Ga-
vanto, Pasqualigo, Christano,
Theologisque Scholasticis non
levi labore collegi.

Admonitum verò te volui,
Amice Lector, ne existimes, me
quaestionum hinc propositarum Re-
solutiones haberi velle omnes pro
certis & indisputabilibus; Cum
enim Rerum Conditor *tradiderit*
mundum disputationi hominum, di-
versos his à natura ipsa sensus in-
ditos esse, satis experimur, ut,
quam

Praefatio ad Lectorem.

quam veritatem tuetur unus, impugnet alter; & vicissim, quam propugnat iste, alter inficietur. Quæ causa erat, ut complura responsa notanter signarem, alia probabilia esse, alia probabiliora; alia ad unius, alia alterius Doctoris mentem. Fide autem jubere non vereor, neminem Examinandorum (etsi ad quæsitæ has solummodò resolutiones reddiderit) ab Ordine, ad quem aspirat, rejiciendum tanquam non satis litteratum, aut instructum, maximè si penetret etiam ratiunculas, quas plurimis responsis eo fine adjeci, ut ea non tantum veluti lectiones memoriæ mandate recitarentur, sed ut doctrinaliter possiderentur.

Inserui præterea non paucas quæstiunculas, ex Theologia Scholastica, non quòd Theologica doctrina singulis Ordinandis necessaria esset, sed tum ut profectus

Praefatio ad Lectorem.

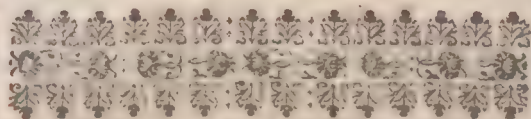
eorum, qui Theologiæ Scholasticæ operam navant, aliqua etiam in Consistorio Episcopali capi posset experientia, idque ad ipsorummet imprimis (si benè substiterint) commendationem, & non leve commodum, vel uti quorum, tanquam favore speciali dignorum, futuris temporibus in Beneficiorum distributione major erit ratio habenda, tum quia in his Septentrionalibus Regionibus ob mixturam variis hæresibus infectorum cum Catholicis major aliqua eruditio in iis vel maxime, qui sacris Ordinibus initiari postulant, necessaria est, ut dum occasio tulerit, sublimiori doctrinâ instructi *inimicis Crucis Christi* fidenter pectus opponere audeant, valeantque. Sed & iis, qui nondum è Philosophicis disciplinis emerferunt, perquam utile erit, sacratiorē doctrinam extremis quasi labris

Prefatio ad Lectorem.

labris delibare, id, quod facile
ex Opusculo hoc assequuntur, in
quo sublimior etiam doctrina non
Scholasticâ methodo, sed planâ,
clarâque Latinitate, ad cujusque
captum est proposita, eorumque
solummodò mentio facta, quæ
ad Doctrinam Fidei morumque
magis elucidandam conducentia
videbantur, subtilitatibus aliis,
maximè quæ in suppositionibus
impossibilibus fundantur, fervori
Scholasticarum Exercitationum
relictis.

Hoc igitur Opusculum, Amice
Lector, qui ad statum Ecclesia-
sticum, DEO ad ostium pulsante,
aspiras, amicum tibi reddito, &
si ejus familiaritate in aliquo te
adjutum deprehenderis, DEUM
lauda, & pro me
precare.

INDEX

TITULORUM

EXAMINIS QUADRIPARTITI

ORDINANDORUM.

PARTIS PRIMÆ,
Examen pro Prima Tonsura, &
Minoribus Ordinibus.

CAPUT I.

<i>Ex Rudimentis Fidei,</i>	Pagina 2
<i>Christianus quis dicendus,</i>	2
<i>Symbolum Apostolorum,</i>	5
<i>Oratio Dominica,</i>	8
<i>Salutatio Angelica,</i>	10
<i>Præcepta Decalogi.</i>	ibid.
<i>Præcepta Ecclesiæ.</i>	12
<i>Sacramenta,</i>	13
<i>Indulgentiæ,</i>	18
<i>Peccatum,</i>	20
<i>Virutes,</i>	23

CAPUT

INDEX TITULORUM.

CAPUT II.

<i>De Prima Tonsura, eius essentialia,</i>	24
<i>Eius Officium & Effectus,</i>	26
<i>Prærequisita ad eam,</i>	ibid.
<i>Lueratura ad eam requisita.</i>	28
<i>Finis illius suscipienda,</i>	ibid.
<i>Tempora ejus conferenda,</i>	29
<i>Clericus quid?</i>	ibid.
<i>Obligaciones Tonsurati,</i>	30
<i>Habitus & Tonsura,</i>	31
<i>Clericis prohibita,</i>	33
<i>Clericorum Privilegia,</i>	34
<i>Pœna indebitæ collationis,</i>	36

CAPUT III.

<i>De Ordinibus in communi,</i>	37
<i>Materia & Forma eorum,</i>	38
<i>Effectus eorum,</i>	40
<i>Requisita ad valorem,</i>	41
<i>Requisita ad debitam susceptionem,</i>	44
<i>Minister Ordinum,</i>	46
<i>Episcopus proprius quis,</i>	47
<i>Dimissoria licentia,</i>	54
<i>Ordinatio extra Diocesim,</i>	58
<i>Examen Ordinandi.</i>	60

INDEX TITULORUM

CAPUT IV.

<i>De Minoribus Ordinibus in communi,</i>	63
<i>Eorum natura,</i>	ibid.
<i>Prærequisita ad eos,</i>	64
<i>Obligationes,</i>	66
<i>Pœna mala Ordinationis,</i>	ibid.

CAPUT V.

<i>De Minoribus Ordinibus in specie,</i>	70
<i>Ostiarium,</i>	ibid.
<i>Lectorium,</i>	71
<i>Exorcistatus,</i>	72
<i>Acolythus,</i>	73

PARTIS SECUNDÆ,

Examen pro majoribus Ordinibus, & Subdiaconatu.

CAPUT I.

<i>Majorum Ordinum natura in communi,</i>	74
<i>Prærequisita ad illos,</i>	76
<i>Tempora eorum conferendorum,</i>	77
<i>Interstitia,</i>	80
<i>Tiulus mensæ,</i>	82
<i>Ordinum iteratio,</i>	87
<i>Pœna</i>	

INDEX TITULORUM.

<i>Pœne mala ordinationis in Sacris,</i>	90
<i>Obligationes Majorum Ordinum,</i>	92
<i>Obligatio ad castitatem,</i>	ibid.
<i>Hora Canonica,</i>	97
<i>Causa excusantes ab Horis Canonicis,</i>	109

CAPUT II.

<i>De Subdiaconatu,</i>	114
-------------------------	-----

CAPUT III.

<i>Ex doctrina Fidei pro Subdiaconis,</i>	119
<i>De Ecclesia,</i>	ibid.
<i>De Fide Divina,</i>	120
<i>De Sanctissima Trinitate,</i>	121
<i>De Incarnatione Verbi Divini,</i>	123
<i>De Sacramentis,</i>	124
<i>De Sacramentalibus,</i>	136

CAPUT IV.

<i>De Censuris & Irregularitate,</i>	137
<i>De eisdem in genere,</i>	ibid.
<i>De Excommunicatione,</i>	138
<i>De Suspensione,</i>	139
<i>De Depositione & Degradatione,</i>	140
<i>De Interdictis,</i>	141
<i>De Irregularitate,</i>	142

PAR-

INDEX TITULORUM.

PARTIS TERTIÆ, Examen pro Diaconatu.

CAPUT I.

De Diaconatu, 130

CAPUT II.

*De assistentia Diaconi Sacerdoti cum
Subdiacono,* 158

CAPUT III.

Questiones Miscellaneæ pro Diaconis, 166
De Fine ultimo hominis, 167
De Actibus humanis, 169
De Peccatis, 170
De Legibus & Præceptis, 172
De Gratia Divina, 174
De Virtutibus, 179
De Virtutibus Theologicis, 180
De Virtutibus Cardinalibus, 184

CAPUT IV.

De Baptismo, 188
De Baptismo triplici, ibid.
De

INDEX TITULORUM.

<i>De Materia remota Baptismi,</i>	193
<i>De Materia proxima Baptismi,</i>	192
<i>De Forma Baptismi,</i>	196
<i>De Iteratione Baptismi,</i>	200
<i>De Ministro Baptismi,</i>	202
<i>De Subiecto Baptismi,</i>	205
<i>De Cognatione spiritali ex Baptismo.</i>	211

PARTIS QUARTÆ, Examen pro Presbyteratu.

CAPUT I.

<i>De Materia, Forma, Officio, &c.</i>	
<i>Presbyteratus,</i>	218
<i>De Presbyteratu in genere,</i>	ibid.
<i>De Materia & Forma Presbyt.</i>	220
<i>De Episcopatu,</i>	226
<i>De Vestibus Sacerdotalibus,</i>	ibid.
<i>De Potestate simplicis Sacerdotis,</i>	229

CAPUT II.

<i>De SS. Eucharistia Sacramento,</i>	231
<i>Ejus Natura & Essentia,</i>	ibid.
<i>Materia Sacram. Corporis Christi,</i>	237
<i>Materia Calicis,</i>	239
<i>Præsentia Materia,</i>	241

Quan-

INDEX TITULORUM.

<i>Quantitas Materia,</i>	242
<i>Determinatio Materia,</i>	ibid.
<i>Necessitas utriusque speciei,</i>	245
<i>Forma Sacramenti Eucharistia,</i>	247
<i>Actio conversiva,</i>	248
<i>Effectus Sacramenti Eucharistia,</i>	251
<i>Sacrificium incrementum,</i>	253

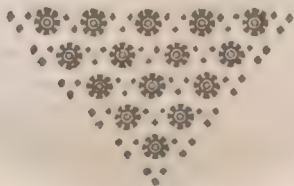
CAPUT III.

<i>De Missa, & ad eam pertinentibus,</i>	259
<i>Rubrica Missalis,</i>	ibid.
<i>Missa interruptio per cessationem,</i>	264
<i>Missa interpolatio,</i>	269
<i>Omissio partium in Missa,</i>	271
<i>Additio ad Missam,</i>	275
<i>Mutatio ritus in Missa,</i>	278
<i>Missa votiva,</i>	284
<i>Missa de Sanctis,</i>	288
<i>Missa Reliquiarum,</i>	289
<i>Missa in Capellis,</i>	290
<i>Missa Defunctorum,</i>	292
<i>Defectus Missa supplendi,</i>	296
<i>Defectus substantiales supplendi in materia,</i>	297
<i>Defectus Vini,</i>	300
<i>Defectus Forma,</i>	303
<i>Defectus</i>	

INDEX TITULORUM.

<i>Defectus intentionis,</i>	304
<i>Missæ ab alio supplenda,</i>	305
<i>Ministrans celebranti,</i>	309
<i>Tempus Missæ dicenda,</i>	312
<i>Missæ iteratio eodem die,</i>	314
<i>Hora celebrandi,</i>	320
<i>Locus Missæ celebranda,</i>	324
<i>Ecclesiarum pollutio,</i>	332
<i>Altare,</i>	333
<i>Altaris ornatu,</i>	335
<i>Apparatus pro Sacrificio,</i>	341
<i>Vestes Sacre,</i>	346
<i>Ieiunio celebrandum,</i>	356
<i>Varia Questiones,</i>	360
<i>Suppendium pro Sacrificio,</i>	364

PRIVILEGIUM
CÆSAREUM,

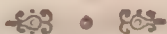
Et
Facultas R. P. Provincialis.

Ego infrà scriptus Societatis JESU per Provinciam Rheni inferioris Præpositus Provincialis facultate mihi ab Adm. R. P. Nostro Ignatio Vice Comite, Universæ Societatis Præposito Generali ad id concessâ, do facultatem HÆREDIBUS D. JOANNIS HENRICI SCHLEBUSCH, Bibliopolæ Colonienfis, ad decennium recudendi Librum, R. P. Ladislii Sennyei, Soc. JESU, cui titulus: *Examen Ordinandorum*, 12mo. Item, Librum R. P. Francisci Mendoza, Soc. JESU, cui titulus: *Viridarium utriusque eruditionis, tam sacra, quam profana*, in 8vo. Eidemque jus usurpandi Privilegii Cæsarei eatenus indulgeo, ut libros hos nemo alius intrâ dictum decennium recudere, nemò intrâ Sacri Romani Imperii fines, & Hæreditarias S. Cæsareæ Majestatis Provincias importare, aut venum exponere valeat. In cujus rei fidem has manu propriâ signatas, & officii mei Sigillo munitas dedi. Embricæ, die 20 Julii, Anno 1753.

(L.S.)

*Joannes Schreiber, Soc. JESU.
p. t. Provincialis, m. p.*

EXA-

EXAMEN

ORDINANDORUM.

PARS PRIMA.

Pro Prima Tonsura, & Minoribus Ordinibus.

CAPUT I.

Ex Rudimentis Fidei.

Exempletis: sarnabou, nouel, sarnabou

Quid petitis? R. Examinari pro prima Tonsura, & Minoribus Ordinibus.

2. Quid sors incumbit taliter initiari cupienti?

R. Ex Concil. Trid. Sess. 23. cap. 4. de Reform. Prima Tonsura non initientur, qui Fidei Rudimentis edocti non fuerint, qui que legere & scribere nesciunt. Et Cap. 11. Nec Minoribus Ordinibus, qui Latinam linguam saltem non intelligant.

3. An non pro Minoribus Ordinibus requiratur etiam notitia eorum, quæ ad hoc munus pertinent?

R. Utique Domine, quia cum iis initiati, suum quilibet munus exercere debeant, notitiam ejus habere debent.

A

4. Potestis

4. *Potestne feminæ admitti ad Primum Tonsuram, & Minores Ordines?* R. Non potest: quia sicut Ordines iest, ita & prima Tonsura, tanquam dispositio ad Ordines, non pro feminis, sed pro maribus instituta sunt.

5. *An ego mas infidelis admitti potest?* R. Negative: quia per baptismum non est aggregatus numero Christianorum.

Christianus quis?

6. *Eccur Baptismus prærequiritur?* R. Quia est tanquam janua ad reliqua Sacramenta.

7. *Cum Baptismus dicatur esse janua ad reliqua Sacramenta, an ergo reliqua omnia Sacramenta invalide suscipiuntur ante illum?* R. Sacramenta omnia præter Eucharistiam invalidè suscipi ante baptismum, Eucharistix enim confectio, cum à suscipiente non dependeat, ea non invalidè, sed solum infructuosè, & quali materialiter sumetur seu suscipietur.

8. *Quid igitur est esse Christianum?* Resp. Est per Sacramentum Baptismi, Unctionis, Christi participem, ejusque membrum effici.

9. *Unde enim Christianus Catholicus?* R. Negative.

10. *Quis ergo dicitur verè Catholicus?* R. Qui Baptismi Sacramento initiatus, in Ecclesia DEI veram Christi doctrinam proficetur.

11. *Hæretici suntne Christiani, & Catholici?* R. Sunt Christiani, si sunt legitimè baptizati. Non sunt Catholici, qui adharent sectis & opinionibus ab Ecclesia Catholica seu universali alienis.

12. *Suntne saltem capaces Primæ Tonsuræ & Minorum Ordinum?* R. *Eos validè quidem suscipere posse, sed non licitè.*

13. *Quod est signum Christiani?* R. *Est signum sanctæ Crucis.*

14. *Quomodo hoc signum formatur?* Resp. *Formatur, ducendo tres tantum, vel omnes quinque digitos extenditæ manus dexteræ, à fronte ad pectus, à pectore ad humerum sinistrum, & ab hoc ad dextrum, dicendo: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

15. *Formando sic Crucem, quando nominatur Pater, quando Filius, & quando Spiritus Sanctus?* R. *Digitos applicando fronti, nominantur Pater, pectori Filius, utrique humero Spiritus Sanctus.*

16. *Cur ad formandum signum Crucis manus dextra adhibetur?* R. *Ex Iuliano M. lib. 1. de Misi, c. 45. quia est dignior. Congruum autem est, ut ad obsequium DEI digniora membra corporis nostri adhibeamus.*

17. *Cur tres digiti ad formandum hoc signum adhibentur?* R. *Ad indicandam confessionem Trinitatis Personarum in unitate naturæ.*

18. *Cur autem quinque digiti?* R. *In memoriam & venerationem quinque Vulnerum Christi.*

19. *Cur nominatur Pater, quando tangitur frons?* R. *Datur intelligi, quod sicut ex capite in summo corporis nostri locato vita ad reliquum corpus derivatur; ita Patrem rerum omnium principium esse agnoscamus.*

20. *Cur Filius nominatur, dum tangitur pectus?* R. *Significatur Filium non solum ab aeterno*

à Patre procedere, sed etiam in tempore pro salute nostra in utero Virginis conceptum, & tandem in visceribus terræ sepultum esse.

21. *Cur nominatur Spiritus sanctus, dum uterque humerus tangitur?* R. Denotatur tanquam Amor Divinus, à Patre & Filio tanquam uno principio procedens, ejusdem cum utroque naturæ.

22. *An nescis aliam etiam rationem?* R. Scio, ad insinuandum videlicet, quod Spiritus sanctus per incarnationem Filii, nos, qui à sinistris filii iræramus, per gratiæ infusionem ad dextram transferendo fecerit hæredes Regni DEI.

23. *Formaturne signum Crucis alio etiam modo?* R. Formari pollice & indice manus dextræ conjunctis, signando se Crucis signò in fronte, ore, & pectore, seu corde, dicendo ad signum frontis: *In nomine Patris*, ad signum oris: *Et Filii*, ad signum pectoris seu cordis: *Et Spiritus Sancti*.

24. *Cur duo digiti conjuncti in hoc signo fermando adhaerentur?* R. Significari duas naturas, Divinam & humanam in Christo, contra hæresim Monotelitarum, unam tantum in Christo naturam agnoscentium, & idèò unicò tantum dignitò signò Crucis se signantium.

25. *Cur ad signum frontis Pater, ad signum oris Filius, ad signum pectoris Spiritus Sanctus nominantur?* R. Quia in fronte (ut suprà dictum est) Patrem rerum omnium principium, in ore Filium, Verbum ab ore Patris procedens, in corde amoris sede Spiritum Sanctum Amorem Divinum confitemur.

26. *Cur signo hoc frontem, os, & Pectus seu cor signamus?* R. Ex mente S. Augustini in Psal. 30.

Frontem

Ex Rudimentis Fidei.

5

Frontem verecundiæ sedem signamus, ne nos pudeat ignominie Christi, os & cor eodem veluti signaculo custoditum volumus, ne quidquam aut ex corde, aut ex ore contra DEUM vel proximum procedat.

27. Dicite adhuc aliam rationem, si occurras?

R. Significare etiam posse promptitudinem animi ad confitendum semper crucis Mysterium; *Cogitatione*, quæ in fronte rehdet; *Verbo*, quod ab ore procedit, & *opere*, quod à cordis, seu amoris imperio gubernatur.

28. Cur autem dicitur: In nomine Patris, &c. & non in nominibus? R. Quia per nomen in singulari denotatur Patris, & Filii, & Spiritûs S. trium Personarum Divinarum una natura.

29. Suntne ergo tres Personæ Divinæ æquales inter se? R. Esse omninò æquales, ita, ut nec una perfectior sit alterâ, nec omnes tres perfectiores unâ, quia omnes & singulæ sunt unus DEUS.

30. Dicite etiam, quæ mysteria contineantur in hoc signo Crucis? Respond. Contineri summam Fidei Christianæ; quatenus per verba Deum Trinum & Unum, per signum Crucis verò passionem & mortem Christi, & per eam redemptionem nostram profitemur.

Symbolum Apostolorum.

31. Quæ sunt articuli credendi à Christiano? R. Duodecim, in Symbolo Apostolorum contenti.

32. Cur vocatur Symbolum Apostolorum? R. Quia est compositum ab Apostolis.

33. *Cupio aliquid mihi recitari?* R. Credo in DEUM Patrem, &c.

34. *Quomodo creatus potest Filius DEI? & Deus natus in tempore, passus, mortuus, & sepultus?* R. Secundum Humanitatem.

35. *Ad quos inferos descendit?* R. Non ad locum damnatorum, sed ad Limbum, in quo animæ sanctæ Salvatorem suspirabant.

36. *Descenditne cum anima & corpore?* R. Corpus reliquit in sepulchro, illudque postea tertio die gloriosum reasumpsit.

37. *Cur dicitur in proci:* Descendit ad inferos? R. Quia etiam ad Purgatorium descendit, indeque multas animas liberavit.

38. *Cur dicitur Christus in caelis sedere?* R. Significatur quies post exantlatos labores, vel etiam potestas Judicis jam ei tributa.

39. *Cur dicitur sedere ad dextram Patris?* R. Quia supremam in caelis gloriam consecutus est.

40. *Quales vivos & mortuos judicaturus est?* R. Per vivos intelligi electos, per mortuos vero reprobos.

41. *Cum quilibet particulariter post mortem judicetur, cur instituitur iudicium universale?* R. Tum, ut omnis homo judicetur non solum in anima, sed in corpore; tum ut Christus, qui fuit reprobatus ab omnibus, tunc agnoscat coram caelo, mundo, & inferis.

42. *Quid est Ecclesia, in quam creditur?* R. Est congregatio omnium Fidelium sub uno capite Christo, & ejus in terris Vicario.

43. *Estne Ecclesia una, & non plures?* R. Est una, unitate fidei & doctrinae.

44. *Quare Ecclesia dicitur sancta?* R. Quia non nisi sancta docet, & in Fide, & in moribus. Item, quia in ea sunt sanctificationis media, ut Baptismus, & alia Sacramenta. Et quia extra eam non potest sanctitas reperiri, nec salus: in ea autem multi Sancti sunt.

45. *Cur dicitur Catholica?* R. Quia extendit se ad omnes mundi partes, & ad omne tempus a temporibus Christi, proindeque est universalis.

46. *Cur autem vocatur Apostolica?* R. Quia ab Apostolis fundata & doctrinâ & sanguine.

47. *Cur denique Romana nuncupatur?* R. Quia Romana Mater est omnium Ecclesiarum, cui Christus primatum dedit.

48. *Quid est Communio Sanctorum?* R. Quod Sancti & Iusti inter se communicationem specialem habent, et quam non habet unus corporis. Item quod sit in Ecclesia DEI communio rerum sanctorum.

49. *Quae sunt res illae sanctae, in quibus communicamus?* R. Sanguis redemptionis, Sacramenta, dona gratiae, Verbum DEI. Item opera bonae: cum enim sumus membra ejusdem corporis, dum quis orat, jeiunat, non solum sibi, sed omnibus orat, jeiunat.

50. *Habentne mali etiam partem in hac communione Sanctorum?* R. Habent, tum quia boni suis precibus saepe illis impetrant gratiam, tum quia propter societatem cum bonis saepe evadunt afflictiones & vindictam DEI.

51. *An aliquem fructum etiam Animae Purgatorii percipiunt?* R. Omnino; quia cum sint membra viva nobis conjuncta per eandem

fidem, spem, charitatem, juvantur satisfactionibus nostris.

52. *Multa de credendis dicta sunt, & de ipsa fide nihil; quid ergo est fides?* R. Est prima virtus requisita in Christiano, donumque Dei, quo firmiter assentimur illis, quæ revelata sunt à Deo.

53. *Suntne ea solum credenda, quæ in Scriptura continentur?* R. Etiam Traditiones Ecclesiæ credendas esse.

54. *Quid est spes?* R. Est prima post fidem virtus in Christiano requisita, per quam certa cum fiducia, nostræ salutis, & æternæ vitæ bona expectantur.

55. *Quis est præcipuus actus spei?* Resp. Est oratio, seu mentis ad DEUM elevatio, quâ bona precamur, vel mala deprecamur, vel DEUM benedicimus.

Oratio Dominica.

56. *Quæ est excellentissima omnium oratio?* R. Oratio Dominica, sic dicta, quia eam Dominus noster JESUS Christus primum Apostolos docuit.

57. *Quæ ea petitiones continet?* R. Septem. In quibus tamen, quidquid à DEO petere possumus, comprehenditur.

58. *Estne etiam petitio: Pater noster, qui es in cælis?* R. Non, sed præmittitur ad attentionem, & filialem fiduciam in nobis erga DEUM, tanquam Patrem optimum, excitandam.

59. *Quid est: Sanctificetur Nomen tuum?* R. Ut semper, ubique, in omnibus, ab omnibus, promoveatur cognitio, timor, amor, honor & cultus Divinus.

Ex Rudimentis Fidei.

9

60. *Quale Regnum petitur advenire?* R. Imprimis Regnum gratiæ, quo DEUS in via regnat in nobis. Deinde Regnum æternæ gloriæ, quod nobis servatur tanquam filiis.

61. *Cur petitur voluntas DEI fieri sicut in celo?* R. Ut & nos, sicut Angeli, integrè, perfectè, & constanter adimpleamus eam.

62. *Qualis panis petitur?* R. Non solum cibus, & alia corporalia, sed etiam panis spiritualis, uti sunt Verbum DEI, oratio, inspirationes, dona gratiæ, & principaliter panis Eucharisticus.

63. *Cur petitur quotidianus?* R. Quia & quotidie necessarius, & semper à solo DEO expectandus.

64. *An etiam panis Eucharisticus quotidianus?* R. Ita, tum quia quotidie illum sumebant fideles, tum quia quotidie decet, nos illum spiritualiter manducare.

65. *Cur petitur hodie?* R. Ne de crastino solliciti simus; & ut quotidie ad Deum confugiamus.

66. *Qualia debita petimus dimitti?* Resp. Peccata tam mortalia, quàm venialia.

67. *Cur vocantur debita?* R. Quia reos & debitores nos faciunt pœnæ æternæ, si mortalia sint; temporalis, si venialia.

68. *Quid est non induci in tentationem?* R. Non est non tentari; quia tentatio est vita hominis super terram, & Christus ipse tentatus fuit; sed est non succumbere tentationi.

69. *Quid est liberari ob omni malo?* R. Imprimis à malo dæmone; deinde à malis animæ, demum à malis corporis.

Pars I. Caput I.
Saluatio Angelica.

70. *Saluatio Angelica unde sic dicta? R.* Non quod ejus author sit Angelus, sed quod primaria ejus pars Angeli ore primum pronunciata fuit; deinde usitata ab Ecclesia, dictata verò Angelo à Spiritu sancto, seu sanctissima Trinitate.

71. *Quos partes habet Saluatio Angelica? R.* Tres. Prima: Ave gratia plena, Dominus tecum, ab Angelo pronunciata. 2. Benedictus tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui, ab Elisabeth Spiritu sancto repleta dicta. 3. Ora pro nobis, &c. addita ab Ecclesia.

72. *Quae est virtus maximè necessaria Christiano? R.* Charitas, per quam DEUS propter se diligitur, proximus autem propter DEUM.

73. *Quo indicio se probat charitas erga DEUM? R.* Observatione mandatorum ejus: Qui enim habet mandata mea, & servat ea, ille est, qui diligit Me. Joan. 14.

Praecepta Decalogi.

74. *Quot sunt Praecepta Decalogi? R.* Decem à DEO nobis per Moysen data, omnibus observatu possibilia, & cum Divina gratia facilia.

75. *Quid praecipitur: Non habebis Deos alienos coram Me? R.* DEUM adorare, & illi soli servire, cavere item infidelitatem, magias, divinationes, observationes superstitionas, & quemcunque cultum impium.

76. *Licetne tam nō sanctos quam ceteros & invocaret?*

R.

82. Licet, sed inferiore cultus gradu, quàm DEUM; videlicet tanquam Ioh. amicos, & nostros apud eum intercessores ac Paternos.

77. *Licetne venerari imagines Christi & Sanctorum?* R. Licet, non eos (sicut Ethnici faciunt) adorando; sed in iis Christum & sanctos venerando.

78. *Quæ peccata contra secundum præceptum?* R. Qui dñe, rem illicitam, aut sine necessitate jurant. Qui Deum, vel Sanctos blasphemant. Qui per Caput, per mortem, per Sanguinem Christi jurant; qui semper in ore Deum, vel eorum nom habent, peccem, vel mortem. Qui vota sua non adimplent.

79. *Quid per Sabbatum, quod sanctificare jubetur, intelligitur?* Dies Dominica à temporibus Apostolorum; siquidem S. Joannes dicit, se fuisse in spiritu in Dominica die.

80. *Cur sabbatum mutatum est in Dominicam?* R. In memoriam Resurrectionis Christi, quæ in Dominica facta est. Sed & alia mysteria hæc dies habet, quia fuit dies Creationis, Nativitatis Christi; Pentecostes.

81. *Cur dies Sabbathi est solennis beate Virginis?* R. Quia illo die manit in illa lumen Fidei, aliis omnibus vacillantibus.

82. *Quomodo sanctificanda dies Dominica?* Resp. Audiendo Missam & Verbum DEI, confitendo, communicando, orando, à servilibus laboribus abstinendo.

83. *Per Patrem & Matrem, quæ honorare jubetur, quid intelligitur?* R. Non solum Parentes, sed etiam patres spirituales; uti sunt Pastores, Confessarii, Sacerdotes.

Item Seniores, & Superiores, tam spirituales, quam temporales.

84. *Quid prohibetur per Non occides?* R. Non solum homicidium, & injusta sanguinis effusio, sed etiam rixæ & odia in proximum.

85. *Quid per non machaberis?* R. Omne peccatum immunditiei, ut: Adulterium, fornicatio, incestus, stuprum, sacrilegium, raptus, peccatum contra naturam.

86. *Quid per non furtum facies?* R. Furtum simplex, seu occulta acceptio, & detentio rei alienæ. Rapina, seu violenta rei alienæ acceptio præsentis domino. Sacrilegium, seu acceptio rei sacræ, vel etiam rei non sacræ de loco sacro. Item omne injustum lucrum, & injusta negotiatio.

87. *Quid per non falsum testimonium dices?* R. Præter testimonium falsum, etiam injusta Judicum sententia, Advocatorum, Procuratorum, Notariorum iniquitas. Item temerarium judicium, mendacium, susurratio, adulatio, detractio, quam aliqui ad furtum, quatenus est occulta famæ sublatio, & ad occisionem, quatenus fama vitæ comparatur, referunt.

88. *Quid per non concupisces?* R. Omnes actus interni circa concupiscibilia liberi & voluntarii. Unde cogitationes & delectationes non voluntariæ, peccaminosæ non sunt.

Præcepta Ecclesiæ.

89. *Suntne adhuc alia præcepta à Christianis observanda?* R. Sunt quinque præcepta Ecclesiæ: De diebus festivis celebrandis: de Missa

Ex Rudimentis Fidei. 13

Missæ reverenter audienda die festo ; de observatione jejunii , & abstinentiæ ; de confessione annua ; de Communione Paschali.

90. Satisfacitne præcepto de Missa , qui toto tempore, vel majori parte Sacri garru? R. Non, quia non audit reverenter , & moraliter.

91. Quid est jejunare? R. Est abstinendo ab esu carniû , semel in die corpus cibo reficere.

92. Qui obligantur per se hoc præcepto? R. Qui vigesimum primum ætatis annum compleverunt , & annum sexagesimum supergressi non sunt.

93. An sapius in die bibendo violetur hoc præceptum? R. Non, quia tantum comestio prohibetur.

Sacramenta.

94. Quid est Sacramentum? R. Est invisibilis gratiæ signum visibile , ad nostram sanctificationem divinitus institutum.

95. Conferuntne omnia Sacramenta gratiam? R. Sacramenta Novæ Legis omnia conferunt, quia sunt signa practica gratiæ.

96. Quid autem est gratia? R. Est vera interna animæ sanctitas & amicitia cum Deo.

97. Quot sunt Sacramenta Novæ Legi? R. Sunt septem , omnia à Christo Domino instituta : Baptismus , Confirmatio , Eucharistia , Pœnitentia , Extrema Unctio , Ordo , Matrimonium.

98. Suntne omnia Sacramenta omnibus necessariâ? R. Negativè, sed Baptismus omnibus ad salutem necessarius est, Pœnitentia relapsis

in peccatum, Eucharistia ex præcepto omnibus rationis usum habentibus. Reliqua per se non ita necessaria sunt singulis, quamvis Ordo & Matrimonium necessaria sint toti Ecclesie.

99. *Suntne iterabilia omnia Sacramenta?*
R. Baptismum, Confirmationem, & Ordinem non posse iterari.

100. *An ego baptizatus, confirmatus, & ordinatus, simular, & postea rejoinit, neque iterum iterum recipere eadem Sacramenta?*

R. Nec debere, nec posse, quia manet in illis character prius impressus, utpotè indelebilis.

101. *Aliquidem semel baptizatus nequit rebaptizari, et characterem acceptum, mutatur, nec post confirmari, nec ordinari, cum & per hæc Sacramenta characterem accipere debet?* Resp. Magnam esse diversitatem, quia per hæc duo Sacramenta accipit characteres diversæ rationis, & quidem cum characterè Baptismi ad invicem subordinatos; in iteratione autem Baptismi deberet repeti idem character, qui foret superfluous.

102. *Quid est Baptismus?* R. Est Sacramentum, quo spiritualiter renascimur, & peccatorum plenâ remissione perceptâ, in filios DEI adoptamur.

103. *Quid est plene peccatorum remissio?*
R. Est originalis, & actualium tam quoad culpam, quam quoad totam pœnam delictio.

104. *Suntne omnes homines Baptismi capaces?*
R. Omnes parvi & magni, viri & feminae, sicut enim salutis capaces sunt, ita medi ad salutem unice necessarii capaces esse debent.

105. *Quid est Confirmatio?* R. Est baptizatis collatum

collatum ab Episcopo Sacramentum, quò in Spiritu roboramur ad credendum, & nomen Domini, ubi opus erit, confitendum.

106. *Quæ sunt capies huius Sacramenti?* R. Omnes baptizati, & non alii, siue sint infantes, siue adulti. De cognatione spirituali, quæ ex hoc Sacramento nascitur, par ferè est ratio ac in Baptismo, de quo agimus infra proprio capite.

107. *Quid est Eucharistia?* R. Est Sacramentum Corporis & Sanguinis Domini nostri, verè, re-iter & immutabiliter eius Corpus & Sanguinem continens.

108. *Mancine panis & vinum in hoc Sacramento?* R. Non, sed convertitur in Corpus & Sanguinem Christi, relictis solum speciebus panis & vini.

109. *Estne totus Christus sub speciebus panis?* R. Est totus secundum Divinitatem & Humanitatem, secundum Carnem & Sanguinem.

110. *Quomodo secundum Sanguinem, cum sacerdos immundicat: Hoc est Corpus meum?* R. Quia est Corpus vivum, quale habuit Christus, dum instituit hoc Sacramentum. Corpus autem vivum sine sanguine esse non potest.

111. *Qualis adoratio debetur huic Sacramento?* R. Eadem quæ Christo Domino, ac æterno DEO, quem illic præsentem agnoscimus.

112. *Quid requiritur, ut digne sumatur hoc Sacramentum?* R. Status gratiæ; ac probe conscius peccati mortalis debet præmittere Confessionem. Qui enim manducat indigne, iudicium sibi manducat.

113. *Possuntne laici sumere hoc Sacramentum sub*

sub utraq; specie? R. Non; Fides enim docet, sub qualibet totum Christum contineri; & Ecclesia ob iustas causas prohibet sumi sub utraque specie.

114. *Estne Eucharistia etiam Sacrificium?* R. Est Sacrificium, quod nos Missam vocamus.

115. *Quid est pœnitentia?* R. Est Sacramentum, in quo lapsis post Baptismum à Sacerdote venia peccatorum confertur.

116. *Quot sunt partes pœnitentiæ, ex parte pœnitentis requisitæ?* R. Tres, Contritio, seu dolor de peccatis commissis, cum proposito non peccandi de cætero; Confessio peccatorum commissorum; & Satisfactio, quæ partes materiales vocantur.

117. *Dolor quando debet elici?* R. Saltem eliciatur ante absolutionem Sacerdotis.

118. *Dolor ex quo motivo debet elici?* Resp. Vel ex motivo Bonitatis Divinæ offensæ, & vocatur *contritio perfecta*; vel etiam ex metu gehennæ & pœnarum à Deo infligendarum, aut ex motivo turpitudinis peccati, & vocatur *contritio imperfecta*, seu *attritio*.

119. *Confessio quid est?* R. Est accusatio integra peccatorum facta Sacerdoti in ordine ad absolutionem, virtute clavium obtinendam.

120. *Quæ sunt conditiones Confessionis rite faciente?* R. 1. Sit præmeditata, hoc est, præmissò diligenti examine. 2. Sit humilis, tanquam accusatio coram Sacerdote, non ut homine, sed ut Iudice DEI locò constitutò. 3. Sit pura & sincera, propriorum scilicet peccatorum, non alienorum, rescissis superfluis,

huic, prout sunt in conscientia, sine excusationibus narratio. 4. Sit integra, quoad speciem & numerum peccatorum explicatio.

121. *Examen conscientie quomodo faciendum?*

R. 1. Agendæ DEO gratiæ pro beneficiis acceptis. 2. Petendum lumen ad recognoscenda sua peccata. 3. Ipsa peccata inquirenda quoad numerum, & speciem. 4. Dolor eliciendus de peccatis commissis. 5. Propositum faciendum non peccandi de cætero.

122. *Omittere voluntariè peccatum grave in confessione, estne peccatum mortale?* Resp. Esse gravissimum sacrilegium, quia reddit Sacramentum invalidum.

123. *Quando est obligatio confitendi?* Resp.

1. In probabili periculo mortis. 2. Quando suscipiendum est Sacramentum Eucharistiæ, aut aliud Sacramentum; vel ministranda Sacramenta, si sit conscientia peccati mortalis. 3. Adulti saltem semel in anno ex præcepto Ecclesiæ confiteri debent.

124. *Suntne etiam venialia peccata necessariò confitenda?* Resp. Non quidem necessariò, sunt tamen materia sufficiens, & propter ingentes utilitates spirituales, usurpanda eorum confessio, maximè etiam, ut saltem indirectè absolvamur à mortalibus, si quorum oblitus essemus.

125. *Quid est satisfactio?* Resp. Est poenitentia, quam imponit Confessariys potestate clavium.

126. *Estne obligatio eam implendi?* Resp. Est.

127. *Ad quid illa imponitur?* Resp. Ad deletionem poenæ temporalis remanentis post remissionem culpæ, & poenæ æternæ.

In-

Indulgentia.

128. *An non etiam per indulgentias delicta, potest poenitentia remitti?* R. Affirmativè.

129. *Quid est Indulgentia?* R. Est relaxatio poenae peccatis debitæ ex thesauro Ecclesiæ; Siquidem in Sacramento Poenitentiae non semper remittitur tota poena peccatis debita, sed aliquid manet vel hic vel in Purgatorio solvendum.

130. *Quis est iste thesaurus Ecclesiæ?* R. Est Thesaurus satisfactionum Christi, & Sanctorum: cujus thesauri clavem habet summus Pontifex à Christo sibi per Petrum datam.

131. *Quomodo hæc potestas est clavis regni Cælorum?* R. Quia removet poenae obligationem, quæ erat impedimentum ingrediendi Regnum Cælorum.

132. *Potestne Pontifex pro libitu dare Indulgentias?* R. Non, sed debet habere causam legitimam.

133. *Cur ita?* R. Quis est solum dispensator, & ideo debet dispensare juxta voluntatem Domini, quæ est, ut relaxatio poenarum ex justa causa detur, ne sit potius dissipatio, quam dispensatio.

134. *An non ergo omnes Indulgentiae sunt certae?* R. Nos debemus judicare illas certas esse; quia debemus judicare, Pontificem non dare sine justa causa, nec in illis errare.

135. *Quid requiritur ex parte nostræ ad lucranda indulgentias?* R. Ut adimpleantur opera injuncta, quæ plerumque solent esse Oratio, Jejunium, Eleemosyna, & similia.

136. *An ergo etiam puer jejungere debeat?* R. Quod sic, si vult lucrari indulgentias, sicut & Lixemolynam dare debet, si illa impungatur, quia sunt conditiones, sine quibus non, nisi ob causas iustas dispense Confessorius.

137. *Debentne opera impuncta fieri in statu gratiæ?* R. Non esse necessarium, esse tamen consultius. Sufficit autem ultimum opus fieri in statu gratiæ.

138. *Juvantne indulgentiæ animas defectorum?* R. Quod sic, per modum suffragii, quatenus nos offerimus DEO de thesauro Ecclesiæ satisfactionem, ut is eis suffragetur.

139. *Proxime autem infallibiliter?* Resp. Omnino: quia promissus Christus acceptationem hujus satisfactionis.

140. *Quid si anima, pro qua oramus, non sit in purgatorio?* R. Nec tunc fraudari nos merito, & applicationem fieri magis indigenti animæ.

141. *Quid est Extrema Unctio?* R. Est Sacramentum per unctionem olei ab Episcopo benedicti, & orationem Sacerdotis ægris applicandum ad salutem animæ, vel etiam corporis, à Christo institutum.

142. *Cur dicitur Extrema Unctio?* R. Quia Christianus in tribus Sacramentis ungitur; in Baptismo per Christum in vertice, & per oleum sacrum in scapulis & pectore; in Confirmatione in fronte, in hoc Sacramento in quinque sensuum organis; deinde qui extremis locis post omnia Sacramenta datur.

143. *Quis est aptus huius Sacramenti?* R. Omnis fidelis infirmus gravi infirmitate & periculosâ.

144. *Qui sunt effectus huius Sacramenti?*
 R. Est primò auxilium & robur animi
 ægroti contra mortis difficultates. Secundò,
 remissio peccatorum venialium. Tertiò,
 sanitas corporis, si animæ expediat.

145. *Quid est Ordo?* R. Est Sacramentum,
 quo spiritualis potestas & officium confertur.

146. *Quid est Matrimonium?* Resp. Est
 Sacramentum, quò vir & mulier legitimè
 contrahentes, individuum vitæ societatem
 ineunt, gratiamque recipiunt, tum ad so-
 bolem honestè & Christianè suscipiendam,
 ac educandam; tum ut feedæ libidinis &
 incontinentiæ peccatum evitetur; tum ut
 onera Matrimonii debitè sustineantur.

147. *Quot sunt officia Justitiæ Christianæ?*
 R. Duo: *Declina à malo, & fac bonum.*

Peccatum.

148. *Quotuplex est peccatum in genere?* R.
 Duplex: *Originale*, quod à primo parente
 commissum, per generationis viam transit
 ad posteros; & *Personale*, quod propriâ
 ejusque voluntate fit.

149. *Quotuplex est Personale?* R. Duplex:
Mortale, sic dictum, quòd mortem animæ
 præsentem adferat. Et *veniale*, quòd facilè
 venia ei tribuitur, sine quo nec justì qui-
 dem vivunt.

150. *Cur fugiendum peccatum?* R. Quia
 mortale DEUM graviter offendit, æter-
 nam felicitatem eripit, & æternas poenas
 affert peccatori. Veniale DEUM leviter
 offendit, minuit fervorem charitatis, im-
 pedit

pedie augmentum virtutum, & gratiarum Divinarum.

151. *Quæ sunt peccata capituli?* Respon. Septem: Superbia, Avaritia, Luxuria, Invidia, Gula, Ira, Acedia.

152. *Cur vocantur capitula?* R. Quia ex illis veluti capitibus & fontibus reliqua proficiuntur.

153. *Quid est superbia, quæ eius filie?* R. Est perversæ celsitudinis inordinatus appetitus. Filie eius sunt: Vana gloria, jactantia, ambitio, hypocrisis, arrogantia, tumor, præsumptio, despectus aliorum, pertinacia, discordia, inobedientia, ingratitude.

154. *Quid est Avaritia, quas habet filias?* R. Est inordinatus appetitus externorum bonorum. Filias habet: Immisericordiam erga inopes, inquietudinem, neglectum Divinorum, fiduciam in rebus temporalibus, usuram, fraudulentiam, mendacium, perjurium, fraudulentam decimationem, furtum, rapinam, sacrilegium, simoniam, oppressionem proximi.

155. *Quid est luxuria, quæ eius filie?* R. Est impuræ libidinis inordinatus appetitus. Præter species perfectas in Decalogo enumeratas, habet imperfectas sequentes: Aspectus impudicos, turpiloquia, cantus lubricos, oscula, contactus.

156. *Quid est invidia, quæ eius filie?* R. Est tristitia de bono alieno, tanquam diminutivo gloriæ propriæ. Filie eius sunt: Odium, susurratio, detractio, iudicium temerarium, prava interpretatio, contentio,
con-

contemptus, conspiratio, calumnia, convitium, improprium, exultatio in adversis proximi, tristitia in ejus prosperis.

157. *Quid est gula, quæ ejus filia?* R. Est appetitus inordinatus cibi & potus. Filia ejus sunt: Rixæ, perjuria, homicidia, inepta læticia, multiloquium, scurrilitas, immunditia, mentis hebetudo. Et quod potissimum, *quærum DEUS venter est.*

158. *Quid est ira, quæ ejus filia?* Resp. Est immoderata cupiditas vindictæ vel punitionis. Filia ejus sunt: Odium, indignatio, tumor, discordia, furor, crudelitas, clamores, minæ, contumeliæ, calumniæ, maledictiones, voces blasphemæ.

159. *Quid est accidia, quæ ejus filia?* R. Est torpor mentis, bona inchoare, vel prosequi negligentis. Filia ejus sunt: Dilatio poenitentia, odium DEI, desperatio, rerum spiritualium aversio, tepiditas, pusillanimitas, somnolentia, otiositas, indevotio, incuria, ignavia, tadium vitæ, diffidentia.

160. *Quæ virtutes his peccatis opponuntur?* R. Humilitas, liberalitas, castitas, benignitas, temperantia, patientia, devotio, seu sedula pietas.

161. *Quæ sunt peccata in Spiritum Sanctum, quæ & irremissibilia vocantur?* Respon. Sex: Præsumptio de misericordia DEI, vel de impunitate peccati, desperatio, apertæ veritatis impugnatio, fraternæ charitatis invidentia, obstinatio & impenitentia. Sic dicta,

dicta, quod suâ malitiâ sic Divinam gratiam excludant, ut neque in hoc seculo, nisi ægrè admodum, neque in futuro remittantur.

162. *Quæ sunt peccata in calum clamantia?*

R. Hæc quatuor: Homicidium voluntarium, sodomia, oppressio pauperum, viduarum, pupillorum, merces operariorum defraudata.

163. *Quæ modis peccata aliena nobis impuntur?* R. Novem: Consilio, jussione, consensu, irritatione, lutatione, seu adulatione, recitentiâ culor alienæ, conventiâ, vel indulgentiâ, rei alienæ, participatione, & pravâ facti alieni defensione.

Virtutes.

164. *Quæ sunt Virtutes omnium præcipuæ?*

R. Sunt tres Theologicæ: Fides, Spes, Charitas.

165. *Quæ sunt his proximæ?* R. Quatuor: Prudentia, Justitia, Temperantia, Fortitudo. Quæ Cardinales, seu quasi fontes aliorum dicuntur, omnem honestæ vitæ rationem continentes.

166. *Quæ sunt novissima hominis?* Respon. Mors, Judicium, Infernus, & Gloria coelestis. De quibus Sapiens: *Memorare novissima tua, & in æternum non peccabis.*

CAPUT II.

De Prima Tonsura.

Essentialia.

Quid est prima Tonsura? ^{1.} R. Est deputatio ad canendum in choro, seu Ecclesia, & ad ejus obsequium.

2. Cur prima tonsura ita vocatur? Resp. Quia est prima habilitatio ad deferendam Tonsuram clericalem, augendam postmodum cum proportionem ad augmentum gradus per reliquos Ordines.

3. Estne prima Tonsura Ordo? R. Negativè.

4. Estne saltem Sacramentum? R. Cum sub Sacramento Ordinis non comprehendatur, nec sub ullo alio ex Sacramentis, non poterit esse Sacramentum.

5. Quid ergo est? R. Est dispositio ad Ordines.

6. Et cur non est Ordo? R. Quia per illam nec imprimitur character, nec colla spiritualis potestas quidquam agendi circa Eucharistiam tribuitur, sed sit sola segregatio à statu seculari, deputatioque ad statum clericalem, ut eam suscipiens fiat capax Ordinum proprie dictorum, jurisdictionis Ecclesiasticæ, beneficiorum & privilegiorum.

7. Quomodo ergo judicas Tonsuratum se habere respectu Ordinatum? Eò ferè modò, quò Novitius respectu Familiæ Religiosæ.

8. An

8. *An non saltem comprehendatur in Bullis & Conciliis sub nomine Ordinum?* R. Juxta communem comprehendendi, exceptis fortè poenilibus, tanquam odiosis. Unde quibus sine limitatione, vetitum est conferre, vel recipere Ordines, hoc ipso tonsura etiam vetita est.

9. *Habene certam materiam & formam, per quam confertur?* R. Cum Ordo, & Sacramentum non sit, verà materià & formà non indiget, habet tamen quàm materiàm & formam.

10. *Quam illam?* R. Loco materiæ habet abscissionem capillorum, loco formæ verba ab Episcopo & à tonsurando pronuntianda: *Dominus pars hereditatis meæ, & calicis mei: Tu es, qui restitues hereditatem meam mihi.* Unde Marchinus existimat, etiam his omissis, posse aliquem, quocunq; alio modo, ab Episcopo deputari ad prædictum Ministerium Ecclesiæ.

11. *An quis in capite totaliter calvus est, possit suscipere primam tonsuram, cum nequeat conderi ab ordinante?* R. Possè; quia cum prima Tonsura non habeat veram materiàm & formam, sufficiet eandem ceremoniam adhibere, quantum fieri potest, quæ adhibetur cum capillatis.

12. *A quo potest conferri prima tonsura?* R. Ordinariè & per se à solo Episcopo; ab aliis solum ex privilegio.

13. *An autem à quocunq; Episcopo conferrè possit?* R. Per se solum à proprio, seu ab ordinario initiandi; est enim actus jurisdictionis, quam ordinariam non habet, nisi ordinarius.

Officium.

14. *Quod est officium Tonsurati?* R. Est canere in Ecclesia, ob quam causam Psalmista vocatur, & ei imponitur, ut semel recitet septem Psalmos poenitentiales, cum Litanis & precibus adjunctis. Item servire Ecclesiae.

Effectus.

15. *Quis est effectus Tonsurae?* R. Est Clericatus, qui complectitur dictam deputationem ad Ecclesiae servitium, capacitatem beneficiorum, & Privilegiorum Ecclesiasticorum, & Ordinum suscipiendorum.

16. *Conferturne etiam gratia sanctificans per primam Tonsuram?* R. Non; quia non est Sacramentum.

Prerequisite.

17. *Quae praequiruntur ex parte subiecti ad valide recipiendam primam Tonsuram?* R. Praeter sexum masculinum, & Baptisimum, (de quibus Cap. I. num. 4. & 5. diximus) requiritur in habentibus usum rationis etiam, ut voluntarie, & non pure coacte initietur. *Ex Cap. I. dist. 74.*

18. *Quae autem praequiruntur ad licitam ejus susceptionem?* R. Confirmationis Sacramentum, legitima aetas, non esse irregularem, vel simili aliquo impedimento affectum; sufficiens

ciens litteratura, intentio serviendi Deo, ita, ut non suscipiatur tantum ex causa fugiendi forum sæculare.

19. *An non prærequiritur etiam status gratiæ?* R. Non præquiri saltem sub mortali; quia cum tonsura non sit Sacramentum, non ponitur obex gratiæ per peccatum in ejus susceptione.

20. *An tonsurandus obligetur communicare eo die, quo initietur?* R. Negative, tum quia de nullo tali præcepto constat; tum quia si quæ rubrica est, erit tantum consultiva; tum denique, quia tonsura etiam post prandium conferri potest.

21. *Quis Sacramentum Confirmationis negligit, an graviter peccat?* R. Aliquos id sentire; valde tamen probabile esse, quod tantum venialiter, quia *Trident. Sess. 23. Cap. 4. de Reformat.* non videtur id graviter præcipere. Est autem congruum, ut is, qui proximè ad Ordines disponitur, sit prius roboratus in fide per Confirmationem.

22. *Quæ ætas requiritur ad primam Tonsuram?* R. Plerumque septennium completum; quia *Trident.* requirit, ut initiandus sciat rudimenta fidei, legere & scribere, quod ante usum rationis, qui annò ætatis septimò primum adesse censetur, vix reperiri in puero potest.

23. *Quid si ergò aliquis puer ante septennium sciret rudimenta fidei, legere & scribere, possetne recipere primam Tonsuram?* Respondet *Quinlanus* auctores, talem habentem usum rationis merito initiari posse.

24. Cur ad primam Tonsuram requiritur immunem esse ab irregularitate, cum irregularis solum arceatur per sacros Canones ab Ordinibus, inter quos Tonsura non numeratur? Resp. Quia prima Tonsura est janua & dispositio ad Ordines, per quam tonsuratus gaudet privilegiis Clericalibus, sitque idoneus ad Ecclesiæ Beneficia, & jurisdictionem, ideo graviter peccat cum irregularitate eam suscipiens, siquidem tentat fieri ad prædicta idoneus contra Ecclesiæ voluntatem.

Literatura.

25. Quanta literatura requiritur pro prima Tonsura? R. A Conc. Trid. requiri *sess.* 23. *cap.* 4. ut sciat legere & scribere, & fidei rudimenta.

26. Debetne scire latinè scribere & legere? *¶.* Sufficit, si sciat nativâ linguâ.

Finis.

27. An peccet mortaliter, qui recipit tonsuram ex intentione tantum fugiendi forum sæculare? R. Talem per se loquendo, à Gobat etiam à veniali excusari; eò, quòd non videatur indecens, petere rem sacram ob privilegium illi annexum; aliud esset, si fugeret forum sæculare, ob crimen aliquod patratum; sic enim non parum incommodi adferre posset Ecclesiæ. Alii dicunt, simpliciter peccare saltem venialiter contra Tridentini supra cit. præceptum.

28. Cur ergo is, qui Religionem ingreditur

De prima Tonsura.

29

animo non manens, peccat mortaliter? R. Quia talis decipit Religionem graviter, dum ejus expensis alitur contra Religionis voluntatem.

29. *An quis recipit Tonsuram ob solam spem Beneficium Ecclesiasticum acquirendi, peccet mortaliter?* Respondet Tamburinus, à veniali non excusari, quia est aliqua deordinatio spiritualibus uti, tanquam mediis ad temporalia.

30. *An Tonsuratus peccet mortaliter, si absque ulla specialis causa ducit uxorem?* Respondet Tamburinus, probabilius peccare solum venialiter, non ratione inconstantiæ, sed quia recedit à statu, quem in ipsa receptione Tonsuræ videtur aliqui tandem modo implicite Ecclesiæ promississe. Caterùm talis ipso jure perdit Beneficium, aut pensionem Ecclesiasticam, si quam habuit.

Tempora.

31. *Suntne certa tempora statuta pro conferenda prima Tonsura?* R. Illam conferri posse quocunque die, sive festo, sive profesto.

32. *Potestne simul conferri cum minoribus Ordinibus?* R. Posse, & plerumque ita fieri.

33. *Eritne irregularis, qui recipit Tonsuram aliquâ censurâ interdictus?* R. Tonsuratum, & minoribus initiatum, excipi ab hac irregularitate, etiam per eos Doctores, qui admittunt, incurri irregularitatem ab iis, qui majores Ordines sic suscipiunt.

Clericus quid?

34. *Siquidem dixisti, per Tonsuram deputari aliquem*

quem ad statum Clericalem, explica mihi, unde dicantur Clerici? R. Cum Iliud. Clericus à Græco Kleros dicitur; Kleros autem latine idem est ac fors, vel hereditas; propterea ergo dicti sunt Clerici, quia de sorte Domini sunt, vel quia Domini partem habent; generaliter autem Clerici nuncupantur, quia in Ecclesia DEI deserviunt.

35. An sit aliquis vestis specialis pro Clerico tonsurato Ecclesie interveniens? R. Est superpelliceum, quo ab Episcopo, tonsuram conferente, induitur, sic vocatum (teste Gavanto) quod olim indui solebat super tunicas pelliceas de pellibus animalium factas.

36. Curia coloris est hac vestis? R. Est candidi, ad indicandam innocentiam supra peccatum Adæ, quem vestiverat DEUS tunica pellicea.

37. Quid significat amplitudo superpellicei? R. Significare amplitudinem charitatis.

Obligationes Tonsurati.

38. Quas obligationes habent Clerici tonsurati? R. Si per se est aliqua specialis, non est alia, quàm obligatio deferendi habitum & tonsuram.

39. Habentne obligationem servandi castitatem? R. Non habent, nisi communem cum laicis in ordine ad ea, quæ præcepta sunt.

40. Habentne obligationem evadendi Hæres Canonicas? R. Non, nisi habeant beneficium, vel sint Regulares choro addicti.

41. Quam sit habeant pensionem Ecclesiasticam
infra

De prima Tonsura.

91

infra sexaginta aureos? R. Eo casu obligantur tantum ad Horas Beatæ Virginis recitandas.

42. *An & quanta est obligatio persolvendi preces, quas Episcopus solet imponere recens militibus? R. Cum Gobat, esse potius congruitatem quandam, quàm veram & rigidam obligationem.*

Habitus & Tonsura.

43. *Qualem tonsuram tenentur deferri Clerici? R. Consuetudo obtinuit, ut in summo capite per modum coronæ tondeantur; olim tondentur toto capite, relicto ex capillis circulo, sicut nunc tondentur Monachi.*

44. *Quanta latitudo debet esse corona Clericalis? R. In Minoribus sufficit, si sit tanta, quanta est particula communicantis distribui solita; in aliis major, cum proportionem gradus Ecclesiastici.*

45. *Quid significat hæc corona? R. Coronam spineam Christi, vel Regnum, quod Clerici à Deo expectant.*

46. *Cur sit raso in summo capite? R. Ut intelligant, amputandas sibi superfluas cogitationes, & temporales res contemnendas.*

47. *Qualis debet esse habitus clericali? R. Juxta Ecclesiæ Decreta, talaris, saltem moraliter, ut sit decenter longa, distinctiva Clericorum à secularibus. Quoad colorem servanda est cuiusque Provinciæ consuetudo: Idem est de materia.*

48. *An etiam pallium debeat esse talare? R. Sufficere, si toga sit, ea enim sola vestes laicales*

regit. & sufficere videtur ad decentiam; Barbosa dicit, sufficere pallium longum.

49. *Quanta est obligatio deferendi Habitum & Tonsuram?* R. Tiberius habet, Clerici beneficio & pensione sexaginta aureorum carentes, si animum habeant deferendi statum, nec venialiter peccent, non deferendo Habitum & Tonsuram. Si autem velint perseverare, judicant aliqui, eos peccare venialiter, non deferendo; negant alii verius, quia non constat de præcepto: Canones enim intelligendi sunt de beneficiatis, aut in sacris constitutis.

50. *Urgo nunquam peccant mortaliter?* R. Tamburini doctrinam esse: Nullum Clericum per se peccare mortaliter, nisi qui aliunde obligatus est, taliter non deferat, ut videatur non esse Clericus, ut si habitum laicalem, & enssem sine tonsura deferret, vel si adsit temeritas, contumacia, contemptus.

51. *Quid igitur de Clericis beneficiatis, vel habentibus pensionem sexaginta aureorum?* R. Hos sub mortali obligari deferre habitum & tonsuram; quia id sub gravibus poenis præcipitur in Canonibus, & quidem probabilius, quoad utrumque simul.

52. *Aut tamen hi aliquando excusantur?* R. Excusari, si ob causam rationabilem habitum dimittunt, ut ad tuendam vitam, honorem, divitias, &c. Item, si quis ita pauper sit, ut careat decenti habitu. Ratione infirmitatis tonsuram relinquens, in itinere, in villa vestibus utens brevioribus, pariter excusantur, datur etiam parvitas materiæ.

Clericis prohibita.

53. *Quæ alia sunt specialiter prohibita Clericis?*

Q. Imprimis, ut mercaturam sordidam non exerceant, nec ulla officia secularia, nec conducant possessiones, nec secularibus procurationibus se immisceant. Non solum non dicent, vel proferant sententiam sanguinis, sed neque ubi sanguinis vindicta exercetur, interlint.

54. *Quid aliud?* *R.* Ut privilegiis suis non renuncient, cum nec possint, quare in manibus laici jurare non possunt, nec se subicere Judici laico, nisi cum privilegium fori amiserunt, vel ab Episcopo licentiam habent, quam tamen dare non potest in criminalibus.

55. *Quid adhuc?* *R.* Ne aleæ deseruiant, nec ludant ad aleas, nec interlint, uti nec mimis, histrionibus, iaculatoribus, tabernas evitent, nisi necessitatis causâ, vel in itinere, à choreis abstineant.

56. *Dic amplius?* *R.* Ne arma ferant, nec annulum, nisi ratione dignitatis, nec comam laxent, nec barbam nutrant saltem in labio superiore, quoad mentum inferius est contraria consuetudo.

57. *Superestne adhuc aliquis?* *R.* A clamorosis venationibus abstineant, & ausuipiis, non cohabitent cum mulieribus, exceptâ matre, amicâ, sorore; imò nec cum his, si sint suspectæ, & cum suspecta nec fabulari, nec aliquò modò versari debent.

58. *Num adhuc aliquis?* *R.* Debent benedi-

cere mensam in principio, & in fine gratias agere. Si sint Sacerdotes, dum communicant, etiam in ægritudine stolam circa collum habeant. Servent rubricas Missæ, & Horarum Canonicarum, aliarumque functionum.

59. *Quid demum?* R. Non alienent patrimonium, ad cuius titulum ordinantur, sine licentia Episcopi; non pugnent etiam in bello iusto; non audiant leges, vel medicinam; non incumbant publicè studio Philosophiæ, aut Poësis ultra quinquennium, juxta Concilium Lateranense. Non sint fidei iussores pro Laico. Sed in officiis Ecclesiasticis, & aliis bonis studiis diligenter se exercent. Non incident Beneficiari in Beneficiorum nundinationem, vel pluralitatem prohibitam, vel reddituum Ecclesiasticorum malam consumptionem, cupiditatemve, sciântque non solum prædicta, sed etiam alia, quæ quisque Beneficiatus ratione sui beneficii scire debet.

Clericorum Privilegia.

60. *Qualia privilegia conferuntur per primam Tonsuram?* R. Privilegium fori, canonie, & à tributis.

61. *Quid est privilegium fori?* R. Est immunitas à jurisdictione & foro seculari.

62. *Gaudentne Clerici simpliciter hoc Privilegio?* R. Non, nisi beneficium habeant, aut Clericalem habitum, & tonsuram deferentes, sive, vel alteri Ecclesiæ ex mandato Episcopi serviant, vel in seminario Clericorum, vel in studiis de licentia Episcopi versentur.

63. *Quid*

63. *Quid si Clerici sint conjugati?* R. Hi prædicto privilegio non gaudent, nisi præter supradicta observent etiam Constitutionem Bonifacii VIII. ut non sint Bigami, & tunc tantum gaudent in criminalibus.

64. *Quid est privilegium Canonis?* R. Est, ut qui suadente diabolo eos percutiat, ut excommunicatus.

65. *Potestne Clericum percutere parens, aut Praeceptor ad correctionem?* R. Potest, quia non facit suadente diabolo.

66. *Qui fruuntur hoc privilegio?* R. Etiam Clerici conjugati, non Bigami, modo habitum & tonsuram deferant, licet reliqua non observent. Quamvis autem Clerici in minoribus, habitum & tonsuram non deferentes, gaudeant hoc privilegio, ante trinam monitionem ab Episcopo factam, in multis tamen casibus illud amittant, quos vide apud DD.

67. *Quid est immunitas à tributis?* R. Est exemptio à gabellis, exactionibus, &c. auctoritate laicâ impositis, etiam quoad bona patrimonialia, nisi sint res, quas negotiandi causâ deferunt, exque non Ecclesiæ, aut non necessitate ad negotiandum adhibitæ.

68. *An clerici conjugati gaudeant hoc privilegio?* R. Non gaudent, licet habitum deferant. Multi etiam hanc exemptionem negant Clericis, tonsurâ & solis minoribus initiatis, nisi habitum & tonsuram deferant, & reliqua à Tridentino, sess. 23. cap. 6. de reform. requisita observent.

Pœna indebita collationis.

69. *Episcopus incurritne aliquam pœnam indebitè conferens primam Tonsuram?* R. Fit ipsò jure suspensus à celebratione Missæ, si invito conferat tonsuram. *Capitul. Episc. 1. dist. 74.*

70. *Quando aliàs?* R. Suspenditur etiam per annum à collatione Clericalis tonsuræ duntaxat, si illam infanti conferat. *Cap. ult. de Temp. Ord. in 6.* Infantis autem nomine intelligitur, quicumque non pervenit ad annum septimum ætatis; nisi fortè Religionem intraret, oblatus à parentibus, quod olim fieri solebat.

71. *Quando adhuc?* R. Suspenditur per annum à collatione tonsuræ, si illam illiterato conferat. *Eod. Capitul. ult.* Sed hanc suspensionem non esse in usu, asserunt Sà & Bonacina apud Barbosam de *Officio Episcopi, pag. 3. alleg. 3.*

72. *Quo casu ulterius?* R. Suspenditur à collatione tonsuræ per annum, si eam conferat alicui alienæ Diocælis, sine licentia sui Superioris, juxta dictum *Capit. ult.* Vd si conferat conjugato, nisi is velit Religionem ingredi, aut ad sacros Ordines promoveri. *Eod. Cap. ult.*

CAPUT III.

De Ordinibus in communi.

I.

Cum pag. 20. *quæst.* 145. dictum sit, quod
Ordo sit Sacramentum, quo spiritalis pote-
stas & officium confertur, dicito, qualis sit
hæc potestas? R. Est potestas, quæ tribui-
tur viro baptizato circa Eucharistiam, quæ
conficiendam, quæ ministrandam.

2. Quando est Sacramentum Ordinis à Christo
institutum? R. In ultima Cœna. *Luc. 22.*
Hoc facite in meam commemorationem. Ex Trid.
sess. 22. cap. 2. Quo tunc novi Testamenti Sa-
cerdotes instituebat.

3. Quos sunt Ordines? R. Septem: Offi-
ciatus, Lectoratus, Exorcistatus, Acolytatus,
Subdiaconatus, Diaconatus, Presbyteratus.
Trid. sess. 23. cap. 2.

4. Episcopatus an non etiam Ordo est? R.
Non esse distinctum Ordinem, sed com-
plementum majoris perfectionis sacerdotii
eò modò, quò in sacerdotio potestas ab-
solvendi à peccatis, complet potestatem
conficiendi Corpus Christi.

5. Cur tanta Ordinum multitudo? R. Id
institutum esse propter dignitatem sacerdotii,
& consecrationis Eucharistia, quæ cum sit
excellentiissima actio in Ecclesia; requirebat
plures Ministros, qui illi inservirent, nec
decebat, ut homines è statu Laicorum statim
ad Sacerdotii culmen ascenderent, sed potius

congruum erat, ut primum segregati à populo per tonsuram Clericalem, gradatim per minores ascenderent, licque ex officio Sacerdoti inservirent.

6. *Si sunt Ordines septem, quomodo est unum Sacramentum ordinis?* R. Est unum unitate finis, vel respectus ad Eucharistiam, & sacerdotium, uti & Episcopatus ad ordinandos Eucharistiæ & Sacramentorum ministros.

7. *An singuli Ordines sint Sacramenta?* R. Probabilius esse: quia Trident. postquam definivit Ordinem esse Sacramentum, septem enumeravit, *Sess. 23. cap. 2. & 3. & Episcopatum.*

Materia & Forma.

8. *Quæ est materia & forma Ordinum in genere?* R. Cum duplex sit materia, una proxima, altera remota: Materia remota est illud, per quod actus ordinis designatur, & in cuius traditione Ordo confertur, *Concil. Florent. in instruct. Arm. §. sextum Sacramentum.* Proxima est illius traditio, quæ *Materia ex qua vocatur.* Forma autem sunt verba Episcopi, potestatem, quæ Ordinato confertur, significantia.

9. *A quo debet fieri traditio materia remota?* R. In maioribus Ordinibus ab Episcopo, idque ex communi sententia essentialiter. In minoribus, cum de Acolyto constet, ei ab Archidiacono tradi posse Episcopi iussu, probabile est monitum Pontificalis non obstat, quò minus & in reliquis fieri possit ab Archidiacono.

10. *An physicè tangi debeat materia ab ordinando?* R. Quamvis speculativè id non requiri probabilissimum sit, in praxi tamen necessarium esse physicè tangi, saltem ad Evitandum periculum non recipiendi Ordinis.

11. *An, dum sunt plures materiae remotae, singulas tangere sit necessarium?* R. In praxi tutius esse singulas tangere; probabilissimum tamen est, sufficere, tangere alterutram, dum per modum unius porriguntur.

12. *An sit necessarius contactus immediatus?* R. Certum esse, non requiri immediatum tactum omnium omnino materialium necessarium; siquidem vinum in calice existens pertinet ad materiam necessariam Presbyteratûs, & tamen nulli unquam incidit, debere tangi physicè immediatè ab ordinando.

13. *Quae ratio hujus dari potest?* Resp. Quia juxta communem usum hominum, qui tangit continens, etiam contentum tangere censetur; ut patet in exemplo vini in calice.

14. *An ergo etiam sufficeret tangere materiam manu obvoluta strophæto, superpelliceo, chirotheco?* R. Id Bonacinæ videri ferè certum. Quia communissimè & rectissimè dicimur tangere hominem, & etiam palpare, si apprehendamus illum manu obvolutâ chirothecâ.

15. *Requiriturne autem, ut materia utraque manu tangatur?* R. Nequaquam, quia id nulli lex exigit; Sufficere igitur unicò etiam digito tangere, quia hoc ipso jam verificatur verus tactus.

16. *An ergo sufficiat etiam solo ungue tangere?*
 R. Ungues, live sint animati, live inanimati, ita sunt manuum & digitorum pars, ut quando manu vel digitis aliquid apprehendi debet, satis sit, si unguibus digitorum tangatur.

17. *An contactus debeat simul esse cum productione formæ?* R. Si sint simul etiam mathematicè, laudabilius est, sufficit tamen simultas moralis.

18. *An invocatio SS. Trinitatis fit de essentia formæ cujuslibet Sacramenti?* R. Negative, quia id nec in Pontificali, nec alibi præscribitur, aut indicatur.

Effectus.

19. *Quot sunt effectus Ordinis?* R. Præcipuè sunt quatuor.

20. *Quam sunt illi?* R. Primò spiritualis potestas, & ius faciendi aliquid circa Eucharistiam. Secundò, character, seu qualitas spiritualis indelebilis, impressa animæ. Tertio, gratia sanctificans. Quarto, collatio in certo statu & gradu.

21. *Possuntne Ordines rite suscepti iterari?*
 R. Negative, quia imprimunt characterem, qualitatem indelebilem. Ex Florent.

22. *Conferuntur à singulis Sacramentis Ordinis novus character?* R. Affirmativè, imò ab habentibus duplicem partialem materiam & formam, duplex etiam partialis character imprimitur.

23. *Cur conferunt singuli Ordines novum characterem?* R. Quia singuli sunt Sacramenta,

menta, & ab invicem diverſa, diverſitate
 ſtatibus collativa. *Quid ergo requiritur ad
 Ordinis characterem proinde conferendum?* Con-
 ſiſt ſignum, vel ipſorum Ordinum ſancti-
 potestatum, quæ per Ordines conferuntur,
 diverſi Ordines diverſos characteres produ-
 cere debebunt.

24. *Quando conferitur iſte character?* R. Tunc
 dum materia applicata eſt, & forma comple-
 tē prolata, ita, ut verum ſit dicere: Nunc
 perfecta & completa eſt formæ ſignificatio.

25. *Sacramentum Ordinis poteſtne conferre cha-
 racterem, abſque eo, quod conferat gratiam ſan-
 ctificantiem?* R. Quod poſſit, quia poteſt va-
 lidē ſuſcipi in ſtatu peccati mortalis; hōc
 ipſo autem, quod validē ſuſcipitur, neces-
 ſariō cauſat characterem; gratiam verō ſan-
 ctificantem ob peccatum cauſare nequit.

26. *Cur character poteſt ſtare cum peccato mor-
 tali, & gratia ſanctificans non poſſit?* R. Quia
 gratia eſt formalis ſanctitas animæ, & ami-
 citia cum DEO, quæ proindē cum iniquitate
 & inimicitia DEI incompatibilis eſt; Chara-
 cter autem nihil horum habet.

27. *Cur Sacramentum Ordinis validē ſuſceptum,
 cauſat characterem ſemper, non vero cauſat ſemper
 gratiam ſanctificantem?* R. Quia ad infuſionem
 gratiæ in homine peccatore requiritur ſuffi-
 ciens peccati retractatio, tanquam diſpoſitio
 neceſſaria; quæ cum poſſit abeſſe ſtante valore
 huius Sacramenti, poterit eodem valore ſtante
 non conferri gratia.

Requiſita ad valorem.

28. *Quid ergo requiritur ad valorem Sacramenti
 Ordinis*

Ordinis ex parte ministri, ex ratione Sacramenti?
 R. Ex Concil. Florent. requiri materiam, formam, & intencionem ministri, quâ minister est, saltem faciendi quod facit Ecclesia. *Trid. sess. 7. Can. 11.*

29. *Qualis intentio requiritur, & sufficit in ministro?* R. Actualis est optima; virtualis sufficit; habitualis minimè, quia non potest influere in actionem, quæ tamen deberet ab illa procedere.

30. *Quid ex parte suscipientis requiritur ad valorem Ordinis?* R. Idipsum, quod diximus requiri ad primam Tonsuram pag. 26. num. 17. videlicet: Primò, Baptismus, tanquam janua ad reliqua Sacramenta. Secundò, sexus masculinus; quia turpe est, foeminam gradum inter Ecclesiæ ministros habere. Tertiò, intentio debita, id est, saltem habitualis in adulto.

31. *Quid sentis de Hermaphroditis?* R. In quo foemineus sexus prævalet, est incapax; quia simpliciter pro foemina habetur. Si virilis prævalet, est irregularis ratione indecentiæ.

32. *Quid ergo erant apud antiquos vocati Diaconisse, Presbyterisse, Episcopisse?* Resp. Aliquæ fuerunt foeminae, virgines, vel viduæ ad inserviendum aliis, & quibuldam Ministeriis deputatæ. Aliæ deputatæ fortè cum aliqua benedictione ad homilias in Officio Monialium recitandas. Aliæ uxores virorum in Diaconos, Presbyteros, Episcopos ordinatorum, quæ ab illis diviisæ cælibem vitam ducebant.

33. *An omnes mares sint omnium Ordinum eodem modo capaces?* R. Negativè: Primò, Episcopatus soli Sacerdoti conferri potest, quia illius character supponit hujus characterem, & cum eo facit completum & perfectum Sacerdotium.

34. *Quæ est alia exceptio?* R. Secundò ex communiore sententia infantibus, & perpetuè amentibus, Episcopatus conferri non potest, quia in Episcopatu fit matrimonium spirituale cum Ecclesia, quod requirit proprium consensum. Verius tamen videtur contrarium, quia in Episcopatu imprimetur character: ideo licet infans non maneat obligatus Ecclesiæ, quoad curam pastorem, recipiet tamen verum Sacramentum.

35. *Superestne adhuc aliqua exceptio?* Resp. Omnino: quamvis enim omnes Ordines validè conferantur infantibus, & perpetuè amentibus: quia cum Ordinis materia non sint actus recipientium, eorum intentionem supplet Ecclesiæ intentio, in adultis tamen & amentibus, qui usum rationis aliquando habuerint, requiritur, ut etiam aliquando habuerint voluntatem suscipiendi Ordines, nec eam revocaverint, quia consensus necessarius est in adultis ad omnia Sacramenta recipienda.

Requisita ad debite suscipiendos.

36. *Quid requiritur ex parte ordinandi ad debite suscipiendos Ordines?* R. Imprimis requiri statum gratiæ, siquidem judicamus omnes Ordines esse Sacramenta vivorum, quæ

quæ in statu peccati mortalis suscipi non possunt à sciente, sine novo peccato.

37. *Quid aliud requiritur?* R. Primam Tonsuram prærequiri ad omnes Ordines, & inferiores Ordines prærequiri ad superiores, ita ut per saltum non accipiantur.

38. *Qui Ordines minores accipit sine prima Tonsura, teneturne postea eam suscipere?* R. Minime, quia per primum minorem Ordinem eminenter accipit primam Tonsuram, & sufficienter disponitur ad reliquos Ordines suscipiendos; nec ullum incommodum inde timeri potest.

39. *Quid ultra requiritur?* R. Requiritur ætatem, quæ pro singulis determinabitur suis locis.

40. *Ætas pro Ordinibus requisita, an computetur à die natiuitatis, vel à die Conceptionis?* R. Patet ex communi usu, quod à die Natiuitatis; imò dies conceptionis raro sciri potest.

41. *An sufficit compleri ætatem requisitam unâ horâ ante ordinationem?* R. Me de hoc non dubitare; siquidem jam verè physicè completus annus dicitur etiam quoad alias actiones humanas; imò aliqui iudicant sufficere, si momento uno prius compleatur.

42. *An ad complendam ætatem pro Ordinibus requisitam debeat computari dies bissextilis?* R. Probabile quidem esse, quod non sit computandus; at veriùs computandum esse, & quidem ita, ut cum die antecedenti pro uno numeretur, uti Ecclesia computat; quia is dies requiritur ad complendum annum naturalem, quo Sol Zodiacum perlustrat, quod

ab Ecclesia exigitur; alias liceret demere omnes dies bissextiles, qui fuerunt per totam vitam ordinandi.

43. *An qui dubitat de completa legitima etate, ordinari possit?* R. Non posse, quia præceptum est in possessione.

44. *Quando etas computanda est, & tempus natiuitatis ignoratur, quomodo expectandum est, ut secure procedatur in susceptione Ordinum?* R. Si natiuitatis hora ignoretur, integer dies expectandus erit. Si ignoretur dies, & sciatur mensis, totus mensis expectandus; si mensis ignoretur, & anni notitia habeatur, expectetur annus integer.

45. *Quid amplius requiritur ad ritè suscipiendos Ordines?* R. Requiri morum probitatem Episcopi iudiciò, de qua ordinandi bonum habere debent testimonium, à quo, dicetur suis locis.

46. *Quid adhuc?* R. Requiri sufficientem scientiam; qualis autem pro singulis, dicetur suis locis.

47. *An adhuc aliquid requiritur?* R. Requiri statuta tempora ab Ecclesia. Quæ illa, dicetur alibi.

48. *Quid ultra?* R. Requiri debita temporum interstitia suis locis determinanda.

49. *Quid adhuc?* R. Requiri, ut ordinandus non habeat ullum Canonicum impedimentum: scilicet, ut non sit irregularis, censurâ, vel aliò præcepto detentus ab Ordinum susceptione. Aliqui numerant inter impedimenta etiam Novitiatum Religionis; at contrarium verius est, quia id nullo jure prohiberi

berescitur; Caput. enim 6. Monasterii 19. *distin.* 3. verbo *Tonsura*, non loquitur de Tonsura Clericali, sed Monachali. *Ex Gloss.* 7.

50. *Quid tandem requiritur?* R. Requiri saltem pro maioribus Ordinibus, ut postea dicetur, ut Ordinandus habeat sufficientem titulum. Antiqui Canones requirebant quidem etiam pro minoribus, sed consuetudine abrogatum; siquidem hi à statu clericali recedere possint, & Trident. solum sacrorum Ordinum, quoad hoc, mentionem faciat.

Minister Ordinum.

51. *Quis est ordinarius Minister Ordinum, quantum ad vancem?* R. Solis & omnis Episcopus Sacerdos, & consecratus. *Ex Concil. Flor. & Trid. sess. 23. cap. 4.*

52. *An saltem possit alicui non Episcopo delegari collatio Ordinum?* R. Possè à solo Pontifice in ordine ad aliquos Ordines, ut infra dicetur.

53. *An à bonis Angelis, DEI dispensatione, conferri possint Ordines?* R. Quamvis de lege ordinaria omnium Sacramentorum Ministri constituti sint homines viatores, possunt tamen extraordinariè constitui à DEO dispensante in lege, etiam Angeli sancti; quia ipse DEUS neque Sacramentis, neque Ecclesiæ Ministris virtutem suam alligavit.

54. *An eandem dispensationem facere posses DEUS cum anima Sancti alicujus separata à corpore?* R. Possè, quia eadem est ratio, quæ de Angelis.

55. *An Episcopus Sacerdos, sed qui nullum Ordinem*

Ordinem suscepit, possit validè conferre reliquos Ordines, quos ipse non habet? R. Possè; quia potestas conferendi non habetur ab his Ordinibus, sed ab Episcopale caractere.

56. *An Episcopus depositus, degradatus, irregularis, excommunicatus, suspensus, interdictus, hæreticus, simoniacus, qui Episcopatu renuntiavit, possit ordinare?* R. Possè validè, sed non licitè.

57. *Quis est ordinarius Minister Ordinum, quoad licitam collationem?* R. Esse proprium ordinandi Episcopum; oppositum enim est, Tiberio teste, cap. 7. & jure Divino vetitum, & ab Ecclesia sub pœna annuæ suspensionis ab exercitio ordinandi prohibitum, ita ut sic ordinatus maneat suspensus ad sui Episcopi placitum, ab executione Ordinum sic susceptorum; qua de causa Cap. 17. *Concil. Nicæns* irrita dicitur hæc ordinatio, quasi ita se habens quoad exercitium, ac si nulla esset. Similiter Titulares Episcopi, etiam in loco exempto residentes, prohibentur ordinare sub pœna annuæ suspensionis ab exercitio Pontificatum, non obstante quâcunque privilegiô ordinandi, ad se accedentes, etiam familiares, & commensales. *Trid. sess. 14. cap. 2.*

Episcopus proprius quis est.

58. *Quis est proprius Episcopus, qui ordinare potest subditum?* R. Est Episcopus loci, vel originis, vel domicilii, vel beneficii.

59. *Quis est Episcopus loci originis?* Resp. Quoad Ordines est is, in cujus Diœcesi parentes Ordines suscipientis, dum iste natus est,

est, domicilium habebant, ex communi; quia ibi censetur fictione juris natus filius, quamvis alibi natus. Aliqui tamen iudicant probabile, quod locus originis dici possit, in quo quis natus est, etiam per transiennam.

60. *An non etiam locus originis ordinandi censeri potest, in quo ejus pater fuit ex ejusdem avo, illic domicilium habente, natus?* R. Affirmative; quia domicilium originis paternæ est etiam domicilium originis filii, quamvis filius natus sit in alio domicilio, ad quod pater se transtulit. Ita decisum esse à *Congregat. Cardin.* Anno 1599, 1628. & 1629. refert *Diana apud Uobat. tractat. 8. num. 281.*

61. *At nunquid sufficit etiam locus originis avi ordinandi?* R. Non sufficere, quia non ex avi, sed ex patris origine dicitur quis originarius. Et si attenderetur avita origo, inquirendus esset ager Damascenus, ubi Adam creatus est.

62. *Sufficere etiam locus originis matris?* R. Non sufficere, quia filius sequitur originem patris, non matris, ex *L. 3. Codic. de Munic. & Orig.* nisi fortè filius esset illegitimus, quia talis filius, quoad hoc, sequitur ventrem; & sicut mater illegitimorum notior est quàm pater, ita & patria illius notior est quàm istius. Cæterùm sic patria patris ignoratur, tunc etiam legitimi filii patria desumetur à matris patria.

63. *Quis est Episcopus domicilii?* R. Est Episcopus Diœcesis, in qua ordinandus sedem fixit cum animo ibi perpetuò habitandi, nisi eam deserere cogatur, vel aliud melius occurrat.

64. *Qua modo acquiritur domicilium quoad hunc est sum ordinationis?* R. Tribus: Primò, Origine, de qua jam dictum est. Secundò, lege. Tercio, Habitatione.

65. *Quomodo acquiritur domicilium lege?* R. Per Principis privilegium, statutum, adeptionem dignitatis, aut Praeturae in loco. Monachatum, Clericatum, Lecturam, aut Professuram publicam, Matrimonium, &c. *Jord. vol. 3. lib. 13. tit. 8. num. 239* testans, maiorem partem quindecim modorum, quos recenset, valere ad effectum pro Ordinibus.

66. *Ut domicilium habitatione acquiritur & probare, quae conditiones requiruntur?* R. Duæ: Primò, ut quis re ipsa versetur in eo loco. Secundò, ut versetur cum animo manendi ibi perpetuò: censetur autem quis manere velle perpetuò, si velit illic manere, donec aliquid inde eum avocet.

67. *Potestne quis duplex domicilium habitationis habere?* R. Potest, quando constanter ita jam in hoc, jam in illo loco moratur, ut cogitet totam vitam partim in hoc, partim in illo loco transigere.

68. *Quid si non habuerit æqualiter in utroque?* R. Juxta *Glossam in Cap. Cum nullus, de Temp. Ord. in sexto*, ibi esse ejus domicilium, ubi est major pars ejus bonorum. Imò juxta *Jord.* quando quis parat domum, & cum effectu habitat in ea, & in pluribus locis conversatur, præsumi, velle constituere plura domicilia, & posse à quolibet talium domiciliorum Episcopo ordinari; secus si absque habitatione possideret bona in diversis locis, aut sine bonis

bonis aliquando alicubi versaretur. Cæterum ex Diana nec requiritur, ut habens duo domicilia habitet in utroque æqualiter mathematicè, sed sufficit, si habitet propè æqualiter, seu moraliter.

69. *Quinto acquiritur domicilium habitatione?*

R. Primo horæ quadrante, quò quis incipit habitare in aliquo loco animo manendi ad mortem.

70. *Quid si aliquis maneat multis annis in loco, sed non animo ibi manendi?* R. Tunc non contrahi domicilium quoad Ordines.

71. *Quando quis non declarat animum manendi in loco, unde probari potest hic animus?*

R. Esse conjecturam receptissimam, si quis alicubi decem annis habitavit; præsumitur enim indubio, voluisse ibi figere sedem perpetuam; talis enim ibi contrahit forum civiliter, & criminaliter.

72. *Studiosi morantes decem, vel duodecim annis in Academia animo illic absolvendi studia, contrahuntne domicilium?* R. Minimè; quia clarum est, quòd non animò perpetuò commorandi ibi habitârint.

73. *Cuius autem domicilii consentur esse filii imitantes?* Resp. Illos habere idem domicilium, quod pater, quia ii non possunt sibi ullum eligere. *Navar. lib. 1. Const. de temp. Ordin. Const. 2. apud Grat. n. 290.*

74. *Quid autem de filiis puberibus?* R. Licet ii possint facere electionem domicilii, ut si sint filii familias, quamdiu tamen illam non faciunt, gaudent domiciliò paternò. *Navar. cit. apud Gobat.*

75. *Quid*

75. *Quid si autem mater separatur?* R. Si illa commigrat aliò, tunc filii, qui adhuc sunt sub potestate matris, sortiuntur maternum domicilium.

76. *Quid Barones & Nobiles habent quoad hoc privilegium?* R. Illos ceteri cives omnium locorum, in quibus possident feuda, possuntque eorum sibi illic Ordinibus insigniri, esto pater non inhabitet in loco illius feudi. *Barb. alleg. 4. n. 32.*

77. *Quid de Officialibus alicujus loci?* R. Si officia habeant perpetua quamvis non efficiantur cives loci, acquirunt tamen domicilium pro se, & filiis, *Barb. n. 34.* Aliud est, si officia sint temporaria, hoc est (ut Gebat interpretatur de Ordinibus tract. 8. n. 301.) si non solent relinqui ad vitam.

78. *In dubio, quomodo probatur animus perpetuo manendi in aliquo loco?* R. Primò, si per decem annos ibi habitavit, nisi moraliter constet, defuisse animum ibi perpetuò habitandi, ut si ibi fuit causa studiorum, præfature non perpetuæ, &c. Secundò, cum omnia alienavit, quæ in primo loco domicilii habebat, & emit in alio, ubi habitat. Tertiò, si quis à principio se declaravit, quòd ibi velit habitare. Quartò, ex aliis circumstantiis prudentis arbitrii.

79. *Ubi consentur Regulares habere domicilium?* R. Ubi Prelaturam habent, vel ubi permanentes habitant.

80. *Religatus, an contrahat domicilium in loco delegationis?* R. Cum is fiat irregularis, non debet esse sollicitus, quoad se in ordine ad

fuscipiendos Ordines, an in loco relegationis contrahat domicilium. Quoad filios verò contrahit, si vel animum habuit ibi perpetuò habitandi, vel relegatio sit perpetua; vel si sit quidem temporalis, maiorem tamen bonorum suorum partem ibi habeat; in his enim ultimis duobus casibus præsumitur domicilium. Unde si à priore domicilio perpetuò arceatur, cessat illud etiam in ordine ad proles, secus si non perpetuò.

81. *Quis est Episcopus beneficii?* R. Est Episcopus Diocesis, in qua quis habet Ecclesiasticum beneficium, sibi collatum, & possessum, licet collatio illius ad alium Episcopum spectet.

82. *Sufficitne sola possessio, sine collatione?* Respondet Tiberius, sufficere, licet non sit titulus iustus; collatio autem sine possessione non sufficit.

83. *Sufficitne Præbenda temporalis, v. gr. ratione Litterarum, vel Capellania non collativa, licet perpetua, vel pensio?* R. Non sufficere, quia hæc non sunt beneficia Ecclesiastica.

84. *Requiriturne beneficium cum residentia?* Resp. Non requiri; quia in Cap. 3. de tempore Ord. contradistinguitur subiectio ratione beneficii, à subiectione ratione domicilii.

85. *Requiriturne, ut beneficium sit sufficiens ad sustentationem?* R. Non requiri, quia aliud est, quòd ad illius titulum ordinari non possit, aliud, quòd ab Episcopo loci beneficii possit ordinari.

86. *Obestne, si beneficium sit manuale, sive*
ad

ad nutum amovibile? R. Nihil obesse, quia est verum beneficium.

87. Sufficitne beneficium habitum tantum in Commendam (sed perpetuam) in jus commutatum? R. Sufficere; secus si Commenda sit temporalis in commodum Ecclesiarum.

88. Obstatne, si beneficium sit collatum in eum finem, ut possit ordinari? R. Non obesse, quia non censetur fraus, sicut nec fraus censetur, si quis eo fine novum domicilium contrahat.

89. A quo est ordinandus, qui nullum est Duxcessis? R. Ab Episcopo vicinore, vel de ejus licentia.

90. A quo ordinandus vagus? R. Ab Episcopo originis. Si etiam pater vagus fuit, dum natus est, ab Episcopo originis avi; si autem & avus vagus fuit, dum pater natus est, videtur ordinandus ab Episcopo loci, in quo invenitur tempore ordinationis; cum enim ordinatus locis carere supponatur, non magis est subiectus uni Episcopo, quam alteri; poterit proinde se, cui maluerit, subicere, sicut quoad Parochiam in ordine ad Sacramenta Poenitentiae & Matrimonii.

91. Potestne tamen Episcopus ordinare alienos subditos, & quando? R. Potest cum licentia proprii Episcopi. Ex Trid. sess. 23. de reformat. c. 3.

92. An possit aliquando etiam sine licentia proprii Episcopi? R. Potest in quatuor casibus. Ex Trid. sess. 23. de reformat. cap. 9. Et quidem primò Episcopus actualis potest ordinare familiarem suum per triennium moratim continuum, etiam antequam haberet Epi-

54 *Pars I. Caput III.*

scopatum inchoatum, secum habitantem; non autem, si absens serviat: quia tunc non potest illius mores cognoscere.

93. *Quando talem ordinat Episcopus, ad quid obligatur?* R. Debet illi statim (dum aliquod vacaverit) beneficium conferre, ne mendicare cogatur: nisi fortè ob necessitatem, vel utilitatem Ecclesiæ, ad titulum patrimonii, vel pensionis ordinaverit. Utilitas autem censetur sufficiens, ut melius eus servitiò uti possit. Hæc licentia negatur Episcopo Titulari à Trident.

94. *Quando adhuc potest ordinare alienum subditum sine licentia Ordinarii?* R. Potest secundò, dum Episcopus ideo est publicè suspensus, quia alienos subditos ordinavit: hoc enim casu licet illius subditos ab aliis vicinis Episcopis, in propriis tamen Diocæsibus, ordinari, ex *Trid.*

95. *Quando ulterius?* Resp. Potest tertio, dum quis ordinaretur bonâ fide sub spe rati habitationis prudenter concepta, quia rati habitio mandato comparatur.

96. *Quando tandem ultimo?* R. Potest quarto, dum quis à Sede Apostolica privilegium habet à quolibet Episcopo Ordines suscipiendi: talis tamen debet habere testimonium sui Ordinarii de vita & moribus, sine quo & ipse, & ordinans suspensionem incurrunt. *Trid. sess. 23. c. 8.*

Dimissoria.

97. *Si quis velit ab alieno Episcopo ordinari, quibus litteris instructus esse debet?* R. Dimissoriis,

foriis, quæ contineant licentiam ab alio suscipiendi Ordines, causam dimittendi, dispensationem in interdictis, & de Jure communi testimonium de sufficientia doctrinæ; quod tamen postremum raro in uso est in his partibus, propter distantiam sæpè ordinandi à suo Ordinario ob amplitudinem Episcopatum.

98. *Quæ possunt ordinare, vel quibus licentiam dare abbates, & alii habentes facultatem conferendi Minores?* R. *Ex Trident. sess. 23. c. 10. de Reformat.* posse ordinare tantum Regulares sui Ordinis Professos, sibi subditos, atque alia Episcoporum facultate.

99. *An hæc facultas extendatur etiam ad Novitios?* R. Negative, quia Religiosi non sunt, nec suis Prelatis simpliciter subditi, sed tantum in ordine ad excrementum; Tridentinum enim exigit absolutam subjectionem.

100. *Quid si autem aliquis illorum habeat privilegium suscipiendi Ordines?* R. Talem debere ordinari ab Episcopo, & verius posse ordinari ab Episcopo Diocesano, in qua etiam Monasterium, quia ex parte sua animum habet perpetuè manendi in Religione, nulli Religiosis asperitatibus debilitetur, adeoque ibi domicilium acquirit.

101. *Quid vero, si Novitius habeat dispensationem à suo Ordinario, sive de Ordine, à quo accipit, vel speciatim à suo Abbate?* R. Tunc Abbas ejus poterit eum ordinare; requiritur tamen Episcopi consensus, in cuius Diocesi fit ordinatio, licet fiat in Monasterio exempto. *Ex Trident. sess. 6. c. 6. de Reformat.* prohibente

exercitium Pontificalium in aliena Diœcesi sine licentia Ordinarii.

102. *An Prælati Regulares possint suis subditis Regularibus dimissorias concedere?* R. Posse, quia expressa habent privilegia, à *Trid.* non revocata, nisi in ordine ad Sæculares, & Superiores Regularium, utpote habentes quasi Episcopalem jurisdictionem, sunt eorum Ordinarii.

103. *Ad quem Episcopum tenentur eas dimissorias dare?* R. Ad Episcopum Diœcesis, in qua est Monasterium, si præsens sit, & habiturus ordinationem; si minus, possunt ad alium, (expressâ tamen causâ absentiae, vel ordinationis non habendæ, sub pœna privationis officii, dignitatis, vocis, &c.) modò de industria non distulerint; sed non est in usu. Societas JESU potest dimissorias dare ad quoscunque Episcopos, *Ex Bulla Greg. XIII.* cujus privilegium Clemens non revocavit.

104. *An Prælati Regulares possint Novitiis suis dare dimissorias?* R. Negat communis, quia non sunt propriè subditi; probabile tamen est, posse Prælatos habentes privilegium dandi dimissorias ad quemcunque Episcopum: quia probabile est, Novitios gaudere privilegiis suæ Religionis.

105. *An alii præter Episcopos, Abbates, & Prælatos Regularium possint dimissorias concedere?* R. Posse: Primo Legatum à latere, ex indulto illis concedi solito.

106. *Quis adhuc?* R. Vicarius Episcopi Generalis, vel de expressâ Episcopi licentia, vel cum Episcopus est in remotis, hoc est, vel extra Provinciam, vel ultra unam, vel duas diœ-

tas, vel iudicio prudentis. Verius, dum est extra Diocelimum, modò habeat mandatum generale in forma, ut declaravit Congregatio. Vicarius autem, si sit Episcopus, potest ipse absente Episcopo Ordines conferre.

107. *Quis alius?* R. Capitulum, vel ipse Vicarius, sede vacante ultra annum: intra annum autem tantum tunc potest, cum quis ratione beneficii obtenti, vel obtinendi arctatur ad Ordines suscipiendos, *Trid. sess. 7. cap. 10. Sess. 13. cap. 10. de reformat.* Si non arctatur, & tamen ordinetur, in Minoribus privatur (per sententiam tamen) privilegio Clericali, præsertim in criminalibus; si verò in maioribus, est ipso iure suspensus ab executione Ordinum ad beneplacitum futuri Prælati. Hanc prohibitionem aliqui extendunt ad primam Tonsuram, sed sine pænæ incursione. Cæterùm Sede Apostolica vacante, ejus Vicarius Generalis dat dimissorias ad omnes Episcopos.

108. *Proxime allegatis Decretis prohibeturne Capitulum, vel Vicarius etiam dare literas testimoniales de vita & moribus habentibus licentiam à Sede Apostolica?* R. Negative; quia testimonium non sunt dimissorias. Imò, si Capitulum subditos habeat, à subditis vacantis Sedis diversimodè posse Episcopo externo exercitium Pontificalium concedere, pro ordinationibus suorum, concedunt aliqui; uti etiam pro ordinatione Religiosorum, quibus sui Prælati dimissorias dare possunt.

109. *An valde sint dimissoria, si vel concedens, vel cui conceduntur, sint excommunicati?*

R. Primò, nunquam licere excommunicato dare,

dare, vel accipere talem licentiam, quia nunquam fit sine communicatione, quæ est prohibita. Secundo, si solus ordinandus sit excommunicatus, valent dimissoria, quia usus licentiæ non est actus jurisdictionis. Terzio, licentiam datam ab excommunicato non tolerato, nullam esse, quia est actus jurisdictionis, siquidem transfunditur sua jurisdictio in alium.

110. *An dimissoria re integrâ expirent, per excommunicationem, mortem, cessationem officii concedentis?* R. Negativè; quia gratiæ factæ non expirant morte concedentis. *Hæc cap. 30. si cui, de prebendis in 6.*

111. *Possuntne rationes revocari à successore?* R. Possunt, quia omnes licentiæ à quocunque iustessore, a qualem potestatem habente revocari possunt. Idem dicendum de dimissoriis à Capitulo datis Sede vacante, quæ Sede factâ plenâ à novo Episcopo revocari possunt.

112. *An si Episcopus, postquam dimissorias dedit, dicat, ne ab alio ordinetur, quia ipse in secundis proximis ordinationum temporibus vult ordinare, censetur dimissorias revocasse, & consequenter si valet dimissus, ab alio ordinetur, sit ordinatus sine dimissoriis?* R. Non videri, quia gratia concessa non censetur revocata, nisi expressè constet revocatio; per illa autem verba potius ostenditur voluntas conferendi Ordines, quàm revocandi dimissorias.

Ordinatio extra Diocesim.

113. *An & quomodo Episcopus possit extra suam*

suam *Dioecsim* ordinare? R. Possè tantùm cum licentia expressa Episcopi *Dioecesani*, & tantum personas eidem *Ordinario* subiectas.

Ex Trid. sess. 6. cap. 5. de Reformat.

114. An non sufficit licentia alicujus alterius *Prælati*, sub cujus jurisdictione est locus, saltem si sit *Patriarcha* vel *Episcopus* non habens *Episcopatum*, sed tantum *Præposituram*, vel *Abbatem*? R. Non sufficere, quia hi non sunt *Episcopi* *Dioecesani*, nisi fortè locus sit nullius *Dioecesis*. Et in hac lege comprehenduntur etiam *Archiepiscopi*, quando exercent *Pontificalia* ut *Episcopi*, tradunt aliqui.

115. Quis omnia hoc declaravit *sacra Congregatio*? R. Declaravit primò non ob stare *Trident.* quo minus talis *Episcopus* ordinare possit proprios subditos.

116. Quid a hoc? R. Quòd possit etiam ordinare alienos accedentes cum dimissoriis suorum *Episcoporum*, vel licentia *Sedis Apostolicæ* sumendi *Ordines* a quocunque *Antistite* dec. continente causam, cur non ordinetur à proprio, & cum commendatitiis propriis, & non nisi prævio diligenti examine, juxta mentem *Tridentini sess. 7. cap. 11. de reformat.* Idem potest de licentia *Capituli*, vel *Vicarii* *Sede* post annum vacante.

117. An possit *Episcopus* extra suam *Dioecsim*, saltem privam *Tonsuram* dare suo subdito? Resp. Id aliquos concedere, *Tiberio* tamen non placet, nec mihi cum *Barbosa*, quia collatio *Tonsuræ* spectat ad exercitium *Pontificalium*, quod in aliena *Dioecesi* prohibetur est.

118. *An licentia suscipiendi Ordines à non suo Episcopo, debeat necessario dari scripto?* R. Possè dari etiam oretenus, quia Concilium requirit duntaxat consensum proprii Episcopi. Tamen ad maiorem facilioremque fidem faciendam solet expediri per literas patentes, quæ dimissoriae vocantur.

Examen ordinandi.

119. *Debetne examen pramitti ordinationi?* R. Debet. *Ex Tradit. sess. 14. de reformat.*

120. *Quale debet hoc examen esse?* R. Debet esse diligens, ac rigorosum, non autem perfunctorium, & ut dicitur, tantum pro forma. *Ex Cap. Nihil, de Elect.*

121. *Debetne Episcopus interesse huic examini?* R. Debet quidem ex dispositione *Trad. sess. 23. cap. 7. de reformat.* Mos tamen Germaniæ permittit, ut ejus Vicarius in hoc opere ejus vices gerat.

122. *Quis Episcopus hoc examen instituere debeat?* R. Proprius ordinandi, *ex eod. Trad.*

123. *Quid autem in eo casu, in quo quis dimittitur à suo Ordinario?* R. *Ex Jure Trad.* Nullum dimitti debere, nisi prius examinatum; ac proinde dimittenti incumbere, explorare sufficientiam dimittendi.

124. *An dimittens non possit hoc examen committere alteri?* R. Potest; imprimis (ut dixi) suo Vicario; item Superioribus dimittendi; aliis, quos Episcopus designandos judicaverit. Similiter, & Episcopo, ad quem dimittitur, quod hodie fit communi-

munitur in Germania, propter distantiam Ordinandorum à suis Ordinariis ratione studiorum. *Decidit Congreg.*

125. *Examinatum & dimissum à proprio Episcopo, teneturne Episcopus ordinans examinare?*
R. Non tenetur, quia nulla lex talis extat; habet tamen jus integrum, cum denuò examinandi.

126. *Si quis ordinandus, conscius suæ ignorantie, substitueret loco suo ad examen unum alium, peccaretne graviter?* R. Omnino; siquidem sine dispensatione, aut declaratione, per tantam fraudem voluit suscipere Ordines.

127. *Potestne Episcopus remittere aliquando hoc examen?* Resp. Potest iis, de quorum doctrina aliunde constat, quia cessat finis examinis.

128. *Suntne exempti Religiosi ab hoc examine?*
R. Negativè; quia privilegia eorum quoad hoc sunt à Trid. revocata.

129. *Quid si aliquis simile privilegium acquisiverint post Trid.* Resp. Tales ab Episcopis examinari non debere. *Vide Liberium, cap. 8. p. 8. 172. §. Et adhibendum, de. Aus. Pellizarium, tr. 8. c. 2. §. 3. n. 169.*

130. *Episcopus, & Examinatores, peccantne graviter, apprehendendo ignorantem?* R. Peccare omnino, maximè ad Ordines sacros.

131. *An faciem cum aequibus indulgentiis accipi possit?* Resp. Potest cum Regularibus, qui Choro tantum inservire debent, modo scient benè legere & cantare; sic enim sunt sufficientes ministri Ecclesiæ, & suæ Religionis.

132. *Potestne illegitimus suscipere Ordines?*
 R. Posse validè, sed non licitè, manerèque irregularem, ut iuscipiat; ac proinde pro iuscipiendis Ordinibus debere esse instructum litteris natalit. is, legitimitatem testantibus; vel illis instrumentis, quibus se legitimatum comprobet.

133. *Tenentne ordinis & ordinandus ieiunare prout ordinatio?* R. Verbis Patris Gobat tract. 8. num. 357. Quia nec reperio textum in iure, qui id imperet, nec Doctores prius hoc loco nominati, neque Norrhus, Bonacina, Estuacius, Tan. Palaut, à m. ulerà prius citatos lecti, quidquam tale indicant, et o neque ordinaturus, neque ordinandus tenentur præmittere præstatum iesu-

134. *An excommunicatus, irregularis, furtivè accedens, validè ordinetur, eo, quod ante Ordinationem Episcopus promulgari faciat se nolle talem ordinare?* R. Cum Tamb. probabilius validè ordinari; tum quia post illam protestationem solet Episcopus absolvere Ordinandos ab omni excommunicatione ad effectum solum illos Ordines suscipiendi; tum quia illam protestationem ad terrorem solum facit; habet autem animum etiam intrusos ordinandi; tum quia idem Episcopus, nisi oppositam collitet, præsumitur, quando actu ordinar, voluntatem priorem, si quam contrariam habuit, mutare, vellèque illum iam præsentem ordinare. Cæterum, si verè haberet actu contrariam voluntatem, nulla fieret ordinatio ob defectum intentionis, ex parte conferentis Ordines essentialiter requiritæ.

135. *Quo loco conferendi sunt Ordines?* R. Maiores Ordines, si publicè conferantur, debent conferri in Ecclesia Cathedrali, aut in alia ex dignioribus, præsentibus Canonicis & Clero loci; privatim conferri possunt etiam in sacello domestico. Prima Tonfura potest conferri, sicut quovis anni tempore & die, ita quovis loco; Minores Ordines in quavis Ecclesia Episcopatus, sed non extra Dioecesim sine licentia Dioecesani.

136. *Quotuplexes sunt generatim Ordines?* R. Duos, scilicet, Minores, scilicet, qui sacri non dicuntur; & maiores, qui sacri vocantur. Nunc agendum erit de prioribus, postea de illis.

C A P U T IV.

De minoribus Ordinibus in communi.

Eorum natura.

Cur alii dicuntur Minores, alii Mores Ordines? R. Quia Minores dicti, sunt instituti in minori & remotiori gradu ad Sacrificium Missæ; Majores vero propius ad illud accedunt, & immediatè disponunt ad actum aliquem, vel ministerium circa Eucharistiam, vel epus materiam exhibendum.

2. *Cur natiom Minores non vacantur sa ri, sicut Majores?* R. Etiam Minores esse sacros eo modo, quo omnia sacramenta sunt signa, & ideo Majores tamen speciali titulo sacros esse,

tum propter annexum votum castitatis solenne, per quod suscipientes illos specialiter Deo consecrantur; tum propter eam rationem, propter quam majores nuncupantur.

3. *Quot & qui sunt Minores Ordines?* Resp. Esse quatuor: Oltiariatum, Lectoratum, Exorcistatum, Acolytatum.

Præquisita.

4. *Quæ præquiruntur ad validam & licitam susceptionem Minorum Ordinum?* R. Hæc satis colligi posse ex dictis pag. 30. n. 17. & pag. 47. à n. 28.

5. *Quomodo necesse debent ad recipiendam Tonsuram & Ordines illi, qui Tonsuram & Oltariatum, ac alios Minores Ordines suscipere volunt?* R. Tonsurandi debent habere superpellicem super brachium sinistruum, & candelam in manu dextera; Ordinandi verò in Minoribus debent esse ab Examinatoribus approbati habere vestem talarem nigri coloris, esse superpelliceo induti, habere Tonsuram, candelam offerendam, & sufficientem præparationem ad Sacram Communionem.

6. *An recepturus Minores Ordines obligetur eo die communicare?* R. Negativè; ob easdem rationes, quæ allata sunt de prima Tonsura, pag. 30. num. 20.

7. *Qualis auctoritas requiritur pro Minoribus Ordinibus?* R. Præter eam, quam pag. 31. n. 25. diximus, requiri ad primam Tonsuram, requiritur à Concilio Trid. sess. 23. c. 11. ut Ordinandus intelligat Latinum.

8. *Quæ*

8. *Qua ætas pro eisdem est necessaria?* R. Alii qui putant requiri annum decimumquartum, alii existimant sufficere, si sit supra septimum, dummodo habeat ea, quæ requirit Trident. nempe dictam literaturam.

9. *Conseturne satis literatus pro his Ordinibus is, de quo est spes profectus in Latina lingua?* R. Id probabilissimum asserti à Tamburino.

10. *Quibus temporibus possant hi Ordines conferri?* R. Primo, in sex Sabbathis statutis pro Majoribus Ordinibus. Secundo, singulis Dominicis & Festis ex præcepto. Tertio, consuetudo obtinuit, ut conferantur etiam in Vesperis ferix sexta ante Sabbathum generalis Ordinationis omnes Minore, & prima Tonsura; qui, ut sit generalis ordinatio, ad illum diem reservatur.

11. *An hi Ordines debeant conferri cum intervallo?* R. A Trid. requiri intervallum inter singulos, non tamen determinari quantum; nihilominus relinqui prudenti iudicio Episcopi, si videatur melius simul conferre. Hodie in Germania praxis est, omnes simul cum prima Tonsura conferri.

12. *Quid autem de intervallo inter Acolytatum, & Subdiaconatum?* R. A Trid. requiri intervallum unius anni, nisi tamen legitima consuetudo aliud alicubi introduxerit.

13. *Potestne tamen Episcopus in hoc intervallo dispensare, etiam ubi non est consuetudo?* R. resp. Potest, si adit causa, quia id ipsi non prohibetur. Si autem sit consuetudo sine intervallo conferendi, non requiritur ulla causa; quia Trid. non derogavit consuetudini.

Pari-

Pariter sentiendum de Minoribus ad invicem comparatis.

14. *An collatio Minorum Ordinum possit simplici Sacerdoti committi?* R. Posse a solo Pontifice. Patet ex praxi, quâ committitur Cardinalibus, & Abbatibus Sacerdotibus.

15. *Debetne pro Minoribus exhiberi testimonium de moribus & vita?* R. Debet, ex dispositione Concilii Tridentini sess. 23. c. 5. de re form.

16. *A quo debet dari hoc testimonium?* R. Ex eadem dispositione, à Paracho, & à Magistro Scholæ, in qua Ordinandi educantur.

17. *Requiruntne ad Minores Ordines titulus mentis?* R. Non requiri, quia Trident. requirit solum pro sacris Ordinibus, & constituti in minoribus, possunt redire ad statum secularem.

Obligationes.

18. *Habentne Minores Ordines aliquam annexam obligationem?* R. Nullam specialem per se, nisi primò ad recitandos certos Psalmos sibi ab Episcopo in ordinatione impositos. Secundò, ad habitum, & Tonsuram, solum si habeant dignitatem Ecclesiasticam, vel benedictum, vel pensionem sexaginta aureos de Camera excedentem. Tertio, ad horas Canonicas, si habeant Benedictum, vel sint Regulares Choro addicti. Si pensionem habent infra sexaginta aureos, tenentur tantum ad Horas Beatæ Virginis recitandas.

Pœna mala Ordinationis.

19. *Quanto & quali pœna obnoxii sunt malè conf-*

conferentes & suscipientes Minores Ordines?
R. Primò, cum, qui accipit eos ab Episcopo excommunicato, suspenso, interdicto, schismatico, hæretico, suspendi ab Ordine male suscepto. *Cap. 1. & 2. de schism. & ord. ab eo.* Debet autem Episcopus excommunicatus esse ut talis denunciatus, vel excommunicatus per publicam Clerici percussorem, & quidem cum ordinato à schismatico, dispensat solus Papa.

20. *Quando & qualis pœna secundo?*
R. Ordinatus per simoniam manet suspensus ab Ordinibus sic susceptis, & Ordinans suspenditur à collatione Ordinum, à Pontificalibus, & ab ingressu Ecclesiæ, *Capit. ex multis 1. q. & nisi.* Et cum scienter committente simoniam dispensat solus Pontifex, cum ignoranter incurrente, etiam Episcopus.

21. *Quando & qualis pœna tertio?* Resp. Qui hos Ordines innodatus excommunicatione ob Clerici percussorem recipit, (exceptâ tamen primâ Tonsurâ) suspenditur, si sit Clericus Regularis; si vero sit Clericus secularis, est deponendus à susceptis, *Capit. Cum illorum, de sens. excom.* Et cum hoc, si Ordinem sciens ne suscipiat, dispensat solus Pontifex.

22. *Quando & qualis pœna quarto?* R. Qui hos Ordines recipit ab Episcopo, quamvis proprio, exercente Pontificalia in aliena Diocesi, absque licentia Ordinarii loci, suspenditur, donec suo Prælato visum fuerit. *Trid. sess. 6. c. 2. de reform.*

23. *Quando quintò?* R. Qui ordinatur per saltum, suspenditur ab Ordine sic suscepto, donec susceperit Ordinem sic pratermissum & accedente Episcopi dispensatione, *Trident. sess. 23. c. 1. de reform. Cap. Unico de Cleric. per saltum.*

24. *Quando sexto?* Resp. Qui ordinatur furtivè, suspenditur arbitriò Episcopi, deat delinquenti pœnitentiâ pro mensura delicti, si quisquid ordinatus non fuit ad id prohibitus sub excommunicatione. *Capit. 1. de eo, qui furtivè.*

25. *Quando septimo?* R. Qui hos Ordines culpabiliter recipit ab alieno Episcopo sine licentia, seu dimissoriis, seu literis commendatitius proprii Ordinarii, suspenditur ab Ordine, quamdiu Episcopo proprio iudicabitur expedire. Ipse verò Episcopus scienter, vel malâ fide ordinans, suspenditur per annum à collatione Ordinum, sive omnium, (ut Barbosa cum aliis putat) sive solum illorum quos malè confert. *Trident. sess. 23. c. 8. de reform.*

26. *Estne de Utramontanis quoddam aliquid speciale constitutum?* Resp. Est Decretum Urbani VIII. Secr. 1624. 11 Decembr. qui nati sunt ultrâ montes Alpium, quales sunt: Hispani, Lusitani, Galli, Germani, &c. ut item, qui nati sunt extra Italiam, si velint ad Ordines etiam Minores, etiam primam Tonsuram intra Italiam promoveri, debent sub pœna suspensionis, aliisque pœnis

in

in dicto Decreto inflictis, non solum ostendere dimissorias à suis propriis Episcopis sibi concessas, sed easdem insuper recognitas, probatas, & subscriptas à Nuntio, seu collectoribus Apostolicis commemorantibus in loco, unde ordinandi discesserunt, & deinde item recognitas à Vicario Generali Urbis Romæ. Hoc tamen Decretum non afficere Religiosos, decisum esse Florentiæ tenet *Marchin. c. 1. num. 17.*

27. Si quis absque dimissoriis proprii Episcopi petat ordinari ab alieno, sed interim tempore, quo is ordinatur, invenitur Episcopus proprius concessisse dimissorias, incurritne sic ordinatus suspensionem? R. Si dimissoriæ sint concessæ motu proprio, vel ad instantiam alterius, quam ipsius ordinandi, incurret; si verò ad ipsius instantiam sint datæ, v. gr. per Nuntium, vel per literas, non incurret; quia gratia priori modò concessa, non prodest ignoranti, sicut secundò modò.

28. Obliganturne Minoristæ exercere officium? R. A Trident. sess. 23. cap. 11. de refer. hoc solum præscribi, ut in unoquoque munere juxta præscriptum Episcopi se exercent, idque in ea, cui adscripti erunt, Ecclesia, nisi fortè in causa studiorum absint.

CAPUT V.

De Minoribus Ordinibus
in specie.

Ostiararius.

Quis est primus inter Minores Ordines? R. Est Ostiararius.

2. Quid est Ostiararius? R. Est Ordo Ecclesiasticus, per quem datur potestas, claudendi, aperiendi, & custodiendi Ecclesiam.

3. Quæ est materia huius Ordinis? R. Remota sunt claves Ecclesiæ; aliqui addunt cymbalum; negant alii; proxima est traditio earum.

4. Quid autem significat, quod Ostiarius debeat pulsare tympanum? R. Significat, quod etiam vocandi populum ad Ecclesiam potestatem habeat, vel pulsando ad elevationem admonendi populum ad specialem attentionem & devotionem erga mysterium.

5. Si ordinando traderentur claves cellarii foris, valens Ordo? R. Videri materiam dubiam; quamvis enim eadem clavis, quæ est cellarii, facile possit pro Ecclesia adhiberi, tamen ex forma huius Ordinis colligi videtur, debere esse actu clavim Ecclesiæ, cum dicantur tradi curæ ordinandæ ea, quæ his clavis clauduntur, in presenti.

6. Quæ est forma huius Ordinis? Resp. Sunt verba Episcopi ad traditionem materiæ pro-

prolata sequentia : Sic age, quia DEO ratio-
nem redditurus pro his rebus, quæ his clavisbus
clauduntur.

7. *Quod est Officium huius Ordinis?* R. Est
templum claudere, aperire, custodire, tum
ipsum, tum res, quæ in illo sunt, admit-
tere dignos, & excludere indignos, uti sunt
Apostata, hæretici, excommunicati, inter-
dicti, infideles, Catechumeni post Evangelium;
item pulsare campanas, quod Caspar Hurt.
intelligit tempore sacrificii. Denique aperire
librum ei, qui est prædicaturus; hoc tamen
in usu hodie non est.

8. *Quidne officium Ostiarii, expellere canes ex
temple?* R. Omnino canes morales, hoc est,
homines indignos. Canes autem phisicos
expellere est munus sacristæ, aut alterius ad
id constituti.

9. *An Ostiarius non sit superfluus, cum etiam
laici claudant & aperiant Ecclesias, & camp-
nas pulsant, ad convocandum populum?* Resp.
Laicos hæc non facere ex officio, sicut faciunt
Ostiarii.

10. *Quis est secundus Ordo minor?* R. Le-
storatus.

Lectoratus.

11. *Quid est Lectoratus?* R. Est Ordo Ecclē-
siasticus, quo conceditur potestas, Prophetias
& Scripturas legendi in Ecclesia.

12. *Quæ eius materia?* Resp. Remota est
liber continens sacras lectiones, id est, Epi-
stolas & Prophetias, ac etiam Homilias &
Sermones

Sermones in Ecclesia Dei a Sanctis Patribus leg. solitos. Proxima est ejusdem libri traditio.

13. *Si ordinand. Lectori per materia tradetur Breviarium, forte ne valde ordinatus?* Resp. Affirmative; quia in eo omnia prædicta continentur.

14. *Quæ est forma huius Ordinis?* R. Esse verba Episcopi ad traditionem materiæ prolata, sequentia: *Accipe, & esto Verbi D.E.I. lector, habiturus, si fideliter & viriliter officium tuum impleveris, partem cum iis, qui Verbum D.E.I. ab initio bene ministraverunt.*

15. *Quod est officium seu munus Lectoris?* R. Est legere prædictas Prophetias, & sacras Scripturas, etiam Evangelium, sed extra Missam; item Catechumenis baptizandis fidei rudimenta tradere. Olim panes & fructus Lector benedicebat, minori tamen solemnitate, quàm quæ convenit ordinatis in Sacris; hodie tamen id abrogatum esse testatur Marchinus.

16. *Quis est tertius Ordo minor?* R. Exorcistatus.

Exorcistatus.

17. *Quid est Exorcistatus?* R. Est Ordo Ecclesiasticus, conferens potestatem imponendi manus super energumenos, legendique Exorcismos ad dæmones fugandos.

18. *Quæ sunt eorum?* Resp. Sunt illi, qui sunt obsessi à dæmonibus.

19. *Quæ Exorcistatus materia?* R. Materia ejus remota est liber Exorcismorum; proxima est ejusdem libri traditio.

20. *Quæ eius forma?* R. *Esse verba Episcopi, ad traditionem materiæ prolata, sequentia: Accipe, & commenda memoria, & habe potestatem imponendi manus super energumenos, sive baptizatos, sive Catechumenos.*

21. *Quod est officium, seu munus Exorcistæ?* R. *Est manus imponere super energumenos, atque Exorcismos legere, quod hodie Sacerdotes peragunt. Item parare locum communicaturis. Olim edicebat Exorcista populo, ut qui non communicant, darent locum communicaturis, & aquam, quâ in ministerio baptismi usus erat baptizans, infundebat. Sed hodie hæc ipsò non usu abrogata esse testatur Marchinus.*

22. *Quis est quartus Ordo Minor?* Resp. *Acolytatus.*

Acolytatus.

23. *Quid est Acolytatus?* R. *Est Ordo Ecclesiasticus, quo datur potest accendendi lumina, circumque transferendi ad Altare, porrigendi Subdiacono urceolos pro sacro Ministerio.*

24. *Quæ est hujus Ordinis materia?* R. *Remotam esse duplicem, unam candelabrum cum cereo extincto, alteram urceolos vacuos. Horum traditio est materia proxima.*

25. *An ceroferarium, seu candelabrum, ac etiam pellicula subiecti urceolis, sint materia necessaria hujus Ordinis?* R. *Videri quidem, quòd ceroferarium sit materia necessaria, siquidem exprimitur in forma hujus Sacramenti; probabile tamen est, esse tantum quid accessorium. De pellicula autem,*
D cum

74 *Pars I. Cap. V. De Min. Ord. in specie.*

cum nec fiat mentio, prorsus non erit necessaria.

26. *Requiraturne, ut tangatur ab ordinando uterque urceus?* R. Cum communiter apud Tambur. sufficere, si unus tangatur.

27. *Quæ est forma hujus Ordinis?* R. Esse pariter duplicem, unam: Accipe cereferarium cum cereo, & secas, et ad accendenda Ecclæ lumen; et aliam: Accipe urceum, ad suggerendum vinum & aquam in Eucharistiam Sanguinis Christi in nomine Domini.

28. *Quæ ex his materiis & formis est adæquata, an utraque simul?* R. Alii affirmant priorem; aliqui posteriorem; alii denique utramque simul esse materiam & formam adæquatam hujus Ordinis, & per ipsas imprimi characterem. Ego sentio cum ultimis, quia per utriusque materiæ traditionem confertur aliqua potestas, & assignatur ministerium ad hunc Ordinem pertinens.

29. *Quod est Officium Acolyti?* R. Est præparare lumina ad Sacrificium; cereum, ubi est legendum Evangelium, ferre; Diacono & Subdiacono inservire, (nam inde dicitur Acolytus, latine pedestes); aquam & vinum in urceolis ministrare, eisdemque vino & aquâ plenos eidem Subdiacono porrigere.

30. *Acolytus potestne tingere sacra vasa?* R. Cum Tamb. in Opuscul. de Sacrif. Mist. lib. 1. c. 2. num. 2. non solum Acolytum, sed ceteros quocumque Ordine minore insignitos; imò & solum Tonsuratos posse licet tingere sacra vasa, sed in quibus non sit sanctissima Eucharistia.

PARS

PARS II.

De Majoribus Ordinibus in
communi; & in particulari
de Subdiaconatu.

CAPUT I.

*De iis, quæ communia sunt his
Ordinibus.*

Eorum Natura.

I.

Cur Majores Ordines ita vocentur, & Sacri
dicuntur? R. Id dictum esse pag. 63.
num. 1. & 2.

2. *Quæ sunt Majores Ordines?* R. Tres:
Subdiaconatus, Diaconatus, & Presby-
teratus, ad quem pertinet etiam Episco-
patus, tanquam complementum ejus per-
fectivum.

3. *Materia Ordinum Majorum à quo debeant
necessario tradi ordinando?* R. Quamvis in
collatione Minorum dixerimus, posse tradi
eorum materias ab Archidiacono, tamen in
majoribus, juxta communem sensum &
D 2. praxim,

proxim, sub pœna nullitatis debent tradi ab ipso ordinante.

4. *An majores Ordines valide conferantur per saltum?* R. Valide, præter Presbyteratum, quoad potestatem absolvendi sine potestate consecrandi, & præter Episcopatum sine Sacerdotio.

5. *An ad hos Ordines suscipiendos requiratur etiam certa ætas?* R. Requiri, sed non ad valorem; qualis autem requiratur, determinabimus, dum de singulis agemus.

6. *An sit de fide, omnes majores Ordines esse Sacramenta?* R. De solo Sacerdotio & Episcopatu, quatenus Sacerdotium involvit, esse de fide, quòd sit Sacramentum, sic enim salvatur fides docens, Ordinem esse Sacramentum.

Prærequisita.

7. *An dimissoria data generaliter ad omnes Ordines etiam majores, comprehendere censeri debeant etiam Presbyteratum?* R. Affirmative; quia qui dicit: *Omne*, nihil excipit, expressumque dicitur, tum quod sub expresso continetur, apud Barbes. *axiom.* 89. num. 5. tum quod ex natura verborum inducitur. Nec obest, quòd dimissoriæ judicentur esse strictæ interpretationis, quia ad interpretationem strictam verba non debent impropriari, nec contra suam naturam restringi.

8. *Ordinandus in sacris, a quo debet habere testimonium de vita & moribus?* Respon. Ex Trident. sess. 23. c. 5. de reform. à Parrocho, vel ab alio, ab Episcopo destinato.

Huc

Huc spectat testimonium, quod exercuerit
minores Ordines.

Tempora Ordinum.

9. *Quibus temporibus hi Ordines licitè con-
ferri possint?* R. Sex tempora per annum
esse statuta ab Ecclesia; videlicet, mane
Sabbathis quatuor temporum, Sabbathò
ante Dominicam Passionis, & Sabbathò
sancto, nisi aliud sit à Sede Apostolica
specialiter indultum. Excipitur Episcopa-
tus, qui conferri solet die Dominico, vel
Apostolorum, vel de speciali Papæ indulto
die festò, idque licet priori Sabbathò sit
collatus Presbyteratus.

10. *Estne grave peccatum extra hæc tempora
Ordines conferre, & suscipere?* R. Omnino,
si non adsit Pontificia dispensatio.

11. *An ergò nunquam licet alius temporibus,
præter dicta, sacros Ordines conferre sine di-
spensatione?* R. Quando Episcopus nequit
Sabbathò quatuor Temporum absolvere
totam ordinationem, potest partem dif-
ferre in Dominicum diem, continuand
tamen Sabbathinò jejuniò. *Capit. Litteras,
de Temp. ordinati*

12. *Cur autem non posses totam ordinationem
facere illo die Dominico?* R. Si nequit in-
choari præcedenti Sabbathò, vel ob infir-
mitatem, vel ob aliud impedimentum,
potest totam differre ad diem Dominicum.
Ita plures apud Gobat. *traç. num. 467.* dum-
modò continuet jejuniùm Sabbathinum.

13. *Possentne autem Episcopus, factâ dicto modo
D 3 dilacione*

Exaltatione ordinationis quoad partem ad diem Dominicum, conferre illi, v. g. Presbyteratum die Dominico, cui contulisset Diaconatum die Sabbathi?

R. Non posse, quia tunc dies Dominicus reputatur pro uno die cum Sabbatho propter jejunium continuatum, adeoque hoc ipso conferret uno die duos sacros Ordines.

14. *Qualis jejunii continuatio intelligitur in dicto casu?* *R.* Meo iudicio, spectando jura, *Capitul. Litteras, de temp. ordin. cap. 1. dist. 67. Et Capis. Quod a Patribus, dist. 75.* intelligi jejunium naturale, ita, ut, quemadmodum Abbas sentit in *Capit. ad Litteras*, Episcopus in Sabbatho nec ablutionem deberet sumere, quia aliàs non video, quomodo requireretur continuatio jejunii Ecclesiastici, die Dominico; nisi diceres, quòd Episcopus die Dominico deberet servare jejunium etiam post peractam ordinationem, quod non videretur Ecclesia exigere; dicere autem, quòd exigatur observatio jejunii Ecclesiastici Sabbathini, etiam non est rationabile, cum aliunde sit obligatio gravis, quoad illum diem in temporibus ordinationum. Ceterum malo sentire, quòd in praxi illi Canones quoad hoc punctum non observentur aliter, quàm quòd, ut ait *Gobas. tract. 8. num. 356.* fervetur jejunium tale, quale solet aliis diebus Quadragesimæ.

15. *Quis potest dispensare in temporibus ordinationum?* *R.* Solus Pontifex, & quibus ille concedit.

16. *An non possunt dispensare etiam Nuntii Apostolici?* *R.* Communiter illis dari facultatem

De iis, quæ comm. sunt maj. Ord. 79

ultatem ad dispensandum cum iis, qui sunt
arctati beneficio, hoc est, qui urgentur
ad sacros Ordines suscipiendos, occasione
beneficii vel accepti, vel accipiendi.

17. *Qua causa debet esse ad dispensandum
extra tempora?* R. Requiritururgens causa,
ut dictum est Legatis dari facultatem pro
arctatis beneficio.

18. *An in temporibus Ordinationum possint
eodem die suscipi duo sacri Ordines?* R. Nullâ
ratione; ex Caput. Literas, Caput Delectus,
de Temp. Ord. & Trident. sess. 23. c. 13. cassat
quoad hoc omnia privilegia in contrarium
concessa.

19. *An Religiosi habentes privilegium Ordines
accipiendi, etiam maiores extra tempora, etiam
tribus diebus festivis, possint ordinari diebus fe-
stivis solum chori, non autem fori?* Resp. Si in
privilegio concedente ordinationem fieri die-
bus festivis, non est inserta clausula de precepto,
posse Ordines quoscunque conferri in cellis
saltem duplicibus solius chori, prohibe-
rent Barbesa de officio & potestate Episcopi,
pars. 2. alleg. 17. num. 7. Rodriguez tom. 2. quæst.
Reg. quæst. 23. art. fin. Fagund. de precept. Eccl.
l. 1. c. 2. num. 12. Ceresa de dignitate & potestate
Episcopi, tract. 2. c. 15. §. 9. num. 17. Pirrhing-
lib. 1. tit. 11. sect. 1. §. 9. num. 81. Engel. l. 1.
tit. 6. §. 7. num. 18. Ascarius Tanib. de Jure Abb.
vol. 2. disp. 2. quæst. 13. num. 7. Gobat, in ultima
Editione Monachii 1681. Oper. moral. tom. 1. pars
2. tract. 8. casu 12. à num. 472. usque ad 477.
inclusivè, & num. 485. Palau tract. 27 punct.
17. num. 13. fin. Escobar. Theol. moral. lib. 23.

probl. 108. num. 423. Ubi testatur, homines Societatis JESU, gaudentes dicto privilegio, fuisse à non paucis accuratissimis Episcopis ordinatos festis duplicibus in solo choro. Et (teste Gobat) Alumnis Pontificiis eadem gratia solet præstari Augustæ Vindelicorum. *Dian. part. 5. tractat. 13. resol. 97.* hanc sententiam tutam in praxi appellat, & concludit sic: *Unde nescio, quare quidam Episcopi Theologi, cum ipse olim de hac opinione in praxi servanda nimium scrupulis ageretur, est animo opinio hac satis probabilis, & ideo me consulente, ne timeant Episcopi illam in praxim deducere.* Hæc totidem verbis Diana. Fundamentum horum Authorum est, quia in jure, etiam dies illi, qui in solo choro sub duplici celebrantur, simpliciter dies festi appellantur. *Ex Clement. de Reliq. & Vener. SS.* Addi potest: Privilegia in gratiam Religionis, aut piæ causæ concessa hōc ipsō favorabilia, proindeque amplè interpretanda esse, ex communi principio: *Summa ratio est, quæ pro Religione facit. L. Sunt Personæ, ff. de Relig. & sumpt. fun.*

Interstitia.

20. *Quæ interstitia requiruntur ad suscipiendos sacros Ordines?* R. *In Trid. sess. 23. c. 11. 13. 14.* integrum annum Ecclesiasticum exigì à tempore, quo Ordo est susceptus, ad idem tempus sequentis anni, qui aliquando longior est, aliquando brevior, prout idem tempus ordinationum vel tardius, vel citius redit.

21. *Quis potest dispensare in interstitiis?*

De iis, quæ comm. sunt maj. Ord. 81

¶ Posse Episcopum quoad suos subditos, causâ subistente, non tamen ad duos (ut dictum est) sacros Ordines eodem die suscipiendos.

22. *Possuntne Regulares Prælati in hoc cum suis dispensare?* *¶* Posse cum iis, quos ipsi ordinare possunt, non autem quoad Ordines, quos conferre suis nequeunt. Ex Trid. revocante quoad hoc omnia privilegia; quamvis si Prælati testificentur subistere dispensandi causam, & dispensationem ab Episcopo petant, tenetur Episcopus absque alia inquisitione concedere.

23. *Quæ sunt causæ justæ dispensandi in interstitiis?* *¶* Eas explicari in *Trid. sess. 23. c. 11. de reform.* Pro Subdiaconatu, nisi aliud utilitas vel necessitas Ecclesiæ exposcat. Pro Diaconatu, cap. 13. Nisi aliud Episcopo videatur. Pro Sacerdotio, c. 17. Nisi ad Ecclesiæ utilitatem, ac necessitatem.

24. *Quis debet esse hæc utilitas, ac necessitas?* *¶* Relinquitur prudentiæ Episcopi iudicanda, nihilominus (ait Gobat) videtur generali consuetudine Germaniæ plurimum derogatum his decretis, ita ut non purem, quenquam rejici, seu retardari, eâ solâ de causâ, quod non servet interstitia.

25. *An Episcopus possit dispensare cum suo famulari in interstitiis, sicut potest cum ordinare?* *¶* Probabilius mihi videri, quod possit; cum enim competat illi ordinatio, quæ est principalis, cur non competeret etiam hæc dispensatio ordinationi valdè accessoria. Et ita decusum esse refert à Sacra Congreg. *Tamb. l. 8. de ord. cap. 11. §. 2. nu. 11.* Quamvis num. priori referat etiam contrarium decusum.

Titulus mensa.

26. *An ad sacros Ordines suscipiendos requiratur aliquis titulus?* R. Requiritur, & ad hos solos, ex *Trid. sess. 21. c. 2. de reformatione*, quia indecens est, Clericos mendicare, aut turpem quæstum exercere.

27. *Quotuplex est hic Titulus?* R. Triplex. Paupertatis pro Regularibus validè professis, post Constitutionem Pii V. & aliorum, Beneficii, & Patrimonii.

28. *Qualis debet esse titulus Beneficii?* R. Debet esse Beneficii perpetui certos habens redditus, ad honestam sustentationem sufficientes, iudicio prudentum, habitâ ratione loci, caritatis, vel abundantia illius, & pacificè posselli, aliàs non est sufficiens titulus, exceptâ Capellaniam temporali in Capella Papæ ex privilegio.

29. *Qualis debet esse titulus Patrimonii, vel Pensionis?* R. Debere esse sufficientis ad sustentationem. Ad quem tamen ordinari non possit, nisi ob necessitatem, vel commoditatem Ecclesiæ Episcopus judicaverit ordinandum. *Trid. sess. 21. cap. 2.* Quæ tamen in doctis & bonæ vitæ regulariter adest. Debet autem patrimonium pacificè & verè, saltem quoad partem sufficientem possideri quoad dominium utile.

30. *Tale beneficium, patrimonium, aut pensio possuntne alienare?* Respond. Nec alienari, nec extinguì, nec remitti, nec reghnari posse, sine Episcopi licentia, hancque non dandam, nisi constet posse Clericum aliunde decenter

De iis, quæ comm. sunt maj. Ord. 83
decenter & perpetuò sustentari. Vide Trid.
sess. 21. c. 2

31. An in congrua sustentatione desinenda, sit
habenda ratio personarum, ut eo exigatur major,
quæ personæ dignior? R. Negativè, quia ut ti-
tulus sit sufficiens, satis est, si Clericus ex eo
possit honestè vivere, ut Clericus, ita ut non
cogatur mendicare, aut turpem quæstum
exercere. Ex Trid. Et ita est praxis, dum
idem pro omnibus patrimonium constituitur.

32. An sufficiat, congruam sustentationem com-
pleri partim ex beneficio tenui, aut pluribus tenuio-
ribus, partim ex patrimonio, partim ex pensione?
R. Sufficere; quia habetur finis Concilii,
ut respondit Sacra Congregatio. Non tamen
sufficeret, si simul cum elemosynis Missarum,
Ripendiis, &c. compleretur sustentatio, uti
eadem Congregatio declaravit.

33. An sufficiat titulus Coadjutoria cum spe
future successione, & assignatione congruæ &
perpetuæ sustentationis? R. Sufficere, quia
tali non deest congrua sustentatio. Aliud
est, si Coadjutoria esset temporalis cum
assignatione sustentationis temporalis.

34. An nominatus, præsentatus, electus,
postulatus ad beneficium, possit ad alium titulum
promoveri? R. Contra aliquos negativè;
quia Tridentinum requirit pacificam posses-
sionem. Ita sacra Congregatio.

35. An qui cunctis beneficium, sed illius
fructus lucrari non potest, nisi post sacerdotium,
possit ordinari? R. Possè, si interim ha-
beat, unde vivat; quia impotterum est
titulus permanens. Ita sacra Congregatio.

D 6 36. An

36. *An sit sufficiens titulus Seminarii, præbens honestam sustentationem?* R. Elle, si est perpetuus, saltem durans, donec Ordinandus sit aliunde provilus. Secus, si non sit permanens provilio.

37. *An sufficiat titulus servitii, sive deputationis alicui Ecclesie, cui Ordinandus inservire tenetur; cum ex stipendio Missarum, Officiorum, & aliis elemosynis decenter vivere possit?* R. Negativè contra nonnullos; quia talis adscriptio non est de se perpetua; nec fructus certos & perpetuos habet.

38. *An sufficiat titulus Literatura, & si Ordinandus sit Doctor Theologiae, vel Canonum, vel Scripturae?* R. Probabiliter sufficere in viro insigni doctrinâ, quia deesse illi non potest, unde decenter vivat; contrarium tamen verius & tutius in praxi est, quia is de facto non obtinet, unde decenter vivere possit.

39. *An sufficiat patrimonium in censu redimibili?* R. Verius sufficere, quia annui census inter immobilia computantur; nec obest, quod redimi possit, quia pretium potest & debet investi ad alium censum.

40. *An sit legitimus titulus in bonis mobilibus consistens?* R. Negativè, quia fructus permanentes reddere non possunt, nisi (juxta Azor.) sit pecunia parata ad census, vel immobilia bona emenda.

41. *An filius patris divitis ordinari possit ad titulum patrimonii, nulla factâ assignatione à patre?* R. Teneri patrem juxta receptam consuetudinem, certa bona fructifera assignare, donare & tradere; quia aliud

est jus habere patrimonium, aliud de facto illud obtinere, uti requirit Trident. Speculativè contraria etiam sententia est probabilis, quia in tali non est periculum mendicationis, aut turpis quæstus.

42. *Qualiter donatio patrimonii, vel promissio facta à divite, de præstantis ordinando alimentis, sit legitimus titulus?* R. Veram & sinceram donationem fundi, aut juris exigendi congrua & certa alimenta, sufficientem esse; quia tunc acquiritur dominium. Debet autem donator se & suos successores obligare legitimè ad non alienandum illum fundum.

43. *An autem sufficiat donatio juris exigendi certa & honesta alimenta, fundatis in omnibus bonis fructibus donantis, nullà factà assignatione in particularibus?* R. Probabiliter sufficere, quia est major certitudo alimentorum, fundatorum in omnibus bonis, quàm in determinatis.

44. *An etiam sufficiat sola promissio alendi ordinatum, publico instrumentis in forma, valida firmata, cum obligatione omnium bonorum. & non alendi tot, quin remaneat debita Clerico sustentatio?*

R. Id quidem passim non sufficere; quia talis promissio non dat jus in re, sed tantum in rem. Probabiliter tamen posse Episcopum ex iusta causa, v.g. ob penuriam Sacerdotum, contentum esse tali promissione; quia cum ea ordinatus tantam habet certitudinem suæ sustentationis, quantam, si haberet census & pensiones in aliorum bonis.

45. *An sufficiat Patrimonium ab alio donatum sub conditione, ut cesset statim, ac ordinando de sustentatione provisum esse?* Resp. Sufficere;

quia Patrimonium etiam absolute datum renunciarı potest de licentia Episcopi, si aliunde habeatur congrua sustentatio; admittendo autem talem conditionem Episcopus, dat hoc ipso licentiam. Ergo.

46. *An Patrimonia ab alio donata rejici possint?*
 Resp. Quamvis rejici non posse declaraverit sacra Congregatio, quia tamen sæpe sunt inania, cum enim donator speret fore, quod ordinatus non peret alimenta, ideoque ordinatus ne offendar, nihil audet exigere, unde sæpe ad miserum statum devolvi eum est necesse; ideo et si talia patrimonia, dum omni suspitione carent, rejicienda non sint, judicat tamen Tiberius, non semper acceptanda esse.

47. *An Ordinatus ad Diaconatum sine titulo, possit ulterius promoveri?* R. Non posse; quia Jura in omni sacro Ordine, id distributive prohibent. Ita sacra Congreg.

48. *An alienatio beneficii, pensionis, patrimonii, post ordinationem sine Episcopi licentia, valida sit?* R. Renunciationem vel permutationem beneficii esse nullam, nisi tria concurrant. Primum, Episcopi licentia. Secundum, mentio, quod ad illius titulum sit ordinatus. Tertio, aliunde certa & decens sustentatio. *Hic Inst. sess. 21. c. 2. de reformat.* Pariter renunciationem patrimonii, vel pensionis, nullam esse, si ordinatus non habeat aliunde congruam sustentationem, *ex Tractat.* quamvis probabile sit, eam tantum prohiberi, & non irritari. Si verò aliunde habeatur sustentatio, valebit alienatio, quia solum irritatur in defectu sustentationis.

49. *Quid*

De iis, quæ comm. sunt maj. Ord. 87

49. *Quid dicendum de iis, qui datâ fide reddendi patrimonium donatum, ordinantur, vel illud, postquam Subdiaconi facti sunt, renunciant?* R. Taliter ordinatos, si aliunde non habeant decentem sustentationem, esse sine patrimonio ordinatos, quia est donatio hêta. Contrariam tamen etiam probabile est, quia videtur vera donatio transferens sub modô vel p'acto dominium in donatarium, & modus hic non obligat, utpote contra legem fridenam citat. alienationem prohibentis. *Vide Iherum.*

Ordinum Iteratio.

50. *Unde solet oriri opinio, aut dubium de validitate Ordinis?* R. Generationem oritur vel ratione Baptismi, vel ratione formæ, materiæ, aut ministri Ordinis.

51. *An ergo tenetur quis petere semper reiterationem Ordinis susceptus, quoties tenetur petere rebaptizationem ratione certitudinis, probabilitatis, aut dubii de nullitate Baptismi?* R. Teneri petere iterationem Presbyteratus, & Episcopatus, vel absolute, vel conditionatè, prout Baptismus vel absolute, vel conditionatè est iteratus, si tamen velit in iis ministrare; quia sicut Baptismus iteratur ob periculum animæ, ita ex nullitate horum Ordinum, quæ sequitur ex nullitate Baptismi, multis animabus periculum imminet, ac proinde iteranda sunt.

52. *Sed cur addis: Si velis ministrare?* R. Ideo, quia si Baptismus iteratur ob certitudinem de nullitate illius, talem non fuisse legitime

legitimè ordinatum certum est; qui autem ordinatus non est, nullâ lege aut ratione obligatur ad Ordines.

53. *An ergo omnis Ordo repetendus est, quem constituit invalidè esse collatum?* R. Si velis in iis ministrare, repetendos esse, quia par est ratio, ministrare cum Ordine invalidè collato, ac ministrare sine Ordine, quod licitum non est.

54. *An repetendi sint Ordines, quando non quidem certum, sed probabile est, illos invalidè susceptos esse?* R. Presbyteratum & Episcopatum repetendos esse, si velis in iis ministrare, quia in administratione Sacramentorum tutiorem partem sequi oportet, eò, quod vel iustitia ex tacito pacto orta, vel saltem charitas id exigat. Probabile tamen est, teneri reiterare illos Ordines, etiam illum, qui nollit in illis ministrare, tum ad evitandum scandalum, tum ne character illorum Ordinum, si fortè eum recepisset, inutilis maneret.

55. *An non etiam reliquos Ordines probabiliter invalidè susceptos iterare debeant?* R. Probabile esse, quod non teneatur iterare; tum quia, si est Presbyter, habet in hoc Ordine eminenter reliquos; tum quia functiones illorum Ordinum nemini sunt noxiæ; etiam suppositâ invaliditate Ordinum illorum. Optimè tamen sit, si in actuali ordinatione animadvertus error substantialis statim corrigatur.

56. *An quando dubitatur de valere Ordinum susceptorum, sint iterandi?* R. Si dubium sit rationabile de essentialibus, Presbyteratum & Episcopatum debere iterari, si velis in

iis ministrare. Est eadem ratio à fortiori, quæ de probabiliter invalido. De aliis Ordinibus, quamvis fortè idem dici posset, quod de probabiliter invalidis, tamen Sanchez lib. 7. Conf. Moral. c. 1. dub. 13. generatim docet, Ordines collatos cum dubia materia esse iterandos.

57. *An sit iterandus Ordo Presbyteratus, dum Episcopo in plurali successivè sæpius proferebant formam plures ordinandi singuli successivè accesserunt ad tangendam materiam?* R. Non esse necessariò iterandum, quia communiter docetur, tunc iterandum non esse. Posse tamen sub conditione iterari; quia Cajetanus & Navarrus docent, iterandum esse.

58. *An sit iterandus Presbyteratus, quando tangitur materia post formam plenè jam prolatam ab Episcopo?* R. De hoc casu idem dicendum prorsus, quod de priori; quia vix differunt.

59. *An repetenda Ordinatio Presbyteri, qui physice calicem non tetigit, vel pro cuius ordinatione adhibitus est calix sine vino?* R. Repetendam esse, quia disputatur valor utriusque.

60. *An etiam repetenda, dum ordinatus non attingit hostiam patenæ impositam, vel qui non jejunus, aut à non jejunato fuit creatus Presbyter?* R. Nullò modò repetendam, quia non est rationabile dubium de valore.

66. *An repetendus Presbyteratus collatus ab Episcopo, qui habebatur Catholicus, & postea deprehensus est fuisse hæreticus?* R. Repetendum sub conditione; quia meritò dubitari potuit, tum de Episcopatu in illo, tum de proiuratione veræ formæ, dum de intentione debita.

Pœna male Ordinationis in Sacris.

62. *Quando, & quales pœna incurruntur à male Ordinantibus, vel Ordinatis in Sacris?*
 R. Præter ea, quæ minoribus Ordinibus communia relata sunt pag. 66. à n. 19. Qui sciens ordinatur in Sacris ab Episcopo, qui Episcopatus & usui hujus Ordinis renunciavit, acceptatâ à summo Pontifice renuntiatione, suspenditur ab Ordine suscepto. Et hæc suspensio reservatur Pontifici, cap. 2. de ordinatis ab Episcopo.

63. *Quando a thuo?* R. Qui Ordines sacros cum culpa ante legitimam ætatem suscipit, ipso jure suspenditur à Pio II. tum ab Ordine suscepto, tum ab aliis Ordinibus antè susceptis.

64. *Potestne autem bonâ fide ante legitimam ætatem ad Sacerdotium promotus, errore postea cognito licitè celebrare, postquam legitimam ætatem attigerit, absque eo, quod irregularitatem incurrat?*

R. Posse, quia cum bona fide sic susceperit, in susceptione non incurrit suspensionem; ac proinde, exercendo Ordinem sic susceptum, non violat censuram, consequenter irregularitatem meruere non potest.

65. *At nunquid taliter bona fide promotus poterit postea cognito errore licitè celebrare etiam ante completam ætatem legitimam?* R. Negative; quia Trid. dum prohibuit susceptionem Ordinum ante legitimam ætatem, prohibuit etiam eorum usum.

66. *Quando adhuc incurritur pœna?* R. Qui cum culpa ordinatur in Sacris extra tempora à jure statuta sine dispensatione, suspenditur à Pio II.

67. *Quando*

De iis, quæ comm. sunt mai. Ord. 91

76. *Quando adhuc?* R. Tum is, qui eodem die duos sacros Ordines suscipit: tum is, qui eos sic confert, suspenditur. *Cap. Lett. de Temp. Ord.* Et suspensio reservatur Pontifici. Idem est ex textu, si Diaconatus Sabbatho Quatuor Temporum, & Presbyteratus Dominicâ immediatè sequenti continuatè jejunio conferatur, quia fictione juris censetur idem & unus dies.

68. *Quando ulterius?* R. Qui durante matrimonio etiam ratò, suscipere præsumptè Ordines sacros, suspenditur ab ordine sic suscepto; etiam post dissolutum matrimonium; nec potest ad alios Ordines ascendere, nec admitti ad beneficium, vel officium Ecclesiasticum. *Extravag. Joan. XXII. de voto.* Et hæc suspensio reservatur Papæ, nisi sic ordinatus in Religionem per Professionem ingrediatur; tunc enim poterit Episcopus dispensare.

69. *An S. is suspensionem incurrat, qui cum sis in Sacris, matrimonium contrahit?* Respon. Negativè; sed subjacet pœnz depositionis, & degradationis, & aliis septem pœnis apud *Bann. de Ord. quest. 15. dub. 6.* enumeratis.

70. *Quando adhuc incurritur pœna?* Resp. Novitius, vel nullius professus, qui ordinatur ad titulum paupertatis, suspenditur, & si exerceat Ordinem susceptum, sit irregularis. *Ex Bulla Pii V.*

71. *Quando adhuc?* R. Qui ordinatur in Sacris sine titulo, vel patrimonio, vel beneficii, vel paupertatis, idque cum pacto cum ordinante, de non petendo alimento ab ipso, suspenditur.

72. *Quando*

72. *Quando adhuc?* R. Qui ordinatur in Sacris cum dimissoriis habitis à Capitulo intra primum annum Sedis vacantis, nisi ratione beneficii sit arctatus ad Ordines suscipiendos, suspenditur ad beneplacitum Prælati futuri. *Trident. sess. 7. cap. 10. de reform.*

73. *Quando adhuc?* R. Religiosus suscipiens Sacrum Ordinem in apostata, ab eo suspenditur, & reservatur Papæ, *Capit. ult. de Apostatis.*

Obligationes majorum Ordinum.

74. *Suntne majoribus Ordinibus annexæ aliquæ obligationes?* Resp. Esse tres principales: Primò, servandi castitatem. Secundo, recitandi Horas Canonicas. Tertiò, deferendi habitum & tonsuram.

75. *Estne gravis obligatio deferendi habitum & tonsuram?* R. In Sacris est gravis, quia sub gravibus pœnis præcipitur à Sacris Canonibus. Sunt tamen causæ excusantes ab hac obligatione, quarum mentio facta est pag. 132. n. 52.

Ad Castitatem.

76. *Qualis est obligatio in Sacris constituti ad castitatem servandam?* R. Est talis, ut teneatur non tantum à Venereis illicitis abstinere Jure Divinò, sed etiam jure Ecclesiastico à licitis, uti à matrimonio, & ejus usu, si prius contractum est, & contrahendum reddatur nullum in Ecclesia Latina.

77. *Cur*

De iis, quæ comm. sunt maj. Ord. 93

77. *Cur per Sacros Ordines non dissolvitur matrimonium ratum, & non consummatum, sicut dissolvitur per professionem Religiosam?* Resp. Quia professio Religiosa est quædam mors civilis, qua de causa Professus renunciat bona temporalia. Ordinatio autem in Sacris non censetur talis.

78. *An suscipientes Sacrum Ordinem emittant votum castitatis?* R. Quod emittant, indubitatum esse, & quidem solenne votum.

79. *In quo consistit hæc solennitas?* R. Omnium optimè per hoc explicari, quod ita liget, ut obligatio tollibilis non sit, nisi per dispensationem Pontificis. Effectum verò specialem hunc habet, quod reddat irritum matrimonium contrahendum.

80. *Quomodo intelligendum est, quod Innocent. III. & Urbanus VIII. dicant, Subdiaconatum olim non fuisse Sacrum Ordinem?* R. Cum Tiberio, vel quia in eo facile dispensabatur, ut possint uxorem ducere, vel quia nondum habuit annexum votum castitatis.

81. *Unde oritur hæc obligatio emittendi votum castitatis?* R. Ex Constitutione Ecclesiæ, volentis, ordinandos in Sacris hanc promissionem facere.

82. *Debeant hoc votum explicitè emitti?* R. Sufficere implicitè, nempe hæc ipsò, quod quis velit sacrum Ordinem suscipere, implicitè vult etiam omnes obligationes subire annexas ipsi Ordini, qualis est obligatio ad hoc votum, & ad Horas recitandas.

83. *Oriuntur autem in ordinando obligationes perpetuæ continentis ex Constitutione Ecclesiæ, vel*

vel verò ex voto? R. Probabilius esse, quòd immediate oriatur ex voto; siquidem Sacerdos solò etiam internò peccatò incontinentia sacrilegè peccat; Ecclesia autem actus purè internos præcipere non potest.

84. *An non saltem motu ex Constitutione Ecclesiæ oriatur?* R. Affirmativè, quatenus Ecclesia Sacro Ordini annexuit hoc votum; ita, ut velit talis Ordinis susceptores hoc ipso saltem implicitè hoc votum emittere, quod Ecclesiæ statutum, emisso voto, cessat obligare, non emisso verò obligat ad emittendum, & interim ad continendum.

85. *Quotuplex peccatum committit ordinatus in sacris, si fornicetur?* R. Duplex quoad malitiam specificam, videlicet: Fornicationem contra castitatem, & sacrilegium contra religionem ratione voti.

86. *Oriturne impedimentum dirimens matrimonium contrahendum etiam ex voto immediate?* R. Negativè, ut patet ex *Trid. sess. 24. Can. 9.* Sed oritur immediate ex Constitutione dictæ Ecclesiæ hanc solennitatem illi adnectente, neque votum ex se, quatenus est promissio DEO facta, irritari potest matrimonium, ut patet ex voto simplici castitatis, quod etiam est promissio.

87. *An qui invalidè ordinatur, obligetur ad castitatem?* R. Negativè; quia nec votum emisit, nec lex obligat, nisi verè ordinatum.

88. *An infans, quamvis illicitè, valide tamen ordinatus in Sacris, factus adultus, obligetur voto castitatis?* R. Taliter ordinato, facto adulto relinqui optionem ab Ecclesiâ,

vel eligendi Statum Clericalem, servatâ castitate, quod censetur facere statim, ac scienter ordinationem factam approbat, aut Sacri Ordinis actum exercet, ita ut non possit amplius retrocedere; vel eligendi Statum laicalem, & uxorem ducendi; quia ad cælibatum nec tenetur ex voto, eum, qui non potest explicitè vovere, nec implicitè voveat; nec obligatur ex lege Ecclesiæ, quæ neminem obligat independentè à sua voluntate, sicut nec DEUS obligat.

89. *An idem sentiendum de pæro impubere, quod de infante?* R. Juxta Sanchez lib. 7. disp. 30. à num. 8. probabiliter quidem dici posse, quod impubes non teneatur ad castitatem ex voto solenni, nisi post pubertatem Ordinationem ratificet; sicuti nec tenetur ad Professionem Religiosam; probabilius tamen mihi videtur cum aliis, doli capaces teneri ad castitatem: est enim hujus dispar ratio, quàm professionis religiosæ longè majores difficultates secum trahentis, ac proinde non ligantis ante annos pubertatis.

90. *Quid sciendum de iis, qui invincibiliter ignorant, Ordini sacro annexum esse votum castitatis?* R. Cum Tiberio, si habeant ignorantiam positivam, ut, si videant passim conjugatos ordinari, uti fit apud Græcos, non videntur obligari; secus si habeant ignorantiam negativam; quia illi vix possunt censeri habere etiam promissionem implicitam; propter opinionem contrariam, sicut possunt isti.

91. *Quid de ordinatis per merum cadentibus*

in constantem virum, injuste incussum, ad illos compellendos ut ordinentur? R. Ad continentiam non teneri, tum quia fortè ordinationi non consenserunt, tum quia licet ordinationi consenserunt, ejus tamen obligationem non contrahunt, quia ex Ecclesiæ Constitutione talis metus injustè incussus, impedit voti obligationem; secus, si metus sit justè incussus, vel levis, vel aliunde conceptus.

92. *An per dictum metum ordinatus in Sacris, quamvis voto castitatis non obligetur, contrahat nihilominus impedimentum dirimens matrimonium subsequens.* R. Cum Tamburino, probabilius contrahere, quia eo casu adhuc Ordo sacer validè suscipitur; cùm igitur Ecclesia illi annexerit dictum impedimentum, contrahetur & illud. Dispensari tamen poterit à summo Pontifice; quia idem metus dat justam causam dispensandi.

93. *At nunquid ex metu injusto solemniter professus, probato metu, validè contrahat matrimonium? Cur ergo idem non dicetur de ordinato in Sacris ex simili metu incusso?* R. Diverfitatem hanc esse claram, quia taliter ordinatus verum Ordinem suscipit, contrahitque proinde id, quod Ordini est annexum; at verò taliter professus non est professus, ideoque nec obligationem veræ professioni annexam contrahere potest.

94. *Nunquid autem infans ordinatus in Sacris, validè, quamvis illicitè ordinatus est, & tamen non ligatur impedimento contrahendi matrimonii? Cur ergo deberet illo ligari ordinatus per metum?* R. Infantibus, eò quòd nec ipsum Ordinem
volun-

voluntariè susceperint, meritò speciale privilegium concessit Ecclesia, ut in ipsorum sit arbitrio, adveniente usu rationis, an velint Ordini stare, & consequenter deinceps obligati esse voto castitatis, vel certè nolint Ordini stare, sed ducere uxorem, qualem declarationem non fecit Ecclesia quoad ordinatos ex metu, de potestate contrahendi matrimonium, sed tantùm de nullitate voti castitatis tali Ordini annexi.

95. *Hinc tamen probabile, ordinatum in Sacris per dictum metum, posse contrahere matrimonium?*

R. Id habere omninò probabilitatem; quia probabile est, Ecclesiam conjunxisse impedimentum matrimonii Ordini sacro suscepto, modo ordinario & consueto, id est, cum annexione voti castitatis, aut saltem obligationis emittendi votum castitatis.

96. *Quid si aliquis velit ordinari, sed positivè nolit emittere votum castitatis? Respon.* Talem non obligandum quidem voto, sed obligatum manere ad emittendum illud, & tandiu peccaturum, donec emittat, non quidem obligabitur, quia voto nemo nolens obligari potest.

97. *An talis adhuc validè contraheret matrimonium? R.* Nullà ratione, quia valor matrimonii non pendet ab ipsius voluntate, sed à constitutione Ecclesiæ, quæ impedimentum illud annexuit Ordini validè & liberè suscepto.

Hora Canonica.

98. *Qua est obligatio constitutorum in Sacris*

E

ad

ut Horas Canonicas recitandas? R. Quamvis in Jure soli Presbyteri, & quidem Parochi expresse videantur obligari, ex *Capit. 1. de Celebr. Missæ*; Certum tamen est ex antiquissima Ecclesiæ consuetudine, vim præcepti habente, teneri omnes voluntarie libere in Sacris ordinatos, etiam depositos, & degradatos, sub culpa mortali; ita, ut Subdiaconi teneantur incipere ab hora respondente temporis, in quo sunt ordinati: licet prius eam recitarint, quia non recitarunt ut publici Ministri.

99. *An ordinatus in Sacris per metum coactum in conscientiam totum intuitu mentis, teneatur ab Horas Canonicas recitandas?* R. Non teneri, nisi metu posito ratificet voluntatem, quam habuit de suscipiendo Ordine sacro.

100. *Quotuplex est ritus celebrandi Missam, aut Horas Canonicas?* R. Est triplex, videlicet sub ritu duplici, semiduplici, aut simplici.

101. *Unde sic isti ritus vocantur?* R. Duplex principaliter dicitur ab Horis Canonicis, in quibus eo die duplicantur Antiphonæ Psalmorum. Semiduplex, quia in plerisque convenit cum duplici; discrepat tamen vel maximè in hoc, quòd Antiphonæ non duplicentur. Simplex verò ad distinctionem ab utroque, quia habet ritum notabiliter diversum, maximè quòd in Matutino & Vespertis majori ex parte sequatur ritum ferialis Officii, quem Duplicis & Semiduplicis non servant.

102. *Qui dies celebrantur ritu duplici?* Resp.
Illi,

De iis, quæ comm. sunt mai. Ord. 90

III, quibus in Calendario additum est: *Duplex*: & Dominicæ quædam, quæ ex speciali Rubrica sub ritu duplici celebrari jubentur.

103. *Quæ duo celebrantur sub ritu semiduplici?*
R. Pleraque Dominicæ & Festa Sanctorum, quibus additur: *Semiduplex*.

104. *Quæ eadem sub simplici?* R. Feriæ & Festa Sanctorum, qui nec voce *Duplex*, nec *Semiduplex* notantur, inter quæ est etiam Beata Maria in Sabbatho.

105. *Quantum debet recitari Hora Canonica?*
R. *Invent. III. in Capit. Debetis de Celebr. Miss.* præcipit in virtute obedientiæ, & sub poena suspensionis obligatis, quantum eis DEUS dederit, recitare studiosè pariter & devotè.

106. *Quid sunt Hora Canonica?* R. Eas preces sic vocari, quæ ex Sacrorum Canonum præscripto certis horis recitantur.

107. *Quid sunt Hora Canonica?* Respon. Sunt septem: Nam Matutinum & Laudes unam horam constituunt, cum sub uno principio & fine recitentur. Deinde sunt: Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vesperæ, & Completorium.

108. *An ergo non est licitum dividere Matutinam à Laudibus?* R. Dum Officium privatim recitatur, licitum esse dividere, cum & antiquitus divitini recitaverint.

109. *Quid est studiosè recitare Horas Canonicas?* R. Ut verba non omittantur, syncopentur, truncentur, vel mutulentur, absorbendo syllabas; utque Officium recitetur sine interruptione, & similia.

110. *An erga recitans syncopando, vel cumpendo verba, vel antevertendo finem versiculorum, quæ deus socius, peccet contra integritatem?* R. Peccare saltem venialiter, & possent tot verba omitti, & corripì, ut esset mortale. Si autem corruptio oriatur ex defectu linguae, habitu incorrigibili, vel iusta destinatione, nec erit veniale.

111. *Quid voce sunt Horæ privatum recitande?* R. Licet de rigore, qui solus recitat, satisfacere videatur, si voces ita formet, ut dici possit vocaliter orare, quamvis à se, vel ab alio non audiat, quia cum DEO loquitur, qui audire potest; tamen moraliter vox tanta esse deberet, ut remotò impedimentò orans seipsum audire possit, via enim formari potest vox, quæ ab ipso loquente benè disposito audiri non possit.

112. *Quid si cret cum socio?* R. Debet illum audire, aliàs non satisfacit. Et si socius ita sit linguâ impeditâ, ut in magna parte Officii verba formare non possit, etiam non satisfacit.

113. *Quilibet peccet, & teneatur repetere Officium interrompens?* R. Si faciat absque causa, peccare tantum venialiter sine obligatione repetendi, quia servatur substantia præcepti; cum non solum singuli Psalmi, sed serè singuli versus sint veræ orationes. Ex causa autem etiam levi fit sine culpa, & ex levissima licet Nocturnum à Nocturno sejungere per horam, vel tres horas, quia antiquitus separabantur; separatio Maturini à Laudibus vacat omni culpa, ut supra dictum est.

De his, quæ communia sunt majori. Ord. 101

114. *Quale peccatum est, pervertere Iterarium ordinem inter se, ut: dicere Vesperas ante Primam?*

R. Si fiat sine causa remoto contemptu, esse ad summum veniale, quia est aliqua deordinationatio; cum causa autem nec est veniale.

115. *An recitantes Officium teneantur integrè omnes Horas & Versus recitare?* R. Teneri, nisi cum socio alternatim recitent, qui necessarium non est, ut sit obligatus. Non possunt tamen, nisi bini chori esse recitantium

116. *An sit peccatum mortale, ordinatis in Sacris, semel tantum, vel iterum decursu anni, sine causa omittere integrum Officium, horum, vel notabilem ejus partem?* R. Cum communiter, esse. Quia recitationis horarum obligatio facit distributivè supra quemlibet diem.

117. *Quæ censetur pars notabilis, sufficiens ad peccatum mortale?* R. Parva horas; quia sive secundum se consideretur, sive in ordine ad officium, tanta, & non minor materia gravis videtur ratione deformitatis judicio prudentum.

118. *Horæ canonicae unde vocantur Breviarium & Orarium?* R. Breviarium, quia sunt breve & admirabile compendium Sacrae Scripturae, Orarium ab orando.

119. *Quare vocantur Horæ nocturna & Diurna?* R. Quia olim Nocturni recitabantur de nocte, & quidem horis distinctis; reliqua de die.

120. *An peccet graviter, qui suscipit Subscriptionem, si sit ignarus legendi Latine, vel rectè recitandi Horas?* Resp. Cum communi assen-

mative, nisi bonâ fide existimet se statim comprehensurum modum rectè orandi, eisdem Horas, vel securus sit de socio habendo, cum quo oret, donec orare adducat.

121. *An omittens omnes, vel plures Horas, unum aut plura peccata committat?* R. Quoad actus internos, tot heri peccata, quod erunt repetitæ voluntates cum morali interruptione, unam, vel pluras Horas omittendi. Quoad actum verò externum committi unum tantum peccatum; quia præceptum unicum est, indivisibiliter obligans ad totum, & omittens Horam, non ideo peccat, quod distinctum præceptum transgressus sit, sed quod notabilem partem hujus totius omiserit.

122. *An ordinatus in Sacris omittendo Horas Canonicas, committat duplex peccatum quoad maius?* R. Committere duplex, si sit beneficiatus: unum contra legem Ecclesiasticam, alterum contra iustitiam; unde tenetur restituere fructus perceptos beneficii illius diei, in quantum correspondent recitationi Horarum Canonicarum; demptis aliis muniis pariter beneficialibus.

123. *Quæ formæ est recitandum Officium Divinum?* R. Ex Bullæ Pii V. Breviario Romano præfixa, & a Clemente, ac Urbano VIII. confirmata, debere ab omnibus recitari juxta formulam Breviarii Romani, exceptis Capitulis & Monasteriis, quæ à ducentis annis fuerunt usa aliò.

124. *An privatus recitans teneatur dicere Officium parvum Beate Virginis, Defunctorum, Psalmes penitenciales, & ceteras Appendices, quæ in Rubricis pro certis temporibus ordinantur?*

R. Negative, nisi quando specialiter præcipitur, ut in die Commemorationis defunctorum, eorum Officium, diebus Rogationum & Sancti Marci, Litaniæ omnium Sanctorum. Quia Pius V. in Bulla, quæ est ante Breviarium, recitantes Breviarium ab ipso reformatum, ab illis aliis deobligavit.

125. *Quale Officium tenentur recitare ordinati ad titulum Patrimonii?* R. Quamvis prahabile sit, eos beneficio carentes posse juxta Calendarium Breviarii Romani etiam in loco domicilii sui recitare, quia nulli Ecclesiæ sunt addicti, & Romanæ Ecclesiæ, quæ omnium Mater est, tenentur deservire: verius tamen videtur, quòd in sua Patria teneantur se conformare suæ Ecclesiæ, quia sunt subditi illius, & ejus legibus tenentur, ac talis est consuetudo.

126. *Ad quale tenentur beneficiatus?* R. Teneri ad Officium secundum ritum beneficii loci, ubi residet, tum ut se conformet, tum ut ei Ecclesiæ serviat, de cujus Altari vivit. Si verò alibi habet domicilium, habet optionem.

127. *At quid, si in duobus locis habeant duplex Beneficium?* R. Vel residet in altero, & debet illius ritum sequi, vel in neutro, & debet recitare Officium illius Ecclesiæ, in qua majorem habet gradum, & si utrobique sit æqualis, Officium Ecclesiæ dignioris; si & hæc sint æquales, eligat, quod voluerit.

128. *An non possit talis trare partem Breviarii unus Beneficii, & alteram partem alterius Beneficii?* Respondet Bruno Neuffer affirmativè, apud Gebat. tomo 1. traç. 5. n. 599. Mihi tamen videretur id inconveniens.

129. *Quale Officium tenetur orare ordinatus in sacris scholis?* R. In loco studii, & extra locum originis, domicilii, beneficii habitans, potest eligere ritum loci, in quo degit, vel loci originis, domicilii, beneficii.

130. *Quid de Clerico peregrino?* R. Iherius tenet, quod teneatur sequi ritum suae Ecclesiae, originis, beneficii, domicilii, quia in actione hac, qui privatim fit, non tenetur se conformare moribus eorum, per quos transit, vel inter quos ad breve tempus vivit. Tamburinus tamen docet, saecularem Clericum licite se posse accommodare ritui loci, per quem transit: quia peregrinus potest sequi leges loci, in quo existit.

131. *Quem ritum adhibere debet Capellanus Episcopi in Officio recitando cum eodem?* Resp. Ex decisione Sac. Congreg. rituum, debes te conformare Episcopo, cui inservis.

132. *An obligatus ad Breviarium Romanum, si careat illo, habeatque aliud, teneatur uti hoc alio?* Resp. Contra Busenbaum, probabiliter non teneris: tum quia nemo tenetur uti privilegio; tum quia diversitas Breviariorum inducere potest in perturbationem: tum quia Pius V. in sua Bulla dicit, non satisfieri obligationi, non utendo formulâ à se praescripta. Idem probabiliter dici potest de Religioso carente Breviario sui Ordinis, quod non teneatur ad Romanum recitandum, fundamento desumpto ex Suarez. tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 23. num. 2. ubi dicit: Unusquisque Clericus, qui ad Horas Canonicas privatim dicendas obligatus est, tenetur eas dicere (itando in iure communi)

communi) juxta Breviarium in sua Dicecesi vel Ordine approbatum & receptum; & alioqui suo muneri non satisfacit, ex *Capitul. de us. & cap. placuit, dist. 12.* ubi quamvis sermo sit de Officio publico, & in choro, tamen argumentum sumit inde ad privatum, vel a paritate rationis, vel quia privata recitatio subrogatur publicæ in illis, qui choro non tenentur assistere, aut non intersunt; maxime cum in Clement. II. de Celebr. Miss. indulgeatur Clericis & Religiosis commensalibus Cardinalium & Episcoporum, ut possint illis conformari in Officio: & Gloss. verbo *Indulgemus* notet, absque illo privilegio id non licuisse.

133. *An Clerici Religiosi contravenientes iurorum domibus, uti in Seminariis fit, licite recitent Officium de Sanctis illorum Religiosorum?*
R. Cum Quintanad. affirmativè, nisi sit expressè limitatio ad Religiosos.

134. *An si die proprio alicujus Sancti non recitasti de eo Officium, possit licite recitare alio die?*
R. Probabile quidem esse ex Tamburino & Quintanadv. posse id fieri, contrarium tamen est probabilius; quia nemo privatus habet potestatem transferendi Officium.

135. *Quid si per errorem hodie recitasti Officium de Sancto, cujus festum est hodie?* Resp. Teneri te itorum hodie de eo recitare; quia error tuus non dat tibi jus invertendi Rubricas, contrarium tamen est probabile.

136. *An qui pr. die recitavit Matutinum, & Laudes sequentis diei, v. gr. feriales, recitans postea sequenti die celebrari aliquem Sanctum,*

debeat reliquis Horis dicere de Sancto, vel de feria?

R. Valde probabile esse, quod debeat dicere de Sancto, quamvis non repetat Matutinum; probabile etiam est, posse continuare Officium feriale inchoatum.

137. An & quantum peccatum sit, celebrare Missam ante recitationem Matutinis? *R.* Si fiat ex gravi causa, nullum esse peccatum; imò etiam ex causa levi, quia Matutinum nec est necessaria dispositio ad Missam, nec habet cum ea necessariam connexionem, nec majorem habere potest quam una cum altera; nec est ullum præceptum obligans; & consuetudo introducta est solum ratione congrui; Rubrica verò missalis præceptiva non est, sed tantum consultiva & directiva. Cæterum si fiat sine ulla causa, ad summum erit veniale.

138. Quo loco & situ dicenda Hora Canonica? *R.* In privato posse recitari quocunque loco decenti, & situ quocunque. Unde nec preces feriales debent necessario dici flexis genibus, quia Rubrica est pro choro.

139. An satisfaciat obligationi, qui recitat Officium Divinum audiendo Missam? *R.* Satisfacere, quia per utrumque satisficit fini obligationis, qui est Cultus Divinus.

140. Quo tempore sunt Horæ recitanda? *R.* In privato vitari peccatum mortale, quocunque tempore à puncto mediæ noctis antecedentis, ad punctum mediæ noctis subsequenter recitentur. Si intra hoc tempus negligitur, non satisficit præcepto, non tamen est obligatio compensandi.

141. An possit quis sine culpa totum mane,
vel

De iis, quæ comm. sunt maj. Or. 3. 10
vel totum vespers recitari? R. Poffe, fi adhuc
caufa etiam non gravis, etiam majoris de-
votionis.

142. An & quando poffit Matutinum & Laudes
fequentis die publice recitare? R. Ex confuetu-
dine Romana ubique recepta poffe femper
publice recitari, & quidem pofft tempus itatim
Vesperarum, & Completorii publice recitari
folitarum, quod eft horâ quartâ pomeri-
dianâ, aut etiam horâ tertiâ, aliqui dicunt,
etiam horâ fecundâ, fed non approbo.

143. An peccet, qui non recitat Vesperas in
Quadragefima ante miffam? R. Non peccare extra
Chorum recitantem, ficut non peccat, non fer-
vando alias Rubricas pro Choro præfcriptas.

144. An requiratur intentio ad recitationem
ex obligatione horarum Canonicarum? R. Re-
quiri ex communi omnium fenfu; unde
olim etiam Breviarium Orarium ab orando
vocatum eft. Et lectio Breviarii fine in-
tentione, eft actus purè indifferens, quem
ab Ecclefia, & aliis tantoperè exigendum
effe incredibile omninò eft.

145. Qualis debet effe hæc intentio? R. De-
bere effe deliberatam, faltem implicitam aut
confufam voluntatem DEUM orandi, lau-
dandi, &c. Unde non fatisfacies, fi animò stu-
dendi aut recreandi legas totum Officium.
Non tamen requiritur intentio actualis, feu
formalis, fed fufficit virtualis.

146. Requiritur ne intentio fatisfaciendi præcepto?
R. Non requiri, quia præcepto fatisfic
exequendo id, quod præcipitur; intentio
autem fatisfaciendi non præcipitur, fed oratio.

147. *Quid si quis oraret cum expressa voluntate, nonnulli per hanc orationem satisfacere?*

R. Adhuc satisfaceret, quia talis voluntas esset inefficax in ordine ad præcepti adimplentionem impediendam; hoc ipsò erim, quòd non impediret actum præceptum, non posset impedire præcepti implentionem.

148. *Requiruntur etiam ad satisfaciendum præcepto aliqua attentio?* R. Requiritur; cum enim recitatio Horarum debeat esse oratio, oratio verò vocalis debeat fieri per locutionem, & oratio sit ascentio mentis in Deum, necessariò aliquam attentionem requirit.

149. *Quotuplex est attentio?* R. Generatim duplex; externa, & interna.

150. *Quid est attentio externa?* R. Quoad orationem consistit in externa corporis compositione in modum orantis, abstinendo ab operibus externis, impredientibus internam attentionem.

151. *Quid est attentio interna?* R. Est præsentia animæ advertentis ad id, quod agitur. Estque vel actualis, vel virtualis. Primiò, ad verba, ut rectè & integre proferantur. Secundiò, ad sensum literalem verborum. Tertiò, ad DEI, Christi, Beatæ Virginis & Sanctorum præsentiam. Quartiò, ad pium aliquod mysterium.

152. *Quæ attentio requiritur ad præceptum recitandi Horas?* R. Certum esse, quòd requiratur saltem externa. Internam verò quamvis probabile sit sub mortali non requiri, siquidem Ecclesia non iudicat de internis, veriùs tamen est, requiri. Quia in

Cap.

Cap. Nolentes de Celebr. Miss. expresse præcipitur, ut devotè recitentur, & præcipitur oratio, quæ est actus Religionis, & includit attentionem.

153. *An liceat Officium pro Officio dicere?*

R. Contra probabilem verius videri, quòd ex genere suo sit peccatum mortale, maxime dum Officium notabiliter brevius diceretur; quia qualitas Officii videtur etiam spectare ad substantiam Officii. Deinde multa absurda sequerentur; ut, quod liceret toto anno recitare Officium Paschale, die Dominico in Matutino tantum novem Psalmos breviores dicere, &c. Potest tamen esse veniale: Primò, ex parvitate materie, ut si semel, bis, vel raro fiat, vel si Officium sit ferè æquale. Secundò, si fiat ex inadvertentia etiam culpabili. Si autem fiat ex causâ rationabili, nihil peccabis. Si aliud Breviarium ores, quàm Pii V. per se loquendo peccabis mortaliter.

154. *Excommunicatus Sacerdos obsequius orare.*

Hor. 12. Canonicas, an possit dicere: Dominus vobiscum? R. Non posse, & juxta Suarez, si sciens & volens diceret, incurreret irregularitatem, in 3. pars. tom. 5. de Cons. disp. 12. sect. 2. num. 13. Et idem sentiendum de Diacono, quia uterque dicendo: *Dominus vobiscum*, gereret se ita Officio Divino ut publicus Minister, ac proinde loco: *Dominus vobiscum*, deberet dicere: *Domine exaudi orationem meam*, &c.

Cause excusantes ab Horis Canonicis.

155. *Quæ sunt cause excusantes à recitatione*

B. 7.

Brevia.

Breviarii? R. Elſe quatuor: Impotentiam, Charitatem, Metum, & Diſpenſationem.

156. *Quis impotentia excuſat?* R. Non tantum phyſica, ſed etiam moralis, ſive oriatur ex oblivione naturali, ſive ex infirmitate, ſive ex carentia Breviarii, ſive ex ignorantia, ſive legis, ſive facti.

157. *Si quis non poteſt recitare Breviarium, an teneatur ad alius preces?* R. Negative, quia id nec lex ulla, nec ratio perſuadet.

158. *An providens ſe impediri uti poteſt à recitatione Breviarii, teneatur providere?* R. Probabilius teneri, maxime ſi ab ipſo ſit ponendum impedimentum, quia horarum obligatio incipit cum initio diei, eſtque ſubſtantialiter in toto die, & tantum accidentaliter in certis diei horis, debet proinde accidentalis obligatio cedere ſubſtantiali.

159. *An ergo is, qui providet, ſe ipſo die non habiturum tempus orandi Matutinum & Laudes, teneatur pridie orare?* R. Negative cum Gobat, qui pridie nullò modo urget præceptum, & aliunde purum privilegium eſt, poſſe ſatisfacere pridie præcepto cras obliganti, privilegio autem nemo tenetur uti.

160. *Quid agendum illi, qui habet experientiam ſe obliſiſſe ſi heri à conſuetudine non recitat?* R. Adhibeat aliquod memoriæ excitativum, quo obligationis recorderetur, v.g. relinquat Breviarium apertum in loco, in quo ferè totà die ſe detinere ſolet.

161. *An teneatur recitare, qui dubitat, ſe recitaſſe?* R. Si dubium non poteſt vincere aliquà probabili ratione, tenetur recitare; quia poſſeſſio ſtat pro præcepto, à qua per dubium non ejicitur.

162. *Quid si sciat se recitasse, sed dubitet, an hunc vel illum Psalmum recitaverit?* Resp. Deponat dubium, & credat se recitasse; quia non præsumitur omisso ejus, quod in ordinario cursu recitari solet.

163. *Qui solus recitare non potest, potest tamen cum socio, an teneatur cum requirere?* R. Probabilius teneri, si vel antea solebat uti socio, vel faciliè habere possit, quia tenetur Ecclesiæ præcepta adimplere, dum potest ordinariâ diligentia.

164. *At recitare cum socio est privilegium, ergo nec admittere tenetur socium, multo minus quærere?* R. Admittere, aut quærere socium, non esse privilegium, sed potius conformitatem cum lege instituyente chorum publicum.

165. *Teneturne autem talis conducere socium pro pecunia?* R. Teneri solum eum, qui habet beneficium, dum habet sumptus inde sufficientes, & potest conducere sine gravi incommodo; quia beneficium datur propter officium; at ex patrimonio non tenetur conducere, quamvis ad ejus titulum sit ordinatus; quia non tenetur suis sumptibus Ecclesiæ servire.

166. *An cæcus teneatur recitare Breviarium?* R. Regulariter non teneri, nisi memoriâ ita teneat, ut vel per se, vel cum socio, quem commodè habere possit, recitare queat. Si autem memoriâ non teneat, non tenetur; quia esset gravissimum onus, ut altero præeunte alternatim recitaret; Canonici autem ex declaratione Cardinalium tenentur sic in Choro, vel extra, dum sine causa absunt, recitare. *Tiber. c. 14. §. Dico in fine.*

167. *An cum surdi obligeantur?* R. Affirmative, quia possunt privatim recitare; hi autem non satisfaciunt alternatim cum socio recitando; quia ei non communicant; in Choro tamen satisfaciunt suam partem canendo; qui faciunt servitium Chori, nec intendit Ecclesia gravissimam imponere obligationem repetendi.

168. *An quis non potest recitare totum Officium, teneatur ad partem, quam potest?* R. Ab Innocentio XI. damnatam esse hanc propositionem: *Qui non potest recitare Matutinum & Laudes, potest autem reliquis Horis, ad nihil teneatur, quia maior pars trahit ad se minorem.* Ex quo videtur declaratum, orandum esse, quod orare potes, saltem si sit aliqua pars notabilis.

169. *Quis Charitas deobligat à recitatione Officii?* R. Charitatem propria, quam proximo, si scilicet non omittendo Breviarium vel totaliter, vel particulariter, cogaris subire aliquod grave incommodum, vel magna opus charitatis negare proximo; ut, si paranda sit subito concio, si assistendum moribundo, si sit multitudo poenitentium, &c.

170. *Quis metus excuset?* R. Quando quis ex recitatione Breviarii timet probabiliter notabile damnum in bonis propriis, aut alienis, vel qui ex metu cadente in constantem viram injuste incusso factus est Subdiaconus vel Religiosus; talis enim, sicut non obligatur voto Castitatis, ita neque hoc præcepto.

171. *Quis potest dispensare recitationem Breviarii?* R. Summus Pontifex, etiam cum Beneficiarios qui tamen, ut tutus sit in conscientia,

tia, caveat, ne ejus supplex libellus contineat allegationem causæ non subfultentero.

172. *Potestne etiam Episcopus dispensare?*

R. Per se loquendo, non potest, quia inferior non potest, per se loquendo, relaxare legem Superioris; potest tamen fieri, ut alicubi fuerit per longum usum acquisitum jus dispensandi. Et Tamburinus putat, jam ubique esse præscriptum, si agatur de brevi tempore, cum sit casus valde frequens.

173. *Quid possunt quoad hoc Prælati Regulares?*

R. Qui profitentur Chorum, possunt dispensare cum Choristis. Alii quid possint, docebunt privilegia eorum; certum est totum posse respectu suorum, quod Episcopi possunt respectu suorum subditorum in hac materia.

174. *An excommunicati, suspensi, degradati debentur à recitatione Officii?* R. Negative, quia talibus nec Deus, nec Papa patrocinator in hoc; imò nec damnatos ad trirèmes, exemptos esse, judicant aliqui; quamvis alii contrarium sentiant.

175. *An beneficiatus excusari possit à recitatione Officii, si priusquam omittat, proponat restituere fructus correspondentes omissioni?* R. Negative, quia lex obligans ad restitutionem, est poenalis, ergo supponit culpam.

176. *An non excusentur beneficiati, qui non tunc habent possessionem beneficii, vel quò adepti sunt beneficium uti iuriosum, ut sit verè dubium, an sint causam obtenturi, nec interim ullum fructum percipiunt?* R. Cum communi affirmative.

177. *An excusetur etiam novus Canonicus, ex consuetudine sui Capituli non recipiens ullus fructus uno aut altero anno?* R. Excusari.

178. *An.*

178. An excusentur & ii, qui ob furtum, sterilitatem anni, aquarum munditiam, pruinam, grandinem, hostium incursionem, nihil percipiunt uno alterove anno; vel si habeant tenuis beneficium, ut non suppeditet bonam partem tenuis sustentationis? R. Cum communi affirmativè. Adde his & illum, qui est Capellanus Capellanix fundatæ cum expressa conditione, ut non sit obligatus ratione Capellanix ad Horas Canonicas recitandas. Et hæc de Beneficiatis intelligenda sunt, præcisò sacrò Ordine, aliunde ad Horarum Canonicarum recitationem obligante.

C A P U T II.

De Subdiaconatu.

Quid est Ordo Subdiaconatus? R. Ex Tamburino: Est Ordo sacer Ecclesiasticus, quo datur potestas assistendi in Altari Presbytero sacrificanti, ministrando ei calicem cum vino, & patenam cum hostia. Et item: Potestas solenniter legendi Epistolas in Missa. Alii definiunt, quod sit Sacer Ordo, seu Ordinatio, per quam traditione calicis vacui, cum patena vacua, sub præscriptis verborum forma, datur potestas ad interveniendum Altari.

2. Cur in definitione à Tamburino data additur: Ministrando calicem cum vino, & patenam cum hostia: Siquidem hoc videtur potius esse officium Diaconi? R. Hanc posse esse rationem, quòd Subdiaconus ministret & calicem cum patena, & hostia, & vinum calici infundendum Diacono; ideoque potest dici saltem medi-

mediante Diacono, ministrare Sacerdoti calicem cum vino, & patenam cum hostia, prius ab ipso præparata.

3. *Quomodo ordinandus in Subdiaconum debet accedere ad ordinatum?* R. Debet accedere initiatus minoribus Ordinibus, examinatus, approbatus ab Archidiacono, præsentatus Episcopo ordinanti, convenienter dispositus ad Sacram Communionem, vestibus sacris: amictu, alba, cingulo indutus, manipulum, manu sinistra, candelam offerendam dextra, tunicellam super sinistram brachium gestans, habens confuram patentem.

4. *Quando sunt plures Subdiaconi, aut Diaconi simul ordinandi, requiritur, ut singuli habeant suam tunicellam, aut Dalmaticam?* Resp. Non requiri, sed posse ex præscripto Pontificalis, eandem successivè omnibus imponi; aliud videtur de Sacerdotibus dicendum, qui cum celebrent Missam cum ordinante, debent omnes esse induti sacris vestibus.

5. *Quæ est materia huius Sacramenti?* R. Certum esse ex Concilio Florentino, quòd calix vacuus cum patena superposita sit materia remota, ejusque traditio sit materia proxima.

6. *An non etiam liber Epistoliarum, ejusque traditio, est materia huius Sacramenti?* R. Discrepare Authores, dici tamen posse materiam secundariam.

7. *Quid sentis de ampullis cum pellicula & manutergio, quæ etiam traduntur Subdiacono, sub eadem formula verborum cum calice & patena?*

R. Hanc Traditionem non esse materiam huius Sacramenti, quia ea sit tantum ab Archidia-

Archidiacono. Materiz autem majorum Ordinum debent tradi ab Episcopo.

8. *Qua est forma huius Sacramenti?* Resp. Principalis & essentialis est: *Videte, cuiusmodi ministerium vobis traditur, ideo vos admonco, ut illa vos exhibeatis, quod DEO placere possit.* Secundaria ad librum Epistolarum est: *Accipite librum Epistolarum, & habete potestatem legendi in Ecclesia sancta DEI tam pro vivis, quam pro defunctis, in nomine Patris, &c.* Ad urceolos & ampullas nihil dicitur specialiter.

9. *Suntne omnia verba hae formae essentialia?* 2. In prima forma, illa verba: *Idco vos admonco, &c.* non esse essentialia, sed tantum adhortatoria. In secunda etiam: *Invocatio SS. Trinitatis*, essentialis non est.

10. *Sitradetur ordinandi solus calix, vel sola patena, esse ne valida ordinatus?* 2. Probabiliter negative; quia traditio illa refertur ad utramque partem sacrificii, scilicet Corporis & Sanguinis; ideo utriusque vasa tradi debent.

11. *Suntne de necessitate vasa consecrata?* 2. In praxi debere esse consecrata ex usu Ecclesiae, & docent aliqui, esse de necessitate Sacramenti, quamvis oppositum sit verius, ex *Tamb. de Ord. l. 7. c. 3. §. 2.*

12. *Si Subdiacono traditur calix cum vino & patena cum hostia, eruntne valida ordinatus?* 2. Erit, ita de Lugo; quia utile per inutile non vitiatur; ac proinde calix & patena, quae sunt veria materia huius Sacramenti, non vitiantur per praesentiam vini & hostiae. Quia Episcopi intentio solum est, tradere sola vasa sine materia contenta in his.

13. *Quis conditiones requirit Ecclesia, ut quis rite ordinetur in Subdiaconum?* R. Ut receperit primam Tonsuram clericalem, & quatuor minores Ordines, attigerit certos annos ætatis, habeat titulum legitimum, & testimonium bonum de vita & moribus, nullâ sit censurâ & irregularitate irretitus, intendat omnia Subdiaconi munia obire, sit in statu gratiæ, & ut examine probetur sufficiens.

14. *Quæ sunt vestes Subdiaconi?* Respond. Amictus, alba, cingulum, manipulus, & tunicella; manipulus quidem est propria ipsius vestis, aliæ communes Diacono. *Idem Tiberius c. 3. quest. 31.*

15. *Quid significat Tunicella?* R. Doctrinam Christi; unde in veteri Lege tintinnabula ex tunica pendebant; vel significat læticiam & iucunditatem, quæ sequitur perseverantiam castitatis.

16. *Quod est Officium Subdiaconi?* R. Ex Pontificali sunt sequentia: Primò, aquam ad Ministerium Altaris præparare. Secundò, Diacono ministrare. Tertio, pallas Altaris & corporalia abluere. Quartò, calicem & prænam in usum Sacrificii Diacono offerre. Quintò, panem consecrandum pro populo in Altari ponere. Adde ex aliis Rubricis sextò, crucem in supplicationibus gestare. Septimò, Epistolam in Missa solenniter cantare. Octavò, olim Subdiaconus ad ianuam mulierum, sicut Diaconus ad ianuam virorum, dum in templa ingrediebantur, ad sexus distinguendos assidebant.

17. *Nunquid alii possunt legere Epistolam, qui*
non

non sunt Subdiaconi? R. Non possunt sollemniter hoc est, cum manipulo, & ex officio.

18. *An possit sine c. Sacerdoti committi?* R. Valde probabiliter posse, quia id innuit Florent. hoc ipso enim, quod docuit, ordinarium ministrum esse Episcopum, innuere videtur ex commissione posse esse Sacerdotem simplicem. Et dicitur Abbatibus Cisterciensis datum esse hoc privilegium.

19. *Quæ ætas requiritur ad Subdiaconatum?* R. Ex *Trid. sess. 23. c. 12.* annus 22. inchoatus.

20. *Si dimissus à suo ordinario non habet titulum necesse, potestne propter hoc repelli à ordinante?* R. Non posse, quia onus hoc exquirendi incumbit Ordinario, qui si negligat, obligatur illi dare alimenta, quando particulari dat dimissorias. *Ex caput. si Episc. de prob. & dign. in 6.* Aliud est, si dimittens in dimissoriis onus imponat ordinanti exquirendi à dimisso, ad sit instructus omnibus necessariis.

21. *Qualis scientia requiritur in Subdiacono?* R. In rigore Juris ex *Cencil. Trident. sess. 23. c. 13.* nihil aliud requiritur, quam ut sit in litteris, & in iis, quæ ad Ordinem suum exercendum pertinent, instructus. Illud addendum videtur, ut sciat Horas Canonicas saltem aliquò modò recitare. Caterùm cum pro minoribus Ordinibus etiam requiratur instructum esse in Rudimentis fidei, utique in Subdiacono majorum horum notitia requiretur.

22. *Qualis litteratura requiritur in Subdiacono?*

1. *Q. De jure communi sufficiet, si libros communes latinos intelligat, seu ex Latino in vulgare idioma vertere possit. Gobat existimat, posse ordinari, etiam si Rubricis Breviarii nequeat intelligere, dummodo habeat socium, à quo eas condiscat, nec deint alia requisita.*

C A P U T III.

Ex Doctrina Fidei pro Subdiaconis.

De Ecclesia.

1. *Quotplex est Ecclesia DEI quoad statum?*
R. Duplex: Militans & Triumphans.
2. *Quæ est Ecclesia Militans?* *R. Est illa, quæ adhuc pugnat in terris adversus salutis hostis, mundum, carnem, dæmonem, habetque mixtos malos bonis.*
3. *Quæ est Triumphans?* *R. Est cœtus beatarum animarum, atque etiam Angelorum, in cœlo cum pace regnantium, & DEI faciem intuentium cum lætitia.*
4. *Fuitne semper ab initio mundi Ecclesia militans?* *R. Fuit, est & erit usque ad finem mundi, sed secundum diversos statum, præcepta & ritus.*
5. *Quæ & quæ fuerunt status diversi Ecclesie militantis?* *R. Tres: Primus vocabatur Legis naturæ. Secundus, Legis scriptæ. Tercius, Legis gratiæ.*
6. *Quando & quamdiu duraverunt hi status?*
R. Primus, serviebat DEO per præcepta legis natu-

naturalis ab Adam usque ad Moysen, per spatium circiter his mille annorum. Secundus, legis scriptæ, per præcepta legis Mosaicæ, usque ad Christum, per spatium ferè his mille annorum. Tertius à Christo conditus, Ecclesiam in statu perfectioni fundando, à quo cepit illa Congregatio quæ simpliciter Ecclesia vocatur.

7. *Quid fecit Christus ad fundandam hanc Ecclesiam in meliori statu?* R. Primò, præcepta judicialia Vereris Legis abrogavit. Secundo, similiter præcepta ceremonialia, tanquam figuras tantum vitæ & passionis suæ. Tertio, præcepta fidei aliquò modò auxit, quatenus plura distinctè & expressè credi voluit, quæ à Judæis implicite & obscure credebantur, uti sunt: Mysterium Trinitatis, Incarnationis, Mortis & Resurrectionis suæ; præcepta etiam moralia Decalogi explicavit & perfecit, additione consiliorum. Quarto, præcepta Sacramentalia de novo instituit.

Fides Divina.

8. *Estne Fides Divina necessaria ad salutem?* R. In adultis esse necessariam, necessitate tam medii, quam præcepti, Matth. ult. *Qui non credideris, condemnabitur. Trid. sess. 6. cap. 8. Fides est humane salutis initium, sine qua impossibile est placere D.E.O.*

9. *Quid est esse necessarium necessitate medii?* R. *Necessitas medii* est in re, sine qua vel in re, vel in voto habita, etiam invincibiliter ignorata, simpliciter salus haberi nequit. *Necessitas præcepti*

cepti tantum est in re, quæ vi obligationis ex Superioris præcepto ortæ facienda est.

10. *Quorum obiectorum fides explicita est necessaria necessitate media in Legē Gratiæ?* Resp. Primò, Dei ut Remuneratoris supernaturalis, ad Hebr. 11. *Accedentem ad DEUM oportet credere, quia est, & inquirentibus se Remunerator sit.* Ubi Apostolus loquitur de fide, quam definiverat, quòd sit: *Sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium;* quæ utique sunt supernaturalia.

11. *Quæ alia fides explicita necessaria est necessitate media?* R. Fides Christi & sanctissimæ Trinitatis. Joan. 3. *Oportet exaltari Filium hominis, ut is, qui credit in eum, non pereat; qui enim non credit, iam iudicatus est, quia non credit in nomine Unigeniti Filii DEI.* Mysterium verò Trinitatis connexum est intimè cum mysterio Incarnationis.

12. *Estne aliud credere in DEUM, credere DEUM, & credere DEO?* R. Credere DEO, est assentiri verum esse, quod DEUS dicit. Credere DEUM, est credere DEUM esse. Credere in DEUM, est amando credere in Ipsum, seu ire amore, credendo in DEUM.

Sanctissima Trinitas.

13. *Siquidem credis in Sanctissimam Trinitatem, dic, quis sit illi?* R. Est unus DEUS in tribus Personis, Patre, Filio, & Spiritu sancto.

14. *In quæ conveniunt & differunt hæ Personæ?* R. Conveniunt in una natura, seu essentia in omnibus absolutis attributis & in omni actione ad extra. Differunt autem

in predicatis relativis, Paternitatis, Filiationis, Spirationis.

15. *An & à quo producuntur hæ tres Personæ?*
 Reip. Pater est ingenitus, & improducus. Filius à solo Patre producit per generationem. Spiritus sanctus procedit ab utroque tanquam uno principio, per amorem.

16. *Quomodo in Symbolo Pater vocatur Creator cæli & terræ?* R. Aliqua opera per appropriationem attribuntur uni Personæ potius quàm alteri. Opera scilicet, in quibus elucet maximè potentia, tribuntur Patri, quia est principium sine principio, in quibus elucet maxima sapientia, tribuntur Filio, quia producit per intellectum, in quibus elucet DEI amor, tribuntur Spiritui sancto, procedenti per amorem.

17. *Cur sola tertia Persona vocatur Spiritus sanctus, cum & Pater & Filius sint Spiritus & sint sancti?* R. Spiritum sanctum non ideo vocari sic, quia est substantia spiritalis, & sancta, hoc enim etiam reliquæ personæ habent, sed quòd speciali modo procedat per spirationem, seu amorem.

18. *Quæ fides est necessaria necesse præceptum?*
 R. Omnes Christianos per se loquendo obligari præcepto Divino ad explicitè credendum omnes Articulos Symboli Apostolici secundum substantiam spectatos. Et præter hos per se loquendo, & ratione præcisè cognitionis ex præcepto Divino, nihil credendum esse necessariò omnibus & singulis. Primum pater, quia nulla certior regula videtur assignari posse universaliter credendorum ex præcepto Divino, quàm

quàm hæc. Secunda pars etiam patet, quia credibile non est, Apostolos, qui omnibus ad salutem creditu necessaria in Synodo tradiderunt, non tradidisse etiam sufficientia, & aliquid eorum omisisse, quod per se directè credi deberet.

Incarnatio.

19. *Quid est Incarnatio?* R. Est unio Filii DEI, seu Verbi Divini, aut secundæ Trinitatis Personæ cum humanitate. Vel est assumptio humanitatis propriâ personalitate destitutæ, ad unionem cum persona Verbi.

20. *Quid est Christus?* R. Est Filius DEI incarnatus.

21. *Quæ natura & persona sunt in Christo?*

R. Naturas duas esse, humanam & Divinam: personam unicam, Verbi Divini.

22. *Habuitne Christus animam rationalem, vel Verbum Divinum fuit illi loco animæ?* R.

Nisi animam rationalem habuisset, non fuisset verus & perfectus homo.

23. *Erantne Incarnatio necessaria ad salvandos homines?* R. Simpliciter non fuit, sed solum ad satisfaciendum pro peccatis hominum.

24. *Redemitne Christus omnes homines?* Resp. Redemit omnes liberando ab impotentia salutis consequendæ; non autem in actu secundo omnes iustificando, vel salvando.

25. *Cur non omnes redemit in actu secundo iustificando, & salvando?* Resp. Ex malitia ipsorum, nolentium præceptis obtemperare, & adhibere media ad salutem necessaria.

26. *Venturusne erat Christus, si Adam non peccasset?* R. De facto redemptio humani generis fuit inter principales fines Incarnationis. Quid autem futurum fuisset in illa hypothesi, disputant Theologi.

27. *Quomodo est mortuus Christus?* R. Per separationem animæ à corpore.

28. *Ubi fuit tunc animi, Corpus & Divinitas Christi?* R. Anima descendit ad inferos, corpus mansit in sepulchro, Divinitas fuit unita utrique; quod enim semel assumpsit, non dimisit.

29. *Quomodo ergo facta est Resurrectio Christi?* R. Per reunionem animæ ad corpus, cum exitu de sepulchro.

30. *Quibus mediis operatur Christus salutem humani generis?* R. Maximè Sacramentis, quæ instituit ad conferendam hominibus sanctitatem.

Sacramenta.

31. *In qua re consistunt Sacramenta?* Resp. In certa quadam cæremonia sensibili, quæ suo usu subiectum DEO consecrat, sanctitatemque aliquam tribuit, veramque animæ sanctitatem significat. Hocque est commune Sacramentis, tam veteris, quàm novæ Legis.

32. *Per quid differunt Sacramenta novæ Legis, à Sacramentis veteris Legis?* R. Quod veteris Legis Sacramenta non causabant gratiam in subiecto suscipiente, sicut Sacramenta novæ Legis causant.

33. *An Evangelium, Imagines Christi & Sanctorum, serpens aeneus, arca foederis, nubes supra Christum apparens, transitus maris rubri, sine, ve. fuerint sacramenta, cum significent aliquam sanctitatem?* R. Negative, quia non fuerunt signa sacra, seu ceremoniae scriptis formaliter sacrales.

34. *An ergo Professio Religiosa, Prima Toga, benedictio Abbatii, Unctio Regum, Asperio Aquae benedictae, Absolutio ab excommunicatione, Lysentatio in iniquitate, &c. cum aliquam sanctitatem hominibus conferant, sacramenta erunt?* R. Negative; quia non significant veram Sanctitatem internam, seu Gratiam sanctificantem.

35. *An non sanctum martirium Sacramentum erit, siquidem veram sanctitatem animae in alabastro conferat?* R. Non esse; quia nec est ceremonia sacra ex parte inferentis illud, nec ex parte sustinentis.

36. *An Sacrificium incruentum, quod tales sit Sacramentum?* Resp. Non esse; quamvis enim sit & ceremonia sacra, & significet rem sacram, tamen non est ceremonia sacra ad homines immediatè consecrandos, nec significat veram animae sanctitatem, sicut sacramenta, sed est ceremonia immediatè tantum ad cultum DEI & ejus dominium recognoscendum, & ad significandam excellentiam DEI, cultum, ac ei debitum instituta.

37. *Quibus perficiuntur Sacramenta Novae Legis?* Resp. Ex Conc. Florent. omnia perfici rebus & verbis lato modo sumptis, saltem

saltem respectu aliquorum Sacramentorum, & quidem ita, ut res sint tanquam materia, verba tanquam forma.

38. *Cur dixisti: Rebus & verbis lato modo sumptis perfici Sacramenta?* Resp. Tum quia matrimonium potest perfici etiam nutibus qui non sunt verba formalia; tum quia actus poenitentis in Sacramento poenitentiae non omnes sunt res per se sensibiles, quarum vis reddantur tales per confessionem.

39. *Estne etiam intentio ministrum de essentia Sacramenti?* R. Est; quia cum verba sint de essentia, & verba, quae talia, ut à ministro Christi prolata essentialiter constituantur per intentionem, tanquam locutio formalis, erit etiam ipsa de essentia.

40. *Qualis intentio requiratur, & sufficiat in ministro?* R. Actualis est optima, virtualis tamen sufficit, habitualis minimè; quia non potest influere in actionem, quae tamen deberet ab illa procedere.

41. *Estne materia & forma Sacramentorum à Christo determinata?* R. Esse omninò determinatam, in quibusdam quidem determinatione ad speciem intimam; in aliis ad genus proximum, in aliis tantum ad genus aliquod remotum, relinquendo Ecclesiae potestatem intra illud genus determinandi hanc vel illam speciem.

42. *An materia & forma Sacramentorum, quatenus à Christo determinatae, mutari possint ab Ecclesia?* R. Negativè, ex Tridentino sess. 21. c. 2. Hanc potestatem perpetuè in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salvo eorum sub-

*substantiâ, ea statueres, vel mutares, quæ suscep-
tuum utilitati, seu ipsorum Sacramentorum
venerationi pro rerum, temporum, & locorum
varietate, magis expedire iudicaret.*

43. *An non mutaverit Ecclesia substantiam
matrimonii, dum statuit clandestinum esse in-
validum, & substantiam Ordinum, dum suis
muneribus eorum constituit, quam prius fuerint?*
R. Non mutasse substantialiter, in quan-
tum à Christo sunt determinatæ, sed tan-
tum determinationem à Christo in genere
factam de contractu civili valido in ordine
ad matrimonium, & de signo potestatis
collativo in ordine ad Ordines, materia-
liter determinasse ad hanc speciem contra-
ctus, vel signi.

44. *Quando ergo fit mutatio substantialis in
materia Sacramentorum?* R. Quando materia
adhibita vi mutationis non amplius conti-
neatur sub significato proprio, secundum
communem intelligentiam illarum vocum,
quibus Scriptura, Patres & Concilia usa
sunt, dum nobis materiam Sacramenti
expresserunt.

45. *Quæ autem est variatio substantialis in
formis Sacramentorum?* R. Omnis illa & sola,
quæ invertit sensum formæ à Christo ad
nos per traditionem transmissæ, & ab Ec-
clesia receptæ, ac præscriptæ, ita ut non
significetur illud, quod Christus per for-
mam à se institutam voluit significari.

46. *Quos modis potest fieri mutatio substan-
tialis formæ?* R. Primò per additionem ver-
borum. Secundò, per substitutionem unius

vocis pro alia. Tertiò, per vocum transpositionem. Quartò, per corruptionem seu pravam prolationem verborum formæ. Quintò, per interruptionem.

47. *An Sacramenta Novæ Legis causent gratiam ex opere operato?* R. Affirmativè, eoque de fide definitum in *Conci. Trid. sess. 6. plurib. Canonib. à Can. 4.*

48. *Quid est causare gratiam ex opere operato, & ex opere operantis?* R. Causare ita ut gratia non conferatur immediatè, attentâ ratione meriti, honestatis, & dignitatis ipsius operis, est causare ex opere operato. Causare verò intuitu meriti & bonitatis moralis operis, est ex opere operantis.

49. *Causantne gratiam illam physicè, vel moraliter tantum?* R. Secundùm quod Sacramenta dicunt res, & verba, non causant physicè gratiam; quia ex doctrina Patrum tota vis Sacramentorum consistit in sanguine, morte, resurrectione Christi Domini, quæ utique tantum moraliter sunt in rebus & verbis sacramentalibus.

50. *Quæ duplicem gratiam conferunt Sacramenta?* R. Duplicem; unam omnibus Sacramentis communem, per quam sumus formaliter amici DEI, & vocatur gratia habitualis; alteram singulis Sacramentis propriam, finì speciali singulorum Sacramentorum deservientem, & hæc communiter consistere dicitur in gratiis actualibus, & auxiliis Divinis, seu illustrationibus, & piis affectionibus ad exigentiam singulorum Sacramentorum collatis.

51. *Quales sunt hæ gratiæ quæ Baptismus & Confirmationem?* R. Ille confert gratias ad piè & christianè vivendum; hæc ad constanter & fortiter profitendam fidem coram tyranno.

52. *Quales confert Eucharistia?* R. Ad sedandas & minuendas passionēs iræ, invidiæ, luxuriæ, &c. augendumque speciale charitatis erga DEUM incendium.

53. *Quales Penitentia & Ordo?* R. Illa ad remittendum peccato, & non peccandum de cætero, hic ad devotè & piè exercendum ministerium cultus Divini.

54. *Quales extrema Unctio, & Matrimonium?* R. Illa ad fortiter dimicandum in agone contradæmonem, hoc ad vivendum debito modo, muniaque matrimonium sequentia debitè exequenda, ac ejus onera ferenda.

55. *Differuntne hæ gratiæ Sacramentalis & communis gratiæ virtutum, sive & non Sacramentalis?* R. Differre aliquo modo; quia alias non esset ratio formaliter distinguendæ ipsi Sacramenta inter se, sed tantum materialiter; siquidem communis esset finis omnium Sacramentorum.

56. *Differuntne hæ gratiæ phycæ, v. moraliter tantum?* R. Tantum moraliter & non phycè, quia una gratia habitualis intendit alteram, quod non fit per qualificatas diversæ speciei; gratiæ vero actuales quidem rationis, quæ per Sacramenta conferuntur, possent conferri etiam ex alia causa.

57. *Quomodo differt moraliter gratia habitualis & non Sacramentalis; vel unus*

Sacramenti à gratia alterius? R. Per Ordinem ad gratias actuales cuilibet Sacramento proprias, suo tempore inalienabiliter dandos; quatenus scilicet gratia per Sacramentum data, fundat quasi jus aliquod ad tales gratias actuales, quod jus conſurgit ex promiſſione Divina, per quam dum donat gratiam, ſimul ſe obligat dare ſuo tempore hæc auxilia intuitu Sacramenti ſuſcepti.

58. Quomodo gratia actuales Sacramentales differunt moraliter ab aliis? Reſp. Differre, quatenus datae ſunt intuitu Sacramentorum ad certum finem ordinatorum & inſtitutorum, ac etiam ſecundum exceſſum, quatenus intuitu gratiæ habitualis per Sacramentum acquiſitæ, accipit quis gratias actuales abundantiores ad certas operationes, quàm intuitu gratiæ habitualis in eodem gradu aliâ viâ acquiſitæ.

59. Conſerturne prima gratia per omnia Sacramenta? R. Per Sacramenta vivorum per ſe non conſerri, ſed tantum per Sacramenta mortuorum.

60. Sane ergo, & quæ ſunt Sacramenta alia mortuorum, alia vivorum? R. Sunt; & quidem mortuorum ſunt: Baptiſmus & Pœnitentia. Reliqua quinque ſunt vivorum.

61. Quare vocantur vivorum, & quare mortuorum? R. Quia illa ſupponunt gratiam, quæ vita animæ dicitur, in ſubjecto ſuſcipiente; hæc tollunt mortem animæ, quam quis incurrit per peccatum mortale.

62. Quare vocatur gratia per Sacramentum mortuorum collata, prima gratia? R. Quia per

per illam peccator DEO per peccatum in anima mortuus, resurgit a morte ad vitam spiritualem. Secunda autem gratia vocatur, quæ confertur iam vivo vitæ spirituali, & est tantum augmentum gratiæ.

63. *Si. iuxta speciem Sacramenti conferuntur semper subjectis æqualem gratiam?* R. Si sint etiam æqualiter disposita subiecta, conferent æqualem; quia habitis omnibus æqualibus, non est ratio, cur non sit æqualis effectus.

64. *Quid si autem subiecta sint inæqualiter disposita?* R. Tunc juxta mensuram dispositionis majorem, vel minorem causabunt gratiam. *Ex Tractat. scilicet 6. c. 7.* ubi inquit: Nos iustificari, iustitiam in nobis recipientes, unusquisque suam, secundum mensuram, quam Spiritus sanctus partitur singulis, prout vult, & secundum propriam unusquisque dispositionem, & cooperationem.

65. *At nunquid tunc excessus gratiæ conferatur ex opere operantis?* R. Nullâ ratione, quia non confertur intuitu majoris honestatis in opere, sed intuitu institutionis Divinæ, volentis positâ hâc meliori dispositione tantam conditione majorem gratiam conferre. Potest autem etiam intuitu meriti augmentum proportionatum fieri.

66. *Quis est secundarius effectus Sacramentorum ultra gratiam?* Resp. A tribus Sacramentis, Baptismo, Confirmatione, & Ordine conferri etiam characterem, id est signum spirituale indelebile à cæteris distinctivum, collativum alicujus potestatis.

67. *Quæ congruentia est, ut hæc tres Sacramenta conferant characterem?* Resp. Sicut in

magni Regis Familia Domestici, Milites, & Duces exercitus peculiaribus signis notantur, & designantur, ita in Christi Ecclesia, baptizati, tanquam ejus domestici, confirmati tanquam milites, ad defendendam fidem coram Tyranno, & ordinati tanquam duces ad regendum populum, conveniebat, ut peculiari Christi notâ insignirentur, quæ vocatur character.

68. *A quo autem, et quibus septem Sacramenta novæ Legis?* R. Omnia immediate à Christo Domino. *Id. Trid. sess. 7. Can. 1. Si quis dixerit, Sacramenta novæ Legis non fuisse omnia à Christo instituta, anathema sit.* Nec potest intelligi de mediata solum institutione, cum *sess. 21. c. 2.* neget ullam potestatem dari in Sacramenta in Ecclesia, nisi salvâ eorum substantiâ.

69. *An solus homo sit minister Sacramentorum?* R. De lege ordinaria solus homo; quia in institutione illorum solis hominibus dedit Christus hanc potestatem, ut consideranti patet.

70. *An intentio Ministrorum debeat esse serîa, vel sufficiat etiam solum iocosa?* R. Debere esse seriam, saltem faciendi, quod facit Ecclesia. *Ex Trid. sess. 7. can. 11.* Et hoc patet ex institutione Christi de Baptismo: Baptizantes vos in nomine Patris, &c. De Pœnitentia: Quorum remiseritis, &c. De Eucharistia: Accipite in meam commemorationem, &c. Ubi clarum est, exigî veram voluntatem conterendi gratiam & effectum Sacramentorum.

71. *An sufficiat ad Sacramentum voluntas, seu intentio conditionalis?* R. Sub conditione de

de presenti vel præterito valet substitutæ conditione, de futuro non valet, nisi in matrimonio ratione contractus, vel nisi conditio sciatur certò futura.

72. *Pro quo sunt instituta Sacramenta?* R. Pro solis hominibus viatoribus; cum enim sint remedia salutis obtinendæ, iis solum deservire debebant, qui essent in via ad salutem.

73. *Quid est esse viatorem?* R. Est esse illum, qui nondum pervenit ad beatitudinem, sed est in statu tali, in quo potest & tenetur tendere ad illam, qui vocatur status viæ.

74. *Req. utrum etiam in suscipiente intentio ad vitam æternam?* R. Requiritur in adultis libertate præditi; conveniebat liquidem, ut hi liberè se disponent ad gratiam & gloriam.

75. *In suscipiente sufficit intentio habitualis?*

R. Sufficere, de Baptismo clarè patet ex Conc. Carth. 111. can. 34. ubi sic habetur: Si pro se respondere non possunt, cum voluntas eorum testimonium, si, qui sui sunt, dixerint, baptizentur. Et in Araus. l. can. 10. etiam de Penitentia: Obmutescens baptizari, aut penitentiam accipere potest, si voluntatis præteritæ testimonium aliorum verbis habet. De aliis Sacramentis patet ab identitate rationis. Et si intentio virtualis sufficit in Ministro, cur non habitualis in suscipiente, qui se tantum passivè habet.

76. *An sufficit etiam voluntas generalis & præsumpta in suscipiente?* R. Quoad extremam unctionem sufficere, constat ex consue-

tudine Ecclesiæ, quâ solet iis conferri, qui rationis usu subito destituuntur, quamvis expressè hoc Sacramentum non petierint. De Eucharistia patet ex Catechismo Romano, ubi dicitur: Si, antequam in infantiam inciderint, pram ac religiosam animi voluntatem præ se tulerint, licebit eis in fine vite, ex Conc. Carth. decreto, Eucharistiam administrare, modo nullum periculum timendum sit vomitionis, vel alterius indignitatis. De Confirmatione etiam patet à paritate Eucharistiæ, quæ si cum fructu potest conferri infantibus, & amentibus, cur non Confirmatio?

77. *Quid de iis Sacramentis?* R. De Baptismo prius dictum est, requiri volentem statem positivam saltem præteritam. De Pœnitentia, spectat ad materiam de Presbyteratu. Ordo autem & Matrimonium, cum non sint sacramenta communia omnibus Christianis, & penes utilitatem sibi conjunctam, magna secum trahant onera & obligationes, ideo non potest censeri illorum voluntas inclusa in intentione universalis christianæ vivendi, multo minus in voluntate servandi omnia præcepta.

78. *Qualis dispositio requiritur ex parte suscipientis ad effectum primarium, id est, gratiam sanctificantem, recipientem per Sacramenta mortuorum?* R. Ad effectum Baptismi in adulto, si nullem præcesserit peccatum actuale mortale, solum actum Fidei requiritur, quia de alia dispositione nullum est fundamentum; si verò præcesserit aliquod peccatum personale, requiritur saltem attritio. Idem est de Sacramento Pœnitentiæ.

79. *Qualis*

79. Qualis autem requiritur ad effectum Sacramentorum vivorum? R. Per se sufficit status gratiæ, quia hæc Sacramenta conferunt gratiam, ubi non inveniunt obicem.

80. An minister peccator, hæreticus, infidelis, valide administrat sacramentum? Respon. Valide, ex Matthæi 23. Super Cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi, &c. Quia Minister Sacramentorum operatur virtute & auctoritate Divinâ. Joan. 1. Hic est, qui baptizat in Spiritu sancto. DEUS autem non aufert ministris hanc potestatem, propter peccatum, sicut nec aufert alias gratias, gratis datas, jurisdictionem, aut possessionem bonorum temporalium.

81. An peccet mortaliter Minister ordinarius, conficiens Sacramentum in statu peccati mortalis? Resp. Peccare; quia tam sacram actionem nomine DEI faciendam, continentem passionem & merita Christi, ordinatam ad sanctificandos homines, indignè exercet. Unde præmitti debet contritio ad minimum, & in volente sacrificare etiam confessio, si fieri potest, ex speciali præcepto, ratione communionis conjunctæ.

82. An etiam alii Clerici, v.g. Diaconi & Subdiaconi sua munia peragentes, vel etiam Presbyteri alia munia in statu peccati mortales exercentes, peccent mortaliter? R. Negativè; quia hæc actiones non sunt tam sacræ, sicut Sacramentales.

83. An sit licitum, prætere à ministro Sacramentum, quem scio in administratione peccaturum? R. Licitum esse, si præcisè ex sua malitia peccaturus est; quia quando subest iusta causa perendi, quod

quod licetè fieri potest, licet prævideatur peccaminosè futurum ex alterius malitia, petenti non imputatur peccatum per accidens compositum cum effectu petito, meum enim ius non debet impediri per maius alterius, & tunc petens non habet se positivè, sed tantum permissivè ad peccatum.

Sacramentalia.

84. *Quid sunt Sacramentalia?* R. Sunt res quædam ab Ecclesia institutæ in eam finem, ut per eorum usum venialium peccatorum remissio obtineatur, idque virtute doloris, quem exercet is, qui eis utitur, qui dolor concipitur virtute gratiarum excitantium, quas sæpè sæpius concedit Deus in devoto Sacramentalium usu propter Ecclesiæ preces & merita, quam sæpè exaudit.

85. *Quomodo ergo differunt sacramentalia à Sacramentis?* R. Primò: Sacramenta sunt à Christo instituta, Sacramentalia solum ab Ecclesia. Secundò, illa conferunt gratiam ex opere operato, ex se ipsis, hæc non ex se ipsis, sed tantum virtute doloris, quando iis exercetur. Tertio, illa sunt instituta etiam ad remissionem mortalium, hæc ad remissionem venialium. Quartò, illa infallibilem consequuntur effectum in non ponentibus obicem; hæc non ita infallibilem habent effectum, quia non est certum, semper Ecclesiam exaudiri à DEO. Inter Sacramentalia autem numerantur: Aqua benedicta, panis benedictus, confessio generalis cum runctione pectoris, benedictio Episcopi, & quædam alia.

C A P U T IV.

De Censuris & Irregularitate in genere

Quid est Censura? Respond. Est poena spiritualis & medicinalis, per quam homini baptizato delinquenti & contumaci per potestatem Ecclesiasticam aufertur usus quorundam honorum spiritualium.

2. *Quibus bonis privatur quis per Censuram?*

R. Non privari bonis merè internis, uti sunt character, & potestas Ordinis, nec bonis propriis, & privatis, uti sunt Fides, Charitas & Gratia, &c. sed quibusdam externis & publicis, siue actionibus, quæ habent spiritualera aliquem effectum vel commodum, uti sunt, Sacrificium, Officium Divinum, beneficium, administratio & susceptio Sacramentorum, indulgentiæ, publica Ecclesiæ suffragia, quia hæc, & non illa subsunt dispositioni Ecclesiæ.

3. *An nunquam per excommunicationem privatur quis etiam magne bonæ temperati, uti est consensus humanus?* Resp. Hanc poenam esse tantum secundariam.

4. *An ergo exilium, carcer, servitus, non sunt Censuræ?* R. Non esse, quia sunt poenæ temporales. Unde etiam privatio beneficii, nisi adjunctam habeat suspensionem aliquam spiritualium actionum, Censura non est.

5. *Legnatio & depositio juxta Censuræ?*

R. Non

R. Non esse; quia quamvis sint poena spiritualis, non tamen medicinalis, sed perpetua, & ob peccatum prateritum etiam emandatum, potest infligi.

6. *Cessatio à Divinis estne Censura?* R. Non esse, quia non imponitur per modum medicinae ad tollendam contumaciam, sed ad propulsandam injuriam Ecclesiae factam.

7. *Irregularitas estne Censura?* R. Non est, siue sit ex defectu, siue ex delicto prior quidem non, quia non est poena, sed tantum impedimentum Canonicum; nec posterior, quia non irrogatur per modum poenae medicinalis, sed punitivae, & ex se perpetuae. Unde nec tollitur per absolutionem, sed per dispensationem.

8. *Quotuplex est Censura?* R. Essentiali divisione est triplex: Excommunicatio, Suspendio, Interdictum.

9. *Quotuplex est accidentaliter?* R. Alia est à jure, alia ab homine; alia sententiae latae, alia ferendae.

10. *Qui possunt ferre censuram?* Respon. Omnis ac solus Superior Ecclesiasticus, habens in foro externo seu contentioso jurisdictionem, siue ordinariam, siue delegatam.

11. *In quos potest ferri Censura?* R. In omnes & solos subditos alicui Superiori Ecclesiastico, talem jurisdictionem habenti; quia subjectio & jurisdictio sunt correlativa.

Excommunicatio.

12. *Quid est Excommunicatio?* R. Est Censura,

Censura, per quam quis privatur communione Ecclesiæ, id est, communibus Ecclesiæ bonis, vel omnibus, vel aliquibus.

13. *Quotuplex est Excommunicatio?* Resp. Duplex: Alia major, alia minor. Illa privat omnibus bonis communibus Ecclesiæ, hæc solum participatione passiva Sacramentorum.

14. *Ob quam causam incurritur Excommunicatio minor?* R. Ob unicam, cum quis communicat cum excommunicato excommunicatione majori, denunciato, vel publico percussore Clerici.

15. *Ob quam causam incurritur excommunicatio maior?* Respond. Causas excommunicationis majoris haberi in Catalog. Excommunicationum, in Bulla Cœnæ, & Edictis Episcoporum.

16. *Impeditne utraque Excommunicatio suspensionem omnium Sacramentorum?* R. Impedit. Primæ autem Tonsuræ suspensionem impedit sola major, qui etiam impedit administrationem in Ordinibus jam susceptis.

Suspensio.

17. *Quid est suspensio?* R. Est Censura, vel poena Ecclesiastica, quâ Clericus privatur usu potestatis ei convenientis, aut ratione officii Clericalis, aut ratione beneficii, aut ratione utriusque, & hæc ultima est adæquata & plena suspensio.

18. *Quenam suspensio est Censura, & quæ pura poena?* R. Est censura, si imponatur in medicinam, ut sic fidelis resipiscat ab inobedientia.

bedientia. Est verò pura poena, si imponatur in vindictam delicti committi.

19. *Quis potest sic suspendi?* 19. Solut Clericus.

20. *Quando impedit suspensio suspensionem Ordinum, vel ministrationem in eis?* Respon. Quando est suspensio ab Ordine, vel quando est suspensio totalis. Eundem effectum habet à fortiori degradatio & depositio.

21. *An propter aliquod delictum suspensum per mensem Februarii anni bullætiis, possit celebrare Missam ultimi die ejusdem mensis anni bullætiis?* Resp. In favorem suspensi dici posse, quod mensis Februarius à jure determinatus intelligatur sine die bullætiis, ac proinde elapsis tot diebus, quot alias habet Februarius, cesset poena menti alligata.

22. *An Sacerdos suspensus ob id, quod vel ante autem, vel extra tempora promissus sit ad Sacerdotium, si in ordinatione cum Episcopo ordinante consecratus, fiat irregularis?* Respondet. Probabile esse, quod non fiat; quia moraliter loquendo, hic actus non exercetur post ordinationem, cum ordinationo moraliter ante finem Missæ non habeatur profinita.

Depositio & Degradatio.

23. *Quid est depositio & degradatio?* Resp. Depositionem genericè acceptam per nihil aliud differre a degradatione, quàm quod illa latius pateat, quàm hæc; & si sit verbalis, vocatur simpliciter depositio; si sit realis, vocatur degradatio.

24. *Quid*

24. *Quid ergo est degradatio?* R. Est privatio executionis officiorum, & beneficiorum simpliciter, & in toto, & absque spe restitutionis, facta cum certa solennitate, & privatione Clericalis privilegii, ita, ut seculari Curiae subiciatur.

25. *Quid autem est depositio verbalis?* R. Est similis privatio, sed sine dicta solennitate, vel relicto utroque privilegio Canonis & fori.

26. *Quomodo differunt depositio & degradatio a suspensione?* R. Quod illae auferant ipsam ius radicale, & titulum beneficii, idque in perpetuum; suspensio non item, sed solum fructum & usum.

Interdictum.

27. *Quid est Interdictum?* R. Regulariter est censura, prohibens fidelibus officiorum Divinorum celebrationem, Sacramentorum Eucharistiae, Extremae Unctionis, & Ordinum tam ministrationem, quam suscepcionem, & sepulturam Ecclesiasticam.

28. *Cur dixisti: Regulariter?* R. Quia sicut suspensio potest ferri, & ut Censura, & ut mera poena in vindictam peccati commissi, ita & interdictum, quia autem interdictum vix unquam imponi solet ut mera poena, ideo additum est: *Regulariter.*

29. *Quotum ex est Interdictum?* R. Aliud est locale, aliud personale: Utrumque vel est generale, vel speciale.

30. *Quid est locale generale?* R. Cum interdicitur tota Provincia, Regnum, Civitas, Castel-

Castellum, & tunc nemo ibi ordinari, vel ministrare potest.

31. *Quid est interdictum locale speciale?* R. Cum interdicitur tantum una, vel plures Ecclesie unius loci, non omnes; intelliguntur autem etiam Capellæ.

32. *Quid est interdictum personale speciale?* R. Cum aliqui vel una tantum persona interdicitur.

33. *Quid est interdictum personale generale?* R. Quando omnes personæ alicujus loci interdiciuntur.

34. *Quomodo differt Interdictum ab Excommunicatione?* R. Per hoc, quod Excommunicatio privet quidem iisdem & aliis rebus, quibus Interdictum, sed præcisè, ut res sunt communes aliis fidelibus; Interdictum verò privet rebus sacris in iure expressis, ut sacræ sunt.

35. *Quomodo rursus differt Interdictum à suspensione?* R. Per hoc, quod quamvis suspensio iisdem privet ex parte, quibus Interdictum, tamen suspensio privat iis, prout sunt propriæ ipsi suspensio. Interdictum verò privat iis, prout sunt communes. Ita Searius de Cens. disp. 32. sect. 1.

Irregularitas.

36. *Quid est irregularitas?* R. Est impedimentum Canonicum, primariò & directè impediens Fideles à susceptione Ordinum; secundariò autem & indirectè impediens ordinatum ab ejus usu, & impediens item eosdem à beneficiis, jurisdictioneque Ecclesiastica.

37. *Quid*

37. Quod est subiectum irregularitatis capax?

R. In primis debet esse capax Ordinis; deinde debet esse Iuri Canonico subiectus. Hinc non baptizatus, foemina, perpetuamens, tantquam Ordinum incipies, sunt etiam incapaces Irregularitatis. Et Pontifex, quia non est subditus Iuri Canonico, pariter capax non est.

38. Quotuplex est Irregularitas? R. Duplex:

Una ex delicto, altera ex defectu.

39. Quibus actus requiruntur in subiecto ad irregularitatem ex delicto incurrendam? R. Requiritur actus externum, opere consummatus, deliberatum, peccaminosum, cognitum in ratione poenae.

40. An actus externus occultissimus sit capax irregularitatis? R. Esse, quia hoc ipso est de se subiectus iudicio Ecclesiae. Contrarium tenent aliqui.

41. Si quis lethale vulnus inflixit, sed mors secuta non est, censeturne opere consummissee, ac proinde incurrisse irregularitatem ex delicto?

R. Non censeretur, quia non est actus in ea specie, sub qua prohibetur, perfectus.

42. An quis tempore ebrietas solitus occidere bibis ad ebrietatem, & in ea occidit, censetur satis deliberate occidisse, ut incurrat irregularitatem?

R. Affirmative, si tunc praevideat se occisurum, quia fuit occisio satis deliberata; negative vero, si non praevideat, ex opposita ratione.

43. An etiam impubes occidens incurrat irregularitatem? R. Ex plurium sententia, apud & cum Tamb. probabilius non incurrere, qui docent universaliter, pueros impuberes, quamvis rationis usum habentes, nullā

Censurā

Censurâ aut poenâ (Excommunicationem aliqui excipiunt) affici ab Ecclesia.

44. *An ad incurrendam irregularitatem ex delicto requiratur actus moraliter peccaminosus?*
R. Probabilius requiritur. Vide Tamb. de irregul. c. 4. §. 4.

45. *Quae sunt irregularitates ex delicto?* R. Una est, obiteratum Baptisma serio & scienter.

46. *Quis incurrit hanc irregularitatem?* Resp. Et rebaptizatus, & rebaptizans: iste tamen si sit Clericus, tantum partialiter incurrit, quatenus ad altiorem Ordinem ascendere nequit; & si occulte rebaptizat, peccat quidem graviter, sed irregularitatem non incurrit, nisi sollemniter baptizaverit, non Sacerdos. Ex Cap. 1. & 2. de Cler. non ord.

47. *Quae est secunda Irregularitas ex delicto?*
R. Ex Ordinum abusu.

48. *Quod modo hac irregularitas incurritur?*
R. Tribus modis: Primò, qui furtivè, juxta aliquos, vel qui matrimonio (quamvis solum rato) ignotus suscipit Ordines, extra casus jure expressos. Secundò, si quis Clericus carens Ordine aliquo, actum ejus Ordinis serio, & scienter sollemniter exercet. Tertiò, si quis Clericus violet Censuram, id est, cum sit excommunicatus, vel suspensus, vel interdictus, exercet culpabiliter actus proprios Ordinum majorum.

49. *Quae est tertia Irregularitas ex delicto?*
R. Propter enormia crimina, si sint notoria & publica, v. gr. quae à jure habent annexam infamiam, ut: Adulterium, Raptus, Incestus, Perjurium in judicio.

50. *Quæ est quarta Irregularitas ex delicto?*

R. Ex injusta mutilatione, vel homicidio etiam indirectè tantùm voluntario, extenditurque ad omnes, qui ad alterutrum, sive in bello injusto, sive extra illud, injustè concurrunt consulendo, mandando. Mutilatio autem hîc intelligitur, quando à corpore separatur membrum aliquod principale, id est, pars corporis, quæ officium per se distinctum habet, ut: Pes, manus, oculus.

51. *Quæ sunt Irregularitates ex defectu?*

R. Prima est ex defectu animæ, ut: Si sint amentes, phrænetici, areptitii, epileptici, qui tamen si ordinati sunt, & intra annum, eò morbo non laborârunt, præsumuntur liberati. Item illiterati, qui non habent doctrinam sufficientem. Denique Neophyti, seu recenter conversi, donec ab Episcopo judicentur sufficientes.

52. *An amentes, epileptici, &c. si semel tantùm fuerint correpti amentia, epilepsiâ, &c. hoc ipsò sine perpetuo irregulares quoad suscipiendos Ordines?*

Resp. Affirmativè cum communi ex Cap. *Marium*, dist. 33. si hoc Cap. sit usu receptum, uti supponit Suarez de Cens. dist. 51. sect. 1. num. 4. tales proinde (ut idem ait) meritò non admittuntur ad Ordines, vel saltem desideratur Prælati approbatio. Imò num. 5. simpliciter asserit cum Navarro, ordinari non posse sine Papæ dispensatione.

53. *Quæ est secunda irregularitas ex defectu?*

R. Ex defectu corporis, ut si propter eum ineptus sit ad exercitium Ordinis, cæcus, surdus, claudus, ita ut sine baculo nequeat

ire ad Altare, careat manu, pollice, indice, oculo sinistro. Si Ordinem nequit exercere, sine horrore, offensione, aut scandalo aliorum, ut carens auribus, naso, notabiliter, gibbosus, leprosus, paralyticus. Si sit hermaphroditus, monstrosus, gigas, pygmaeus, æthiops inter Europæos.

54. *Quæ est tertia irregularitas ex defectu?* R. Ex defectu natalium, quales sunt omnes illegitimi, eò, quod ratione originis reputentur viles.

55. *Quæ est quarta irregularitas ex defectu?* R. Ex defectu ætatis ad Ordines, de qua alibi dictum.

56. *Quæ est quinta irregularitas ex defectu?* R. Ex defectu Sacramenti, sive significationis Matrimonii ratione Bigamiæ; Bigamia autem contrahitur, vel dum quis vivente, aut mortuâ primâ uxore cogniti, secundam cognoscit, etsi Matrimonium sit invalidum. Vel qui viduam non virginem ducit & cognoscit. Vel qui ducit uxorem prius ab alio quomodocunque cognitam, & isse cognoscit. Vel qui propriam uxorem cognoscit, postquam ab alio per adulterium cognita fuit. Vel demum, qui post solenne votum Castitatis de facto Matrimonium contrahit, & consummat illud cum Virgine.

57. *Quæ est sexta irregularitas ex defectu?* R. Ex infamia, sive juris (quæ ex delicto proprio, vel Parentum, vel vili conditione personæ nascitur) sive facti, modò crimen publicum sit; ex occulto enim non oritur, si Homicidium, & Censuræ violationem excipias, juxta aliquorum sententiam.

58. *Quæ*

58. *Quæ est septima Irregularitas ex defectu?*

R. Ex defectu libertatis, quem habent omnes servi propriè dicti, donec consequantur plenam libertatem. Item conjugati, nisi uxores consentiant, & castitatem voveant. Et Curiales, id est, curiæ seculari obligati factò juramentò, vel stipendiò, vel Judices, Advocati, &c. quamdiu talia officia habent. Excipiuntur illi, qui habent specialem dispensationem Papæ pro talibus officiis, uti quidam Clerici in aula Principum. Item hunc defectum libertatis habent milites, saltem quamdiu juramentò tenentur, thesaurarii & depositarii publici, & qui reipub. administrant; ut etiam apparitores, & similes, qui sæva, turpia exercent, vel in causa sanguinis ministrarunt.

59. *Quæ est octava irregularitas ex defectu?*

R. Ex defectu lenitatis; scilicet ex licita mutilatione, vel homicidio in bello justo, vel judicio. Et requiritur, ut occisio, vel mutilatio de facto sequatur.

60. *Cur hæc lenitas requiritur ab Ecclesia?*

R. Quia Sacerdos gerit Personam Christi, qui utpote lenissimus, neminem unquam lædit.

61. *Incurrunt hæc irregularitatem, qui mutilant, vel occidunt in defensionem inculpatorum honoris, vite, castitatis?* R. Negative; quia in Jure non statuitur Irregularitas hæc, nisi ob homicidium in bello justo, vel judicio.

62. *Qui incurrunt hæc irregularitatem in bello justo?* R. Qui mutilat, vel occidit propriâ manu, non autem Clericus adhortans ad fortiter pugnandum in bello justo. (Secus tamen, si ad occidendum hunc vel illum in-

particulari. Idem est de Duce exercitus
Tubicine, &c.

63. *Qui incurrunt illam in iudicio?* R. Qui ad mortem, vel mutilationem cooperantur, *active, & efficaciter, & proxime per actionem ex natura sua ad id ordinatam.*

64. *Qui consentur hi cooperatores?* R. Iudex ferens sententiam, Notarius eam scribens, ministri exequentes, testes, &c.

65. *Cur additur: Active?* R. Id est, ex parte occidentium; quia non fit irregularis, qui se habet tantum passivè, & ex parte ejus, qui occiditur, ut Confessarius hortans ad fatendum veritatem, vel acquiescendum sententiæ justæ, quam non potest differre, nisi appellatione injustâ.

66. *Cur additur: Efficaciter?* R. Quia adjuvans, v. g. ferens ligna, ut comburatur antequam suffocatus, non fit irregularis, nec assistens supplicio, si suâ præsentia in illud non influat.

67. *Cur dicitur: Proxime?* Quia qui remotè tantum influunt, non sunt irregulares; ut qui gladios faciunt, aut vendunt; Legislator leges capitales condens; Concionator in genere dicens, puniendos esse malefactores; Confessarius interrogatus de reo, an mortem mereatur, si respondeat, Judicem sine acceptione personarum fungi debere suo officio. Quia hi omnes sunt tantum causa remota.

68. *At, quid si aliquid facerent, aut dicerent in particulari, ex quo mors illicius sequeretur, aut acceleraretur?* R. Hos futuros proxime cooperatores, proindeque irregulares; ut si quis efficaciter urgeret reum, ut scalam ascendat, vel

vel ad hoc illum juvaret. vel si iudici in particulari responderet, hunc esse plendum.

69. *Possunt tamen proximè cooperantes aliquando excusari ab irregularitate?* R. Possunt, si fiat cum indeliberatione, aut cum semiplena tantum advertentia, v. g. si dicat Confessarius: *Properemus*, aut instiget iumentum, quo reus vehitur. Item, si cooperatio sit valde exigua; ut si jubeat reum adhuc unum gradum conscendere; quia minimum reputatur pro nihilo.

70. *Quid tamen est in hac causa probabilitatis favorabilis?* R. Suarez, Regin. Laym. Turr. Hurt. Banny, censent, ex homicidio neminem fieri irregularem ex defectu, nisi concurrat ut publicus minister iustitiæ, sive ad causæ probationem, sive executionem; vel ut privatus injuræ, & cum peccato.

71. *Cur tandem dicitur n. 63. per actionem ex natura sua ordinatam?* R. Ideo, quia per accidens secutus effectus, non imputatur danti operam rei, per se licitæ. Hinc non fit irregularis, dicens carnifici: *Nemo te impedit facere tuum officium*, ego meum feci. Nec Judices Ecclesiastici, degradatum tradentes brachio sæculari; nec Clerici, accusantes aliquem in causa criminali; modò expressè protestentur, se non intendere, ut puniatur poenâ sanguinis, sed tantum ut sibi, vel suis satisfiat; vel impediatur mala, sibi & aliis impendentia.

PARS III.

De Diaconatu, & ad eum
pertinentibus.

CAPUT I.

De Diaconatu.

1. Quid est Diaconatus? Respond. Est Ordo sacer Ecclesiasticus, quod confertur potestas proximè assistendi Presbytero in ministerio Altaris, legendique Evangelium in Missa.

2. Quomodo ordinandus in Diaconum debet accedere ordinationem? Respond. Debet esse initiatus Minoribus Ordinibus, & Subdiaconatu, examinatus, & approbatus pro Diaconatu, benè dispositus ad sacram Communionem, indutus Amictu, Albâ, Cingulô, & Manipulô, Dalmaticam super brachium sinistrum, & stolam manu sinistra, dextrâ verò candelam offerendam Episcopo gestans, & habens constantem parentem.

3. Quæ est materia Diaconatus? R. Verius, esse duplicem partialem materiam. Unam ex decreto sicut, ab Eugenio in Const. Fler.

Et. facta, traditionem libri Evangeliorum. Alteram ex Conc. Carthagenen. 4. c. 4. Impositionem manus dextræ ab Episcopo factam super caput Ordinandi.

4. Quæ est forma ad traditionem libri Evangeliorum proferenda ab Episcopo? R. Est hæc: Accipe preestatem legendi h. v. angelium in Ecclesia, tam pro vivis, quam pro defunctis, in nomine Domini.

5. Quæ est altera forma? R. Hæc: Accipe Spiritum Sanctum, ad robur, & ad resistendum diabolo, & temptationibus ejus in nomine Domini.

6. An sit valida ordinatio Diaconi, si non tradatur illi liber Missalis, (ut solet) sed alius continens Evangelia? R. Esse, quia adsunt Evangelia.

7. Quid si tradatur alius liber, v. g. Exorcismorum, vel Concilium Tridentinum? Resp. Non fere validam; ob defectum enim Evangeliorum non verificaretur forma.

8. Quid si vera sacra Scriptura traderetur? R. Validam futuram, quia adsunt Evangelia.

9. Quid si autem solam Vetus Testamentum traderetur? R. Non fore validam, quia in eo non sunt Evangelia.

10. Quid si traderetur liber, continens solum Actus Apostolorum, Epistolas, & Apocalypsin? R. Cum Tamb. dubiam fore ordinationem, & sub conditione repetendam; quamvis enim in Actibus, aliisque prædictis libris addit doctrina Evangelii, non tamen sunt Evangelia.

11. Quomodo liber Evangeliorum potest esse materia remota huius Ordinis, cum temporibus Apostolorum talis liber non fuerit, & tamen fuerint Diaconi ordinati, uti fuit S. Stephanus? R. Christum non determinasse in individuo materias singu-

lorum Ordinum, sed aliquorum tantum in genere, mandando Apostolis, ut in particulari usurparent caeremoniam exteriorem, quæ pro diversitate temporum significarent munus, atque officium cujusque Ordinis. Ac proinde Apostoli contulerunt ab initio Subdiaconatum, & Diaconatum cum materia nobis quidem ignota, sed pro tunc significante eandem potestatem, quæ de facto significatur.

12. *Quod est officium Diaconi?* Resp. Imprimis: Est Sacerdoti sacrificanti immediate assistere, ministrare illi Hostiam in patena, & Vinum in calice tradendo, eumque adjuvare, porrando etiam Corpus Christi, si opus sit.

13. *Quod est officium ulterius?* R. Canere solenniter Evangelium in Missa, id est, cum veste propria, & ex officio.

14. *Quod aliud est Diaconi officium?* Resp. Est Corpus & Sanguinem Christi, ex commissione Sacerdotis seu Episcopi, Fidelibus ministrare, seu dispensare; quod quidem hodie in usu non est, nisi in maxima necessitate, cum sit copia Sacerdotum.

15. *Quid adhuc?* Resp. Solenniter baptizare ex commissione Episcopi, vel Sacerdotis.

16. *Quid ultra?* Resp. Ex commissione Sacerdotis, vel in necessitate solenniter prædicare.

17. *Quid denique?* Respon. Sunt & alia ejus officia ex Ecclesiæ constitutione, ut: Baptizandos instruere, purgare, vestibus exspoliare, Episcopo prædicanti assistere, eumque

eumque custodire, & tanquam ejus oculum populi mores pervestigare, eique, ut eos perniciat, vel corrigat, referre; Bona Ecclesie dispensare, eleemosynas distribuere.

18. *An Diaconus possit etiam ministrare Extremam Unctionem, ex commissione Parochi?* R. Non posse, quia id nullò jure ipsi conceditur.

19. *An Diacono liceat deferre Pyxidem, in qua sunt sacrae particulae, de uno Altari ad alterum?* Resp. Cum Tamb. ex S. Thoma, licere; quia Diaconus debet habere potestatem super Christi Corpus in sacris valis contentum, & ex quotidiana praxi Diaconus pro solenni procellione vel expositione pyxidem, seu lunulam, in quibus est Eucharistia, educit è sacrario, vel à sublimi loco sumit, adducitque in manus Sacerdotis.

20. *Quid est sollemniter canere Evangelium in Missa?* R. Est canere cum propria veste Diaconi.

21. *Quae est illa propria vestis?* R. Est stola à sinistro humero per pectus, & deorsum ad latus dextrum, sub brachio dextro ducta.

22. *An ergo Subdiaconus non potest canere sollemniter Evangelium in Missa?* R. Non posse cum tali sollemnitate, hoc est, cum veste propria Diaconi.

23. *Potestne Diaconus absente Parcho, quamvis non committente, dispensare Eucharistiam in casu necessitatis?* R. Posse, quia est tacita voluntas.

24. *Qualis autem hodie requiritur necessitas ad hoc munus obeundum?* Resp. Sufficere necessitatem agonizantis. Quintanad. extendit etiam ad majora Festa absente Sacerdote.

25. *An Diaconus possit manu propria ferrigere Eucharistiam Sacerdoti infirmo?* Resp. Ipsum Sa-

cerdotem debere Eucharistiam de pyxide accipere, si possit, & sumere, cum sit Sacerdos. Si autem non possit, porrigat illi Diaconus.

26. *Quid est sollemniter baptizare?* R. Est baptizare cum sollemnitatibus & caeremoniis ab Ecclesia praescriptis in Rituali.

27. *An possit Parochus pro libitu committere Baptismum Diacono?* R. Aliqui putant, solum in casu extremae necessitatis; iudico autem verius esse, quod possit ex alia causa rationali, & quidem hac aetate; alias olim erat facilius haec commissio ob defectum Sacerdotum, quorum numerus hodie crevit.

28. *Possitne Diaconus etiam sine commissione baptizare sollemniter Parocho absente?* R. Probabile esse, quod possit proprio iure, etiam si non sit extrema necessitas, dummodo sit non levis.

29. *Quid, si Diaconus constituitur Parochus, potestas sine ulteriori commissione suis Parochianos sollemniter baptizare?* Respond. Videri in tali maiorem potestatem agnoscendam, quam in simplici Diacono; ac proinde hanc potestatem illi negandam non esse, sicut tunc potest sollemniter praedicare ex officio.

30. *Si Diaconus extra casus dictos, sine commissione Sacerdotis, vel Episcopi, baptizet sollemniter, incurratne aliquam penam?* R. Incurrere Irregularitatem. Ita Cap. 1. de Cler. non ord. mini.

31. *Per quam materiam & formam constituit Diacono hac potestas dispensandi Eucharistiam sollemniter baptizandi ex Sacerdotis deputatione, & sacrificanti ministrandi?* R. Per manibus impositionem, & ejus formam.

32. *Quibus vestibus debet esse indutus Diaconus, dum*

dum solemniter baptizat, aut deferat Sacramentum Eucharistia ex commissione Parochi? R. Aliquos judicare, quod superpelliceo & stola per transversum posita ad distinctionem à Sacerdote, alias evasurum illum irregularem, si stolam gestaret, sicut Sacerdos.

33. Quid est solemniter praedicare? R. Cum stola & superpelliceo ex Cathedra.

34. Hinc hoc munus magis proprium Diaconi, quam Subdiaconi? R. Ita mihi videri cum Tamb. Neque enim putandum est, tradi illi Evangelii librum, ut eum solum legat, verum etiam, ut, si alias est idoneus, illud fidelibus evulget.

35. Fortè tantum licebit ut in genus Sacerdotum, quæ hodie raro ascendit? R. Tamburino durum videtur, Ecclesiam velle prohibere illis officium, quod ex propria ordinatione ipsis competit.

36. Quid est Evangelium? R. Est historia vitæ & mortis Domini nostri JESU Christi, conscripta per Evangelistas, Canonicos, & probatos ab Ecclesia.

37. Potestne Diaconus etiam assistere matrimonio ex commissione Parochi? R. Non posse; quia Tridentinum sess. 24. cap. 1. de Reform. hoc munus committit solum Parochi, vel alteri Sacerdoti, de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia.

38. Si ergo Diaconus sit Parochus, poteritne ex officio assistere matrimonio? R. In eo casu posse; quia verè erit Parochus.

39. An saltem eo casu possit Diacono Parochi committi assistentia hæc? R. Non posse, quia Trident. cit. commissionem vult fieri Sacerdoti.

40. *An possit Pontifex ordinationem Diaconi delegare simplici sacerdoti?* R. Juxta communem apud Tiberium, non posse; quia nunquam legitur, hanc facultatem delegatam esse. Quamvis Vasquez & alii dicant privilegium datum esse Abbatibus Cisterciensibus, de quo dubitat Coninck.

41. *Quæ ætas requiritur ad Diaconatum?* Resp. Annus vigesimus tertius inchoatus ex Trid. sess. 23. c. 12. de reform.

42. *Habene Diaconus specialem aliquam obligationem sibi propriam?* Resp. Nullam ultra eas, quas habet Subdiaconus, videlicet ad castitatem, Horas Canonicas, Habitum & Tonsuram.

43. *Si quis Subdiaconatu invalide susceptus, fiat Diaconus, obligaturne voto castitatis?* Resp. Obligari, quia illud est annexum singulis sacris Ordinibus.

44. *Qui ergo est Religiosus Subdiaconus, & Diaconus, peccatque contra castitatem, peccabitne triplici peccato?* Respon. Peccabit uno peccato, triplici titulo vetito, quia singula vota eandem actionem ex eodem Religionis motivo prohibent.

45. *Obligaturne Diaconus exercere suum officium?* Resp. Non videri esse specialem obligationem, nisi fortè alicui Ecclesiæ adscribatur, ut inserviat.

46. *Peccatne mortaliter, si exerceat suum munus in statu peccati mortalis?* Resp. Non peccare, quia hæ actiones non sunt tam sacræ, sicut Sacramentales.

47. *Anne hoc verum est etiam de dispensatione Eucha-*

Eucharistia? Resp. Etiam, ex communi opinione.

48. *Quid habet plus potestatis Diaconus in recitatione Breviarii, quam subdiaconus?* R. Hoc, quod ante orationes dicat: *Dominus vobiscum.*

49. *Potestne hunc versum dicere, etiam praesente sacerdote?* R. Juxta Rubricas non possit, nisi de Sacerdotis licentia.

50. *Debentne etiam Diaconi habere testimonium bonae vitae?* R. Debent. Ex *Trid. sess. 23. c. 13. de reform.*

51. *Quantum interstitium requiritur inter susceptionem Subdiaconatus, & Diaconatus?* R. Requiri ex *Trid. cit.* integrum annum Ecclesiasticum.

52. *An Diaconus habens duo domicilia in diversis Diocesibus, possit Diaconatum accipere ab altero Episcopo, quam Subdiaconatum acceperit?* Resp. Posse, quia utrobique ordinatur à proprio Episcopo.

53. *Si quis titulum, quem pro Subdiaconatu habuit, perdidisset, deberetne alium procurare pro Diaconatu?* R. Deberet providere de alio, quia aliàs ordinaretur in Sacris sine titulo, contra Tridentinum.

54. *Quae scientia requiritur in Diacono?* Resp. Ex dispositione Tridentini in genere eadem, quæ in Subdiacono, ut sic in litteris, & iis, quæ ad Ordinem suum exercendum pertinent, instructus. In specie tamen manifestum videtur, plus scientiæ requiri in Diacono, siquidem ejus munia etiam ad proximum juvandum extenduntur. Et potest examinari etiam de recitatione Officii Divini.

CAPUT II.

De assistentia Diaconi Sacerdoti
Missam celebranti cum Sub-
diacono.

1. *Quibus vestibus debet esse indutus Diaconus dum Sacerdos sacrificium ministrat?* R. Annictu, Albâ, Cingulo, Manipulò, Stola à sinistro humero ad iates dextrum ductâ & Dalmaticâ.

2. *Quid significat Dalmatica?* R. Significat erga proximum lætitiâ & charitatem.

3. *Diaconus dum Stolam induit, debet osculari Crucem in medio positam?* R. Debet, ex Gayanto.

4. *Quomodo præcedit Diaconus ad Altare cum Sacerdote ad sacrificandum?* R. Præcedente Subdiacono, sequitur Diaconus, uterque cooperitò capite, & iunctis manibus, ac deinde Sacerdos; nisi hic pluviâ sit indutus, ad asperzionem aquæ benedictæ faciendam, tunc enim pares procedunt cum celebrante, tenentes utrinque alas pluviâlis.

5. *Ubi stat Diaconus, dum celebrans facit confessionem?* Respon. Penes celebrantem à dextris, cum quo dicit alternatim post Antiphonam: Introibo: Psalmum: Iudicet, & postea Confessionem correspondente Subdiacono.

6. *Quomodo dicitur Confessio à Diacono simul & Subdiacono?* Respon. Corpore antiorium inclinato, dumque dicunt: Tibi Pater, &

De assist. Diac. Sac. Miss. celeb. cum Subd. 159
te Pater, aliquantum convertuntur ad celebrantem. Tenebunt autem manus semper punctas ante pectus, nisi quando pectus percutient, alias signa Crucis semper facient simul cum celebrante.

7. *Quomodo agerant factâ Confessione Diaconus & Subdiaconus cum Sacerdote ad Altare?*

R. Ille vadit à dextris, hic à sinistris: illo sinistrâ manu, hoc dextrâ vestem & Albam anteriorem celebrantis paululum elevance.

8. *Osculantur ne Altare simul cum Sacerdote?*
Resp. Non, neque tangunt Altare, sed suo quisque loco genuflectit, & statim surgit, idque semper observandum.

9. *Quid post osculum primum Altaris agit Diaconus & Subdiaconus?* R. Subdiacono stante à sinistris Celebrantis, Diaconus ministrans Celebranti naviculam apertam, parùm inclinatâ versûs Celebrantem, dicit: *Benedicite Pater Reverende*, & osculatur cochlear, & manum Celebrantis, antè & post. Postea Diaconus dimissâ naviculâ, accipit thuribulum à thuriferario, & dat celebranti, osculatâ prius catenularum summitate, & manu illius dextrâ. Diaconus & Subdiaconus hinc inde adstant celebranti, dum incensat; & cùm transeunt ante crucem, semper genuflectunt, quamvis non adit tabernaculum, ex mente *Græmii*. Et finitâ incensatione ad Cornu Epistolæ, celebrans reddit thuribulum Diacono, à quo ipse solus incensatur.

10. *Post hanc incensationem, quomodo inferiunt Diaconus & Subdiaconus?* R. Cùm Celebrans legit Introitum, & Kyrieleyson, Diaconus
stat

stat à dextris Celebrantis, & Subdiconus à dextris Diaconi in Cornu Epistolæ.

11. *Quid dum Gloria intonatur?* R. Diaconus & Subdiaconus; unus post alium, stant à tergo Celebrantis; postea ascendunt ad Altare, & hinc inde Diaconus à dextris, Subdiaconus à sinistris cum celebrante Hymnum submissâ voce prosequuntur usque ad finem. Quod etiam servatur, cum dicitur *Credo*. Et cum dicitur: *Dominus vobiscum*, Oratio, *Præfatio* & *Pater noster*, Diaconus & Subdiaconus stant unus post alterum à tergo celebrantis.

12. *Si descendum est:* Flectamus genua, *quis illud dicit?* Resp. Dicto à Celebrante: *Oremus*, Diaconus dicit: *Flectamus genua*, & Subdiaconus: *Levate*. Illo primum genuflectente, hoc primum surgente.

13. *Quid post Orationes dictas agit Diaconus?* R. Celebranti submissâ voce legenti Epistolam, Graduale, Tractum, &c. assistit ad dextram.

14. *Quid vero Subdiaconus?* R. Ille circa finem ultimæ orationis, accipit ambabus manibus librum Epistolarum, deferens illum supra pectus, & factâ Altari genuflexione in medio, vadit ad partem Epistolæ contra Altare, & cantat Epistolam; quâ decantatâ, factâ iterum genuflexione in medio, redit ad celebrantem, & genuflectens osculatur ejus manum, & ab eo benedicitur, præterquam in Missis defunctorum, in quibus Ministri nunquam osculantur Sacerdotis manum, neque rem, quæ porrigitur.

15. *Quid agunt post Epistolam?* R. Subdiaconus accipit Missale Celebrantis, deferret ad

De assist. Diacon. Sac. Miss. col. cum Subd. 168
ad cornu Evangelii in Altare, & ibi ministrat celebranti legenti Evangelium, manente Diaconò ad cornu Epistolæ.

16. *Quid post lectum a Celebrante Evangelium?*
Resp. Celebrans delatò per Diaconum librò Evangeliorum ad Altare, imponit incensum ad thuribulum, sicut priùs. Postea Diaconus genuflexus ante Altare dicit: *Munda cor meum*, &c. & accipiens librum Evangeliorum de Altari, petit Benedictionem à Celebrante; similiter genuflexus in superiori gradu Altaris, osculatà ejus manu, exceptà Missà de requiem, in qua & alia certa puncta excepta habentur in Missali.

17. *Quomodo vultis ad cantandum Evangelium?*
R. Præcedentibus thuriferariis, & duobus Acolythis cum candelis accensis de Credentia sumptis, procedit cum Subdiacono à sinistris ad locum Evangelii contra Altare, versùs populum.

18. *Quorostucantat Evangelium?* R. Ibi Subdiacono librum tenente medio inter duos Acolyths tenentes candelabra accensa, dicit: *Domine vobiscum*, junctis manibus. Cùm dicit: *Sequenter*, signat librum in principio Evangelii, frontem, os, & pectus, postea ter librum incensat, hoc est, in medio, à dextris, & à sinistris, & prosequitur Evangelium, junctis manibus.

19. *Quid finito Evangelio?* R. Subdiaconus defert Evangelium osculandum celebranti, qui factò libri osculò, à Diacono incensatur.

20. *Quid sub Credo?* R. Idem servandum, quod sub *Gloria* dictum. Et postquam cantatum fuit: *Et incarnatus est*, Diaconus acceptà Bursà de Credentia, ambabus manibus eam defert eleva-

elevatam, cum solitis reverentiis, ad medium Altaris, in quo explicat Corporale & revertitur ad Celebrantem. Dum vero non dicitur *Credo*, Subdiaconus defert Bursam simul cum Calice, uti dicitur.

21. *Post Credo dicto Oremus, quid agitur?* R. Diaconus & Subdiaconus accedunt ad Altare in cornu Epistolæ, Diaconus amove Calicem, si est in Altari; vel si est in Credentia, accipit eum de manu Subdiaconi.

22. *Subdiaconus quomodo deferat Calicem de Credentia ad Altare?* R. Defert Calicem cum patena & hostia, coopertum pallâ, & velo à collo sibi pendente, manû sinistrâ tenens, & alteram manum superponens velo, ne aliquid decidat.

23. *Accepto calice quid agitur?* R. Diaconus calicem detegit, & dat patenam cum Hostia Celebranti, osculando ejus manum dextram. Subdiaconus extergit Calicem purificatorio. Diaconus acceptâ ampullâ vini de manu Subdiaconi, imponit vinum in calice. Subdiaconus interim, ampullam aquæ ostendens celebranti, dici: *Benedicite Pater Reverende*. Et interim, dum celebrans benedicit, infundit paulum aquæ in Calicem; Diaconus illum celebranti dat, & pedem calicis tangens, seu brachium dextrum celebrantis sustentans, cum eo dicit: *Offerimus tibi Domine, &c.* Quem postea positum in Altari, ut suprâ, pallâ cooperit.

24. *Quid ultra hic agit Diaconus?* R. Subdiacono stanti in Cornu Epistolæ, ponit in dextra manu patenam, quam cooperit extremitate veli, ab ejus humero pendentis, qui vadit post celebrantem ante medium Altaris, & factâ genu-

De assist. Diacon. Sac. Miss. cel. cum Subd. 163
genuflexione, ibi stat, sustinens eam elevatam
usque ad finem Orationis Dominicæ. Excipi-
tur Missa defunctorum, & dies Parasceves.

25. *Peracto offeritorio, Diaconus quid agit?*
R. Dicto *Veni Sanctificator*, &c. Diaconus
minuat, ut supra; naviculam, dicendo:
Benedicite. Dum celebrans oblata incensat,
ille tenet pedem calicis manu dextrâ. In
incensatione etiam semper assistit Diaconus.
Et dum incensatur Crux, amovet calicem
ad partem Epistolæ, rursusque reponit; ac
finitâ incensatione à celebrante, Diaconus
illum incensat in cornu Epistolæ, ac postea
Subdiaconum patenam tenentem; ipse verò
Diaconus incensatur à thuriferario.

26. *Quid ad Orate Fratres?* R. Diaconus
in supremo Altaris gradu cum Subdiacono
fleat, & respondent: *Suscipiet*, &c.
vel occupato Diacono solus Subdiaconus.

27. *Quid sub Præfatione?* R. Stant retrò
post celebrantem, & paulò antè quàm dicatur
Sanctus, accedunt ad Altare, ubi
cum celebrante hinc inde stantes dicunt,
Sanctus, &c. usque ad Canonem.

28. *Quid dum Canon dicitur?* R. Tunc
Diaconus accedit ad sinistram celebrantis,
assistens illi, nisi alius adsit Sacerdos; tunc
enim ipse stabit ad dextram aliquantum
post celebrantem. Subdiaconus verò redit
ad suam priorem stationem.

29. *Quid dum Celebrans dicit: Quam oblationem?* R. Diaconus accedit ad ejus dextram,
& ibi in superiori gradu Altaris genu-
flexus, cum Sacramentum elevatur, simbriam
planetæ

planetæ elevat, & quando opus est, se erigens calicem discooperit, & cooperit, & cum celebrante genuflexit, Subdiaconus in loco suo genuflectente. Repositio calicis à celebrante post elevationem, Diaconus reddit ad librum, nisi alius assistat.

30. *Quid dum celebrans dicit: Per quem hæc omnia? &c.* R. Tunc Diaconus facta Sacramento genuflexione, accedit ad dextram celebrantis, & quando opus est, discooperit calicem, cum celebrante adorat, cooperit, & iterum genuflectit.

31. *Quid, dum dicitur Pater noster? R.* Dum illud incipit, Diaconus vadit retrò post celebrantem, facta prius Sacramento genuflexione, statque ibi, donec dicitur Oratio Dominica.

32. *Quid circa finem Orationis Dominicæ? R.* Dum dicitur: *Et dimitte nobis debita nostra*, Diaconus facta, ubi stetit, genuflexione, vadit ad dextram celebrantis, & Subdiaconus circa finem Orationis Dominicæ, facta item genuflexione, revertitur ad Altare, & stans in cornu Epistolæ, porrigit patenam Diacono, qui eam discooperit, & purificatorio abstergens, dat celebranti, manum ejus osculando, & quando opus est, discooperit, & cooperit calicem, & tum celebrante adorat.

33. *Subdiaconus redditâ patenâ quò vadit? R.* Depositio etiam velò genuflectit, & descendit retrò post celebrantem, & cum dicitur *Pax Domini*, &c. iterum genuflectens accedit ad sinistram celebrantis, & simul dicunt: *Agnus Dei*, deinde facta ibidem Sacramento genuflexione, redit post celebrantem.

34. *Quid*

34. *Quid autem tunc Diaconus?* R. Is à dextris genuflexus expectat pacem, & cum celebrans osculatur Altare, ipse se erigens, simul osculatur illud extra Corporale, & à celebrante dicente: *Pax tecum*, complexus accipit pacem, sinistris genis tibi invicem appropinquantibus, & ei respondet: *Et cum spiritu tuo.*

35. *Diaconus cui dicit pacem?* R. Acceptâ pace, iterum adoratô Sacramentô, vertit se ad Subdiaconum, retrò post celebrantem, dat ei pacem, & statim vadit ad librum.

36. *Subdiaconus quibus dat pacem?* R. Acceptâ pace à Diacono, & factâ Altari genuflexione, comitatus ab Acolytho, vadit ad Chorum, & dat pacem primò cujuslibet Ordinis dignioribus priùs; deinde minùs dignis, & reversus ad Altare, factâ genuflexione, dat pacem Acolytho, & iste reliquis. Tum Subdiaconus vadit ad dextram celebrantis, & quando opus est, discooperit calicem, accipit ampullam vini, & infundit, quando celebrans vult purificare. Prius autem, dum celebrans communicat, stat ibidem, & Diaconus ad librum, profundè inclinati versùs Altare.

37. *Quid agit Diaconus peractâ Communione?* R. Defert librum Missalis ad cornu Epistolæ, deinde vadit retrò post celebrantem.

38. *Quid autem Subdiaconus?* R. Vadit ad cornu Evangelii, ubi calicem mundat, aptat cum purificatorio, patenâ & pallâ cooperit, plicat corporale, reponit in Bursam, & illam ponit super Calicem coopertum velò, quem collocat super Altare, vel Credentia, ut priùs: postea redit ad locum suum retrò post Diaconum.

39. In Quadragesima quis dicit: Humiliate capita vestra DEO? R. Postquam Celebrans dixit: Oremus, Diaconus vertens se ad populum, junctis manibus dicit: Humiliate, &c.

40. Quomodo dicitur: Ite Missa est? Respond. Postquam Celebrans vertit se ad populum, Diaconus cum eo versus ad populum cantat: Ite Missa est, dum Gloria dictum est in Missa, vel Benedicamus Domino, facie ad Altare versâ.

41. Estne certa aliqua Regula, quando dicendum sit Gloria, in Missa correspondente Breuario? Respond. Quandocunque in Horis Canonis dicitur: Te DEUM laudamus, tunc in Missa correspondente Officio dicitur, Gloria, exceptâ Feriâ Quintâ Ccenæ Domini, & Sabbatho sancto, in quibus in Missa dicitur Gloria, quamvis in Officio non dicatur Te DEUM.

42. Quid post: Ite Missa est, aut Benedicamus Domino? R. Subdiaconus ministrat librum Celebranti pro Evangelio, si opus est, quo finito, discedunt simul ab Altari ad Sacristiam eodem ordine, quo exiverant.

CAPUT III.

Questiones miscellaneæ pro Diaconis.

1. Quid est Prædicatio? Respond. Est Ars, quâ Prædicator populum informat ad habendos bonos mores, & ad evitandos malos.

2. Quâ

2. *Quâ ratione informandus est sic populus?*

Respond. Excitando potissimum ad amorem finis ultimi, & mediorum, quæ ad eum conducunt, prout traduntur in Theologia practica morali.

Finis ultimus hominis.

3. *Quis est ultimus finis hominis, propter quem creatus est?* Respon. Videre DEUM facie ad faciem, cum ejusdem amore ac glorificatione.

4. *Consistitne in hoc fine beatitudo hominis?* R. Omnino, quia eò adeptò verè beatus est.

5. *An ergo nullum objectum creatum beare hominem potest?* R. Nulla ratione, quia Beatitudo satiativa esse debet appetitûs rationalis, qualis nulla creatura esse potest.

6. *In quo consistit beatitudo formalis?* Resp. Quoad essentialem discrepant inter se Theologi, aliis eam in sola visione Dei, alijs in solo amore, alijs in utrôque constituentibus. Illud certum est apud omnes, unum sine altero dari non posse.

7. *Debetne Beatitudo necessario perpetua esse?* R. Nisi perpetua sit, non potest quietare animum, haberetque hoc ipso aliquid mali admixtum, adeoque non bearet.

8. *Estne visio beatificans omnium perfectionum Divinarum, vel sufficeret etiam unius?*

R. Esse visionem DEI, sicut est in se. Si tamen dari potest visio intuitiva præcisiva, non mihi persuadeo, non suffeceram, etiam unius perfectionis visionem.

9. *Estne visio beatificas Dei intellectualis, vel corporalis?*

corporea? R. Oculum corporeum nullâ vi elevari posse ad videndum DEUM, debet proinde esse intellectualis.

10. *Estne visio hæc intellectualis naturalis?* R. Esse in substantia supernaturalem, ad quam intellectus elevatur per lumen gloriæ sibi infusum.

11. *Estne hæc Beatitudo æqualis in omnibus Beatis?* R. Esse inæqualem pro inæqualitate meritum.

12. *Estne visio & amor DEI tota hominis beatitudo?* R. Præter hanc beatitudinem Animæ, dari etiam Beatitudinem corporis.

13. *Quæ est illa beatitudo corporis?* Resp. Est concursus quatuor nobilissimarum qualitatium, quæ dotes corporis gloriosi nuncupantur.

14. *Quæ sunt illæ dotes?* a. Est *impassibilitas*, quâ corpus redditur expers omnis pænæ & doloris. *Claritas*, quâ fulgebit sicut Sol. *Agilitas*, quâ movebitur celerrimè pro beneplacito Animæ. *Subtilitas*, quâ poterit penetrare quæcunq; alia corpora, sicut radius Solis penetrat corpora perlucida.

15. *Quibus mediis assequuntur homines hanc beatitudinem?* R. Aliqui solius Christi meritibus ut infantes baptizati; alii insuper mediis bonis operibus, juxta Matthæi Cap. 9. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.*

16. *Cur exigit DEUS opera bona ad consequendam salutem?* Resp. Quia conveniens erat ut homo libertate præditus, per proprias humanas actiones, se ad eam disponderet.

Actus Humani.

17. *Quid est actus humanus?* Respon. Est actio voluntatis liberæ ex deliberato iudicio hominis procedens.

18. *Estne aliqua differentia inter actionem hominis, & actionem humanam?* Respon. Est omnino, quia actio hominis est quæcunque actio ab homine procedens, siue libera sit, siue necessaria, siue cum, siue sine deliberatione procedens. Actio vero humana illa sola dicitur, quæ scienter & volenter ab homine procedit.

19. *Quæsitæ sunt actiones humana in genere?* R. Sunt vel bonæ, vel malæ, & ab aliquibus valdè probabiliter admittuntur etiam in individuo indifferentes, quæ nec bonæ, nec malæ sunt.

20. *Unde habetur bonitas, vel malitia actuum humanorum?* R. Bonæ sunt, quæ sunt conformes naturæ rationali, quæ tali; malæ, quæ sunt eidem disformes.

21. *Conducuntne quilibet actus bonus ad vitam æternam?* R. Cum beatitudo nostra sit supernaturalis, necessarium est, actum ejus meritorium etiam esse supernaturalem, siquidem ex doctrina Fidei, nihil conducent ad vitam æternam, possumus viribus propriis solis agere, ac proinde actus naturales, quamvis honesti, conducere ad eam non possunt.

Peccatum.

22. *Quid est peccatum?* R. Juxta receptam Auguttini definitionem: Est dictum, factum vel concupitum contra legem eternam DEI.

23. *Qua est differentia peccati Theologici & Philosophici?* R. Theologicum vocatur, quod committitur cum noticia DEI, & discorvenientiae actionis cum lege DEI prohibente; Philosophicum verò, quod committitur praecise cum advertentia difformitatis operis cum natura rationali, quamvis DEUS ignoraretur.

24. *Quid est peccatum originale, quid personale?* R. Originale est praevicatio legis Divinae de non gustando fructu arboris scientiae boni & mali facta ab Adamo, & in posteros per transfusionem nostrarum voluntatum in ejus voluntatem derivata. Personale est, quod propria cujusque voluntate committitur.

25. *Quid est peccatum commissionis, quid omissionis?* R. Commissionis est, quò positivè aliquid agitur contra Legem Divinam prohibentem. Omissionis, quò omittitur actio Lege Divina praecpta.

26. *Quid est peccatum actuale, quid habituale?* R. Actuale est ipsa actio mala, contra Legem DEI; habituale verò est ipsa hæc actio physice praeterita, prout per negationem condonationis Divinae, aut condignae satisfactionis, moraliter perseverat.

27. *Quid est peccatum mortale, quid veniale?* R. Mortale est gravis offensio DEI, privans hominem gratiâ & amicitia DEI, quæ est vita animæ.

animæ, veniale levis DEI offensa, gratiam DEI non expellens, sed solum minuens fervorem charitatis.

28. *Contrahuntne omnes homines peccatum originale?* R. Omnes, qui per viam generationis ab Adamo descendunt, quamprimum animantur, illud contrahere: exceptâ Beatissima Virgine DEI Matre, speciali privilegiò exemptâ.

29. *Qui sunt præcipui effectus peccati?* Resp. Sunt duo: Reatus videlicet culpæ, & reatus poenæ. Ille vocatur communiter macula, remanétque etiam, postquam actus peccaminosus physicè præterit, donec condonetur, constituitque peccatum habituale.

30. *Sublatâ maculâ, tolliturne hoc ipso etiam reatus poenæ?* Respon. Quamvis simpliciter tolli posset reatus culpæ, remanente toto reatu poenæ, tamen in hac Providentia, reatu culpæ sublatô, tollitur hoc ipso etiam reatus poenæ æternæ, remanente nihilominus reatu poenæ alicujus temporalis.

31. *Potestne condonari peccatum mortale per puram condonationem DEI extrinsecam?* R. In hac providentia quidem condonatur semper per infusionem gratiæ sanctificantis, quæ est unica causa formalis nostræ iustificationis, absolutè tamen potest etiam per puram extrinsecam condonationem condonari.

32. *Hactâ tali condonatione extrinsecâ, fierétne quis amicus DEI?* Resp. Si voluntas foret purè condonativa, fieret tantùm non inimicus.

33. *Potestne unum peccatum mortale deleri sine alio in eodem subjecto?* R. Siquidem de

facto deletio peccati mortalis fit per gratiam
sanctificantem, quæ cum omni mortali
peccato impossibilis est, non potest
unum deleri sine altero; posset vero per
condonationem Dei purè extrinsecam.

14. *Quæ sunt principes externæ actionum hu-
manarum?* Respond. Esse leges & præcepta
Superiorum.

Leges & Præcepta.

15. *Quid sunt Leges? Quid Præcepta?* Resp.
Leges sunt Communitati stabiliter præscriptæ;
Præcepta verò particularibus tantum dantur.

16. *Lex quæplex est?* R. In genere du-
plex: Divina, & humana. Divina rursus
duplex: naturalis, & positiva.

17. *Quid est lex Divina naturalis?* R. Est
naturale dictamen rationis, quò per lumen
rationis nobis impressum, naturaliter co-
gnoscimus evidenter recta & facienda, tur-
pia autem, & rationi discongrua, vitanda.

18. *Quid est lex Divina positiva?* R. Est
decretum DEI, hominibus præscribens
modum necessarium, ut aptè pervenire
possint ad beatitudinem supernaturalem.

19. *Quid est lex humana?* R. Est rectum
rationis Decretum, per rationem aliquam pro-
babilem ab habente publicam auctoritatem
fancitum, præscribens aliquid à subditis
servandum, legique naturali conveniens.

20. *Quæplex est lex humana?* R. Du-
plex: Alia secularis, quæ fertur à sæculari
potestate ad finem naturalem, videlicet
tranquillitatem Reipubl. Alia Ecclesiastica,
seu

Quaestiones miscellaneae pro Diacenis. 173

seu Canonica, quae fertur ab habente potestatem spirituales, ad finem gubernaturaleni beatitudinis consequendum.

41. *Quosnam obligat Lex humana?* Resp. Omnes potestati Legislatoris subditos, quos intendit Legislator obligare.

42. *Quando obligat Lex humana?* Respond. Quando promulgata est sufficienter, cognita & acceptata à subditis, saltem à maiori parte eorum.

43. *Obligantur sub peccati peccatis?* Respond. Omnino, ex mente Apostoli ad Romanos, 13. *Qui potestati resistit, DEI ordinatione resistit.*

44. *Quâ ratione eximitur quis ab obligatione Legis humanae?* Respond. Primò, per privilegium, si quis ex intentione Legislatoris in Legge non fuerit inclusus. Secundò, per dispensationem, quâ quis Legi obligatus, eximitur ab ejus observatione per eum, qui potestatem habet. Tertio, per epichiam, & interpretationem Legis, quae iudicatur in aliquo casu particulari non obligare; quia non potuit Legislator omnes casus comprehendere & praefagire, nec voluit in omnibus obligare. Quartò, per contrariam consuetudinem, quae introducta est videntibus Legislatoribus, nec contradicentibus efficaciter. Quintò, per Legis abrogationem ab habente potestatem.

45. *Quae sunt principia interna alicuius humanitatis?* Respond. Gratia & virtutes Theologicae.

Gratia Divina.

46. *Quid est Gratia?* R. Est donum supernaturale, nobis à DEO gratuito infusum ad beatitudinem consequendam.

47. *Cur dicitur donum nobis infusum?* Resp. Ad differentiam à gratiis non inhærentibus; atque sunt Incarnatio & Sacramenta, quæ sunt gratiæ Divinæ, si nomen gratiæ latius sumatur.

48. *Quomodo dividitur Gratia?* R. Primâ divisione generali, dividitur in gratiam gratis datam, & gratum facientem.

49. *Quid est gratia gratis data?* R. Quæ ex sola DEI voluntate & extraordinariè datur quibusdam hominibus ad aliorum utilitatem & beatitudinem procurandam.

50. *Quæ sunt hæ gratiæ gratis data?* R. Novem numerantur ab Apostolo, 1 Cor. 12. Alii per Spiritum datur sermo sapientiæ; alii sermo scientiæ secundum eundem Spiritum; aliter fides in eodem Spiritu; alii gratia sanitatum; alii operatio virtutum; alii prophetia, alii discernitio spirituum; alii generis linguarum; alii interpretatio sermonum.

51. *Quare hæ gratiæ dicuntur gratis data?* R. Quia ita dantur ex mero DEI beneplacito, ut nullum ab eo sit inflictum medium ad eas obtinendas, sicut est ad obtinendas multas gratum facientes gratias.

52. *Quid est gratia gratum faciens?* R. Est gratia, quæ datur hominibus ad propriam beatitudinem consequendam.

53. *Quæ*

Quaestiones miscellaneae pro Diaconis. 175

53. *Quotuplex est gratia gratum faciens?*

Habitualis & actualis.

54. *Quid est gratia actualis?* Respon. Est motus aliquis in anima Divinitus excitatus, invitans eum ad actiones virtutum.

55. *In quo consistit ille motus, & ubi recipitur?* R. Consistit, ex communi sensu Doctorum, in illustrationibus intellectus, & piis affectionibus voluntatis indeliberatis, receptis in intellectu & voluntate.

56. *Quomodo dicuntur fieri hi motus in nobis sine nobis?* R. Non hoc sensu, quod à nobis physice non producantur, sed quod eliciantur sine nobis liberè operantibus.

57. *Quomodo dividitur gratia actualis?* R. In praevenientem, quatenus in actu primo trahit & allicit voluntatem ad consensum, & hæc eatenus vocatur etiam excitans; Concomitantem, quatenus unà cum voluntate influit, sive moraliter, sive physice, in actum, vocaturque etiam cooperans & efficax. Subsequentem, quatenus consummat & roborat voluntatem ad perseverandum in illo bono affectu, quem cum illa operatur; & in hac divisione comprehenditur etiam divisio in efficacem & sufficientem tantum.

58. *Nunquid omnis Gratia efficax est sufficiens, cur ergo hæc membra dividenda ponantur?*

R. Esse quidem omnem Gratiā efficacem sufficientem, sed non vicinā omnem sufficientem esse efficacem.

59. *Quid ergo est Gratia efficax, quid sufficiens?*

R. Efficax vocatur illa, quæ infallibiliter infert operationem; sufficiens verò, quæ

complet actum primum libertatis ad operandum, live sequatur actio, live non.

60. Unde colligi potest, quid Gratia efficiat sit simul sufficiens? Resp. Apostolo Paulo qui habuit Gratiam efficacem, dicit Dominus, 2 Cor. 12. Sufficit tibi gratia mea. Id est, gratia mea est tibi sufficiens.

61. Quomodo ergo gratia efficax, si est simul sufficiens, non tollit libertatem? siquidem hoc ipso debet se tenere ex parte actus primi, quatenus sufficiens est, & quatenus efficax est, infallibilitate inferre consensum? R. Non tollere libertatem, quia quatenus efficax est, supponit consensum sub conditione futurum, proindeque hoc ipso tantum necessitate & infallibilitate consequente inferre consensum.

62. Daturne omnibus hominibus gratia sufficiens? Resp. Dari eam omnibus adultis, Joan. 1. Qui illuminat omnem hominem, venientem in hunc mundum, 1. ad Timoth. 2. Qui vult omnes homines salvos fieri. Apoc. 3. Ego sto ad ostium, & pulso, &c.

63. Quid est gratia habitualis? R. Ex Trident. sess. 6. c. 7. Est unica causa formalis nostrae justificationis, quae justificatio, ibid. in init. non est sola peccatorum remissio, sed & sanctificatio & renovatio interioris hominis per voluntarium susceptionem gratiae & donorum.

64. Quotuplex est gratia habitualis? Resp. Duplex: Alia est prima, alia secunda. Alia est, quae datur eam prius non habenti peccatori videlicet, dum poenitet: haec quae est augmentum gratiae prius habitae.

65. Distinguitur gratia habitualis à charitate?

R. Probabilius distingui; quia Tridentinum ubi dicit: *Justificationem fieri per susceptionem gratiæ & donorum*, dona contradistinguit à gratia; inter dona autem ponit Fidem, Spem & Charitatem. Abunde gratia habet se per modum naturæ in ordine supernaturali; Virtutes autem per modum potentiarum ad operationem ordinatarum.

66. *Qui sunt effectus gratiæ sanctificantis?* R. Ex doctrina Tridentini sess. 6. c. 7. sunt duo, videlicet: Non est sola remissio peccatorum, sed & sanctificatio & renovatio interioris hominis: unde homo ex iniusto fit iustus, ex inimico amicus, ut sit heres secundum spem vitæ æternæ.

67. *Infunduntur omnes virtutes supernaturales homini cum gratia sanctificante?* Respon. Infundi omnes, quia gratia tanquam natura in ordine supernaturali exigit illos tanquam proprietates.

68. *An non aliquæ prius infundantur, quam gratia sanctificans?* R. In adultis sæpè prius infunditur habitus Fidei & Spei, cum enim antequam ab his ponatur ultima dispositio ad justificationem, quæ est dilectio Dei super omnia, vel contritio perfecta, vel susceptio Sacramenti, elici debeant actus Fidei & Spei, qui actus sunt sufficiens dispositio ad habitum Fidei & Spei, congruum est, ut hi habitus postea tali dispositione, infundantur ante infusionem gratiæ.

69. *Potesino gratia sanctificans stare cum peccato simul in eodem subiecto?* R. Satis manifestum esse, quod cum peccato habituali mortali non possit simul stare, si enim (juxta com-

munem) hujus perseverantia moralis consistit in negatione condonationis Divinæ; gratia autem est causa formalis condonationis, contradictoria conjungi deberent.

70. *Quid autem de peccato actuali?* Resp. Sicut probabile est, condonari posse peccatum per condonationem extrinsecam, dum actu fit, ita probabile est, gratiam stare posse cum actu peccaminoso, dum fit.

71. *Quomodo ergo effectum tunc haberent gratia & peccatum?* Resp. Gratia faceret justum, sanctum, amicum DEI, tanquam unica causa formalis justificationis; peccatum verò denominaret peccatorem quoad quid facti, non autem quoad quid juris; hoc est, fundaret quidem jus in DEO ad rationabiliter habendum peccatorem pro inimico, in actu tamen secundo, non redderet formaliter inimicum; quia DEUS non acceptaret jus illud ad odio habendum, hoc ipso quod infunderet gratiam, quæ est formalis cessio hujus juris.

72. *Quomodo adhuc specialem effectum habet sanctificatio hominis per gratiam?* R. Quod opera ejus bona reddat condignè meritoria vitæ æternæ, exigatque quali secundum aliquem modum justitiæ compensari.

73. *Quomodo fit hæc operum dignificatio?* R. Fieri hoc modo, quod per gratiam persona operans reddatur digna tanquam amica & filia adoptiva DEI; quia autem opera hominis æstimabilitatem compensabilem accipiunt à dignitate operantis, ideo dignitas Personæ, cum sit supernaturalis, reddet opera ejus bona digna præmio supernaturali.

74. *Quæ conditiones requiruntur ad meritum condignum?* R. Hæ quinque, ut opus sit ex se bonum, ut sit factum in statu gratiæ, ut fiat liberè sine coactione & necessitate, ut sit factum in statu viæ, & ut aliquo modo referatur ad DEUM, ex quo habeat supernaturalitatem.

75. *Quid potest homo de condigno mereri merito supernaturali apud DEUM?* R. Augmentum gratiæ sanctificantis, gloriam æternam pro se tantum, & non pro aliis, quia solius Christi privilegium est, mereri aliis gratiam & gloriam, eo quod vi unionis hypostaticæ, habeat plenitudinem gratiæ & gloriæ.

76. *Nunquid Sancti obtinent nobis gratiam?* R. Eos obtinere viâ impetrationis, orando Deum, qui eorum preces exaudiens, ex liberalitate concedit quibusdam auxilia gratiæ, & consequenter ipsam gratiam sanctificantem. Viâ autem meriti nihil obtinent.

Virtutes.

77. *Quid est virtus?* Resp. Est habitus aliquo modo potentiam hominis rationalem afficiens ad efficiendam operationem ejus naturæ consentaneam.

78. *Quare virtutes aliquæ dicuntur in medio consistere?* Resp. Quia ita attingunt illum obiectum, convenienter regulæ rectitudinis suæ, ut neque illam excedant, neque ab illâ deficient.

79. *Quomodo dividitur generatim virtus?* R. Relatè ad potentias, ad quas spectant, aliæ sunt intellectuales, aliæ voluntatis.

80. *Quid est virtus intellectualis?* R. Est virtus efficiens intellectum, & inclinans ad assensum verum & iudicium rectum: ut, ars, scientia, prudentia, sapientia, intellectus.

81. *Quid est virtus voluntatis?* R. Est virtus efficiens potentiam appetitivam ad objectum rectæ rationi consentaneum attingendum.

82. *Quæ est alia divisio virtutis?* R. In acquisitam & infusam; illa bonis actibus acquiritur, hæc per se à DEO infunditur: ut interviall diiectè ad beatitudinem supernaturalem per opera salutaria acquirendam.

83. *Quæ adhuc est virtutis divisio?* Resp. In Theologicas & morales. Illæ inclinant potentiam immediatè ad DEUM attingendum; hæc ad media, quibus DEUS acquiritur. in iis honestatem ad DEUM ordinatam amplectendo.

84. *Estne adhuc alia divisio?* R. Est: In habitualem & actualem. Illa est qualitas facilitans aut inclinans hominem ad bonum potentie, permanens in homine etiam nihil agente & dormiente. Hæc est ipse actus ex hac facilitate aut inclinatione proveniens.

Virtutes Theologice.

85. *Quid est, & in quo genere virtutum est Fides Divina?* R. Est virtus intellectualis Theologica, quæ inclinatur ad assensendum super omnia, quævis inevidenter omnibus, quæ DEUS revelavit, & nobis per Ecclesiam credenda proposita.

86. *Quare additur: Et nobis per Ecclesiam?* &c. R. Quia non tenemur credere revela-

revelationibus aliarum privatarum personarum, nisi Ecclesia eas a D^{no} esse dixerit.

87. *Quotuplex est actus Fidei?* R. Internus & externus; ille est assensus mentis firmus, sed obscurus, innixus revelationi Divinæ; ille est assensus verbalis, seu professio fidei ore facta, ut Rom. 10. *Certe creditur ad iustitiam, ore autem confitetur ad salutem.*

88. *Estne ad salutem necessarium omnia credere, quæ sunt à D^{no} revelata?* R. Necessè est omnia credere fide implicitâ; sed non est necessè omnia credere fide explicitâ.

89. *Quid est credere fide explicitâ, & quid fide implicitâ?* R. Habere assensum circa illud directè, quod creditur, est credere fide explicitâ; habere autem assensum non terminatum ad id, quod creditur, sed ad aliud, in quo continetur id, quod creditur, est credere fide implicitâ.

90. *Assensetur hoc in exemplis?* R. Credendo vera esse, quæ credit Ecclesia, nihil cogitando de die iudicii, credit quis implicitè diem iudicii, quia illum etiam Ecclesia credit.

91. *Quid necessarium est credere fide explicitâ?* R. Vulgaribus satis est, si credant explicitè articulos Symboli Apostolorum saltem quoad substantiam; at Sacerdotibus & Rectoribus Ecclesiarum eò plura alia sunt credenda, quò præstantius exercent officium.

92. *Creduntne infantes baptizati?* Respon. Illos recipere in Baptismo fidem habitua-lem simul cum gratia sanctificante, & hâc fide credunt non actu, sed habitu, sicut habent animam rationalem, quâ sunt rationales, licet non ratiocinentur.

93. *Quæ sunt virtutes oppositæ Fidei Divinæ?*
R. Sane infidelitas negativa, & positiva,
Paganismus, Judaismus, apostasia, hæresis.

94. *Quid est infidelitas negativa, quæ posita?*
R. Illa est privatio fidei in eo, qui de ea nihil
audivit; hæc est renitentia contra fidem,
quâ quis eam negat, respuit, vel contemnit.

95. *Quid est Paganismus?* R. Est infidelitas,
quæ contrariatur fidei nunquam receptæ, &
comprehendit etiam Turcismum.

96. *Quid est Judaismus?* R. Est infidelitas,
quæ fidei receptæ contrariatur tantum in
umbra & figura, siquidem Judæi receperunt
fidem tantum in umbra.

97. *Quid est Apostasia?* R. Est infide-
litas, quæ contrariatur fidei receptæ, in
rei veritate, eam penitus respuendo.

98. *Quid est hæresis?* R. Est infidelitas,
qua resistitur non totæ fidei, sed tantum
parti; definiturque esse error in intellectu cum
pertinacia assertus ab eo, qui fidem recipit.
Dicitur autem cum pertinacia, id est, cum
scientia, quod repugnet fidei Ecclesiæ Ca-
tholicæ, cui nolit quis esse subditus.

99. *Quid est spes Divina?* R. Est virtus
Theologica, qua voluntas fertur in Deum,
seu in beatitudinem, quatenus auxiliis gratiæ
Divinæ, & bonis operibus acquiribilem.

100. *Quotuplex est objectum spei?* Respon-
Alerum est primarium, alterum secunda-
rium; illud est DEUS ipse, quâ auxiliator
quatenus nobis illum volumus, quatenus
bonum nostrum ac beatitudo nostra est,
istud complectitur omnia beatitudinis acci-
dentia.

dentia, ac etiam media ad eam consequendam necessaria.

101. *Quæ sunt peccata spei opposita?* R. Duo: Desperatio, & præsumptio.

102. *Quid est desperatio?* R. Est motus voluntatis, quo delinquit à procuratione Beatitudinis, & ab ea avertitur, tanquam tibi esset impossibilis.

103. *Quid est præsumptio?* R. Est motus voluntatis, quo illa intendit, propriæ virtuti innixa, id, quod est supra illius vires, v. g. Naturæ viribus consequi beatitudinem. Vel, quo intendit Beatitudinem sine mediis à DEO institutis consequi, v. g. sperando Beatitudinem sine poenitentia.

104. *Timor estne spes oppositus?* R. Minime; quia ex parte nostra timemus DEUM propter nostram infirmitatem; ex parte autem DEI, speramus propter auxilia Gratiæ, quæ confert, & quibus infirmitatem nostram subievat.

105. *Quid est timor servilis, filialis, initialis?* R. Servilis procedit ex metu poenarum præcisè; filialis ex horrore culpæ, quia DEI summi Boni offensiva est; initialis est mixtus ex utroque, proceditque ita ex horrore culpæ ut DEI offensivæ, ut habeat simul conjunctum metum poenarum.

106. *Quid est Charitas?* R. Est virtus Theologica, quâ voluntas amat DEUM ut summè bonum, & reliqua propter ipsum.

107. *Quid est amare DEUM?* R. Est velle bonum DEI, ut ipsi DEO bonum est.

108. *Quid est amare proximum propter DEUM?*

2. Est amare eum, ut est creatura DEI ad DEUM pertinens, & capax eum glori-
ficare in æternum.

Virtutes Cardinales.

109. *Dantur etiam virtutes Cardinales?*
R. Dantur, & sunt: Prudentia, iustitia,
temperantia, fortitudo.

110. *Quid sint virtutes Cardinales?* Resp.
Sunt virtutes morales, reliquis præcellen-
tiores, & ad quas reliquæ reducuntur.

111. *Quare dicuntur Cardinales?* R. Quia
sicut ostium circa cardinem, ita tota mo-
ralis honestas circa illas versatur.

112. *Quæ in re præcipiunt hæ virtutes?*
R. In iuvando hominem contra majora
virtutum impedimenta, qualia sunt, vel
agendorum ignorantia, vel delectabilia,
vel terribilia, vel amor sui ipsius inordinatus.

113. *Contra quæ ex his impedimentis sunt
singule illæ virtutes?* Respon. Contra igno-
rantiam est prudentia, quæ agenda ostendi-
dit. Contra delectabilia est temperantia,
quæ est virtus delectationum moderativa.
Contra terribilia est fortitudo, quæ est
virtus corroborans animum, ne terroribus
succumbat. Contra amorem inordinatum
sui ipsius est iustitia, inclinans rectè se ad
alterum habere.

114. *Ad quam virtutem Cardinalem redu-
citur Religio?* R. Ad iustitiam, quia DEO
reddit, quæ DEI sunt.

115. *Quid est Religio?* Resp. Est virtus
moralis, quæ hominem inclinat, ut DEO
debitum

Quæstiones miscellaneæ pro Diaconis. 183
debitum cultum & honorem exhibeat, tan-
quam omnium Creatori & Domino.

116. *Quæ est ille cultus & honor?* R. Sunt
actus tum interni, tum externi, testifican-
tes Divinam excellentiam & Majestatem.

117. *Quæ sunt actus interni Religionis?*
R. Devotio, & oratio. Illa est voluntas
promptè tradendi se ad ea, quæ pertinent
ad Deum; hæc est petitio decentium à Deo.

118. *Potestne quis vltra habens proximum,
sine mentis recurre Orationem Dominicam?*
R. Potest, quia ea recitatur in personâ
totius Ecclesiæ, quæ odium non habet.

119. *Quæ sunt actus externi Religionis?*
R. Sunt: Adoratio, Sacrificium, oblatio,
Primitiæ, decimæ, votum, iuramentum.

120. *Quid est adoratio?* R. Est actus ex-
ternus Religionis, quo per convenientem
aliquem corporis gestum protestamur no-
stram subjectionem erga DEUM, tanquam
summum Dominum.

121. *An non potest fieri adoratio actu in-
terno?* R. Potest quidem, sed imperfecta,
nisi nos DEO integrè secundum animam
& corpus subjiciamus.

122. *Quid est sacrificium?* R. Est actus
externus Religionis, quoad Divinam Ma-
jestatem recognoscendam, & nostram erga
eum servitutem protestandam, res aliqua
certis ritu ac exremoniâ ei offertur, im-
mutatur seu destruitur.

123. *Ad quid prodest immutatio seu destru-
ctio rei oblate in sacrificio?* R. Ad testifi-
candum, creaturam coram DEO indinito
esse

esse veluti nihilum quoddam; hæc enim
testificatione DEUS summe honoratur, dum
creatura sui destructione coram ipsius ma-
gnitudine humiliatur.

124. *Quid est votum?* R. Est promissio
DEO facta de meliori bono.

125. *Quid est sacramentum?* R. Est actus
Religionis, quo quis assumit DEUM in testem.

126. *Quid predest assumere DEUM in testem
cum non reddas testimonium?* R. Adhibebit
pro certo testimonium in futuro, quando
illuminabitur abscindens tenebrarum, & manifestabit
cognitum cordium, 1 ad Corinth. 4. & illud testi-
monium nulli juranti deficiet, vel pro eo
vel contra eum. D. Thom. 2. 2. quest. 89. art. 2.

127. *Quid peccatum opponitur directe Reli-
gioni?* R. Maxime superstitio, quæ exhibet
Cultum Divinum, vel cui non debet
vel eò modo, quò non debet.

128. *Quæ duplex est superstitio?* R. Du-
plex; una, quæ vocatur superstitio inde-
biti cultus, quæ exhibet cultum vero Deo,
sed indebito modo, ut si quis bovem sa-
crificaret in honorem DEI. Altera est su-
perstitio falsi cultus, quæ exhibet Divinum
cultum ei, cui non debet, ut idololatriam
quæ adorantur falsi dii, & dæmones.

129. *Quæ duplex est superstitio falsi cultus?*
R. Triplex, secundum quod cultus Deo de-
bitus reddi potest dæmoni propter tres fines.

130. *Quæ est prima?* R. Est ex fine re-
verentie dæmoni exhibendæ simpliciter,
estque idololatria.

131. *Quæ est altera?* R. Est ex fine
recipiendæ

recipiendæ à dæmone alicujus doctrinæ & instructionis ; & hæc vocatur divinatio, quâ consuluntur dæmones, exhibendo illis reverentiam ad aliquid cognoscendum.

132. *Quæ est ieris?* Resp. Est ex fine recipiendæ directionis actuum suorum à dæmone ; ut nempe fiant ex ejus præscripto, & est superstitio observationum, qualis reperitur in maleficis, qui pacto inito expresse vel tacite cum dæmone, ex ejus præscripto actiones suas dirigunt ad nocendum proximo.

133. *Quotuplex est maleficium?* R. Duplex : Alterum amatorium, alterum veneficium.

134. *Quid est maleficium amatorium?* R. Quod ordinatur ad amorem carnalem male inflammandum, vel extinguendum.

135. *Quid est veneficium?* R. Quod ordinatur ad damnum inferendum in corpore, vita, bonis fortunæ, &c. ope dæmonis.

136. *Opponitur cultus, qui Sanctis redditur, Religioni & Divino honoris?* R. Minime, si debite fiat secundum doctrinam Ecclesiæ, alia enim species Religionis redditur DEO, quàm Sanctis.

137. *Quotuplex ergo est cultus Religionis?* R. Triplex ; cultus patriæ, cultus dulciæ, & hyperdulciæ.

138. *Quid est cultus patriæ?* R. Est cultus DEO debitus propter infinitam & increatam ejus excellentiam, qui maxime fit per adorationem & sacrificium, quod est præcipuus actus Religionis.

139. *Quid est cultus dulciæ?* R. Est cultus, qui

qui redditur Sanctis; propter eorum excellentiam & sanctitatem communem, quasi vulgarem inter illos.

140. *Quid est cultus hyperdulia?* R. Est cultus; qui etiam Sanctis redditur, sed nondumtaxat, qui sunt præcipui & eminentiores in sanctitate & gloria, uti est Beatissima Virgo, supremus Angelus, & Sancti quidam maximè insignes.

CAPUT IV.

De Baptismo.

Baptismus triplex.

1.

Cum Dicimus ex officio potest ministrare Baptismum, si ipsi committatur, utique ministrus esse debet in hujus Sacramenti administratione. Quotuplex igitur Baptismus? Resp. Triplicem esse; Fluminis, Flaminis & sanguinis.

2. *Explicetur hic triplex Baptismus?* Resp.

Baptismum Fluminis esse illum ipsum Sacramentalem à Christo Domino institutum collatum in aqua elementari. Flaminis est desiderium seu votum Baptismi Sacramentalis, in contritione perfecta peccatorum vel amore DEI super omnia inclusum. Sanguinis est martyrium, supplens votum Baptismi, & ex speciali privilegio delect peccata omnia.

3. *Cur vocantur Fluminis, Flaminis & Sanguinis?* R. Fluminis vocatur, quod fiat cum aqua elementari, quæ ut plurimum est ex humine, & ipse Christus in humine baptizatus

zatus est; quamvis & ex mari, fontibus, nubibus, puteis, lacubus, stagnis adhiberi possit. *Fluminis* denominatur à flatu, seu spiratione & suspirio, desiderium magnum rei cuiuspiam indicante. *Sanguinis* ab effusione sanguinis heri solita in martyrio.

4. *Quomodo includit contritio perfecta, aut emer D.N.I. super omnia votum, seu desiderium Baptismi Sacramentalis?* Resp. Quatenus hi actus sunt virtualis voluntas adimplendi omnia præcepta Divina, supposita eorum notitiâ & negatione impedimenti; inter quæ præcepta comprehenditur etiam susceptio Baptismi Sacramentalis.

5. *Potestne Diaconus quemlibet ex his Baptismi ministrare?* Respond. Primum potest etiam solenniter, ex commissione, aut in necessitate. Secundum alteri physicè non potest, siquidem alienum actum voluntatis producere nequit. Tercium activè ministrare graviter veritum est quintò Decalogi præceptò; passivè subire, & laudabile, & gloriosum est.

6. *Finē qualemque votum Baptismi, Baptismus flaminis hominem iustificans?* Respond. Soli actui Charitatis Divinæ, aut contritioni perfectæ talem charitatis actum includenti hoc privilegium concessum esse, ut extra Sacramentum iustificent; ac proinde nullum Baptismi votum erit Baptismus flaminis iustificativus, nisi inclusum in dictis actibus.

Materia remota Baptismi.

7. *Quæ est materia remota, certo sufficiens Baptismi fluminis?* *æ.* Omnis aqua certo elementaris, seu naturalis, ex Decreto Eugenii IV. in Conc. Florent. post sess. ult. ut: Aqua maris, fluminis, fontis, stagni, putei, cisternæ, pluvie, roris, pruine non concretæ, vaporum in hyeme ex parietibus exsudantium, vel tegumentis ollarum, dum ignis subicitur, adhærentium, nivis, glaciæ, grandinis liquefactarum, balneis quomvis odoris sulphurei, aqua ex luto expressa, & hæ aquæ sive calidæ, sive frigidæ, sive naturaliter odoratæ, sive aliquantum spissiores, & paucò luto immixtæ, dummodo aqua sint: quia hæ aquæ omnes sunt naturales, & Joan. 3. dicitur: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto non potest introire in Regnum DEI.*

8. *An sit de fide, non nisi aquam naturalem debere adhiberi ad valide ministrandum Baptismum?* *Resp.* Id esse definitum in Trid. sess. 7. *Con. de Baptismo:* Si quis dixerit aquam veram & naturalem non esse de necessitate Baptismi, anathema sit.

9. *An etiam aqua à latere Christi profluens fuisset certa materia Baptismi?* *Respon.* Eam aquam naturalem fuisse, censuerunt sancti Patres; ac proinde dubitandum non est futuram sufficientem.

10. *Quæ materia remota est certo insufficientis ad Sacramentum Baptismi?* *Respond.* Omnes liquores specie differentes ab aqua naturali esse

esse insufficientes, ut sunt: Vinum, lac, cerevisia spissa, mel, oleum, crematum, urina, saliva, lacrymæ, pituita, sudores, humor stillans ex vitibus, cucumeribus, peponibus, &c. Aqua item ita alterata, vel aliò corpore ita mista, ut aquæ denominationem & naturam amittat, ut lixivium forte, brodium spissum, & valde carnibus, vel aliâ materiâ decoctum, aqua multo vinò mixta, & similes aliæ mixturæ; nix, glacies, gelu, lutum densum, succus ex herbis & fructibus expressus, quia hi omnes liquores non sunt aquæ elementares & naturales, aut immediatè ad abluendum aptæ.

11. *Quæ materia remota hujus Sacramenti est dubia?* 12. Aquæ ex herbis, floribus, radicibus vi ignis distillatæ, ex arboribus pro potu humano, & animalium naturaliter defluentes; aqua ex vino priùs diluto extracta, cum incertum sit, an non sint partes puriores ipsius vini; brodium non admodum spissum, seu coctum; lutum non admodum densum; lixivium leve; atramentum non adeò spissum ex aqua confectum; cerevisia tenuis; aqua resoluta ex sale concreto ex aqua marina, & multò magis ex sale montano, cum utraq; multum exhalationis terreæ contineat, aqua existens in linteo & digito, nisi exprimatur, cum non videatur apta ad abluendum, sed potius ad abstergendum. Et ratio horum omnium est, quia harum materialium aptitudo disputatur ab Authoribus, proindeque hoc ipso dubia est.

12. *Qualis materia remota usus est licitus?*

1. *Seclusa*

22. Seculsa necessitate sub peccato adhibendam esse materiam certam de sacro fonte benedicto, servatò ritu & consuetudine suæ Ecclesiæ: ita quidem, ut materiam certam sub gravi peccato adhibere teneatur. In casu autem necessitatis potest & debet adhiberi materia, etiam dubia, ita tamen, ut Baptismus fiat sub hac conditione saltem mente concepta: *Si materia hæc idonea est ad baptizandum, ego te, &c.*

23. *An solemniter baptizans, si in hunc aquam fieri fontis calefieri cures, vel adhibeat aquam calidam non benedictam, peccet mortaliter?*

24. Si primum fiat, Tamburinus non audeat vocare gravem irreverentiam. Si autem fiat secundum, Bonacina iudicat esse grave peccatum, utpotè in re gravi contra Ecclesiæ consuetudinem: negat Quintanad. quia vel non est ullum præceptum, vel si est, est de re non substantiali.

25. *Qui necessitate baptizavit, adhibuit materiam dubiam sub conditione, an & quomodo debet postea rebaptizare?* Resp. Debet rebaptizare, & quidem sub conditione, pariter mente saltem concepta, sed diversa à priori, nempe hæc: *Si non es baptizatus, ego te baptizo, &c.*

Materia proxima Baptismi.

26. *Quæ est materia proxima Baptismi?* R. Est ablutio baptizandi.

27. *Quæ modis potest fieri certo hæc ablutio?* Resp. Tribus modis: *Infusione, immerfione & notabili asperfione.*

17. *Qui modus ex his tribus servandus est?*
 Resp. Servandam esse praxim diversarum Ecclesiarum.

18. *An & quantum peccet per aspersionem, in cuius Diocesi præscribitur immersio, vel à contrà?*

R. Probabilius videri, quod peccet tantum venialiter; siquidem in Ritualibus non habentur verba significantia gravem obligationem.

19. *Requiriturne necessario trina immersio?*

R. Olim eam præceptam fuisse, sed hodie non exigi, juxta Palium.

20. *An dum trina ablutione fit Baptismus, & forma ante tertiam ablutionem præferatur, iam tunc conficiatur Baptismus?* Respond. Perfici omnino, nisi intentio sit alligata tertiae etiam ablutioni, quia jam tunc habentur omnia essentialia Sacramenti.

21. *Qualis ablutio est certo sufficiens ad usum Baptismi?* Resp. Si abluatur baptizandus in aliqua parte corporis principali, v. g. capite, pectoris, scapulis, etiam in utero matris ab obstertrice; si linteam aqua imbibitum, aut lumen exprimat in partem aliquam principalem corporis; si vestitus ita immergatur & emergatur, vel perfundatur, ut aqua ad corpus ipsum penetret; si, inquam, hæc fiant ab ipso pronunciante formam, certus est Baptismus, quia his omnibus modis censetur quis à baptizante ablu.

22. *Quæ ablutio est certo insufficiens?* R. Si abluantur solæ vestes, aut lintea, quibus est involutus baptizandus; si ipse in aquam intiliat, & alter pronunciet verba; vel etiam, si cadat ipse non projectus in aquam;

si alter affundat, & tu pronuncies verba; si submitatur homo ad originem fontis utcumque distantis per canalem fluentis, ut eum fluere faciat; eique baptizare volens subijciat baptizandum, tam remotè se habens ad abluionem, quia his casibus non censetur ille abluere, ac proinde formam falsificat.

23. *Quæ ablutio est dubie sufficiens?* Resp. Possè esse dubiam ex triplici capite, videlicet: Ex parte baptizantis, ex parte baptizandi, & ex parte aquæ.

24. *Quæ est dubia ex parte baptizantis?* R. Si baptizandum submittat sub canalem, vel alium locum, unde aqua per se actu delabatur; videtur enim nimis latè modò & remotè concurrere ad abluionem.

25. *Quæ ablutio est dubia ex parte baptizantis?* R. Si quis in capillis tantùm, infans in secunda, in digito tantùm, in sola manu, solo pede abluatur; de his enim controvertunt Authores; sicut etiam, si lineum madidum imprimatur baptizando; si immittatur in aquam & inde non extrahatur; si madescat per asperisionem absque eo, quòd aqua dissipat.

26. *Quæ ablutio est dubia ex parte aquæ?* R. Si una, vel altera, vel etiam tertia gutta aquæ, quamvis successivè corpus tangat, nonnullis non videtur propriè ablutio esse, sicut nec tunc, (ut priùs dictum) dum linteo, aut manu madefactâ corpus baptizandi contingeretur.

27. *Quæ est materia proxima Baptismi quoad sentum usum?* R. De hoc proportionaliter sentiendum, ac de materia remota. Notandum

dum tamen, tam pro materia remota, quam pro proxima, ac etiam pro forma, aliquas, quæ à nonnullis Authoribus certò sufficientes judicantur, haberi ab aliis pro dubiis, & quæ à nonnullis pro dubiis habentur, haberi ab aliis pro certò insufficientibus, & vicissim, ut aded, si aliqua ab uno vel altero habeantur pro dubiis, vel sufficientibus, in casu necessitatis adhibendæ sint, etsi ab aliis habeantur pro certò nullis.

28. *An qui infentem jam jam moriturum in puteum projiceret baptizandum, pronuntiata legittimè formâ, validè baptizaret?* R. Ita communiter doceri; quia tamen aliqui negant, ideo pro dubio Baptismo habendus esset.

29. *An autem taliter baptizans peccaturus esset, accelerando mortem infantis ob finem tam salutarem?* R. Affirmativè; sicut is, qui secundo aperiret uterum matris animam agentis ad infantem baptizandum; non enim sunt facienda mala, ut eveniant bona.

30. *An etiam incurreret irregularitatem ex delicto?* R. Incursurum, si peccaminosè & non bonâ fide ageret.

31. *An & ille malè operaturus esset, qui baptizaret ita infirmum, ut mors illi acceleraretur per modicam etiam aquam ad Baptismum necessarie infusionem?* R. Cum Coninck, Hurado, Diana, Pasqualigo, Tamburino, hunc casum esse ferè moraliter impossibilem, nec posse tam modicam & ferè insensibilem mortis accelerationem tam humanâ actione causatam, reputari peccaminosam, & contra rationem ob salutem æternam alterius,

neque ex se esse causam mortis, sicut altera projectio vera illius causa est.

Forma Baptismi.

32. *Quæ est forma necessaria Baptismi?*
R. Hæc: Ego te baptizo in nomine Patris,
& Filii, & Spiritus Sancti, Matth. 28. à
Christo Domino determinata; & ab hac
non differt substantialiter forma Græcorum:
Baptizatur servus Christi in nomine Patris, &
Filii, & Spiritus Sancti.

33. *Quid ergo debet significari per formam*
Baptismi? *R. 1. Persona baptizantis saltem*
implicite; utpote à qua ipsa actio bapti-
zandi procedere debet. 2. Ipse actus bapti-
zandi; siquidem aliàs forma non connecte-
retur cum materia, neque hanc determi-
naret ad rationem sacramentalem. 3. Per-
sona baptizandi; siquidem sicut ipsa ablu-
tio, ita & forma circa certam personam
versari debet. 4. Unitas naturæ Divinæ.
5. Trinitas Personarum Divinarum expli-
cite & distincte vulgaribus vocabulis.

34. *Estne vox Amen etiam de necessitate?*
R. Minimè, sicut nec vox Ego, quia sine
illa habetur tota formæ significatio; illa
verò satis significatur per verbum baptizo.
Similiter particula In, & conjunctio Et,
non habentur pro essentialibus.

35. *An id verum sit de particula In, &*
particula Ego, in quacunque lingua? Resp.
In Latine verum esse; in aliis quibusdam
Linguis falsum esse, probat Gebæ; quia
inquit, in Germanica, Gallicave, si omit-
tatur

tatur Ego, nullus efficietur sensus. In iisdem & Italica, Hispanica, Græca, si deht præpositio *In*, orietur confusio.

36. *At etiam in forma Græcorum non videtur significari persona baptizans?* 12. Satis eam significari per verbum *Baptizetur*, quod idem significat, ac *baptizatur à me*.

37. *Quem sensum habent voces:* In nomine? 12. Juxta aliquos eundem, ac in invocatione. Juxta alios: *In Fide*. Alios: *In virtute*, id est: *In auctoritate & potestate*.

38. *Quæ forma Baptismi sunt certo sufficientes?* R. Præter suprà relatam habentur communiter sequentes pro certò sufficientibus: *Ego te baptizo, in Nomine DEI Patris, DEI Filii, vel Christi DEI Filii, & Spiritus Sancti; Vel, si in Nomine repetatur ad singulas personas; Vel: Si particula Et ubique interponatur, quia sic pluralitas tantum personarum explicatur, non naturarum. Item: Ego te baptizo in Nomine DEI Patris omnipotentis, & Filii sapientis, & Spiritus Sancti boni, vel, Paraclæti. Vel: Virtute Patris, &c. Vel si & ubique omitatur. Item: Baptizo te, &c. Vel: Baptizo hunc, &c. Vel: Ego te abluo. Vel: Lavo in nomine, &c. Vel: Ego Sacerdos, ego Pater te baptizo, &c. Vel: Baptizetur servus Christi. Vel: Baptizeris, vel: Baptizetur hic in nomine, &c. Item: Ego in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti baptizo te. Vel si ad singulas Personas Divinas addatur: Ego te baptizo in nomine. Vel si auctoritatis gratiâ dicatur: Nos te baptizamus, &c. Vel: Ego vos, aut, vestram dominationem. Aut: Vestram Excellentiam baptizo, &c.*

Vel: *Ego baptizo servum Christi, ducem ta-*
lem, &c. Vel: *Petrum, &c.* Item, si dum
 multi baptizandi sunt, in necessitate, di-
 catur: *Ego vos baptizo, &c.* quia *ly vos,*
idem significat, ac te, te, te.

39. *Quæ formæ sunt certo non sufficientes?* R.
 Sequentes communiter pro talibus habentur:
Ego te baptizo in Nominibus Patris, &c. quia
 significatur pluralitas Deorum. Vel: *In nomine*
Christi, Amen. Vel: *In nomine DEI, Amen.*
 Vel: *In nomine Trinitatis, Amen.* Vel: *In no-*
mine trium Divinarum Personarum, Amen. Vel:
In nomine Omnipotentis, Sapientis, & Boni. Vel:
In nomine Genitoris, & Imaginis ejus, & Doni.
 Vel: *In nomine Patris majoris, Filii minoris,*
& Spiritus Sancti. Vel: *In nomine Patris, & Filii,*
& gratia Spiritus Sancti. Vel: *In nomine Sanctis-*
sime Virginis, & Sanctorum, Amen. Vel: *In*
nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ac
Beatissime Virginis & Sanctorum, si scilicet sit
 intentio baptizandi indivisibiliter etiam in
 nomine B. Virginis & Sanctorum; aliud est
 si tantum invocetur auxilium B. Virginis,
 & Sanctorum. Item si dicatur: *Baptizatur*
à Christo, vel à DEO talis servus Christi, Amen.
 Vel: *Baptizetur,* deprecative intelligendo,
 & non autoritative. Item: *Ego baptizo in*
te nomine, &c. quia per hanc transpositio-
 nem mutatur sensus formæ. Item: *Ba-*
pizzo Petrum, &c. quia nec implicite signi-
 ficatur persona baptizans. Item: *Ego me*
baptizo, &c. quia baptizans à baptizante
 distinctus significari debet.

40. *Si duo simul eundem baptizent, uterque*
pronun-

pronunciando formam, an. *Et* cuius Baptismus valeat? Resp. Si alter independenter ab altero baptizet, valebit Baptismus, & quidem ab illo collatus, qui factâ ablutione prius formam pronuntiaverit; si autem simul uterque pronunciaret formam, uterque simul baptizaret eo modo, quo in ordinatione Sacerdotum omnes ordinati, qui cum ordinante simul formam pronunciant, simul consecrant.

41. *Quæ formæ Baptismi sânt dubiæ?* 4. Sequentes, si verbis: Ego te baptizo, addantur sequentia: *In nomine Genitricis, & Genitis, & Precedentis ab utroque.* Vel: *In nomine unigeniti, Unâ, & quo unctus est.* Vel: *In nomine Patris, & JESU Christi, & Spiritus Sancti.* Vel: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus.* Cum enim etiam Angelus sit Spiritus, non videtur sufficienter explicite significari Spiritus Divinus. Vel: *In nomine Patris, & Verbi,* &c. Vel: *Cum nomine.* Vel: *sub nomine Patris,* &c. Vel: *Cum Patre, Filio, & Spiritu Sancto.* Vel: *In DEO Patre, &c.* Vel: *In essentia Patris.* Vel: *In uno DEO Patre, &c.* Vel: *In Patre, &c.* Cum in his non videatur id totum significari, quod *in nomine.* Idem est de his: *In unum DEUM Patrem, &c.* Vel: *Per unum DEUM Patrem, &c.* Vel: *In virtute, auctoritate, & fide Patris, &c.* Quia hæ voces videntur minus significare, quàm: *In nomine.* Item: *In nomine Patris, Patris, & Spiritus Sancti.* Vel: *In nomine Spiritus Sancti, Filii, & Patris;* quia per priorem non explicatur Processio Filii à Patre, & per secundum, ejus-

dem Filii à Patre, & Spiritus Sancti ab utroque. Item: *In nomen Patris*, &c. quia videtur, *in nomen*, non habere certò eandem significationem, quam *in nomine*. Item: *hæc te tingo*, *inzingo*, *mergo*, *immergo*, *aspergo*, *aquam infundo*, *bañeo*, *conspicio in aquam in nomine*, &c. dubia sunt Tamburino. Item: *Baptizet*, vel, *baptizet te DEUS*, vel *Christus in nomine*, &c. Aut: *Baptizetis*, vel: *Baptizetis à DEO*, vel: *A Christo*, &c. quia non explicatur ipfius Ministri actio.

Iteratio Baptismi.

42. *Quid sit iterandus Baptismus?* R. Dantur tres Regulæ apud Tamburinum.

43. *Quæ est prima Regula?* R. Quandounque Baptismus collatus est aliquo modo ex dubiè sufficientibus, iterandus erit sub conditione; si autem collatus est modo certò insufficienti, iterandus absolute.

44. *Quæ est secunda Regula?* R. Si quis habet probabilem opinionem, sive ex jure, sive ex facto, quod non sit baptizatus, poterit sub conditione rebaptizari; quia habet hoc ipso prudentem & rationabilem timorem de nullo Baptismo suscepto.

45. *Obligaturne talis petere iterationem Baptismi?* Resp. Obligari; quia ubi agitur de valore Sacramentorum, maxime ad salutem necessariorum, est obligatio sequendi id quod tutius est.

46. *Quæ est tertia Regula?* R. Quoties quis moraliter certus est se esse baptizatum, quamvis

quamvis aliquem levem scrupulum, vel suspicionem habeat de nullitate Baptismi, non potest etiam sub conditione rebaptizari, quia ageretur hoc ipso imprudenter.

47. *Ute potest haberi moralis certitudo de suscepto valde Baptismo?* R. sequentes Regulas dari ab Authoribus: Primo, si sit natus inter fideles, aut etiam inter hæreticos, de quibus certum est, quod & accuratè & benè administrant Sacramentum Baptismi. Secundò, si unus testis fide dignus asserat, se esse ritè baptizatum. Tertiò, ex libro Parochi, in quem baptizati inscribuntur. Quartò, si expositi infantes schedulam appositam habeant, testificatoriam Baptismi, quamvis de hoc multi oppositum sentiant, eo, quod non sit testimonium magnâ fide dignum. Quintò, si in necessitate à peritis obstericibus, vel à parentibus baptizetur; aliud est, si in aliqua regione obsterices deprehenderentur frequenter errare.

48. *Qui adultus rebaptizaretur conscius sibi peccati mortalis, an obligaretur prius confiteri dictum peccatum?* Resp. Si ante Baptismum iteratum est confessus legitimo Sacerdoti dictum peccatum, prorsus non debere iterari ejus confessionem; quia si primus Baptismus fuit validus, est absolutus ab eo in Sacramento Poenitentiae; si verò primus Baptismus fuit invalidus, remittetur illi dictum peccatum per secundum Baptismum. Quod si autem dictum peccatum non fuit confessus, dico neque eò casu ad confitendum obligari; liquidem hoc ipso probabile foret,

I s   quod

quod non sit materia Sacramenti Pœnitentiæ; ne tamen effectus Baptismi impediretur, obligaretur elicere saltem attritionem de commissis peccatis personalibus, quæ non remittuntur, nisi retractentur.

49. *Possentne autem confiteri ante Baptismum illa peccata, cum viderentur esse saltem dubia materia Sacramenti Pœnitentiæ?* R. Id facile admissuros eos, qui etiam sola dubia peccata judicant esse materiam sufficientem Sacramenti Pœnitentiæ; quo tamen casu absolutio fieri deberet sub conditione. Caterum nemo inficiabitur dictum peccatum ante iterationem Baptismi commissum, posse post illum susceptum simul cum aliis post talem Baptismum commissis clavibus subijci; ut nimirum, si casu, quo primus Baptismus valuisset, absolvatur directè ab hoc peccato.

50. *Quo loco, quomodo, & à quo debet talis Baptismus sub conditione ministrari?* R. Posse in quocunque loco etiam occultissimo, idque consultius ad evitandum scandalum, nisi res sit publica. Item à quocunque etiam laico, dummodo perito, etsi Sacerdos haberi posset; sicut etiam sine patrinis & reliquis solennitatibus: quia hæ omnes circumstantiæ & solennitates institutæ solum sunt pro Baptismo absoluto, aut solenni, non autem pro conditionato.

Minister Baptismi.

51. *Quis est minister ordinarius Baptismi?* R. Esse Sacerdotem, & quidem proprium, id est, Parochum.

52. *An ergo alius baptizans peccet, & quasi peccato?* R. Si extra necessitatem sine licentia Parochi, aut Episcopi, tanquam suppremi Parochi, baptizet, peccare omnino, & quidem peccato ex genere suo mortali contra iustitiam; siquidem agitur contra officium alterius, nisi excusetur per licentiam præsumptam Parochi.

53. *In necessitate potestne alius etiam baptizare?* R. Potest quilibet, neminem excepto, quemlibet licitè.

54. *An non tamen aliquis ordo inter præsentés servandus in tali necessitate?* R. Absente Parocho, administret Sacerdos quicumque; hoc absente, Diaconus; tum Subdiaconus; tum Acolytus; tum Exorcista; tum Lector; tum Oltiarius; tum demùm Tonsuratus. Nullo horum præsentè administret vir laicus; tum fœmina; ultimò hæreticus, infidelis, apostata.

55. *An hunc ordinem invertere sit peccatum grave?* Resp. Non esse grave præcisâ aliâ inconvenientia, ut si v. g. Hæreticus Catholico; vel laicus Sacerdoti, aut Diacono volenti ministrare præferretur; tunc enim juxta communem peccatur mortaliter.

56. *An non salem Sacerdoti excommunicato præferri possit laicus non excommunicatus?* R. Cum communiori non posse; quia **pro** tali articulo est æquè minister is, qui est excommunicatus, ac qui non est excommunicatus; similiter mulier in gratia existens, præferri non deberet viro, aut Sacerdoti in peccato existenti; cùm enim in
I 6   mortali

mortali privatim & sine solennitate hoc Sacramentum ministrare non sit mortale peccatum, (ut supponitur) non esset ratio hunc ordinem invertendi.

57. *Quid si autem inferior esset peritior ad baptizandum etiam Sacerdote?* R. Hoc casu non tantum potest, sed debet superior cedere inferiori, ut nimirum securius conferatur Sacramentum adeò necessarium.

58. *An qui baptizat in necessitate, contrahit etiam cognationem spirituales cum baptizato & ejus parentibus?* R. Cum talis verè baptizet, omnino contrahit cognationem; excipitur parens in necessitate baptizans filium suum legitimum, tunc enim non contrahit cognationem dictam cum uxore sua, nec impeditur à petendo debito, ex *Cap. ad Limin. 30. quest. 1.*

59. *Quid si pater aut mater baptizent proprium filium, vel filium legitimum alterutrum extra necessitatem, privanturne jure petendi debitum conjugum?* R. Cum Hurtado, quamvis graviter peccent contra Canones agendo, probabile tamen esse, quòd non priventur; quia vel nullus Canon impedimentum inducens extat, vel si quis fuit, correctus est per Canones posteriores.

60. *Obliganturne ministri ad solennitates Baptismi firmandus?* R. Quando baptizat extra necessitatem, obligari sub mortali. Ex *Clement. unic. de Bapt.* Solennitates autem, quæ sint, videantur in Rituali.

61. *Quo loco debet fieri Baptismus sollemnis?*
Resp. Qui sine necessitate baptizat extra
Eccle-

Ecclesiam, domi, vel alibi, peccat mortaliter ex communiore sententia. Solis enim liberis Regum aut Principum ex Jure conceditur, ut in domibus (ex mente Soarii in Oratoriis privatis) baptizentur.

62. Si peregrinus parvus in loco alieno Parochia, poteritne Parochus loci illius prolem baptizare? R. Potest, & Barboza absolute dicit, peregrinum posse eligere sibi locum Baptismi, ubi vult.

Subiectum Baptismi.

63. Quod est subiectum capax Baptismi? R. Solus homo vivens, ab Adamo descendens nondum baptizatus.

64. Si infans inter baptizandum moriatur nondum finita forma, estne baptizatus? Resp. Minime, quia Baptismus nondum est completus.

65. Qui baptizatum absolute rebaptizat, quis penas incurrit? Resp. Qui absolute baptizatum valide, absolute rebaptizat, praeterquam quod gravissime peccet, & nullum Baptismum conficiat, & ipse, & baptizatus sunt irregulares, & Jure Civili subjacent poenae mortis. Si autem rebaptizet sub conditione etiam sine justa causa, has poenas non incurrit, quia ex intelliguntur de Baptismo absolute dato.

66. An nondum perfecte natus baptizari possit? R. Si sit periculum, debere baptizari, dummodo aliqua pars corporis ablui possit, quis est homo vivus, nec certo constat esse incapacem.

67. Quid

67. *Quid si dubium sit, aut infans vivat?* Respon. Baptizandum esse sub conditione, ne fortè, si vivus foret, permitteretur sine remedio salutis.

68. *Si baptizans infantem, putet esse prolem Petri, & respò est Joannis; aut putet esse masculum, quo est puella, an valide baptizet?* R. Valide; quia intentio fertur in præsentem, aliter quàm in matrimonio, in quo fertur in personam existimatam.

69. *Monstrum ab homine natum an baptizari possit?* R. Si capite & pectore formam hominis refert, baptizandum esse; secus si referat bestiam.

70. *Quid si solum caput sit ferinum?* R. Aliquos putare, quòd sic baptizandum; alios judicare differendum Baptismum ad meliorem noticiam acquirendam; vel si sit periculum, baptizandum sub conditione: *Si es capax, ego te baptizo.*

71. *Quomodo infans baptizandus, cum geminatis membris humanis, si dubitetur, an sit unus homo, vel duo?* Resp. Duplicem Baptismum conferendum esse, unum absolute, alterum sub conditione pro illa parte, quæ est imperfectior.

72. *An Baptismus infantis diu differri possit, quando non est periculum mortis?* Respon. Ex receptissima & gravi Ecclesiæ consuetudine, sub mortali diu differri non debere, ita ut ad 15. vel summum 20. dies sine urgenti causa differre sit mortale.

73. *An plures simul baptizari possint ab uno, unicam formam pronuncians?* Ego vos baptizo?
&c.

&c. R. Valide posse, sed illicitè extra casum necessitatis.

74. *Infantes infidelium possuntne baptizari?*

R. Valide posse, sed non licitè, repugnante utròque parente; quia vel auferrentur illis, & fieret illis injuria, nisi specialis titulus addit; vel relinquerentur illis, & fieret injuria Sacramento, ob irreverentiam, quæ ori-
retur ex educatione eorum in infidelitate.

75. *Quid si autem parentes sint mancipia Christianorum?* Resp. Eò casu posse infantes eorum baptizari etiam iis invitis, quia tanquam servi, magis sub cura domini sunt, quam sub cura parentum. Aliud est, si parentes sint tantum civiliter subiecti.
Ex Cap. Majores de Bapt.

76. *An ergo nec infantes infidelium moribundi baptizandi sunt invito parentibus?* R. Tales baptizari posse; quia non est morale periculum, quod sint per parentes à fide revocandi, & supponitur, inde non secuturum grave incommodum baptizanti, si id cautè fiat.

77. *Qui si unus parentum consensit cum extra periculum mortis infantis?* Resp. Etiam tunc debere baptizari, debereque tradi curæ parentis consentientis. *Cap. 2. de conv. infid.* quia religionis & fidei bonum præferendum est juri, quo parens potitur in filium.

78. *An infantes infidelium longè à parentibus distantes, nec illis amplius remittendi, baptizari possint illis invitis?* R. Posse, quia cessat periculum perversionis à fide, nec fit injuria parentibus, cum supponantur aliunde ad eos etiam propter distantiam non redituri.

79. *An*

79. *An infantes infidelium parentibus orbiati, possint invito tutoribus baptizari?* R. Si tutores sint infideles à patre constituti, non posse, quia ex jure naturali tutores succedunt patri, quando eos pater constituit. Si autem tutores sunt constituti jure civili, & sint subjecti Principi Christiano, possunt eorum populi baptizari eis invito, quia tunc Princeps posset privare potestate illos tutores, eamque sibi servare, vel alteri Christiano tutoci dare: consequenter baptizari facere.

80. *An infantes saltem infidelium, vel hereticorum prius aliquando baptizatorum, nec scilicet alicuius aliorum baptizati possint eis invito baptizari?* R. Posse; quia eorum parentes, utpote per Baptismum Ecclesie subjecti, possunt cogi ad servanda omnia præcepta naturalia, Divina & Ecclesiastica.

81. *An in dictis casibus, quibus infantes infidelium baptizari possunt, sit obligatio eos baptizandi?* Resp. Omnino esse, per se loquendo, sic dictante charitate, vel misericordia. Aliud est, si ex tali Baptismo grave incommodum timeretur, cum quali incommodo charitas non obligat.

82. *Si puer infidelis habens usum rationis peteret baptizari, foretne baptizandus invito parentibus?* R. Affirmative; quia in negotio Religionis est sui juris.

83. *Quid si dubietur, an puer usum rationis habeat?* Resp. Cum Laym. & aliis, si Baptismus differri non possit, ad capiendam certiore notitiam, debere baptizari; quia in dubio in favorem fidei & animæ salutis inclinamus.

inclinandum est ; cum major videatur fieri injuria tali petenti remedium salutis, si negetur, quàm parentibus, si à potestate eorum filius abstrahatur.

84. *Quid si autem parentes infidelium consentiant, puer autem, de quo dubitatur, non habeat usum rationis, reluctetur?* R. Urgente mortis periculò, talem puerum baptizandum sub conditione ob bonum pueri ; tali autem periculo non urgente, differendum, donec perfectum usum rationis nanciscatur, ut scilicet evitetur periculum nullitatis Sacramenti & apostatiæ in ipso puero, quod ex illa pueri reluctantia rimeri prudenter possit.

85. *An Principes Christiani baptizare possint infantes Turcorum, quamvis parentes nondum sint christiani?* R. Sicut adversus illos justum bellum gerere, eosdem occidere, bonis spoliare, ita eorundem filios ab iis avellere (uti post baptismum fieri, & in fide educari oportet) possunt.

86. *Possuntne autem filii eorum illis nondum baptizati restitui?* R. Ad evitanda gravia incommoda (maximè ne & ipsi recusent restituere filios Christianorum) posse restitui, judicat Tamburinus cum aliis.

87. *Possuntne amentes baptizari?* R. Qui perpetuò amentes fuerunt, baptizandi sunt sicut infantes ; si autem ante amentiam habuerunt usum rationis, baptizandi non sunt, nisi aliquando habuerint voluntatem suscipiendi Baptismum.

88. *Quid requiritur in adulto ex parte sua ad rite & valide suscipiendum Baptismum?*

R. Ad

87. Ad validè suscipiendum requiri saltem habitualem intentionem, hoc est, quæ aliquando fuit actualis, non retractatam. Ad ritè autem suscipiendum requiri etiam ad minimum attritionem de peccatis personalibus commissis, cognitionem mysteriorum fidei & præceptorum à se deinceps servandorum.

89. *Quid si hæc omitterentur, an peccaretur in administratione Sacramenti?* R. De primo nulum est dubium, siquidem invalidum foret Sacramentum; de secundo etiam dubitari nequit, siquidem impediretur gratia Baptismalis; eo, quod peccata personalia non dimittantur, nisi retractata; de tertio etiam certum est, extra mortis periculum, cum credere debeat, juxta illud *Matth. 11. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, hic salvus erit.* De quarto etiam extra mortis periculum, pariter certum est; cum enim observare ea obligabitur, utique notitiam eorum habere debebit.

90. *Quæ debet scire credens, & credens baptizandus adulus?* R. DEUM unum & trinum, DEI Filium pro nostra salute incarnatum, mortuum, resurrexisse, ascendisse in celos, venturum judicare, & remunerari bonos vita æternâ, punire malos poenis æternis, ad beatitudinem perveniri non posse sine fide & observatione præceptorum, per Baptismum se obtenturum gratiam & amicitiam Divinam.

91. *Quorum præceptorum cognitionem habere debet adivus baptizandus?* R. Tum præceptorum Decalogi, tum præceptorum Ecclesiæ, quia ad horum omnium observantiam obligabitur.

gabitur. Præter hæc, quæ pro Baptismo ritè suscipiendo necessaria sunt, instruendus etiam est, ut sciat Symbolum Apostolorum, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, decem præcepta & alia, quæ de præcepto scienda sunt, & enumerantur à Sanchez lib. 2. Decal. c. 3. n. 24. fin.

Cognatio spiritualis ex Baptismo.

92. *Contrahiturne aliquæ cognatio in Baptismo?* Respond. Contrahi cognitionem spiritua-lem, sicut & in Confirmatione, estque illa impedimentum dirimens matrimonium inter taliter cognatos.

93. *Inter quas personas nascitur hæc cognatio spiritualis in Baptismo?* Respon. Novo jure Trid. sess. 24. c. 2. de reform. matrim, enascitur inter baptizatum & baptizantem, baptizatum & patrinum, vel matrinam, vocaturque hæc utrâque cognatio *Paternitas*. Item inter patrinum, vel matrinam, & patrem, matrè nque baptizati, & inter baptizantem cum patre, matrèque baptizati, vocanturque hæc duæ cognationes *Comaternitas*.

94. *Quid est esse patrinum vel matrinam?* R. Qui, vel quæ, vel tenendo baptizatum, cum Baptismus administratur, vel suscipiendo de manibus baptizantis, im-me fiatè post Baptismum sponder, saltem tacitè, se habiturum curam spiritualement ejus, qui baptizatur, in instructione rerum fidei, is patrinus vel matrina censetur.

95. *Estne necessarium ad Baptismum, adhibere patrinum, vel matrinam?* R. Probabiliùs esse mortale,

mortale, in solenni Baptismo non adhibere patrimum, vel matrinam, siquidem sit in re gravi contra præceptum Ecclesiæ.

96. *Quæ personæ potest agere patrimum, vel matrinam in Baptismo?* R. Requiritur imprimis, ut sit rationis compos, quamvis sit junior baptizando, ut scilicet possit voluntariè facere id, quod Ecclesia instituit, videlicet intentionem habere exercendi munus susceptoris, & non tantum materialiter se habere in suscipiendo.

97. *Debetne patrimum esse baptizatus?* Resp. Debet omnino, alias quamvis intentionem quamcunque habeat, imò etsi debite baptizet, nullam prorsus cognationem contrahet, etiam si postea Baptismum susciperet; Lex enim hæc cum sit purè Ecclesiastica, non se extendit ad alios, quam qui per Baptismum Ecclesiæ subiecti sunt.

98. *Potestne hæreticus Patrimum admitti?* R. Non posse per se, sine gravi culpa; quia non est aptus ad instruendum puerum in vera fide. Cæterum quia baptizatus est, contraheret cognationem spirituales, si admitteretur.

99. *Quid si autem alius patrimum habere non possit, quam hæreticus?* Respond. Melius tunc fore, Baptismum solennem sine Patrino peragere.

100. *Quæ possunt patrini adhiberi?* Resp. Ex Trident. sess. 24. c. 2. de Reform. Matrim. Unus tantum, sive vir, sive mulier, vel ad summum unus & una, idque aliqui putant sub mortali, alii sub veniali tantum. Cæterum addit idem Trid. ut si alii ultra designatos

designatos tenerint baptizandum, cognationem non contrahant.

101. *An duo conjuges possint suscipere ex Baptismo alienam prolem?* R. Quamvis id prohibere videatur Urbanus II. sub veniali, probabilius tamen est, vel non esse prohibitionem, vel saltem Constitutionem illam non esse usu receptam.

102. *An possit quis se intrudere ad munus patrini obcundum?* R. Ex Trid. cit. debere esse designatum.

103. *Ad quem pertinet eum designare?* R. Primariò ad parentes, vel ad eos, quibus incumbit curare, ut quis baptizetur, in horum defectu ad Parochum.

104. *An si hac designatio prorsus emittatur suspiciens contrahat cognationem?* Respon. Post Trid. probabilius non contrahere, juxta Sanchez; liquidem hanc designationem videtur Tridentinum de forma substantiali requirere ad munus patrini.

105. *Quid si plures simul designarentur quàm unus & una, contraherentne omnes cognationem?* R. Cum Tambur. probabilius videri, nullum contracturum; quia deficiit alia conditio, quæ etiam est substantialis, quâ Trid. voluit, unum, vel unam tantum, vel ad summum unum & unam designari; liquidem finis Tridentini erat, has cognationes spirituales valdè diminuire.

106. *Si quis se ad hoc munus ingerat, & a parentibus, aut Parocho non recipiatur, an habendus hoc ipso pro designato, ac proinde pro vero patrino?* R. Aliquos id affirmare simpliciter, alios sentire

sentire tantum, tunc id verum esse, quando talis facile recipi posset, & non rejicitur tunc enim valet Regula illa juris: *Qui tacet, consentire videtur.*

107. *Pater, vel mater, possint esse patrini vel matrinae proprie prolis in Baptismo?* R. Extra casum necessitatis non posse, absque gravi peccato; quia in re gravi discederent à legibus Ecclesiae; in casu tamen necessitatis non peccabunt.

108. *An autem tunc contrahant cognationem spirituales, & consequenter priventur jure procreandi debitum?* R. Probabile esse, quod non contrahant, ex eadem ratione, quam supra attulimus pro patre & matre baptizante proprium filium; Ecclesia enim annexit cognationem hanc legitimæ susceptioni; cum ergo hæc susceptio sit illegitima, & contra Legem eodem modo loquentem per verba: *Non potest*, ac de non baptizatis, non inducet cognationem.

109. *An Religiosi possint agere patrinos in Baptismo?* R. Nec Religiosum, nec Religiosam posse, ex cap. *Non licet, de Consecr. dist. 2.* Si tamen sint patrini, contrahent cognationem. Et Quintanad. existimat, id prohiberi solis Monachis, & quidem non nisi sub levissimo veniali, à quo excusat quælibet causa.

110. *An frater, vel soror, possint suscipere fratrem, vel sororem in Baptismo?* R. Posse, quia id nullâ lege invenitur prohibitum, eosque in casu occurrente contrahere cognationem spirituales.

111. *Ad quid obligatur Patrinus?* R. Obliga-

tur instruere baptizatum in fide & moribus Christianis; quæ tamen obligatio non urget, nisi in tempore necessitatis; quæ vix occurrit inter Christianos, cum communiter hæc instructio fiat per parentes & parochos.

112. *In quali administratione Baptismi contrahitur cognatio spiritualis, a suscipiente, seu levante?* R. Probabilius videri, quod in sola solenni, non autem privata, si adhibeatur suscipiens; quia jura hanc cognationem inducentia in susipientem, solum loquuntur de suscipiente in Baptismo solenni; proinde extendenda non est hæc cognatio ad susipientem in privato.

113. *At nunquid baptizans etiam in privato contrahit hanc cognationem; cur non ergo etiam suscipiens?* R. Diversitatem esse, quod jura loquantur de baptizante simpliciter, etiam de foemina; at cognationem patrinorum annectunt suscipienti ex instituto Ecclesiæ, qualiter non suscipit, qui in privato suscipit.

114. *An qui suscipit infantem, quando in Ecclesia solum supplentur solemnitates Baptismi, privatim collati ob necessitatem, sit verus pater?* Respond. Non esse, quia vere non suscipit in Baptismo.

115. *Qualis actio requiritur in suscipiente, ad contrahendam hanc cognationem?* Resp. Requiritur, ut vel teneat baptizandum, dum baptizatur, vel illum immediate accipiat à baptizante post Baptismum, quia jura utuntur his terminis: *Tangendi, levandi, tenendi, suscipiendi*, &c. Requiritur etiam intentio exercendi munus patris, quæ sufficit, si

sit implicita, v. g. faciendi, quod alii faciunt, vel quod Ecclesia intendit.

116. *An qui habet ex proprio animam non contrahendi cognationem spirituales, suscipiendi baptizandum, nobiscum contraheret?* Resp. Si tantum materialiter baptizandum suscipiat, nolendo positivè munus patrini obire, non contrahetur, quia hoc ipso non fit pater. Si autem velit munus patrini obire, contrahet cognationem, quamvis nolit illam contrahere, quia hæc cognatio est annexa muneri patrini, nec dependet ampliùs à patrini voluntate, postquam pater esse voluit.

117. *Si quis in Baptismo suscipiat Titium, putans & intendens suscipere Cajum, an contrahat cognationem cum Titio?* R. Probabilius videri, quod non contrahat, quia non voluit fieri pater Titii, sed Caji.

118. *At nunquid baptizans valide baptizat cum tali errore circa personam; cur ergo cum simili errore suscipiens baptizandum non contraheret cognationem?* R. Baptizans habet, & habere debet intentionem baptizandi præsentem, quicumque is sit; ac proinde error prædictus non influit in ejus actionem; ac suscipiens potest verè fieri unius pater, & non alterius, ac proinde potest alligare illam intentionem ad personam, quam esse putat, sicut id ipsum fit in matrimonio.

119. *Possine levare baptizandus etiam per Procuratorem?* R. Possit per legitime ab ipso principali constitutum, ut patet ex praxi quotidiana.

120. *Quis et cuius contrahat cognationem spirituales, Principalis, an Procurator?*

R. De Procuratore decisum esse à sacra Congreg. quòd non contrahat, uti refert *Barbosa de offic. Paroch. c. 18. n. 15.* De Principali autem negat Sanchez cum innumeris jurisperitis, quia non implet conditionem requisitam, cum ipse non tangat baptizandum; verius affirmant alii, quia incredibile est, quòd Ecclesia præcipiens, & quidem sub gravi culpa, adhiberi patrinum in solenni Baptismo, concedat, ut toties non adhibeatur patrinus, quoties levatur baptizandus per Procuratorem; siquidem eo casu, qui est valdè frequens, nullus foret patrinus.

121. *Cur adhibetur patrinus in Baptismo?*

R. Ex mente *D. Thom. in 3. p. q. 67. art. 7. in Corp.* quia patrinus assimilatur quodam modo generationi carnali; sicut ergo parvulus nuper natus indiget nutrice & pædagogò; ita in Baptismo requiritur aliquis, qui fungatur vice nutricis & pædagogi, informando & instruendo eum, quasi novitium in fide, de his, quæ pertinent ad fidem & vitam Christianam.

122. *Possitne solum mas feminam, vel sola femina marem levare?* R. Quamvis id venterit *Concil. Nic. 4. apud Soar. hic q. 67. art. 7.* tamen juxta eundem Soarium id hodie non observari; cum Trid. clarè dicat: *Sive vir, sive mulier.* Servanda autem est consuetudo,

PARS IV.

De Presbyteratu.

CAPUT I.

De Materia, Forma, Officio, &c. Presbyteratûs in genere.

Quid est Sacerdotium? ^{I.} Resp. Est potestas ad conciliendum Corpus & Sanguinem Christi, & ad remittendum peccata per administrationem Sacramentorum, Baptismi, Pœnitentiæ, Extremæ Unctionis.

2. Quid est Presbyteratus? R. Est ordinatio, (quâ traditur potestas ad conciliendum Corpus & Sanguinem Christi, & ad remittendum peccata) facta ab Episcopo, certa verba proferente, & cum intentione debita.

3. Quare vocatur Ordinarie potestas, quàm Ordo? Resp. Nomen Ordinationis significare actionem; nomen verò Ordinis significare melius gradum, qui acquiritur per Sacramentum. Presbyteratus autem, quamvis hodie pro utroque usurpetur, tamen magis propriè est illa actio, seu cæremonia sacra, quâ Episcopus ordinat aliquem in Presbyterum, ideo apertius Or-
dinatio

De materia, forma, officio, &c. Presbyt. 219
dinatio vocatur; quam Ordo, ex mente
Theologorum.

4. *Quomodo debet comparere ordinandus in
Presbyterum ad ordinationem?* R. In reliquis
convenit cum Diacono, nisi quod præter
amictum, albam, cingulum, debet esse
maniculò & stola per transversum more
Diaconi indutus, & casulam seu planetam
super brachium sinistrum complicatam, can-
delam & mappulam albam pro manibus
ligandis manu gestans.

5. *Quotuplex potestas confertur per ordina-
tionem Presbyteratus?* Resp. Duplex, una in
Corpus Christi verum ad illud concien-
dum; altera in Corpus Christi mysticum,
ad absolvendum alios à peccatis.

6. *Quotuplex clavis confertur Presbytero?* R.
Duplex: Clavis potestatis, & clavis scientiæ.

7. *Quæ est clavis potestatis?* R. Est po-
tas, quam habet Sacerdos ad ferendam sen-
tentiam super poenitentes, seu absolvendo,
seu negando absolutionem, seu eam diffe-
rendo ex iustitia, cum res ita postulaverit.

8. *Quæ est clavis scientiæ?* R. Est pote-
tas, quam recipit Sacerdos ad inquiren-
dum, examinandum & cognoscendum more
iudicis ea, quæ spectant ad peccata poeni-
tentium, antequam ferat sententiam, vel
absolvendo, vel remittendo, aut diffe-
rendo absolutionem. Neque enim iustè
exequi posset ea, quæ sunt potestatis, nisi
præcederet debita informatio & cognitio.

9. *An Sacerdotes magis docti excellent aliter
in clavi scientiæ?* R. Non excellere, sicut non

K 2

excel-

excellunt in clavi potestatis, siquidem omnes habent æqualiter potestatem inquirendi & examinandi pœnitentes.

10. *Quid tamen habent præcellentiæ quoad hanc clavem?* R. Hoc, quod illi melius possint uti illâ clavi scientiâ, quam indoctiores, in quantum possunt magis discretè ea inquirere, quæ sunt magis necessaria, abstinendo ab inquisitione superfluatorum; cum è contrâ indocti sæpè hanc clavi abutantur, negligendo inquirenda, & inquirendo negligenda.

11. *Quare vocatur clavis duplex hæc potestas?* R. Quia quemadmodum clavis instrumentum est, quo aperitur, vel clauditur janua: ita duplex hæc potestas est instar instrumenti Sacerdotibus ad aperiendam januam celorum pœnitentibus absolvendo: vel claudendam, iis absolutionem negando, si opus fuerit, perspectâ prius eorum conscientia.

Materia & Forma.

12. *Qua est materia Presbyteratus?* R. Esse duplicem partialem: prior est calix cum vino, & patena cum hostia, eorumque traditio, ex Florent. §. sextum Sacramentum. Posterior est ultima manuum impositio, ab ipso solo Episcopo facta ipsi Sacerdoti non autem prima, quæ fit ab Episcopo simul cum aliis saltem tribus Sacerdotibus.

13. *Qua est forma hujus Ordinationis?* R. Esse pariter duplicem partialem. Prior est: *Accipe potestatem offerendi Sacrificium D.E.O. Missasque celebrandi, tam pro vivis, quam pro defunctis, in nomine Domini.* Posterior est:

Accipe

De materia, forma, officio, &c. Presbyt. 227

Accipe Spiritum Sanctum, quorum remissionem peccatorum, remittuntur eis, & quorum remunerationem, retinent sunt.

14. *An si Episcopus in ordinatione Presbyteri dicat: Accipe potestatem offerendi Sacrificium pro vivis, omisso: Et pro defunctis, possit nihilominus sic ordinatus celebrare pro defunctis?*

15. *Quod posset, quia habet potestatem conficiendi Corpus & Sanguinem Christi, quod est principale ac substantiale, alteram vero, offerre pro vivis aut defunctis, est tantum secundarium & accessorium.*

16. *Quare ultima impositio manus est materia huius Ordinis, & non prima? R. Quia illa habet sibi annexam formam potestatis sacerdotalis collativam, non vero hæc.*

17. *Consecratione hæc duæ partiales materiae & formae sacramentales distinctas gratias & characteres? Resp. Conferre; cum enim habeant omnia requisita ad ponendum effectum, ponent eum.*

18. *Si hæc sunt materia & forma huius sacri Ordinis, quomodo ergo in Ecclesia Græca potest legitima ordinatio fieri per solum impositionem manuum, & hæc verba: Divina gratia, quæ semper infirma sanat, & quæ desunt, supplet, creat, seu promovet, N. Venerabilem Diaconum, in Presbyterum? R. Dictum esse alibi, determinationem materiae & formae in specie aliquorum Sacramentorum relictam esse à DEO Ecclesiæ; cum ergo apud Græcos per dictam materiam & formam significetur tota potestas Presbytero conferenda, fiet per eam legitima ordinatio; apud Latinos vero, quia*

K 3

per

per quamlibet materiam & formam nonnisi partialis potestas significatur, ordinatio ad aequata non fiet, nisi per utramque.

19. *An ordinatus acceptus primâ potestate in Corpus Christi verum, antequam accipiat secundam, valde conficiat Corpus & Sanguinem Christi?* R. Omnino: quia jam tunc habet plenam potestatem in Corpus Christi verum, & iuxta Tridentinum, est verè Sacerdos. Imò de facto in ordinatione semper consecrant cum Episcopo ante secundam potestatem collatam.

19. *An vicissim, si quis per errorem acciperet secundam potestatem sine prima, valde absolveret à peccatis?* R. Minime, quia potestas in Corpus Christi mylticum essentialiter supponit potestatem in Corpus Christi verum: siquidem per hanc propriè fit quis Sacerdos; & secunda potestas dari nequit nisi Sacerdoti.

20. *An autem possit absolvere à peccatis, cui tradita est sôla potestas in Corpus Christi verum?* Resp. Verius esse, quòd non; quia sunt distinctæ potestates, quæ non conferuntur, nisi adhibitis debitis materiâ & formâ.

21. *An ad valorem hujus ordinationis necessarium sit, tangere immediate spm hostiam?* R. Vix dubitari posse, quòd sufficiat cum calice solam patenam, in qua sit hostia, tangere; si sufficienter enim intelligitur quis accipere hostiam, si accipiet vas, in quo est hostia; sicut de facto vinum non tangitur, sed calix, in quo illud continetur.

22. *An valida sit ordinatio, si hostia immediate traderetur in manus ordinandi?* R.

Esset

De materia, forma, officio, &c. Presbyt. 223
Effet valida, quia iam traderetur id, quod
per se & de essentia requiritur, calix enim
& patena solum ob congruentiam ex præ-
cepto Ecclesie usurpatur.

23. *Quid si traderetur Hostia & vinum
simul commixta in calice?* R. Et tunc fore
validam, quia traderetur tota substantia
requisita, quavis modo indebito.

24. *An sufficeret contactus solius calicis con-
tinentis vinum & superimpositam patenam cum
Hostia habentis?* Resp. Cum pluribus apud
Tambur. omnino sufficere, quia calix &
patena calici superposita, videntur facere
quid unum, & per modum unius porrigi,
sufficiet proinde tangere partem, ut dicatur
tangit totum. Et sicut ad tangendum moraliter
& humano modo vinum in calice, sufficit
tangere ipsum calicem, ita ad tangendam
moraliter patenam sufficiet tangere calicem,
ipsam supra se continentem. In praxi tamen
& ex præcepto tangendum est utrumque.

25. *Forene valida ordinatio, si aut vinum in
calice, aut hostia in patena decessit?* R. Specu-
lative quidem loquendo, validam videri;
siquidem cum datur potestas consecrandi
unam speciem, indivisibiliter datur etiam
potestas consecrandi alteram: in praxi ta-
men dubiam futuram ordinationem propter
probabilitatem contrariæ sententiæ; ac
proinde iterandam saltem sub conditione.

26. *Quid si in calice sit solum vinum sine
aqua?* R. Validam fore sine omni dubio,
sicut & consecratio valida foret; aqua
enim admiscetur solum ex præcepto.

27. *Quid autem, si vinum esset multò aquò dilutum?* Resp. P. Gobat videri sufficere, quantumcunque aquæ sit infusum, modò permaneat substantia vini, etli nullo sensu percipi possit. Putat autem certum esse, quòd dummodo percipi possit sensu aliqua vinolitas, nihil prorsus scrupuli habendum sit; etli sciatur, fuisse in calice plus aquæ, quam vini; quia per hanc qualem qualem vini substantiam sufficienter judicari potest consecrandi potestas. Tamburinus tamen iudicat, saltè dubiam fore ordinationem, ac proinde iterandam sub conditione.

28. *An calix & patena debeant esse consecrati? An debeat intercedere contactus physicus? An simul cum prolatione forma?* R. Me jam alibi de his dixisse.

29. *An sufficiat tangere exteriorem cuppa calicis argenteam investituram, quæ persæpè calicibus pro ornatu adnectitur?* R. Sine dubio sufficit; quia verè talis censetur humano modo cuppam tangere: Et res annexa recipit naturam principalis. Dignus etiam trahit ad se minus dignum.

30. *An sufficiat ordinatio facta per impositionem manus Episcopalis testæ chirothecæ?* Resp. Omnino sufficere; sic enim Græci ordinant imponendo manus interjecto pallio. Et ex C. m. si quis, incurrit excommunicationem, qui manus etiam chirothecâ testas injuriosè injicit in Sacerdotem.

31. *An ordinatio foret valida, si unus Episcopus traderet materiam, & aliter pronuntiaret formam?* R. Minimè, sed idem utrumque præstare debet.

De materia, forma, officio, &c. Presbyt. 229

32. *Quomodo sacerdos novi se gerere debens in ordinatione, quando celebrant cum Episcopo?*

R. Ad vitanda omnia pericula & perplexitates: 1. Intendant formam recitare eo meliori modo, quem intendit Ecclesia. 2. Nullo modo præveniant Episcopum in prolatione verborum consecrationis, sed curent cum eo simul absolvere. 3. Habeant intentionem consecrandi eandem hostiam, si simul cum Episcopo absolvant formam, alias proferendi verba saltem materialiter, in signum potestatis sibi concessæ.

33. *Quod est officium Sacerdotis?* R. Est duplex: Primò, consecrare & offerre Corpus & Sanguinem Christi. Secundò, à peccatis absolvere, aliaque Sacramenta, excepto Ordine & Confirmatione, populo ministrare suo modo, illumque doctrinâ agbonitare ad virtutem inflammare, & prædicatione ex Episcopi commissione intrudere populum, & terræ fructus benedicere.

34. *Potestne Papa delegare ordinationem Sacerdotis?* R. Non posse non Episcopo, vel Episcopi non Sacerdoti; quia id nunquam legitur factum, & ideo videtur non delegabile.

35. *Quæ ætas requiritur ad Sacerdotium?* R. Requiritur annus vigesimus quintus inchoatum.

36. *An non saltem Regulares possunt promittere ad hunc Ordinem ante ætatem vigesimo secundæ?*

R. De privilegio vivæ vocis oraculo dato à Pio V. (quod prætenditur) quoad hoc non constare, aliunde Gregor. XIII. & XV. revocârunt omnia privilegia vivæ vocis oraculo data, nec constet hoc confirmatum esse.

K 5

37. *Quæ*

37. *Quae scientia requiritur pro Sacerdotio?*
 R. A Trid. Concilio requiri, ut idonei comprobentur diligenti examine ad populum docendum necessaria ad salutem, & ad ministranda Sacramenta, ritè celebrandum, &c. Impedimenta Canonica ad celebrandum, & ministranda Sacramenta etiam ita noscere debent, ut saltem aliquo modo dubitare possint.

Episcopatus.

38. *Qua est materia & forma Episcopatus?*
 R. Materiam esse, manuum impositionem, ordinariè à tribus Episcopis factam, formam verò: *Accipe Spiritum Sanctum.*

39. *Quod est officium Episcopi?* R. Præter ea, quæ sunt Sacerdotis, est ministrare Sacramentum Ordinis & Confirmationis, Basilicas, Altaria, Vestes, Vasa, Chrisma, Virgines consecrare, approbare ad Confectiones & Conciones, jurisdictionem ad ministranda Sacramenta delegare, &c.

40. *Quis est Minister Episcopatus?* Resp. Ordinariè esse tres Episcopos consecratos; ex delegatione tamen Papa potest unusquisque consecrare, & factum aliquando legitur.

41. *Qua ætas requiritur ad Episcopatum?*
 R. Trigēsimus ætatis annis completus.

42. *Qua scientia requiritur in Episcopos?*
 R. Ut sit in Theologia vel Canonibus Doctor.

Vestes Sacerdotales.

43. *Quæ & quos sunt vestes Sacerdotales?*

2. *Esse sex sequentes: Amictus, Alba, Cingulum, Manipulus, Stola per Crucem ante pectus, vel utrinque æqualiter deorsum pendens, Casula.*

44. *Quando Sacerdos aptat Stolam in modum Crucis, à quo latere debet incipere ducere partem superioris? R. Debet incipere ducere à sinistro ad dextrum, quia prius fuit Diaconus, & postea Sacerdos.*

45. *Quot brachium prius vestis Sacerdos, cum induit Albam? R. Dextrum, tum quia id connaturalius est, tum quia creditur manus dextra Christi prius fuisse cruci affixa clavò, quàm sinistra.*

46. *Quot & quæ sunt ex his majores aut minores? Resp. Communiter tres censentur majores: Alba, Stola, Casula seu Planeta. Tres minores: Amictus, Manipulus, Cingulum, inter quas Cingulum infimè gradus esse censetur.*

47. *Habentne hæ vestes aliquam mysticam significationem? R. Habent triplicem: Tropologicam, Allegoricam, Anagogicam.*

48. *Quæ est horum sensuum diversitas? R. Significatio Tropologica seu moralis refertur ad formationem seu reformationem vitæ aut morum. Allegorica exprimit aliquod secretum mysticum sub figura vel metaphora rei significatæ per voces. Anagogica refertur ad ea, quæ sunt æternæ felicitatis.*

49. *Quæ est significatio Tropologica harum vestium? Resp. Amictus significat fiduciam aut spem, quâ Sacerdos debet accedere hoc Sacrificium. Alba puritatem & munditiam*

mentis & corporis cum splendore omnium virtutum, Cingulum, continentiam & castitatem. Manipulus cordis compunctionem, quali sudarium gestaretur ad abstergendas lacrymas. Stola, obedientiam, quæ est jugum Christi suave. Casula, ex omni parte rotunda & aperta, charitatem, quæ excellit omnes virtutes, easque protegit.

50. *Quæ est Allegorica significatio de Pessione Christi?* R. Amictus denotat linteam, quò facies Christi velata fuit; Alba vestem candidam, quâ illusus fuit; Cingulum flagellum vel funes; Manipulus funem, quò captus est Christus; Stola ligaturam ad columnam, vel Crucem; Casula vestem purpuream, qua indutus fuit in Domo Pilati.

51. *Quæ est Anagogica significatio de Christo Salvatore?* Respond. Amictus significat latibulum capitis, id est, Divinitatis in Christo. Alba Resurrectionis gloriam, vel novitatem, aut munditiam vitæ in Christo. Cingulum Charitatem Christi, cujus extremitates duæ sunt: *Fecit & dicitur*. Manipulus in leva beatitudinem Christi, qui viator & comprehensor erat. Stola obedientiam Christi. Casula Ecclesiam universalem, Christi vestem; posteriorem quidem partem Antiqui Testamenti, anteriorem Novi.

52. *An simplex Sacerdos possit deferre annuum?* Resp. Id esse contra Canones c. de vita & hon. Cleric.

Potestas Sacerdotis simplicis.

53. *Daturne Sacerdoti in ordinatione plena potestas in Corpus Christi mysticum?* R. Datur plena potestas Ordinis, non autem plena potestas jurisdictionis.

54. *Distinguiturne ergo in Sacerdote potestas Ordinis à potestate jurisdictionis?* Respon. Sive dicas esse distinctam, sive eandem quoad actum primum, sed impeditibilem quoad actum secundum ab Ecclesia, parum refert, cum varix sint in hac re Doctorum sententix, dummodo sentias cum Tridentino, potestatem jurisdictionis esse necessariam ad valorem absolutionis Sacramentalis, quæ cum fiat per modum judicii, necessariò requirit ad valorem jurisdictionem. *Trid. sess. 14. c. 7.*

55. *Possint tamen simplex Sacerdos absolvere ab aliquibus peccatis?* Resp. Possè à venialibus & mortalibus jam prius confessis ex praxi Ecclesiæ; cum enim hæc peccata non sint materia necessaria, non est cur negetur in ea potestas.

56. *Hæc potestas invenialia estne juris Divini, vel Pontificii?* Resp. Probabilius esse solum Juris Pontificii; si enim Juris Divini foret, non posset tolli à Pontifice in Excommunicato non tolerato, & degradato, in quibus tamen tollitur.

57. *An saltem in articulo mortis possit simplex Sacerdos absolvere à quibuscunque peccatis?* R. Possè, sicut potest etiam excommunicatus, suspensus, degradatus, etiam hæreticus

remoto periculo scandali. *Ex Trid. sess. 4. c. 7.*
In mortis articulo nulla est reservatio.

58. *Simplex Sacerdos oblitvens in articulo mortis
se reservare, an tunc ad aliquid obligare pre-
sententis?* R. Si non sit annexa excommunica-
tio reservata, non debet ullum onus im-
ponere, præter debitam satisfactionem parti
læsi; si autem habeat conjunctam excommu-
nicationem reservatam, tenetur imponere ei
onus præsentandi se, si fieri potest) ei, cui
facta est reservatio, dum primum commodè
poterit, nisi puer sit, aut habeat impedimen-
tum perpetuum. *Cap. 22. ex quo, de sent.
Excom. in 6.* Putant quidam aliqui, quòd
si convalescat, & parti læsa satisfaciatur, cesset
obligatio se præsentandi. Verius tamen vi-
detur contrarium, quia finis Canonis non
est, ut absolvatur, vel satisfaciatur parti, sed
ut poenam subeat, ut hic cautior.

59. *An præsentæ Sacerdos habente ordinariam
vel delegatam jurisdictionem, possit simplex Sacer-
dos absolvere moribundum?* R. Non posse, uti
nec potest non toleratus, si adhuc simplex
Sacerdos; quia hæc facultas datur ratione
necessitatis, ad subveniendum animarum pe-
riculis, quæ cessat, dum habens jurisdictionem
adest; probabile nihilominus est contrarium,
quia simpliciter nulla est reservatio.

60. *Simplex Sacerdos debet sere formam absolu-
tionis, quæ ergo est illa?* R. Ad essentiam est
requisita hæc verba: *Absolve te.* Addenda ta-
men sunt ex Ecclesiæ consuetudine: *A peccatis
tuis, &c.* Reliqua quæ præmittuntur & sub-
sequuntur, sunt tantum ad congruitatem.

De sanctissimo Eucharist. Sacramento. 231

61. *Quæ sunt materia absolute? Resp.* Materiam remotam esse peccata post Baptismum commissa; mortalia quidem necessariam; venialia verò, aut mortalia confessa sufficientem.

62. *Quæ sunt materia proxima? Respond.* Sunt actus Pœnitentis. Dolor, confessio & propositum.

63. *Annon satisfactio etiam est materia Pœnitentia? Resp.* Illam esse tantum partem integram, non essentialem.

64. *Constitutus in articulo mortis, si dedisset signa Pœnitentia, vel Confessarium petiit, debetne sub conditione absolvi? R.* Debere absolvi sine conditione, dummodo saltem per unius testimonium constet, cum dedisset signa Pœnitentia.

C A P U T II

De sanctissimo Eucharistia Sacramento.

Ejus natura & essentia.

I.
Estne Eucharistia verum Sacramentum? R.
Quod sit, esse definitum in Flor. §. 7.
Trid. sess. 7. c. 1. Carthag. Later. &c. Ejus institutio habetur apud Matthæum, Marcum, Lucam.

2. *Hæc hoc Sacramentum à reliquis diversum?*
R. De hæc dubitari non posse, tum ex Conciliis citatis; tum quia non solum partes

partes essentielles, sed etiam finem institutionis diversum habet à reliquis.

3. *Hinc hoc Sacramentum reliquis excellens?* R. Elle, tum quia non tantum significat & causat sanctitatem animæ creatam, sed continet in se ipsum sanctitatis Authorem; tum quia est Sacramentum permanens, ac proinde etiam ante usum continet in se virtutem sanctitatis causativam.

4. *Quid sit Sacramentum Eucharistiæ?* R. Est Sacramentum Corporis & Sanguinis Christi veraciter contenti sub speciebus panis & vini, vi consecrationis factæ a Sacerdote, sub certis verbis, cum debita intentione prolatis supra panem & vinum, ex institutione Divina, veraciter significans Corpus Christi, & Sanguinem sub speciebus eorum realiter contineri, per modum cibi & potus spiritualis, exhibiti in alimentum spiritualis vitæ spiritualis Corpori Christi mystico manducanti, hoc est, Ecclesiæ.

5. *Verba consecrationis suntne pars essentialis hujus Sacramenti?* R. Sunt; quia ex *Bar.* & *Tridens.* sunt forma hujus Sacramenti: forma autem ex hisdem Conciliis est de substantia Sacramentorum, aliunde species solæ sine verbis, nec præsentiam Corporis Christi, nec gratiam dandam sufficienter significant, ac proinde non possunt habere rationem integram Sacramenti.

6. *An nunquid Trident. agnoscat hoc Sacramentum consistere in speciebus consecratis; sufficienter autem videntur intelligi consecratæ per Corpus & Sanguinem Christi?* R. Hanc consecrationem

secrationem esse diversam ab illa, quam Concilia dicunt esse formam hujus Sacramenti, & quam in verbis constituunt.

7. *Quomodo verba transiuntia possunt constituere Sacramentum permanens?* R. Quamvis verba physice transeant, manent tamen moraliter cum in effectu, cum etiam quatenus ex institutione Divina sunt irrevocabilia, quoad prolationem Sacramenti operativam, semel factam.

8. *Species panis & vini suntne etiam de essentia Sacramenti Eucharistia?* R. Affirmative, Cap. hoc est, de Consecr. dist. 2. dicitur Sacrificium nostrum constare visibili Elementorum specie, & invisibili JESU Christi carne. Aliunde cum sit Sacramentum permanens, per nihil aliud potest reddi permanenter sensibile, quam per ipsas species.

9. *Corpus & Sanguis Christi suntne constitutiva hujus Sacramenti?* R. Sunt; quia in Capite. Rgo Berengarius 42. dist. 2. anathematizatur hæresis, quæ asserebat, panem & vinum, quæ in Altari ponuntur post consecrationem, solummodò esse Sacramentum, & non esse verum Corpus & Sanguinem Domini nostri JESU Christi.

10. *Quomodo Corpus & Sanguis Christi possunt esse pars Sacramenti, cum non sint signa sensibilia gratiæ dante?* R. Dici posse, quod vel reddantur sensibilia per species affectas verbis consecrationis; vel quod sint pars Sacramenti, non quidem tanquam signa sensibilia gratiæ, sed tanquam ipsa virtus causativa gratiæ, cum etiam hæc sit de essentia Sacramentorum Novæ Legis.

11. *An non substantia panis & vini, saltem ut terminus transiens, sit etiam de essentia huius Sacramenti?* R. Non esse, quia nec tenet se ex parte materiæ, nec ex parte formæ, nec ex parte Corporis & Sanguinis Domini aliunde etiam in aliis Sacramentis materia remota non est de essentia eorum.

12. *An nunquid Florentinum docet, materiam Sacramenti huius esse Panem & Vinum?*

R. Concilium enumerare materias etiam remotas Sacramentorum, quæ de eorum essentia non sunt.

13. *Estne etiam quasi unio Corporis Christi cum speciebus de essentia huius Sacramenti?* R. Est, quia hoc Sacramentum non est solum Corpus & Sanguis Christi, quomodocunque, sed ut contenta sub speciebus, quod habetur formaliter per dictam quasi unionem.

14. *An ergo etiam actio transubstantiatio de eius essentia erit?* R. Omnino; quia hoc Sacramentum prout de facto institutum, non est Corpus Christi quomodocunque unitum speciebus, sed prout unitum vi verborum; hoc autem formaliter dicit unionem esse vi verborum productam, sicut augmentatio non dicit quomodocunque unionem novam, sed dicit unionem productam vi activitatis formæ.

15. *Sumptio glæ de essentia huius Sacramenti?* R. Non esse, quia hoc Sacramentum est permanens per modum cibi institutum, conficiturque à solo Presbytero; cibum autem permanentem sumptio non constituit in esse cibi.

16. *An*

16. An non saltem sumptio erit speciale Sacramentum, siquidem illi posita confertur gratia?
Resp. Non esse, quia nec habet propriam formam, nec effectum distinctum ab effectu ipsius Eucharistiae, cui facta est promissio gratiae: Qui manducat Me, et se vivet propter Me.

17. An ergo hoc Sacramentum operaretur gratiam, et sine sumptione miraculose pingeretur in stomacho? R. Quid inde, si hoc concedatur? Sicut cibus naturalis nutrirer, licet sine sumptione poneretur in stomacho. Unde videtur sumptio de lege tantum ordinaria requiri. Vel etiam dici potest, quod sit de facto conditio necessario requisita.

18. Sed cur sumptio futura non potest essentialiter constituere hoc Sacramentum, siquidem verba praeteritis illud constituunt? R. Magnam esse diversitatem; quia positam re praeteritam facile potest intelligi Sacramentum habere omnes partes saltem moraliter existentes; ac verò nondum positis omnibus partibus non potest intelligi positum totum.

19. An non sumptio saltem pars integralis dici possit huius Sacramenti? R. Negativè, sicut sumptio cibi corporalis non est pars integralis illius: Nec est ullum fundamentum ex Conciliis & Patribus hoc asserendi.

20. Sacramentum Eucharistiae contentum sub eadem specie estne unum Sacramentum, vel duo? R. Proinde est unum Sacramentum, unitate specifica, ac etiam individuali morali totali integraliter, quia Concilia vocant Sacramentum in singulari, aliunde est institutum

ut alimonia, convivium & refectio, ex pane & vino constans, qualis refectio censetur una simplex totalitate morali integrali.

11. *An non sint saltem partialiter distincta Sacramenta?* R. Omnino, quia sunt realiter ab invicem separabilia, cum de facto prius consecratur panis, quam vinum.

22. *An sint etiam specie incompleta distincta partialia Sacramenta?* R. Sunt, non tantum materialiter, sed etiam formaliter; quia etiam quoad Symbolicam supernaturalem significationem species vini significant formaliter praesentiam Christi tanquam potus substantialis restinguentis concupiscentiam, & species panis, tanquam cibi substantialis roborantis animam, quae est omnino diversa symbolica significatio.

23. *Quomodo ergo totus sub una specie totum Sacramentum recipiatur?* R. Recipiunt totum quoad substantiam; quia sub qualibet specie est totus Christus saltem concomitantes, etiam si non recipiant totum quoad modum.

24. *Unde de sumendo est unitas vel pluralitas numerica huius Sacramenti?* R. Quia haec quaestio tangit modum loquendi, ideo si hoc Sacramentum accipitur pro eo, quod est Sacramentum tantum, scilicet pro speciebus, totidem erunt Sacramenta, quot species distinctae, quia concreta accidentalia multiplicantur ad multiplicationem subiectorum; in Sacramento autem sic accepto subiectum denominationis sunt accidentia. Si vero accipitur pro eo, quod est dignius in hoc Sacramento, tunc sub omnibus speciebus

speciebus debet dici esse unum tantum Sacramentum, quia secundum hanc accepti-
onem Corpus Christi importatur in recto in
hoc Sacramento tanquam loco substantiæ
panis, quali sustentans accidentia; cum igi-
tur rectum in hoc Sacramento sic accepto
non multiplicetur, unum dici debet Sa-
cramentum.

25. *Hinc hoc Sacramentum necessarium ne-
cessitate mediæ ad salutem?* Resp. Negative;
quia per se institutum non est ad primam
Gratiam conferendam.

Materia Sacramenti Corporis.

26. *Quæ est materia Sacramenti Corporis
Christi, loquendo de materia remota?* Respond.
Ex Moreat. in Decretis Eugenii, §. tertium,
est panis triticeus; quia Christus consecra-
vit in pane, line addito, qualis solus tri-
ticeus vocatur.

27. *An debeat esse panis azymus, vel fer-
mentatus?* Resp. Utrumque esse materiam
certam; at Ecclesia Latina ex præcepto
solum azymum, Græca solum fermenta-
tum consecrat.

28. *Qui consecrationem panis facere intendit,
iuxta mentem Ecclesiæ, an consecret panem
fermentatum per errorem appositum, cum Ecclesiæ
prohibeat Latine illum consecrare?* 29. Affir-
mative; quia Ecclesia prohibet, illum scien-
ter consecrare, non autem irritat conse-
crationem ejus.

29. *Massa cruda estne materia sufficiens?*
30. Non esse; quia quamvis substantialiter

vix differat a pane cocto, tamen panis usualis non est, nec vocatur propriè panis.

30. *An panis maceratus vino vel aqua sit consecrabilis?* Resp. Esse, quia adhuc remanet panis.

31. *An etiam panis, qui hū coctus vocatur?*

32. Et ille est, quia iterata coctio illum non extrahit ab usuali pane.

32. *Panis ex hordeo, avena, farre, fabis amygdalis, pis, lentibus, castaneis, cicere, &c. estne materia sufficiens?* R. Nullo modo; quia non sunt panis simpliciter usualis, & per se, sed tantum in defectu veri panis ex tritico.

33. *Panis triticeus aqua resacca, butyro, melle, aliisque artificiali liquore confectus, estne sufficiens?* R. Non esse, quia non est panis simpliciter & usualis.

34. *An panis triticeus tinctus colore rubro, qualis adhibetur pro obsignandis litteris, sit sufficiens?* R. Esse materiam ad summum tantum dubiam; quia etiam si physicè tantum accidentaliter mutetur; quia tamen panis usualis vix censerì potest, ideo moraliter videtur substantialiter mutari.

35. *Quid autem de pane filigineo?* R. Et hunc esse materiam dubiam propter diversas opiniones Authorum, aliquorum existimantium, filigineum specie differre à triticeo, aliorum vix illum à triticeo distinguendum.

36. *Si panis triticeo sit immixta alterius speciei farina, estne consecrabilis?* R. Si mixtio ita sit facta, ut adhuc maneat panis triticeus consecrabilem esse, secus non.

Materia Calicis.

37. *Quæ est materia remota Calicis? Resp.*
Ex eodem hier. & Trident. vinum de vite.

38. *Hæne par ratio, siue sit rubrum, siue
sit album? R.* Esse omnino parem ratio-
nem, quis etsi specie physica differant,
specie tamen morali non differunt; quia
utrumque est vinum de vite.

39. *An mustum sit materia sufficiens? R.*
Est, quia in substantia est vinum, & qui-
dem potabile, quamvis non sit plenè pur-
gatum & decoctum.

40. *Vinum actu congelatum esse materia
sufficiens? R.* Est, ex mente Tamburini,
quia ex se & natura sua est potabile.

41. *An etiam vinum miraculosè creatum?
R.* Esse & illud, quia est usuale, & sal-
tem in actu primo de vite.

42. *Quid de vino ex pomis, vel aliis rebus ex-
presso? R.* Esse materiam simpliciter ineptam,
quia nec sunt vinum, nec potus usualis.

43. *An succus adhuc in uvis existens proba-
biliter indistinctus specie à musto? R.* Non esse
sufficientem materiam; quia in hominum
æstimatione potius cibus, quàm potus est.

44. *Vinum imbibitum in pane, an sit suffi-
ciens materia? R.* Est valde dubia, quia non
potest de illo absolute dici, hoc est vinum,
sed potius, hic est panis, habetque simili-
tudinem cum musto in uva existente.

45. *An succus ex uvis passis expressus sit
materia sufficiens? Resp.* Cum Tamburino,
probabilius non esse; quia adedò ficans &
decoctus

decoctus est, ut nullam vini vel musti potabilitatem servet.

46. *Quid sentiendum de vino aromatibus condito?*
 R. Nisi fiat valde modica mixtio, esse prorsus dubiam materiam; quia dubium est, an non amittat denominationem vini usualis.

47. *Quid autem de vino, quod jam acceperit?*
 R. Pariter dubiam materiam esse, quia dubitari potest, an non prorsus sit vinum corruptum, & in acetum transierit.

48. *Quid de vino ex agrestis & uvæ immaturis expresso, de vino adusto, vappâ, hrd?*
 R. Non esse materiam sufficientem, quia hæc omnia non sunt vinum.

49. *Debetne vino consecrando aqua misceri?*
 R. Debet, ex Flor. & Trid. Quia & de Christo Domino habetur per traditionem, quod in ultima cœna vinum aquâ miscuerit.

50. *Hinc hæc mixtio de necessitate Sacramenti?* R. Non esse, patet ex modo loquendi dictorum Conciliorum.

51. *At Christus mixtum aquâ vinum consecravit, igitur ita instituit, & hoc præcepit, dum dixit: Hoc facite?* R. Non omne, quod Christus fecit, instituit; Consecravit etiam post cœnam in pane azymo, in vino albo; & tamen non instituit; dicendo autem: *Hoc facite*, præcepit substantiam actionis, non verò omnes circumstantias, quas ipse adhibuit.

52. *Unde ergo habetur hac necessitas mixtionis?*
 R. Ex solo præcepto Ecclesiæ, isque est communis Ecclesiæ sensus.

53. *An sit peccatum grave committere hanc mixtionem?* R. Esse; quia licet quantitas aquæ miscer-

miscendæ sit levis, ejus tamen significatio & mysterium est grave, cum representet aquam è latere Christi fluentem, & unionem Ecclesiæ cum Christo.

54. *Convertiturne aqua vino mixta immediate in Sanguinem Christi?* R. Affirmative; quia de toto eo, quod est in calice, & constituit vinum usuale, dicitur: *Hic est Sanguis meus.* Totum igitur debet vi verborum converti in Sanguinem.

Præsentia materia.

55. *Qualis præsentia materia consecranda requiritur ad validam ejus consecrationem?* R. Talis, ut per pronomen: *Hoc*, vel *Hic*, independentem à discursu, vel nutibus, juxta genuinam ejus significationem, cum veritate demonstrari possit.

56. *An ergo panis & vinum distantia à sacerdote interjecto pariete, aut post tergum existentia, vel in sacrario reclusa, vel reposita ad proximam mensulam, hostia sub mappa, sub corporali, in Missali existens, valide consecrentur?* R. Futuram saltem dubiam consecrationem ob contrarias opiniones Authorum, ac proinde prorsus illicitam; quia dubium est, an per pronomen *Hoc*, vel *Hic*, genuinè demonstrari possint.

57. *An hostia in ciborio clausa, & vinum in calice cooperto valide consecrari possint?* Resp. Posse, quia secundum communem usum loquendi, solet res contenta per immediate continentem significari.

58. *An hostia sub altera existens, quæ non videtur.*

videtur, consecrari possit? R. Potest; quia ex communi usu adhuc cum veritate demonstratur per pronomen *Hoc*, vel *Hic*.

Quantitas materia.

59. *Quantitas materia tam magna, ut tota eum secundum aliquam sui partem sit praesens Sacerdoti, v. gr. vinum in magno dolio, an tota consecrari possit?* R. Quantacunque sit materiae quantitas continuata, dummodo iuxta communem usum tota genuinè demonstrari possit pronomine *Hoc*, vel *Hic*, consecrari poterit, si secundum partem sit praesens.

60. *Debetne materia consecranda esse determinata?* R. Debet etiam ex intentione ministri, aliàs hoc ipso non cum veritate illam demonstraret per pronomen *Hoc*, vel *Hic*.

Determinatio materia.

61. *Si quis mediam partem hostiae, vel inter plures hostias sex tantum velit consecrare, an valde sit consecraturus?* R. Si intentio feratur in dimidiam partem determinatam, vel in sex determinatas & designatas hostias, fore validam; non fore autem, si feratur in illas indeterminatè, quia in priori casu cum veritate potest per pronomen *Hoc* demonstrari materia, non autem potest in casu posteriori.

62. *Si Sacerdos putans se unam hostiam habere in manu, habeat duas vel tres conglutinatas, & profert verba consecrationis, an consecret omnes tres?* R. Si habeat intentionem absolutam consecrandi

secrandi id, quod manibus tenet, consecrabit omnes, quia effectus consecrationis sequitur intentionem, non verò exstimationem consecrantis. Aliud esset, si intenderet tantum unam, quam videt, consecrare.

63. Si Sacerdos intenderet in Hostia primam partem, aut ultimam partem proportionalem, primam aut ultimam dimidiam consecrare, an aliquid consecraret? *q.* Nihil consecraturum, supponit divisibilitate continui in infinitum; quia vi talis intentionis nulla fieret determinatio partis consecrandæ.

64. Qui intenderet consecrare Hostiam illam ex pluribus, quam DEUS consecratam vult, an aliquid consecraret? *q.* Nihil consecraturum, quamvis DEUS revelaret, quam designet; quia vi talis intentionis præcisè non posset Sacerdos determinatè demonstrare hostiam consecratam.

65. Si Hostiam unam non consecratam, immixtam pluribus Hostiis prius consecratis, vult quis consecrare, sufficeretne talis intentio, qua diceret: Volo consecrare illam, quæ non est consecrata? *q.* Probabiliùs non sufficeret, quia vi illius intentionis nulla determinatè demonstraretur.

66. Qualis ergo tunc intentio deberet haberi? *Resp.* Talis: Volo has omnes consecrare sub conditione, si non sunt consecratæ.

67. Fortæne autem necessarium omnes sub conditione consecrare propter unam non consecratam? *q.* Si Sacerdos sciens unam esse immixtam, haberet tot communicantes, ut binas quilibet dando posset omnes distribuere, deberet potius

sic distribuere, (factâ præmonitione, quòd licet tum sic, duas simul sumere, & ut non intendant absolute totum id adorare, sed tantum quod re ipsâ consecratum est) quam de novo sub conditione omnes consecrare.

68. *Quid si autem plures non consecrate ferent inmixta consecratis?* R. Tunc omnes sub conditione consecrandas esse, quia ex una parte non possent sine magna incommoditate singulis communicantibus plures simul porrigi. ex altera parte aliqui fraudarentur Sacramento, & adorarent Hostiam non consecratam.

69. *At nunquid Sacerdos potest offerre Sacrificium pro eo, quem DEUS designaverit? Cur ergo non posset consecrare Hostiam, quam DEUS designaverit?* R. Magnam esse diversitatem, quia in consecratione vi modi significandi formæ, debet posse materia determinata demonstrari, quod non requiritur in oblatione.

70. *Si quis ex hostiis imparibus velit solam mediam hostiam consecrare, nesciens quæ sit illa, an aliquid consecrabit?* R. Prorsus nihil ex ratione sæpiùs repetita.

71. *Cur ergo potest Sacerdos absolvere cum intentione tendente solum in illa peccata ex prioribus confessis, de quibus dolet Pœnitens?* R. Quia in Sacramento pœnitentiæ per formam non ipsa peccata, sed persona determinatè significatur. In peccatis igitur sufficit quæcunque designatio eorum sub aliquo prædicato, quod reipsâ illis inest, quamvis ministro non sit notum.

72. *An Panis & Vinum sint consecrabilia*

in quacunque minima quantitate? R. Pōsse consecrari in quacunque minima, dummodo sit naturaliter perceptibilis; quia est demonstrabilis: secus si non sit perceptibilis naturaliter, ex opposita ratione.

73. Cur ergo ex Hostia consecrata, si particula nulli etiam sensu perceptibilis decedat, adhuc consecrata manet? Respond. Quia *Trid. sess. 13. can. 3.* Anathema dicit illi, qui negaverit, sub singulis cujuscunque speciei partibus, separatione factā, totum Christum contineri. Neque requiritur in Hostia jam consecrata demonstrabilitas, sicut requiritur in consecratione ob veritatem verborum.

Necessitas utriusque speciei.

74. Estne de necessitate Sacramenti Eucharistiae, ut reipsā consecraretur utraq; species? R. Negativè; quia verba consecrationis panis habent suum effectum ante consecrationem vini, & statim adoratur panis consecratus. *Cap. sanè de celebr. M. f.*

75. An eadem consecratio utriusque speciei sit saltem de necessitate Sacrificii? Resp. Est; quia aliàs non haberetur explicita representatio cruenti Sacrificii per effusionem seu separationem Sanguinis à Corpore Christi facta. *Trid. sess. 22. c. 1.*

76. An non saltem per Papæ dispensationem possit fieri Sacrificium per consecrationem unius speciei? R. Negativè; quia est indispensable, ut sine eo, quod est de essentia Sacrificii, fiat Sacrificium.

77. *Cur nequit dici, quod Christus instituerit duo partialia Sacrificia, sicut duo partialia Sacramenta Eucharistia; ac proinde sicut poteris aliquando Sacramentum pariale confici, ita fieri etiam Sacrificium pariale?* R. Nullum esse vestigium talis institutionis, quia Christus Sacrificium hoc voluit fieri per explicitam mylticam Corporis & Sanguinis sui separationem, quæ fieri nequit sine utraque specie. Sacramentum verò instituit per modum alimenti spiritualis; utraque autem pars habet rationem alimenti.

78. *At nunquid sufficienter exprimitur separatio Corporis & Sanguinis, si us verborum ponatur vel solum Corpus, vel solus Sanguis Christi?* R. Fore quidem aliquam expressionem separationis, non tamen illam explicitam, quam Christus fieri voluit, dum dixit: *Hec facite in meam commemorationem.*

79. *Ad conficiendam Eucharistiam us Sacramentum est, requiriturne saltem implicita voluntas consecrandi utramque speciem?* R. Mihi verius videri, quod requiratur; quia Christus hoc Sacramentum ita instituit, ut ejus confectio indivisibiliter esset sacrificatio, siquidem voluit ita fieri, licet ipse fecit; cum igitur sacrificatio fieri nequeat sine utraque specie, neque voluntas sacrificandi erit sufficiens, nisi ut voluntas conficiendi sub utraque specie, consequenter etiam voluntas conficiendi hoc Sacramentum debeat esse de consecranda utraque specie.

Forma Sacramenti Eucharistia.

80. *An verba illa: Qui pridie quàm pateretur, &c. sint de necessitate Sacramenti Eucharistia?* R. Non esse, quia Concilia & Patres docent, hoc Sacramentum confici per verba Christi, qualia non sunt verba illa.

81. *An illa verba: Accipite & manducate, pertineant ad firmam huius Sacramenti?*

R. Non pertinere, tum quia apud Lucam nec habentur, tum quia à Concilio Flor. & Trid. non ponuntur pro forma, tum quia sunt tantum præceptiva sumptionis.

82. *An particula, enim, sit de huius formæ essentia?* R. Negative: tum quia nec à Luca, nec à Paulo ponitur; tum quia est particula tantum connectens subsequentiâ cum antecedentibus.

83. *Suntne verba: Quod pro vobis tradetur, de essentia formæ?* Resp. Non esse; tum quia non omnes Evangelistæ habent; tum quia constat ex usu Ecclesiæ non adhibentis illa verba.

84. *Quæ ergo est forma essentialis Sacramenti Corporis Christi?* R. Hæc sola verba: *Hoc est Corpus meum, ex Flor. sæpè citato.* Et Tridentinum ex veritate illorum verborum colligit præsentiam Corporis Christi.

85. *Quæ est essentialis forma Sanguinis Christi?* R. Hanc esse: *Hic est Sanguis meus;* tum quia variæ Liturgiæ omnes habent hæc verba, in reliquis verò verbis variant; tum quia ex istis satis intelligitur præsentia Sanguinis Christi sub speciebus.

86. *Cum Eucharistia non solum sit Sacramentum, sed etiam Sacrificium, valentur ad significandam effusionem Sanguinis necessaria esse istem illa verba: Qui pro vobis effundetur?* R. Hæc verba significare solum effusionem Sanguinis Christi in Passione; effusionem verò Sacramentalem sufficienter significant illa verba: *Hic est Sanguis meus, vi quorum, hòc ipsò, quòd formaliter solus Sanguis ponatur, intelligitur separatus à Corpore.*

87. *Quis est sensus verborum formæ hujus Sacramenti?* R. Hunc esse: Hoc edulium est Corpus meum, hic potus est Sanguis meus; vel, hoc contentum sub speciebus est Corpus meum, Sanguis meus.

Actio conversiva.

88. *Fitne in Sacramento Eucharistiae vera conversio panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi?* R. Fieri, ex definitione Concil. Trid. nt. sess. 13. c. 4. & Can. 2. eamque Transubstantiationem vocari.

89. *Qualis est hæc actio conversiva, seu transubstantiatio?* R. Elle conservativam accidentium sine subjecto, & simul allegativam, vel quali unitivam accidentium cum Corpore aut Sanguine Christi; sic enim optimè salvatur, quomodo fiat transitus totius substantiæ in aliam substantiam, remanente tertio communi utrique substantiæ; & quomodo Corpus Christi succedat substantiæ panis in munere sustentandi accidentia.

90. *Quid est in hoc mysterio, subulare accidentibus?*

dentibus? R. Id in duobus consistere: nimirum in alligatione & quasi unione Corporis Christi ad accidentia; & simul in causalitate morali Corporis Christi in eadem accidentia conservanda sine subjecto.

91. *Qualis est hæc quasi unio seu alligatio?*

R. Dici posse, quod sit ipsa actio conservativa accidentium, ex natura sua exigens, ut ubicunque ponantur accidentia, ibi ponatur Corpus Christi.

92. *Definitur tota substantia panis & vini sub speciebus consecratis?* R. Esse de fide, quod definitur.

93. *An post consecrationem panis & vini reahiter sit totus Christus præsens sub speciebus panis & vini?* R. Omnino esse, idque definitum est in *Trid. sess. 13. Can. 1. contra Hæreticos.*

94. *An sit totus Christus etiam sub quatuor specie?* R. Nec de hoc dubitari posse salva fide.

95. *Poniturne autem totus Christus sub quolibet specie vi verborum consecrationis?* Resp. Vi verborum formaliter sub speciebus panis ponitur solum Corpus, & sub speciebus vini solus Sanguis, utpotè quæ sola significantur formaliter.

96. *Quomodo ergo ponuntur reliqui?* R. Ponuntur solum concomitanter, qualiter sub utraque specie ponitur, quidquid cum Corpore vel Sanguine Christi habet aut unionem physicam, aut connexionem naturalem.

97. *In quo fundatur hæc concomitantia?* R. Eam fundari, vel in unione physica, vel in connexionione naturali. *Ex Trid. cit.* Unionis siquidem natura est, ita connectere

extrema , ut ea durante necesse sit quodlibet extremum, ubicunque ponatur, trahere secum alterum extremum.

98. *Quid significatur per ly Corpus in hoc Sacramento?* R. Conformiter ad doctrinam Philosophorum significari materiam organizatam, aut organizatione tantum accidentali, aut etiam substantiali, sive per animam rationalem, sive per formam cadaveritatis indeterminatè.

99. *Quomodo existit Christus sub his speciebus?* R. Non existere circumscriptivè, ita ut singulæ partes sint extra se invicem posita, & singulæ distinctum spatium occupent; sed definitivè hoc sensu, quod totus sit sub tota Hostia, & totus sub qualibet parte Hostiæ, sive divisæ, sive conjunctæ.

Effectus hujus Sacramenti.

100. *Requiriturne ad effectum hujus Sacramenti consequendum aliqua actualis devotio?* R. Non requiri; quia Sacramenta conferunt gratiam non ponentibus obicem; supposito autem statu gratiæ privatio devotionis non est obex.

101. *An hoc Sacramentum causet gratiam quamdiu in stomacho perseverat?* R. Omnino causare, si adsit augmentum novæ dispositionis; cum enim institutum sit per modum cibi corporalis, & maneat in eo virtus prior: sicut sibus corporalis operatur, quamdiu est in stomacho, ita & hoc Sacramentum.

102. *Sed cur requiritur nova dispositio?* R. Quia ex doctrina Tridentini Sacramenta conferunt

ferunt gratiam secundum cuiusque dispositionem ; cum igitur nova dispositione non accedente , non adsit nova determinatio Sacramenti ad novum effectum producendum , eum non producet.

103. Si hoc Sacramentum operatur per modum cibi corporalis , ergo sicut cibus , ita illud operabitur primo , postquam corruptum est ? R. Esse hanc diversitatem inter cibum Sacramentalem & corporalem , quod iste proficit per sui conversionem in alitum , & quasi patiando ; ille vero proficit agendo , & in se convertendo alitum , adeoque ager , quamprimum applicatur.

104. Cur autem requiritur pro sequentibus instantibus nova dispositio , siquidem pro primo instanti nulla actualis necessaria est ? R. Quia in primo instanti non habet obice , producit totum effectum , quem potest ; ut igitur in sequentibus instantibus plus aliquid agat , indigebit novâ aliquâ determinatione , quæ sit per novam dispositionem subiecti.

105. Cur non possit dici , quod ipsa gratia in primo instanti data , sit dispositio ad augmentum gratie in sequenti instanti danda ? R. Ideo , quod id , quod datur intuitu huius Sacramenti , non possit esse dispositio ad effectum ejusdem. Sicut id , quod datur in præmium meriti , non potest esse dispositio ad præmium intuitu ejusdem meriti dandum.

106. An nunquid si quis hodie sumptam Eucharistiam rejiceret , eandemque cras iterum sumeret , gratia per illam hodie data , foret dispositio ad gratiam cras dandam per eandem ?

Cur igitur idem dies nequeres in priori casu? *u.* Esse hanc diverſitatem, quod in priore casu foret nova manducatio & applicatio, adeoque & novus effectus; in altero autem nova applicatio non eſſet.

107. Si hoc Sacramentum producat effectum, quamdiu durat in ſtomacho: utilius igitur eſt, illud in majori quantitate ſumere, quam in minori?

u. Erit utiliſſimum per accidens, quatenus plures diſpoſitiones ſunt ponibiles; non autem per ſe præciſe propter diuturniorem durationem.

108. An hoc Sacramentum ſiſte ſuſceptum reviviſcat ſubſiſto obice ad ponendum ſuum effectum? *u.* Reviviſcere; ſi enim Baptiſmus reviviſcit, cur non etiam hoc reviviſceret?

109. An reviviſcat etiam, poſtquam ſpecus corrupta ſunt? *u.* Probabilius non reviviſcere, niſi durantibus adhuc in ſtomacho ſpeciebus; cum enim Sacramentum hoc permanens ſit, poſſitque tolli obex adhuc durantibus ſpeciebus, non videtur fuiſſe tanta neceſſitas aut congruentia illud ita inſtituendi, ut reviviſceret etiam poſtquam phyſicè pertranſiit, ſicut in aliis Sacramentis, quæ in actione tranſeunte conſiſtunt. Et id conformius etiam eſt ad naturam Extremæ ōctionis & Matrimonii, quorum illa non reviviſcit, juxta communem, niſi durante eodem morbo; hoc verò durante eodem matrimonio.

110. Conſecratione per utramque ſpeciem continentiam ſumptam, minor gratia, quàm per unam tantum? *u.* Cum comuni negativè; ſicut nec duæ Hoſtiæ, ſi continentiam ſumantur, plus gratiæ conferunt, quàm una per ſe loquendo.

loquendo. Et certè, cum æquè sit totus Christus sub una specie, ac sub altera, & in Scriptura uni speciei idem effectus tribuatur, qui utrique, v. g. *vita æternæ, mansio in Christo, &c.* non est ratio dicendi, quòd utraque plus conferat, quam una.

111. *Hinc remissio peccatorum venialium effectus hujus Sacramenti?* R. Est, quia *Trist. Jess. 13. c. 3.* dicit: *Per illud cunctis remissa peccata.* Et cum sumatur per modum alimentum spiritualis, restaurabit utique ruinas quotidianarum imperfectionum; sicut alimentum corporale reparat id, quod calore nativò consumitur.

112. *Præservatio à mortalibus? Hinc effectus huius Sacramenti?* R. Omnino, ex *Trist.* quia confert gratiam abundantiorē, replet animam dulcedine, fugat demones, dat specialia lumina, diminuit fomitem & concupiscentiam.

113. *An per hoc Sacramentum remittatur ex opere operato pœna temporalis?* R. Negativè: quia hujus virtutis nullum est indicium; & cum Sacrificium ordinetur ad remissionem pœnæ temporalis, non erat necesse ad eundem effectum ordinari sub nomine Sacramenti.

114. *An adeptio gloriæ sit effectus huius Sacramenti?* R. Esse aliquò modò, juxta illud: *Qui manducat hunc panem, vivet in æternam.* Uti & dulcedo actualis, *Psal. 67. Parasti in dulcedine tua pueri DEUS.* Et resurrectio corporum, &c.

Sacrificium.

115. *Sacramentum Eucharistie habetne finem?*

I. 7   rationem

rationem Sacrificii? R. Esse de fide, quod habeat, inde vocatur Sacrificium Missæ, in qua conficitur hoc Sacramentum.

116. *In quo consistit essentia Sacrificii Missæ?* R. Verius in sola consecratione utriusque speciei; cum illi sufficienter conveniant omnia, quæ requiruntur ad verum sacrificium, etiam si non physice destruat res oblata, sed tantum moraliter, quatenus fit cibus & potus spiritalis ex Corpore & Sanguine Christi. Sicut etiam manducatio victimarum non pertinebat ad rationem Sacrificii.

117. *Quale est hoc Sacrificium, quantum ad fines, ob quos offertur?* R. Esse Laudeum, sive laudis; Eucharisticum, sive gratiarum actionem; Propitiatorium, satisfactorium, impetratorium; denique complectitur perfectiones omnium sacrificiorum Veteris Legis. *Ex Trid. sess. 22. cap. 2. Can. 3.*

118. *An ergo hoc Sacrificium eris immediatè delictivum peccatorum mortalium?* R. Tantum mediatè, impetrando auxilia ad actum poenitentiae, per quem peccator disponitur ad remissionem peccatorum. Tridentinum enim citatum c. 2. ait: *Huius quippe oblatione placatus Dominus, gratiam & donum Poenitentiae concedens, crimina & peccata eorum ingentia dimittit. Nec multum valeret Sacramentum poenitentiae, si hoc Sacrificium immediatè ex opere operato deferret mortalia.*

119. *Si hoc Sacrificium per vim impetratoriam auxilii deles peccata, quomodo ergo est propitiatorium?* R. Per vim impetratoriam movet quidem liberalitatem Divinam ad conferenda

conferenda dicta auxilia; at per vim propitiatoriam movet clementiam DEI, ut (sicut Trid. loquitur) hac oblatione placatus Dominus det ex liberalitate dicta auxilia.

120. *Quomodo fit hæc placatio Divine clementiæ per hoc Sacrificium?* Resp. Quatenus representat DEO Sacrificium Crucis applicatum illi, pro quo Sacrificium Missæ offertur; atque aded etiam Sanguinem Christi fustum pro remissione peccatorum ipsius, & proinde exigentem remissionem peccatorum, & præviè necessaria auxilia, & donum penitentiae pro eo, pro quo offertur.

121. *An hoc Sacrificium conferat etiam augmentum gratiæ ex opere operato?* Resp. Minimè; quia hujus virtutis nullum est indicium, hicque effectus est proprius Sacramentorum; & aliàs posset etiam primam gratiam saltem per accidens conferre; possetque utiliter offerri pro infantibus, pro augmento gratiæ.

122. *An & quomodo venialia deleat?* R. Delere etiam illa tantum mediatè, siquidem Tridentinum nullam diversitatem facit inter mortalia & venialia respectu hujus Sacrificii.

123. *Conferuntne vi hujus Sacrificii auxilium actuale ad penitendum infallibiliter?* Respondi. Omnino; si enim sacrificia expiatoria Veteris Legis habuerunt infallibilem effectum, quanto magis istud, quod aliunde deletionem poenæ etiam infallibiliter infert, ut mox dicemus.

124. *At nunquid hoc auxilium semper est efficax?* R. Experienciâ nos doceri, quod non semper; & aliunde si foret semper efficax,

jam donum perseverantiæ finalis haberetur
ex Legge DEI infallibili oblato hõc Sacrificiõ.

125. *An etiam remissio pene temporaria debita
ob culpas remissas sit effectus huius Sacrificii?*

R. Quod sit; liquidem Tridentinum asse-
rit, illud prodesse vivis & defunctis; de-
functis autem non potest prodesse, nisi
quoad remissionem poenarum. Aliunde idem
Concilium expressè poenarum deletionem
ponit inter effectus.

126. *An hæc pene remissio sit immediatus
& infallibilis effectus?* R. Id omninõ sen-
tiendum; cum etiam Veteris Legis sacri-
ficia habuerint vim immediatam & infalli-
bilem purgandi à sordibus.

127. *Quomodo ergo non habet vim imme-
diate delendi etiam ipsa peccata?* R. Concilium quoad deletionem peccatorum clarè
dicit, illam vi Sacrificii fieri solum me-
diantibus auxiliis.

128. *An Sacrificium prout impetratorium be-
norum temporalium, vel aliorum donorum spiri-
tualium habeat infallibilem effectum?* R. Nega-
tivè; id, quod experimur quotidie; aliunde
hæc bona sæpè non conducunt ad salutem.

129. *Participantne aliquem fructum huius Sa-
crificii ex opere operato omnes, qui aliquo modo illud
offerunt, v. g. ministrans, audiens, dans elemo-
synas? &c.* R. Id esse valdè probabile, cum
enim oblatio Sacrificii fructuosa sit, vero-
simile est, quod omnes moraliter ad illud con-
currentes fructum ejus participant; idque est
pro dignitate huius Sacrificii. Durum etiam esse
videtur, ut audiens Missam non plus fructus
participet

Participet ex opere operato, quàm non audiens, dum Sacerdos illam pro utroque offert.

130. *An possit sacrificium offerri pro infidelibus non baptizatis?* R. Per modum impetrationis posse; quia impetratio non respicit immediatè personam, cui confertur res impetrata, sed illam, quæ postulat. Et si potest sacrificium per modum impetrationis offerri pro rebus inanimatis, uti pluvia, &c. cur non pro infidelibus.

131. *An possit offerri pro excommunicatis?* R. Pro non vitandis posse; quia Conc. Const. concedit communicationem cum excommunicatis toleratis in quibuscunque Divinis. Oppositum sentiendum de non toleratis.

132. *An pro animabus purgatoris?* Resp. Quod possit, satis clarum esse ex Trident. Quod vult offerri pro vivis & defunctis.

133. *An etiam pro damnatis, aut Sanctis?* R. Pro illis nec utiliter, nec licitè offerri posse, quia in inferno nulla redemptio; Sancti verò non indigent. Ceterùm in honorem Sanctorum offerri consuetum est in Ecclesia DEI.

134. *Ad percipiendum fructum sacrificii an requiratur in eo, pro quo offertur, specialis devotio?* R. Negativè; quia talis habet se purè passivè, & non activè.

135. *An tamen ex meliori dispositione illius, pro quo offertur, crescat effectus remissionis pœnæ?* R. Affirmativè; maxime à paritate Sacramentorum pro mensura dispositionis gratiam conferentium.

136. *Utrum necessarium sit percipiendum fructum sacrificii ab auctore, ut fiat eius applicatio à Sacerdote?*

Sacerdotis? R. Id omnino necessarium esse quia Sacrificium de se est indifferens, ut huic, vel alteri prodest; debet igitur determinari per applicationem.

137. *An sacrificium tantundem prodest singulis, dum pro pluribus offertur, quam si pro uno tantum offeratur?* R. Negative; quia ex usu Ecclesie uni defuncto una Missa applicatur. Aliàs unico Sacro posset totum purgatorium evacuari; & pro unico Sacro etiam centum stipendia accipi.

138. *An nunquid hoc Sacrificium est valoris infiniti?* R. Non esse; quia cum Christus voluerit hoc Sacrificium sæpius iterari, congruum erat, ut non tribueret illi vim infinitam; secus, ac habuerit sacrificium Crucis, quod non amplius erat iterandum, quod proinde debuit esse per modum causæ universalis ad omnes effectus.

139. *Cur autem hoc Sacrificium, si simul à pluribus offeratur, singulis aequaliter proderit non autem pluribus, pro quibus simul offertur?* R. Quia quilibet Sacerdos cum altero ita offert, ac si solus offerret; proinde cuilibet ita proderit, ac si solus offerret; respectu autem eorum, pro quibus offertur, habet se per modum unius actionis pluribus terminis applicatæ, ideóque fructum dividibilem communicantis.

140. *Quare ergo Sacramentum idem, si pluribus applicari possit, aequaliter singulis prodesse, ac si unitantum applicaretur?* R. Ideo, quia Christus ita instituit, & applicatio seu susceptio Sacramenti in singulis semper diversa est.

De Missa, & ad eam pertinentibus. 259

141. Si Sacrificium, quando pluribus applicatur particulari intentione, non tantum prodest singulis, quantum si uni tantum applicaretur; ergo idem disendum erit in casu, quo generali intentione pluribus applicaretur? Respon. Ita omninò sentiendum; siquidem in Concil. Constant. damnata est propositio Wiclei, quòd: *speciales rationes applicatae uni personae, non plus prosint, quàm generales.*

C A P U T III.

De Missa, & ad eam pertinentibus.

Rubrica Missalis.

1.

Quid est Rubrica Missalis? Resp. Est Regula communis, continens Ritus in celebratione Missarum observandos.

2. *Cur vocatur Rubrica?* R. Quia plerumque rubro colore scribi solet.

3. *Quotuplex est generatim Rubrica?* R. Duplex: Alia est præceptiva, obligans in conscientia ad servandos ritus in ea præscriptos. Alia directiva tantum, proponens per modum consilii & instructionis, quid sit agendum.

4. *Rituum nomine quid intelligitur?* R. Omnes circumstantiæ requiritæ ad Missæ celebrationem & solennitatem, siue sint verba, siue actiones, seu vestes, seu vasa.

5. *Ritus in genere quotuplices sunt?* R. Alios esse essentielles; qui sunt de necessitate Sacrificii & Sacramenti. Alios accidentales, qui

qui pertinent ad ornatum tantum, possuntque esse de necessitate præcepti, non verò de necessitate Sacramenti, vel Sacramenti.

6. *Qui sunt essentiæ, & qui accidentia?*

R. Essentiales consistunt in consecratione, vel etiam communione. Accidentales verò in actionibus, precibus, aliisque circumstantiis ab Ecclesia adjunctis, quæ dicuntur Sacramentalia & Cæremoniæ.

7. *Quæ est causa formalis Rubricarum?* R.

Est significatio verborum certos ritus præscribentium.

8. *Quotuplex est hæc significatio?* R. Est

duplex: Alia literalis, quam voces immediate significant. Alia mystica, quæ sub rebus significatis per verba; quasi sub velamine & figura conclusa est. Diciturque mystica, id est, arcana & recondita. Vocatur etiam spiritualis, eò, quod lateat sub rebus, quasi spiritus sub corpore.

9. *Quotuplex est mystica significatio?* Resp.

Triplex: Tropologica, Allegorica, & Anagogica, pag. 127. n. 48. explicatæ, hisque verbis comprehensæ:

Litera gesta docet, quid credas Allegoria;

Moralis quid agas, quo tenas Anagogia.

10. *Osculetur id in exemplo?* R. Rubrica

de osculando Altari in sensu literali significat actum osculandi Altare, in quo fit sacrificium. Quod osculum in sensu mystico Tropologico significat consensum animorum inter fideles. In Allegorico desponsationem Christi cum Ecclesia. In Anagogico delectationem & gaudium futuræ gloriæ.

11. *Quæ*

11. *Quæ est causa efficiens Rubricarum Missalis?* R. Summus Pontifex, à quo tanquam ab habente potestatem in totam Ecclesiam, debuit talis lex universalis ferri. Primus autem earum author creditur fuisse Divus Petrus. Pius autem V. vel maximè solidavit, edito Missali Romano, quo nunc utimur, postea roborato per Clementem VIII. & Urbanum VIII.

12. *Suntne ergo Rubricæ tantum juris humani, & non Divini?* R. Esse tantum juris humani, posseque proinde simpliciter mutari à Pontifice; id tamen non fieri, nisi causâ utilitatis, vel necessitatis.

13. *Habentne etiam Episcopi potestatem conlata Rubricas & ritus Missarum?* R. Illos quidem habere ex potestate ordinaria pro suis Ecclesiis; ad vitandam tamen confusionem & dissonantiam, limitatam esse hanc eorum facultatem à Pio V. in Bulla initio Missalis apposita.

14. *Quæ est causa finalis Rubricarum Missalis?* R. Est Dei cultus & utilitas spiritualis fidelium. *Ex Trid. sess. 7. can. 13. & sess. 22. c. 5. & Bullis Pontificum Missali præfixis.*

15. *Quam vim obligandi habent Rubricæ Missalis?* R. Illas solas obligare sub mortali, (nisi excuset parvitas materiæ, aut alia causa) quæ sunt præceptivæ; directivæ autem sunt tantum consilia & instructiones, neque sine claro fundamento vis obligandi sub peccato adstruenda est.

16. *Quæ ergo sunt præceptivæ, & quæ directivæ tantum?* Resp. Verius solas illas esse præceptivas, quæ præscribunt ritus servandos in ipso

ipso actu celebrationis Missæ à Sacerdote; quia super hos solos ritus cadit præceptum Pii V.

17. *An ergo omnes ritus ipsius celebrationis sunt sub obligationi peccati?* R. Hanc obligationem videri cadere solum supra verba & actiones celebrantis; ita enim videtur sonare Bulla Pii V. *Mandantes, & strictè omnibus & singulis præcipientes in virtute s. obedientiæ, ut Missam juxta ritum, modum & normam in Missali præscriptam decantent, aut legant. Neque in Missa celebratione alias ceremonias aut preces addere vel recitare præsumant.*

18. *At nunquid etiam usus Paramentorum & similium ad sacrificium sub obligatione necessarius est, quamvis nec sint actio, nec recitatio?* R. Id quidem verum esse, sed hæc obligatio non oritur ex vi Rubricarum, sed aliunde vi sacrorum Canonum, graviter similia præcipientium.

19. *Rubrica præscribentes orando, aut agendo ante vel post Missam, obligantne sub peccato?* R. Eas non obligare per se, sed esse tantum directivas, nisi aliunde ex sacris Canonibus præceptum accesserit.

20. *Rubrica de ritibus, qui vel à ministrante, vel ab aliis servandi sunt, directivæ ne, an præceptivæ censeri debeant?* R. Esse tantum directivas; præcisò scandalo, vel aliâ consuetudine obligante.

21. *An idem sentiendum de Rubricis defectuum Missæ?* Resp. Et has secundum se solum directivas esse; sunt enim doctrinales, quas Ecclesia non definit, sed solum proponit, & suæ naturæ relinquit.

De Missa. Et ad eam pertinentibus. 168

22. *Qua causa est, quod Rubricæ de ritibus Horarum Canonicarum non tantopere obizent ac de ritibus Missæ? R.* Quia ritus Horarum Canonicarum in actione consistentes, non habent sublimem significationem, aut grande mysterium sicut in Missa; ideo quoad hos sunt Rubricæ purè directivæ, & præceptivæ, in rigore solum versantur circa ipsam recitationem.

23. *An Et quæ sunt causæ excusantes a peccato in transgressione Rubricarum Missalis? R.* Vix dubitari posse, quod sicut in aliis materiis ex genere suo sub mortali obligantibus, excusari potest quis à mortali, aut ex parvitate materiæ, aut ex defectu advertentiæ sufficientis, ita & in hac.

24. *Quomodo in particulari discernenda levitas, vel gravitas Materia in Missa? R.* Generalem regulam hanc tradi à Doctoribus: Quod illa sit materia gravis, quæ considerato fine præcepti, multùm conducit ad finem legis talis; proinde præcepti transgressio gravis esse debet. Discernere autem hoc ipsum in particulari requirit iudicium prudens. Unde par quantitas physica in una parte Missæ, potest esse levis quoad obligationem, quæ in altera erit gravis.

25. *Ostendatur id in exemplo? R.* Unam vel alteram v. g. orationem ex iis, quæ ante Epistolam, vel in secretis dicuntur, omittere, erit materia levis: at in canone mediam, vel quartam partem integræ orationis omittere, ab omnibus materia gravis censetur.

26. *Cur hoc? R.* Quia cùm finis illarum precum, ex quibus Missa componitur, sit

ORATIONE

ornatus Sacrificii & cultus Divinus, magis conducunt ad hunc finem preces canonici, utpotè sacratiores & proximiores sacrificio, & sublimiora mysteria continentes, quàm aliæ extra canonem.

27. *An materia gravis vel levis in celebratione Missæ non possit poniari ex istis regulis, quibus incutitur materia in præcepto audiendi Missam, vel recitandi Horas?* R. Negativè: quia audientes Missam ex eo, quòd omittant aliquam partem, non mutilant Missam, quæ componitur ex verbis & actionibus celebrantis, non autem audientium. Missa etiam est opus longè sacratius & divinius Officio divino, & ideo in illa facilius devenitur ad materiam gravem, quàm in hoc.

28. *An leves transgressiones Rubricarum possint fieri graves ex accidenti?* Respon. Possè: Primò, per intentionem finis graviter peccaminosi, ut si ex fine turpiter placendi sceminx, vel inducendi novum ritum, brevè Sacrum legat, &c. Secundò, ratione contemptus. Tertiò, ratione scandali.

29. *An Sacerdos teneatur sub mortali celebrare ter vel quater in anno?* R. Ita sentire Soarium, nisi legitimè excusetur, quia ad id ex officio obligari videtur.

Missæ interruptio per cessationem.

30. *An & quale peccatum sit, ceptam Missam non complere?* R. Certum esse, quòd sit peccatum gravè, si inchoatâ consecratione non compleatur Missa, dum potest, usque ad
sum-

sumptionem inclusive. Nam consecratio est de substantia Sacrificii; sumptio verò de ejusdem integritate; sacrilegium proinde grave foret, relinquere quoad hæc imperfectum Sacrificium.

31. An ab inchoata Missa etiam ante Canonem cessare, sit peccatum grave? R. Esse juxta communem per se loquendo. Ex Cap. Nihil. 7. quest. 5. ibi: Nullus absque prævencu potentis molestia Minister, vel Sacerdos, cum ceperit, imperfecta Officia præsumat omnino relinquere. Si quis hæc temerare præsumpserit, excommunicationis sententiam sustinebit.

32. An id verum sit inchoata qualitercunque Missa? R. Ita esse, putat Pasqualigus ex dicto Cap. Nihil. Et ex Cap. Nullus Episcopus de consecr. dist. 1. Aliunde gravis inconvenientia est, ut quis inchoando Missam sistens se coram DEO ad Sacrificium offerendum, ipsoque facto ad id se obligans, temerè inde recedat.

33. Sic relinquens Missam, incurritne excommunicationem? R. Negative; quia textus dicti Cap. Nihil. excommunicationis sententiam sustinebit; per ly *sustinebit*, satis clarè de sola sententia ferenda in contumacem loquitur.

34. An non saltem suspensionem incurrat, & qualem? R. Suspensionem incurrere. Ex Cap. Nullus Episcopus de Consecr. dist. 1. Ubi in fine sic dicitur: Si quis vero præsumpserit, præter quod posuimus, agere, à sacro Corpore & Sanguine Domini N. JESU Christi sit suspensus.

35. An taliter suspensus possit saltem communicare more laicorum? Respond. Probabilis non posse; quia non suspenditur solum à

M modo

modo participandi Eucharistiam, tanquam Sacerdos, sed ab ipso Corpore & sanguine Christi, quocumque modo.

36. *An si imminentis periculi causa possit Missa inaequaliter remitti?* Resp. Si tale periculum imminere ante consecrationem non solum possit, sed debet, relinquitur. Nam quia Sacerdos non solum se, sed etiam Eucharistiam periculo exponeret temere.

37. *Quid si autem una species tantum fuerit consecrata?* R. Eo casu sacerdos si fieri deesse deberet statim consecrare & alteram speciem utramque sumere, & obire: ad alias enim caeremonias non est obligatio in tali periculo.

38. *Sed quid si nec hoc fieri possit?* Resp. Mihi probabilius videri cum Pasqualigo, eo casu posse abire Sacerdotem relicto Sacrificio imperfecto: quamvis enim sit praeceptum Divinum complere Sacrificium, videtur tamen hoc casu non obligare, eò quod reddatur observatio moraliter impossibilis.

39. *Potestne etiam ex alia quapiam causa relinqui imperfectum Sacrificium, quoad substantiam?* R. Cum dixerimus, Pontificem non posse dispensare in hoc, ut Sacrificium fiat in unica tantum specie, videtur ob nullam aliam, quantumvis gravem causam posse taliter relinqui substantialiter imperfectum Sacrificium.

40. *An si Sacerdos celebrans incipiat dubitare de valore sua ordinationis, possit prosequi Missam inchoatam?* Resp. Ante consecrationem, si dubium vincere non possit, debet relinquere, pretextando aliquam causam, Missam inchoatam. Si verò dubium superveniat post

post consecrationem unius speciei, quavis illud deponere nequeat, debet Missam prosequi; quia Sacrificium jam quoad substantiam inchoatum est in possessione.

41. *An autem talis possit etiam postea aliquo vicibus celebrare?* R. Non posse, donec vincat dubium; quia exponeret se periculo non conficiendi Sacrificium & Sacramentum, & adorandi panem & vinum.

42. *Si durante celebratione Missæ superveniat interdictum, potestne relinqui Missa inchoata?* R. Si interdictum superveniat ante inchoatam consecrationem, debet relinqui Missa; si post consecrationem, debet continuari usque ad summptionem inclusivè; quia Missa ante consecrationem consideratur tanquam Officium Divinum, quod cedere debet Juri Ecclesiastico. post consecrationem autem consideratur tanquam Sacrificium, quod est Juris Divini; & quoad integritatem prævalet Ecclesiastico.

43. *Si celebrans in Missæ superveniat excommunicatus vitandus, an possit relinqui Missa cœpta?* R. Si excommunicatus monitus non velit recedere, ante consecrationem debet Missa relinqui; si autem cœpta sit consecratio, debet continuari ad summptionem inclusivè, quia prævalet præceptum de integritate Sacrificii.

44. *Si actu celebrans infirmetur, an possit cessare?* R. In dicto Cap. Nullus Episcopus dicitur: *Necesse inchoatam Missam relinquentiam, nisi passio aliqua (scu infirmitas) intervenerit.* Sciendum tamen, quod major infirmitas requiratur ad relinquentiam Missam, cœptâ jam consecratione, quam ante consecrationem.

45. *Quid si dum celebratur Missa, polluitur Ecclesia?* R. Si Canon non sit inceptus, relinquenda est Missa; complenda, si inceptus sit. *Ex Rubr. Miss. de defect. §. 10. num. 2.*

46. *Si celebranti occurrat aliud ius impeditivum, an possit Missam proseguere?* R. Si cepta sit consecratio, debet prosequi Missam; quia omnibus his impedimentis prævalet integritas Sacrificii.

47. *Quid si autem celebrans ante consecrationem recordetur alicuius talis impedimenti?* R. Tunc posse eum, præmissò actu contritionis, si adsit conscientia peccati mortalis, proseguere Missam, si timeat infamiam aut scandalum; quia tunc prævalet ius famæ obligationi præcepti, in quo fundatur impedimentum.

48. *Quid si autem non timeatur scandalum aut infamia?* R. Si publicè celebretur coram multitudine, nunquam non posse, prudenter timeri scandalum & infamiam ac proinde semper continuari posse.

49. *Quid ergo in casu privatae celebrationis?* R. Sacerdotem inceptam prius Missam posse proseguere semper, etsi recordetur alicuius peccati non confessi, aut alterius impedimenti à jure, præmissò actu contritionis, quando impedimentum id requirit. Et licet Rubrica præscribat contrarium, in hoc tamen est tantum directiva, non præceptiva.

50. *Quæ sunt dicta juris impedimenta?* R. Sunt Excommunicatio, interdictum, suspensio, irregularitas, violatio jejunii naturalis, memoria peccati mortalis, &c.

Missa

Missa interpolatio.

51. *Licetne Missam interrompere?* R. Sine causa non posse ob Sacrificii maiestatem; posse autem ex iusta causa, uti prædicat Ecclesia, interponendo concionem, promulgationes, Ordinationem, &c.

52. *An infirmitas, alteratio stomachi aut ventris sit sufficiens causa interpolandi Missam?* R. Illic sufficientem: quia similia reddunt moraliter impossibilem Missam sine interpolatione.

53. *An possit Missa interrompi pro spirituali necessitate proximi?* R. Posse ad remedium necessarium necessitate medii, sive per se, sive per accidens, pro moribundo interrompi, si desit alius, qui iuvet, idque etiam post consecrationem; agitur enim de salute proximi, ac de vitando damno irreparabili.

54. *An possit etiam interrompi ad dandum viaticum moribundo urgente necessitate?* R. Licere ante consecrationem; quia viaticum vel ministrandum est ex officio, vel ex charitate; utriusque autem obligatio prævalet obligationi non interrompendi Missam.

55. *An possit interrompi etiam pro ministranda Extrema Unctione, moribundo relictio iam aliis Sacramentis?* R. Posse ante consecrationem ex eadem ratione, quæ pro priori responsione allata est.

56. *Quid si moribundus sit intra Ecclesiam?* R. Tunc posse etiam post consecrationem interrompi Missam ad ministrandum viaticum, aut Extremam Unctionem, quia tunc

M 3 non

non est opus exire sacros vestes, ideoque non est totalis interruptio sacrificii; aliunde non erit valde notabilis, ut potius paula dici possit.

57. Quando Sacrificium interruptitur post consecrationem, quomodo interim custodiendum sit speciebus consecratis? R. Constituerendum esse aliquem ad custodiam earum, vel, si nullus adest, reponendas ad sacrarium.

58. Si dum Missa interruptitur ad abluendum moribundum, confectio celebris esset longatior, potestne tunc abiciendi confectio? R. Potest, siquidem etiam ob minores causas licet relinquere integritatem materialem.

59. Si Sacerdos interrumpat Missam post consecrationem ad ministrandum Sacramentum Paenitentiae moribundo, potestne simul ministrare Viaticum & Extremam Unionem? R. Posse, quia si semel legitime interrupta Missa moratur parum longior, non multum refert, maxime ob tantam utilitatem proximi.

60. Si sit ministrandum viaticum, nec adeo abicienda, nisi quae in illo Sacrificio nondum completa est consecratio, potestne se ipse ministrare viaticum? R. Posse, quia in tali casu non est inconveniens, quod moribundus prius participet de Sacrificio, quam Sacerdos.

61. An ad subveniendum moribundo teneatur Sacerdos interrumpere Missam? R. Si agatur de Sacramento per se, vel per accidens necessario, omnino teneri, quia causa quae facit licitam interruptionem, obligat Sacerdotem ad ministrandum.

62. Quid autem si agatur de Sacramento minus necessario? Resp. Non teneri, nisi aliunde

De Missa, & ad eam pertinentibus. 271
aliunde vel ex officio obligaretur ministrare.
vel ex charitate.

63. *An R. in Missa interrumpi ob corporalem etiam proximam necessitatem? R.* Si ea sit gravis, nec alius succurrere possit, nisi celebrans, tunc charitas obligabit celebrantem ad subveniendum.

64. *An Missa possit interrumpi, ut repetatur ab initio & adventum Principis, v. g. Exsopit &c. R.* Mihi verius videri, quod non possit. Quia talis repetitionis nulla prorsus necessitas videtur; aliunde si ad offertorium veniat et, potest adhuc audiri Missa quoad substantiam; si post offertorium, repeteri amplius in gratiam nullius potest.

Omissio partium Missae.

65. *Quale peccatum est omittere partes mobiles, quae non semper adhibentur, ut: Gloria, Credo, plures Lectiones, in Communicantes etc. verus? &c. R.* Mortale non esse; quia has partes omittendo propriè non mutilatur Missa. Est tamen veniale, quia privatur Missa majore ornatu superadditò. Cæterum etiam is, qui hæc omnia simul omitteret, tantum venialiter peccaret; quia adhuc Missa maneret simpliciter integra.

66. *Quale peccatum est omittere partes verbales Missae ordinarias usque ad Canonem? R.* Ex genere suo esse peccatum mortale; quia directè & per se opponitur præcepto Pii-V. ac prout parte notabilem & principalem omittens, peccaret mortaliter.

67. *Quæ censentur hæ partes notabiles & principales usque ad Canonem?* R. 1. Initium Missæ, videlicet Psalmus: *Jubas*, Confessio, & preces, quæ dicuntur ante gradus Altaris. 2. Epistola. 3. Evangelium. 4. Oblatio tum hostiæ, tum calicis, quælibet cum sua forma. 5. Præfatio. Reliquæ, uti Tractus, Kyrie eleison, Orationes, & similia, censentur esse partes minus principales.

68. *An non tamen peccaret mortaliter, qui plures partes minus principales omitteret ex ordinis?* Resp. Quod sic, quia ex talibus simul sumptis resultat notabilis deformitas contra præceptum integrè recitandi Missam.

69. *Quis peccatum est omissio in canone Missæ secusâ consecratione?* R. Nullum dubium esse, quod omissio partis notabilis, sit peccatum mortale.

70. *Ubi est initium & finis canonis?* Resp. Juxta communioem, initium esse ab illis verbis: *Te igitur Clementissime*, &c. Finem verò ad *Pater noster* exclusivè.

71. *Quæ est pars notabilis in canone?* R. Cum communi, quamlibet Orationem Canonis, partem ejus notabilem esse; ac proinde cuilibet omissionem esse peccatum mortale.

72. *An ergo non peccatur mortaliter, si non omittatur tota oratio?* R. Si tot verba omitantur, ut destruat, vel notabiliter mutetur, vel minuatur significatio, aut representatio mysterii cujuslibet ex orationibus canonis, quamvis paucula verba omissa sint, fore certò mortale, quia tantundem est mortaliter, ac si tota oratio omissa foret.

73. *Daturne tamen in hac omissione parvitas materiae?* R. Verius esse quod detur, sicut in materia Religionis, voti, &c.

74. *Quæ censeri potest parva materia?* R. Si sensus orationis non destruat. Aliqui cum Suarez dicunt, duas voces esse levem materiam. Alii cum Bernall. octo vel decem nomina Sanctorum. Alii probabilius cum Garzia, quatuor vel quinque ad summum. Illud commune est, omittere ea quæ in certis festis superaddi solent in *Communicantes*, & *Hanc igitur oblationem*, non excedere veniale, quia non sunt partes ordinariæ, & sine iis manet integritas Missæ.

75. *Quale peccatum est, omittere aliquid in formis consecrationis?* R. In his longè facilius peccari posse mortaliter, quàm in ulla alia parte Missæ.

76. *An omittere particulam ENIM sit mortale?* R. Probabile esse, quod sit tantum veniale; quia non pertinet ad significationem formæ.

77. *An aliquod aliud verbum omittere in formis his, sit etiam tantum veniale?* R. Esse mortale, etiam in forma consueta sanguinis; tam quia disputatur, an non tota illa forma sit essentialis; tum quia singula verba sunt de necessitate præcepti.

78. *An & quale peccatum est, omittere aliquam ultimam litteram verborum consecrationis?* R. Esse veniale, si omisso fiat ex negligentia; si autem ex alia causa, nec veniale quidem, supponitur enim per hoc non turbare sensum verborum.

79. *Quale peccatum est omisso ab Oratione*

Dominica usque ad Communionem. Resp. Fie-
re mortale anquam integram partem illorum
omittere, v. g. *Orantem tuam. libera*
nos. *Hac communi.* *Agnus Dei.* *Dominum*
sum. &c. quia quavis ad Canonem non
spectent, et tamen tunc aequalitatem.

80. *Quid de omissione partium post Commu-*
nionem? Resp. De his idem sentit deum
quod de partibus Missae ante Canonem.

81. *An omitti de orationibus, & c. sit*
ne peccatum mortale? R. Peccatum minus non esse
plus, quam veniale: si autem de orationibus esse
pars Missae: nam in *Agno.* *Communi.* *Coram.* &
Confess. *Agno.* *Communi.* *Coram.* &
Confess. *Agno.* *Communi.* *Coram.* &
Confess. *Agno.* *Communi.* *Coram.* &
dimittitur ante hoc Evangelium, dicendo:
in Missa est. quod est signum, quod est in
facta introductione huius Evangelii non sit
initium tantae pars essentialis Missae.

82. *An cum dicitur canit Missam, affi-*
gentibus sub sacramento Eucharistiae, & dicitur
hunc meum sanguinem, tenetur et ipse utrum-
que deesse? Resp. Sub peccato non teneri
quia id nulli iure praecipitur.

83. *Quid si quis non committit tunc Missam*
in hunc modum? Resp. Esse ex genere
suo mortale, ut patet ex praecipio Pii V.
proinde omittendo eius maioris momenti
peccatur mortaliter: venientes vero
omittendo minoris momenti.

84. *Quid si quis maioris momenti?* R. Esse se-
quentes: Missa aqua cum vino elevatio utrius-
que speciei: Fractio hostiae, & missio particulae
cum sanguine: Purificatio patenae & calicis.

85. *Qui ritus sunt minoris momenti?* Resp. Benedictiones, Cruces, Deosculationes, Inclinationes, Genuflexiones, &c.

86. *An purificatio post Communionem fieri possit in sola aqua?* R. Primam debere fieri in vino sub peccato veniali; secundam fieri posse in sola aqua; liquidem consuetudo recepta etiam apud pios & doctos interpretata est, Rubricam illam non esse preceptivam.

87. *Quid peccatum est omisso rituum Missæ solennis?* R. Ritus Missæ solennis communes Missis privatis obligant ex genere suo sub mortali, & quidem magis, quam in privatis, nec nisi ratione parvitatæ materiæ obligant sub veniali tantum.

88. *Quid autem de ritibus propriis solennis Missæ?* R. Probabile est, secluso scandalolo omissionem eorum non excedere veniale peccatum; quia non sunt partes necessariae Missæ, nec spectant simplicitati ad eius integritatem, sed adduntur ad majorem ornatum.

89. *An ex omni necessitate liceat omittere partem notabilem Missæ?* R. Licere, si sit necessitas gravis, v. g. ministrandi viaticum, aut consumendi Sacrificium, ut aliis dictum.

Addere aliquid Missæ.

90. *Quale peccatum est, addere Missæ novam precem?* R. Esse mortale, vel veniale, juxta gravitatem vel levitatem materiæ. *Ex Bullæ Pii P. ibi:* Neque in Missæ celebratione alias ceremonias, vel preces, quam quæ hoc Missæ continentur, addere, vel recitare præsumat.

91. *An ut talis additio sit gravior peccaminosa requiratur, ut fiat animo inducendi novum ritum?*

R. Non requiri, quia nec Pius V. talem animum requirit, nec Missæ deformitas ex tali animo confurgit, sed ex ipsa reali additione.

92. *Unde discernendi est gravitas vel levis materiae quoad hoc punctum?* R. Non aliunde, quam ex quantitate; cum enim illæ preces non sint ad Missam pertinentes, non potest ostendi in illis principalitas, aut alia ratio, à qua proveniat gravitas, vel cesset.

93. *An ergo qui plures collectas recitat, quam præscribitur, peccabit?* R. Negative, si adhibeat eas, quæ in Missali positæ sunt, maxime si ad sit causa rationalis, quia nec Missa deformatur, nec sit contra prohibitionem Pii V. quamvis enim illæ orationes pro tali Missa non præscribantur, sunt tamen secundum Ritus Missalis.

94. *Quæ Orationes possunt dici in Missa privata, non duplici?* R. Aut tres, aut quinque, aut ad libitum septem; Ternario significantem mysterium Trinitatis; Quinario Passionem Christi & quinque Vulnera; Septenario septem Petitiones in Oratione Dominica contentas.

95. *An addere quid modicum quoad preces animo inducendi novum ritum, sit peccatum mortale?*

R. Esse, quia materia peccati hic non est illa Oratio, sed ritus, qui additur, qui cum publicus sit, eum propriæ dispositione subijcere, atque adeo usurpare jurisdictionem circa ipsum, ratione publicitatis res gravis est.

96. *An peccetur etiam, si secreto aliqua preces addantur ex devotione?* R. Peccari venialiter,

nisi sit brevis Oratio iaculatoria devotionem fovens; quia alias est devotio inulcreta.

97. *An nomen alicujus Sancti interponere in precibus sit peccatum?* R. In Canone interponere, esse veniale ob parvitatem materiæ. In Confessione, & in *A cunctis*, consuetudo, bonâ fide introducta, excusat etiam à veniali.

98. *An licitum sit aliquam Orationem mentalem, v. gr. ante sumptionem interponere?* R. Probabilius esse licitum, si sit brevis; quia ex una parte excitat devotionem, ex altera non est directè contra Rubricas; siquidem Ecclesiâ nec prohibet directè actus internos.

99. *Quale peccatum est altere alicui formæ consecrationis?* R. Addere aliquid, quod mutatur sensus formæ, est gravissimum sacrilegium, nec conficitur Sacramentum.

100. *Quid si autem sensus formæ non mutetur?* R. Contra Ritum Ecclesiæ in re tam sacrosancta etiam verbum unum addere, est ingens temeritas, adeoque grave peccatum.

101. *Quale peccatum est repetitio verborum formæ, quæ aliqua additio?* R. Certum esse, quod si repetantur supra eandem materiam, sit grave sacrilegium, quia verba falsificantur.

102. *Quid si pars formæ solum repetatur, v. g. hoc, hoc est, &c.* R. Ad summum esse veniale, quia nec est periculum irritationis Sacramenti, nec mutatur significatio verborum, imò vix veniale erit, nisi ob nimiam anxietatem, ex qua talis repetitio oriri solet.

103. *Si post factam consecrationem probabiliter dubitet celebrans, an rite prolata sit forma, poteritne repetere illam?* Resp. Tenebitur re-

petere sub conditione saltem mente concepta; quia iure Divino tenetur supplere defectus substantiales, ne irritum sit Sacramentum.

104. Si Sacerdos ritum prout in Missali super unam materiam, an possit in eodem recipere iterum formam super aliam materiam? R. Non posse, quia secunda prolatio formæ nec potest pertinere ad idem Sacrificium, siquidem unum Sacrificium unam formam habet; nec ad id dictum, quia deberet etiam novus calix consecrari; aliunde etiam non licet sub hisdem ritibus plura Sacrificia contingere.

Mutatio Rituum Missæ.

105. An Missæ non posita in Missali Romano nunc dies possint? R. Negative, nisi à Congregatione rituum sint approbatæ. Nominatim autem prohibentur Missæ S. Gregorii pro vivis & defunctis, quindecim Auxiliatorum, & de Patre æterno.

106. Sûntne hæc Missæ ab omni prohibiti? R. Negative, sed solùm illæ, quæ circumferebantur extra Missale Romanum.

107. An in forma consecrationis mutatio etiam accidentalis ita gravis peccatum? R. Esse grave ex genere suo; quia in re tam sacra recedere à ritu Ecclesiæ, est gravis deordinatio. Unde vel unum verbum immutare verius est, quàm sit mortale.

108. Quæ in his partibus Missæ? R. Simulatio verbalis, v. g. in precibus fiat cum notabili deformitate, erit mortale; secus autem veniale. Hæc autem deformitas desumi debet ab oppositione cum fine præcepti Missalis.

De Missa, & ad eam pertinentibus. 279

107. *Quid est peccatum, si in missa
synonymis in synonymis.* Resp. Elle tantum
veniale, si ut quidem idem nomen si utena
sit diversum, est mortale propter prohibi-
tionem. *Art. 1. 11. c. 8. & can. 9.*

110. *Quid est si mutati, ut mutatur
sermo in sermo.* Resp. Talem muta-
tionem si utrumque sit, non est mortale.

111. *Si mutatur sermo in sermo, ut in
in eum partem sermone. Mille. 7. 2.
Eum. 11. in 4. agendum. 2. Eum. 11. in 4. agendum.*
veniale, nisi esset in eis opposita mutatio.

112. *Mutatio Rerum in actione consen-
tium, quia peccatum est?* 91. Elle mortale
ex genere suo. *Ex Bulla Pii V.*

113. *Quid si mutatio rerum Rerum in
veniam quod est mortale, ut si crux compunctio.
sibi fiat &c.* Resp. Fore tantum veniale,
cum substantia seruetur.

114. *Possitne sacerdos licite cum mutationem
facere in materia consecranda, ut cum non habe
majorem hostiam, consecret parvam, ut si peccet,
imò die festo debet, si parvas aliam Mis-
sam non habeat. Et si hanc majorem hostiam
id faceret, tantum peccaret veniale.*

115. *Quale peccatum est consecrare hostiam
non reuocat in, vel non jatis mandatum. & can. 11.
dam, ut non migrare, vel sine imagine cruci-
fixi, vel aliquibus imaginibus etiam alteram San-
ctorum.* Resp. Ex genere suo esse tantum
veniale, quia non collat de precepto rigo-
roso, nec sunt aggravanda obligationes.

116. *Licetum est pro communicantibus conse-
crare majores hostias, vel ad id idem gradus plures
parvas?*

parva? R. Esse grave ab usum, juxta communem Doctorum; & contra tales merito procedere Inquisitores fidei ob suspicionem erroris, quali quid plus detur in majori vel pluribus Hostiis, quàm in una parva.

117. *Quid de mutatione Rituum quoad circumstantias loci & temporis, v. g. si recitur in cornu Altaris, quod dici deberet in medio?* R. Esse veniale ex genere suo, quia est tantum contra circumstantias accidentales præcepti.

118. *Quid de mutatione per transpositionem partium Missæ, v. g. incipere Missam ab Evangelio, vel licere Interitum per Epistolam?* R. Talem mutationem esse ex genere suo mortale. Et quoad particularia discurrendum est de ea proportionaliter ad id, quod diximus de omissione, considerando partes, quæ transponuntur, an sint nobiliores, an homogeneæ, an ignobiliores, an heterogeneæ.

119. *An genuflexæ mutari possint in Missa in incurvationem?* R. Possent ex causa impotentia, maximè si incurvatio aliquantulum accedat ad genuflexionem; quia etiam incurvatio est signum adorationis, ad quod genuflexiones sunt institutæ.

120. *An genuflexiones debeant fieri utroque genu usque ad terram?* Resp. Utroque genu flectere in Missa, non esse in usu, nisi in raris casibus; & unius genuflexio, est etiam genuflexio. Nec est obligatio, eam fieri usque ad terram, sufficit fieri versus terram.

121. *An Sacerdos dum celebrat, sedere possit?* R. Sacerdotem peccaturum mortaliter, si cum notabili sessione aliquam partem Missæ reci-

recitaret; quia sessio excluditur, non tantum ob reverentiam, sed etiam ob functiones varias in celebratione præscriptas.

122. *Quanto tempore durare debet Missa, ut congrue celebretur?* R. Id vix determinari posse, cum aliqui expeditiores sint decenter legendo, quam alii indecenter properando. Existimarem, horæ dimidium non facile excedendum, ne morositate legendi tædio afficiat audientes, contra Rubricam.

123. *An & quale sit peccatum nimis celeritas in celebranda Missa?* R. Si ex festinatione oriatur notabilis indecentia, aut omittatur notabilis pars Missæ, erit mortale. Si autem servetur decencia, & omnis ritus, nec quidquam omittatur, nec erit veniale.

124. *Quale peccatum est, secreta in Missa altâ voce recitare?* R. Ex genere suo esse mortale, quia est inter ritus principales ob verborum sacro-sanctorum reverentiam sic institutus.

125. *Quale peccatum est, ea, quæ altâ voce dici debent in Missa, depresso voce recitare?* R. Nulum esse, dummodo à ministro audiri possit; iam enim censetur altâ, hoc est, non secreto voce loqui. Clamare certè deberet in magna Ecclesia, si à toto populo audiri deberet.

126. *Quale peccatum est, non submissâ voce recitare Missam, ut celebrans aliunde non impeditus, nec ipse se nutrire possit?* R. Esse ex genere suo mortale, etiam quoad ea, quæ secreto dici debent, juxta multorum opinionem, quamvis plures ferè accedant ad sententiam contrariam.

127. *Quale peccatum est, in Missa diminuisse verba, vel etiam totaliter comprimere?* R. Si id fiat

fiat in notabili, aut in principali aliqua parte Missæ, non posse excusari a mortali, nisi per physicam alicuius debilitantis impotentiam.

129. *An facta in Missa mentaliter recitari possint, si tem iuxta privilegium fratrum Minorum a Leone X. concessum quædam Horas Canonicas?* R. Hoc privilegium, cum reliquis vivæ vocis oraculis revocatum esse, & quomodo extaret extendendum non esse ad Missam, in qua Pius V. vocalem recitationem præcipit, non obstantibus quouscumque privilegiis.

130. *Quæ sit forma Missæ, quam sicam vocant?* R. Hoc tempore licetam non esse, cum nullam sit eius obligatio: videlicet potius esse superstitiosam devotio, & continere abutum tum potentatis Sacerdotalis, tum sacrarum velum pro Sacrificio institutum.

131. *Quæ sit forma Missæ, quam illam dicunt, in qua non offertur sacrificium, sed tantum recitantur preces, quæ in Missa solent recitari, & fuit introducta ex devotione fidelium, quando non erat locus oblationi Sacrificii, dicaturque contineri in Sacramentali Romano, a Leone X. approbato, id quod negat Pasqual. aut dicat illam subrepticè esse intrusam in dictum Sacramental.*

132. *Quæ sit peccatum est ad idem Liturgiam non approbatam ab Hieronymo?* R. Esse mortale, quia est in re gravi contra prohibitionem.

133. *An Liturgie antiquæ, quæ cum fuerint in usu, possint nunc ad idem?* R. Non possunt ex Bulla Pii IV. præfixa Missali, ubi: *Ex aliis vero omnibus hactenus pagatis, &c.*

134. *An Missa congregetur peccante missa Re-*
ligionis.

*Agioni, an qd Missa Refarii, possit recitari
ab aliis? Resp. Non posse, ita declarante
Sacra Congreg. die 25 Junii 1622. & Apr. 1628.*

134. *An saltem tunc Missa celebrari possint
ab ecclesiis in cuiusdam Religiosorum Parochiis in
die Annuntiationis sp. m. &c. Nisi consuetudine
hinc facta interpretatio legis, non posse.
Quia decretum negativum respicit personas
constitutas à talibus Religiosis, ergo quo-
cumque in loco.*

135. *Quid si quis obligaretur aut ex voto,
aut ratione stipendii, aut ratione loci seu funda-
tionis talem Missam celebrare? R. Eum satisfac-
turum, celebrando aliquam similem Mis-
sam ex iis, quæ sunt in Missali. Ita declaravit
Sacra Congr. 6 Martii 1623. de Missa L. corn. &
8 April. 1628. de Missa B. Marie de Carmelo.*

136. *An parvas Missas cadit sub observa-
tione? R. Qualitatem Missæ Conventibus
in Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis
cadere sub obligatione gravi, ex cap. Cum
creatura, de celebr. Missæ. Ubi Pontifex uti-
tur verbo Mantamus, cum sit in materia
gravi, utpote ex hinc perfectæ observatio-
nis Ritus Ecclesiastici.*

137. *Quæ autem sententia de Missis privatis?
R. Ceteris in his videri obligationem gravem
in testis solennibus, (nisi addit argens causa
celebrandi aliquam Missam) & si in Ecclesia
celebretur, etiam hi omnes, quæ majores sunt,
eo majorem solennitatem exigant.*

138. *Sed, quid præstat tunc cum tantis?
R. Rubricam de qualitate Missæ præcisè
loquendo, non obligare sub mortali, sed
ad*

ad summum sub veniali, eò, quòd quamvis sit aliqua deformitas, non tamen videatur esse magna, ut hæc potius, quam alia Missalis Missa dicatur.

Missæ votivæ.

139. *An Missæ votivæ celebrari possint in quocunque die?* R. Etiam Missas privatas celebrari non posse in festis duplicibus sub veniali. Si autem fieret ex rationabili causa, nec foret veniale.

140. *An ergo liceat ad libitum celebrare Missæ votivæ, diebus à Rubrica permixtis?* Respond. Etiam his diebus celebrare sine rationabili causa Missam votivam, erit veniale; quia est aliqua deordinatio, sine causa præterire conformitatem Missæ cum Officio diei.

141. *Quæ causa rationabilis sufficit ad Missam votivam celebrandam?* R. Ad legendam diebus permixtis à Rubrica, sufficere quemcunque finem honestum; talis enim finis non potest non esse causa rationabilis.

142. *An votivum dies possit in suis privilegiis, vel infra Octavas excludentibus festis duplicibus?* R. Negativè; quia cum hi dies sunt specialiter privilegiati, sunt speciali notâ digni, adeoque indigent speciali exceptione, ut in illis possit alia Missa legi.

143. *An votivum S. de requiem dici possit infra Octavam Corporis Christi?* R. Negativè; id enim prohibetur Decreto Clementis X. 21 Junii 1670. edito, atque in Missalibus recentioribus impresso.

De Missa, & ad eam pertinentibus. 285

144. *An in duplici ad libitum possit legi Missa votiva?* R. Posse; quia recitare in tali die de duplici, est privilegium respiciens actus distinctos, videlicet Missam & Officium; potest autem privilegium acceptari quoad unum actum, non acceptari quoad alterum.

145. *Ergo talis die poterit etiam Officium currentis recitari, & Missa dici de duplici?* R. Id omnino posse ex prædicta ratione.

146. *Sufficitne finis honestus temporalis ad legendum votivum die, quo conceditur?* Resp. Sufficere, sicut sufficit ipsum Sacrificium offerre pro re temporali obtinenda.

147. *An sufficiat, ut finis iste honestus temporalis sit Missæ extrinsecus, sitque ipsius solius operantis?* R. Sufficere, sicut sufficit talis finis, ut actionem operantis rectificet.

148. *An sufficiat honestas intrinseca ipsius Missæ?* R. Sufficere, quia hoc ipso exercetur actus Religionis.

149. *An sufficiat devotio celebrantis; voluntas testatorum & fundatorum; instantia petentis; obligatio ex quocunque titulo; incommodum ex celebratione Missæ currentis; difficultas legendi Missam currentem ignoram; carentia Missæ continentis Missam currentem, ad votivam legendam?* R. Has & similes causas omnes sufficere.

150. *An Missa votiva solennis celebrari possit in duplicibus & festis de præcepto?* Resp. Posse ex causa, rationabili; quia Rubricæ vetantes his diebus Missam votivam, non loquuntur de solennibus, sed de privatis.

151. *An etiam in festis prima classis?* R. Posse etiam in iis pro re gravi; quia

cum Missa solennis votiva concedatur pro re gravi, itante eodem fine in festo primæ clavis, Rabit concessio.

152. *Quæ censetur res gravis?* R. Causæ publicæ, pro Principe terræ, pro Antistite, pro Communitatibus, pro victoria publica, & similibus, quæ bonum alienius Communitatis concernunt.

153. *An non possit in Dominicis, feriis privilegiatis, festis duplicibus de præcepto, etiam Missa votiva privata celebrari?* R. Possit ex causa rationabili, quia Rubricæ præscribunt id, quod regulariter servandum; relinquunt ergo casus extraordinarios regulandos regulis prudentiæ.

154. *Quæ causa est sufficiens ad talem celebrationem?* R. Si aliàs Missa currens, aut simpliciter, aut sine incommodo dici non posset: ut si convalescenti esset nimis longa Missa dici, vel debilem visum habentis difficile foret, passionem legere.

155. *An exteri debeant, vel possint se in celebranda Missa conformare Ecclesiæ, in qua celebrant?* R. Possit, sed non teneant, nisi temeretur scandalum; quia habent se per modum advenarum, qui non tenentur se accommodare legibus loci, in quo reperiuntur.

156. *Qualem Missam celebrare debent Cappellani Monialium, non utentium Breviario Romanorum?* R. Debent ex Missali Romano celebrare Missam conformem Breviario Monialium, vel certè saltem affinem illi, si non habeatur planè conformis.

157. *An qui accepto stipendio promissa Missam votivam pecuniarem, satisfaciat attendit Missam*

De Missa? & ad eam pertinentibus. 287

Missam currentem? R. Die prohibitio satisfieri per Missam currentem, quia ex una parte contra Rubricas, reprehensibile est; et aliter propter assensum huius devotionem, etiam si iuramentum fuerit, de celebr. Missae. Ex alio autem non violatur promissio formalis, quia consistit rectae intentioni perentis iuxta regulas rectae rationis.

158. *Quomodo hoc ultimum declaratur?* R. Quia & DEO & Sanctis magis placet cultus rationalis, secundum Ecclesiae institutionem, quam iuxta privatam aliorum intentionem. Et fructus satisfactionis aequaliter procedit à quacunque Missa. Et fructus imperationis principaliter habetur ratione rei oblatæ. Fructus vero correspondens orationibus propriis Missæ petiæ, satis compensatur per devotionem Sacerdotis Ecclesiae præscriptum sequentis.

159. *Quid autem de diebus permissis?* R. Peccare Sacerdotem, si in iis non faciat Sacram promissum, quia agit contra fidelitatem; vix tamen excedet veniale, quia vix ullum detrimentum sequitur.

160. *Quid si in iis diebus ex rationabili causa aliam Missam dicat?* R. Tunc nec peccabit venialiter; tum quia dat æquivalens; tum quia promissio habet imbibitam conditionem: Nisi recta ratio aliud dictaverit. Videtur autem satis rationalis causa etiam ipsa conformitas Missæ cum Officio diei, quam Ecclesia multum commendat.

161. *An iuramentum aut votum factum DEO de votivis pro diebus, in quibus ab Ecclesia*

etiam non permittuntur, obliget? R. Non obligare per se, quia in his diebus vel non possunt celebrari sine peccato veniali, vel saltem observantiam cultus quoad qualitatem pro illo die ab Ecclesia instituti impediunt, quod DEO zelanti observantiam rituum Ecclesiæ acceptum esse non potest.

162. *Tres Missæ ab ordinante impositæ ordinato legentæ post primam Missam, in ordine, ad quos dies obligant?* R. In ordine ad dies tantum, in quibus vi Rubricarum Missalis legi vovivæ possunt, quia ea semper interpretatio est sumenda, per quam legum contrarietas vitetur. *L. Præcipimus, Cod. de Appellat.*

Missæ de Sanctis.

163. *An de Patronis celebranda sit Missa?* R. Celebrandam esse tam de principalioribus, quam de minus principalibus, quamvis non sint expressi in Breviario, seu Missali, quia Rubrica generalis præscribit Officium de Patrono; alia Rubrica vult Missam correspondere Officio; ergo & Missa dicenda est.

164. *An de Fundatoribus Religionum post Missam celebrari?* R. Possit à Religiosis illius Ordinis, sive Fundatores sint Canonizati, sive tantum beatificati; quia sunt Patroni Religionum.

165. *Quo ritu debet Missa de Fundatoribus celebrari?* R. Si sint Canonizati, certum esse, quod sub ritu duplici cum Octava; si autem sint tantum beatificati, probabilius esse quod etiam cum Octava; quia cum Missa sit concessa, & aliunde Rubrica præscribat Octavam pro

pro Patronis principioribus, quales sunt
Fundatores, ita servandum erit.

Missæ reliquiarum.

166. *An de Sanctis, quorum habentur Reliquiæ in Ecclesiâ, possit celebrari missa?* R. Juxta Rubricam, si sint Reliquiæ insignes, potest in illa solum Ecclesiâ, in qua sunt. Quæ autem censeantur Reliquiæ insignes, habetur decisum à sacra Congregatione.

167. *Si in Cathedrali Ecclesiâ sit Reliquia insignis unius Sancti, propter quam in die Commemorationis ejus Sancti concessum est Officium pro tota Civitate, & in eandem diem incidit commemoratio alterius Sancti, cujus Reliquiæ insignes sunt in Ecclesiâ particulari ejusdem Civitatis, an de hoc Sancto possit celebrari in hujus Ecclesiâ particulari?* R. Posse, & alterius Sancti Officium debere in ea transferri; quia respectu hujus Ecclesiæ prævalet cultus hujus Sancti.

168. *Si sint plures Reliquiæ insignes diversorum Sanctorum in eadem Ecclesiâ, quorum commemoratio in eundem diem incidit, quæ Officium recitandum?* R. Posse recitari de uno tantum ex illis, & quidem de digniori; si autem sint æquales, electio est ad libitum. De reliquis singulis fiet Officiorum translatio; quia juxta Decretum sacre Congregationis, quilibet illorum Sanctorum habet speciale ad sui cultum in hac Ecclesiâ. Et hoc intelligendum, etsi Sancti illi sint ejusdem Ordinis, & ab Ecclesiâ eodem die celebrentur, ut S. Ursulæ.

169. Si in Ecclesia Cathedrali sit insignis Reliquia alicujus Sancti, propter quam concessum est Officium totius Urbis, aut Diocesis, & in eadem Urbe in alia particulari Ecclesia sit pariter insignis Reliquia ejusdem Sancti, an in hac possit bis celebrari Officium de illo Sancto, duplicium videlicet Reliquiarum titulus? Resp. Negativè; sicut si in eadem Ecclesia esset duplex insignis Reliquia ejusdem Sancti, quia duplex Reliquia est tantum duplex motivum concessionis; non autem ratio duplicis concessionis.

170. An necessaria sit specialis licentia Ordinarii ad celebrandum Officium de Sancto, cuius habetur insignis Reliquia? R. Non requiri; quia licentia jam est concessa à Sac. Congregatione. Approbatio tamen Reliquiarum, necesse est, ut fiat ab Ordinario.

Missæ in Capellis.

171. De Titulari Capella an possit celebrari Missæ & Officium? R. Cum Quarti, si Capella sit per se stans, posse, quia est materia favorabilis, ac proinde secundum latam interpretationem sub nomine Ecclesiæ comprehendendi potest. Si autem Capella sit pars Ecclesiæ, non poterit celebrari, quia tunc sub nomine Ecclesiæ comprehendendi non potest.

172. An ergo in tali Capella Ecclesiæ iuncta nihil celebrari poterit? R. Posse Missam votivam cum Gloria dici; cultus enim specialis Sancti erit causa sufficiens ad recitandum Gloria, sicut solennitas Missæ est causa sufficiens.

173. An de quolibet Sancto canonizato possit

De Missa, & ad eam pertinentibus. 291
Q. dicitur Missa vetiva? R. Posse, et si non sit
descriptus in Calendario; quia cō ipso, quod
sit canonizatus, declaratus est dignus cultu
Missa. Cum ergo Rubricæ non habent
Missarum votivarum celebrationem ad San-
ctos Calendarii, poterunt celebrari de his,
qui non sunt in Calendario.

174. *An Dedicatio Ecclesiæ celebrari possit
cum Officio & Missa.* R. quatenus non sit conse-
crata? R. Probabilius non posse, quia Ec-
clesia non consecrata, non vocatur propriè
dedicata, sed tantum benedicta.

175. *An absens possit celebrare festa sua
Diocesis?* R. Posse, quamvis diu absit, quia
adhuc manet membrum illius Ecclesiæ. Potest
autem etiam se accommodare loco, in quo
reperitur, juxta communem, & gerere se,
tanquam si esset incorporatus. Idem dicen-
dum de habentibus beneficium in una
Diocesi, & domicilium in altera.

176. *An de Beatis nondum canonizatis possit
celebrari Missa vetiva?* Resp. Cum Pasquil.
posse, quando aliunde conceditur de eo in
die anniversario fieri Missa, uti supponitur;
quia hoc ipso videtur cuilibet dari facultas
huic Beato hunc honorem exhibendi.

177. *An Regulares possint extra suas Eccle-
sias Missam celebrare de suis Beatis?* R. Posse,
quia est privilegium personale.

178. *Unum dies Beati incidens in diem, in
quo de eo propter impedimentum Canonicum cele-
brari nequeat, possit transferri?* R. Posse;
quia de Beatis conceditur Missa cum clausula.
juxta Rubricas Missalis, & Breviarii; cum

ergo Rubrica velit transferri Officia impedita, etiam hæc transferenda erunt.

Missæ defunctorum.

179. *An Missæ defunctorum quovis die celebrari possint?* R. Certum esse, quod possint omnibus diebus, quibus votiva dici possunt, nisi obster aliqua declaratio S. Congregationis, & probabilius etiam in feriis privilegiatis; quia Rubrica non excipit, nisi festa duplicia & Dominicas; & animæ purgantes videntur majorem favorem exigere, quàm causa Missarum votivarum.

180. *An aliquando etiam in duplicibus festis?* R. Si sint Chori tantum, posse & in his pro implenda voluntate testatoris, seu fundatoris, quia hæc voluntas est privilegiata, superans Rubricam.

181. *An quinto Mense Requiem dici possit in duplici festo Chori, ut in die Depositionis, tertio, septimo, trigésimo, dici etiam possit private Missæ de requiem?* R. Probabiliter posse, cum hi dies specialiter sint ab Ecclesia instituti ad suffragandum defunctis; ac proinde videntur Rubricæ cedere debere hanc Ecclesiæ institutioni, ne inducatur in legem contrarias.

182. *An in festis de præcepto celebrari possint in huiusmodi Missæ private de requiem?* Resp. Probabilius posse saltem sub ipsius executione, cum eo tempore solennitas diei cedere debeat; & si solennis Missa concedatur, cur non privata, quæ est quasi pars illius?

183. *An in festo feri possit celebrari Requiem de*

de die Anniversario, tertio, septimo, &c. - solenniter? R. Non posse, sed debere anticipari, aut transferri, quia dies hi non praponderant celebritati diei talis, ad quem precipitur communis populi concursus.

184. *An scilicet si sit dies obitus?* Resp. Posse, etiam in festis primæ classis (si non sint ex maioribus) celebrari Requiem in die obitus; quia ex declaratione S. Congreg. habent DD. quod si dies obitus incidat in diem Resurrectionis, Missa debeat differri in sequentem diem; sequens autem dies est primæ classis.

185. *An feriâ quintâ maioris hebdomadæ, vel Sabbatho sancto dici possit Requiem in die obitus solenniter?* R. Posse; quia hi dies, quamvis privilegiati sint, non tamen continentur valde solennes, & aliunde admittunt plures Missas. Rubrica autem à tali Requiem solum excipit magnam diei sollemnitatem.

186. *Quo tempore debeat hæc Missa hiis diebus celebrari?* R. Feriâ quintâ ante Sabbatho ante vel post Missam solennem diei. Quia feriâ quintâ per Missam solennem quasi clauditur tempus celebrandi, tam pro illo, quam sequenti die. Sabbatho vero, cum non habeatur similis specialis ratio; poterit celebrari ad libitum.

187. *An Missa de requiem plus prosit defuncto, quam alia quælibet?* R. Cum communi per se plus omnino prodesse propter specialem fructum consurgentem ex precibus & toto ritu ab Ecclesia pro suffragio Defunctorum institutis, & à celebrante

nomine Ecclesiæ tam sanctæ & DEO acceptæ offerentis, quod aliæ Missæ non habent.

188. *An in festo duplex Missa de Requiem aliquando celebrari possit ad instantiam petentium?* R. Cum Possq. probabilius possit in duplicibus Chori; quia quævis ob Rubricam hæc Missæ dici nequeant ordinariè in duplicibus, tamen ob iustam causam conceduntur, v. g. in anniversario, tertio, septimo, &c. Videtur autem etiam petitio ex devotionis erga defunctos esse causa iusta, maxime si petens valde turbaretur, dum ei negaretur.

189. *An Missa de requiem celebrari possint pro viventibus?* R. Non posse; quia Pius V. præcipit strictè servari ritum Missalis Romani in celebratione Missarum. Ritus autem iste est pro defunctis, & non pro vivis, in ordine ad requiem celebrandum præscriptus.

190. *An in die Animarum (idem est de Conventu.ribus defunctorum) sit obligatio applicandi Missam generatim pro omnibus animabus?* R. Probabilius non esse, sed posse applicari ad libitum; quia Ecclesia non præcipit applicationem fructus specialis, scilicet satisfactionis, sed solum fructus generalis imperationis, quatenus offertur nomine Ecclesiæ.

191. *An emittens Sequentiam, Dies Iræ, in Missa Defunctorum, peccet mortaliter, cum videatur pars notabilis?* R. Probabilius peccare solum venialiter, cum enim non sit pars integralis Missæ simpliciter, per eius omissionem proprie non mutilatur Missa.

192. *An obligatus celebrare pro Defuncto in Altari privilegiato satisfaciens celebrando alibi*
cum

De Missa, & ad eam pertinentibus. 295
cum applicatione Indulgentiarum? R. Probabilius negativè; quia Indulgentia nuntiata communiter non est ita certa, sicut Altaris privilegiati.

193. *An obligatus dicere Missam pro defuncto in privilegiato teneatur dicere requiem?* R. Si privilegium Altaris sit tantum de Requiem, certum est obligari ad Requiem.

194. *An celebrans in Altari privilegiato Requiem possit applicare uni defuncto fructum Sacrificii, alteri Indulgentiam?* Respond. Si tenor privilegii quoad Indulgentiam sit talis: *Sacerdos dicente Missam pro defuncto liberat ejus animam ex purgatorio*; tunc indulgentia non suffragatur, nisi animæ, pro qua celebrans offert Sacrificium.

195. *Quid si ergo tenor privilegii sit talis: Quoties Missam quis dixerit in talis Altari, toties liberat animam ex purgatorio?* Respond. Tunc poterit uni Sacrificium, alteri Indulgentia applicari; quia tunc sufficit Missam celebrare in tali Altari, tanquam opus pium injunctum ad liberandam animam.

196. *Utrum defunctis magis prodest Missa solennis, quam privata?* Resp. Saltem quoad fructum impetrationis, magis prodesse solennem; tum quia celebratur cum maiori attentione & devotione; tum quia cum maiori decentia & ornatu, ex quo major DEI cultus resultat; tum quia ad illam plures Ministri & offerentes, sive ad Altare, sive in Choro concurrunt.

197. *An non plus prodesse possit etiam quoad*

fructum sacrificii? R. Possè; quia præter fructum satisfactionis principalem, provenit probabiliter ex Sacrificio singulis adstantibus & offerentibus cum Sacerdote fructus specialissimus ex opere operato, quem licet assilentes in Choro, & in Ecclesia non teneantur offerre pro defunctis, facillè tamen contingit, ut plures applicent simul cum fructu impetrationis.

Defectus Missæ supplendi.

198. *An 1.us Defectus Missæ supplendi sint?* R. Aliquos esse supplendos, aliquos non; pro eorum diversitate.

199. *Quotuplices sunt generatim Missæ defectus?* R. Alios esse substantiales, eosque vel essentielles, vel solum integrales; alios accidentales, eosque vel circa partes essentielles, vel circa integrales, vel circa accidentales principales, vel minus principales.

200. *Ex quibus capitibus potest eriri defectus substantialis?* R. Ex materia, forma & intentione Ministri.

201. *Debentne suppleri defectus substantiales Missæ?* R. Debent, siue sint essentielles, siue tantum integrales; quia vel nullum fieret Sacrificium, vel imperfectum.

202. *Quæ est obligatio præcavendi defectus accidentales Missæ?* R. Esse vel sub mortali, vel sub veniali; juxta materię quantitatem.

203. *Suntne defectus accidentales Missæ supplendi?* Resp. Non esse supplendos, nisi quando suppleri possunt absque eo, quod invertatur ordo Missæ. Si enim esset in-

vertem

vertendus ordo Missæ, major deformitas oriretur ex suppletionem, quam ex ipso defectu.

Defectus substantiales supplendi in materia.

207. *Quomodo supplendi sunt defectus substantiales materie?* Resp. Si defectus ante consecrationem advertatur, nec possit haberi materia apta, debet relinqui Missa, in quocunque statu reperiatur, ad evitandum sacrilegium per consecrationem materie ineptæ.

208. *Debetur etiam relinqui Missa, si ante consecrationem advertatur defectus sumptionis subsecutarius?* R. Debet relinqui; cum enim consumptio ad integritatem substantialem Sacrificii spectet ex Jure Divino, qui est inhabilis ad consumendum, censetur etiam inhabilis ad sacrificandum.

209. *Si post consecrationem advertatur defectus substantialis aut usus materie, quid agendum?* Resp. Debere consecrari novam materiam aptam, siue advertatur post sumptionem, siue ante illam; quia ad essentiam Sacrificii requiritur consecratio utriusque speciei.

210. *Quid si autem in dicto proximo casu non possit inveniri nova materia apta ad consecrandum?* Resp. Tunc prosequendam esse Missam more consueto, omnis caeremoniis supradictam speciem concernentibus, quia coemptum Sacrificium debet perfici eo meliori modo, quo potest.

211. *Quid agendum, si sumptæ unâ specie deprehendatur defectus substantialis alterius?*

R. Illam tantum speciem esse de novo con-

secrandam, quæ deprehensa est, non esse consecrata; quia licet in Sacramentis, ita & hic illud tantum supplendum, quod defuit; nec curanda est quoad hoc Rubrica contrarium præscribens, quia est tantum directiva, juxta opinionem Doctorum illius temporis.

209. *Quid agendum, si in utraque specie advertatur defectus substantialis?* R. Probabilius esse supplendum, si advertatur post consecrationem, & haberi possit brevi tempore materia apta; & probabilius etiam si advertatur post summptionem; quia aliàs cultus ille Ritualis Missæ ex sui institutione ad Sacrificium ordinatus remaneret vacuus & falsus.

210. *Quid autem, si post consecrationem deficiat aliqua species, ut vel evanescat, vel à vento, vel ab animali rapiatur, effundatur?* &c. R. Cum communi de novo consecrandam illam speciem, quæ dehicet, ut sit Sacrificium etiam integraliter perfectum.

211. *Quid agendum, si aliqua ex speciebus consecratis mutetur miraculose in aliam formam?* R. Cum communi, siue utraq; species sic immutetur, siue una tantum, nihil esse de novo consecrandum, sed in secundo casu illa species consumenda esset, quæ non est mutata; quia in primo casu, si nova fieret consecratio, novum fieret Sacrificium; ac proinde nihil suppleretur, quia alterum maneret inconsumptum. In secundo verò casu extaret totum Sacrificium essentialiter, ac proinde si nova species consecraretur, & sumeretur, hoc præ partialiter novum Sacrificium consumeretur.

212. *Quid si aliquis ex speciebus veneno infecta reperitur?* R. De hoc casu eodem modo discurrendum, sicut de proximo priori; parum enim refert, siue ex uno, siue ex alio capite reddatur impossibilis sumptio Sacrificii essentialiter perfecti.

213. *Si post summptionem advertatur, species fuisse veneno infectas, quid agendum?* R. Posse quodcunque remedium adhiberi, etiam vomitus procurari, ex communi Doctorum; cum eum sacræ species potuissent non sumi, si illarum infectio nota fuisset, poterunt etiam ejici tanquam male sumptæ.

214. *An postea hostia fracta admittens ad Sacrificium?* R. Juxta Rubricam, si advertatur fracta ante oblationem, debet alia accipi præciso scandalo; post oblationem verò debet eadem consecrari, nisi fractura evidenter appareat populo; & si timeatur scandalum, debet alia accipi, offerri & consecrari, & prior oblata sumi, post summptionem Sacrificii.

215. *Quale peccatum foret adhibere hostiam fractam?* R. Si adhuc sit apta ad servandos ritus præscriptos, non esse plus, quàm veniale, quia foret potius tantum contra accidentalem perfectionem & majorem pulchritudinem, quàm contra aliquid necessarium.

216. *Quid si post consecrationem hostia frangeretur totaliter ad tuas partes?* R. Tunc adhibendam majorem partem ad ritus peragendos.

217. *Quale peccatum foret, adhibere hostiam maculatam?* R. Si leviter foret maculata, esset veniale; si graviter, mortale; quia esset gravis irreverentia.

218. *Foretne peccatum, si calix bibulus quidem, sed non consecratus ob tractationem, non sumeretur post sumpcionem sacrificii?* R. Nullum foret, dummodo aliunde reverenter tractaretur: quia Rubrica illa est tantum directiva, & non præceptiva.

219. *Quid sciendum, si hostia consecrata incidat in calicem?* R. Ex rubrica, ad ritus peragendos adhibendam esse partem ejus non madefactam. Si autem tota madeficeret, recitanda sunt omnia consueeta, ommissis signis & cæteris ruitibus, simulque sumenda utraque species, dicendo: Corpus & Sanguis, &c.

Defectus vini.

220. *Quid agendum, si advertatur, aquam non fuisse mixtam vino?* R. Miscendam, si ante consecrationem advertatur; secus si post illam, quia jam erit mixtio inutilis.

221. *Quid si dum est inchoata consecratio calicis, advertatur non esse mixtam aquam?* R. Inceptis illis verbis: *Simili modo*, &c. non amplius esse locum mixtioni; quia consecratio jam est cepta; ideoque exigit perfici ex vi institutionis Sacrificii.

222. *An vinum congelatum consecrare sit licitum?* R. Cum Palq. assumere quidem vinum congelatum pro consecrando seculo a necessitate non cariturum veniali ob defectum diligentiae requirere. At in calice congelatum consecrare nullum videri peccatum; quia est materia certa, nec constet de prohibitione; nec foret irreverentia, cum congelatio non reddat materiam deterioiorem.

223. *Quomodo fumante species post consecrationem congelaretur?* R. Pannis calidis, vel immersione calicis in aquam calidam, vel alio modo resolvendam glaciem: si autem diu esset expectandum, iudicarem potius cum Pasq. sumendum in os sanguinem congelatum, ibique resolutum glutendum; videtur enim sufficere ad potum, ut in ore fiat proxime potabilia.

224. *An sit peccatum uti aquâ vel vino nive integritate per consecrationem?* R. Curo Pasq. per se nullum peccatum videri: quia quamvis alteretur, non tamen alteratur ad destructionem. Idem dicendum, si hyeme perfrigida utaris aquâ, vel vino aliquantum calefacto, ne tam cito congeletur.

225. *Si hostia consecrata labatur aliquo, quid agendum?* R. Rubrica jubet terram radi, si labatur in eam, mundari, & rasuram in Sacrarium propici; si in mappam, vel linenum, vult illa diligenter lavari, & lotionem in Sacrarium efferri.

226. *Quid si Sanguis effunderetur?* R. Ex Rubrica, terram debere lambi à Sacerdote; ex lapide Altaris debere torberi ab eodem. Lindea debere ter abluï; corporale & velles Sacerdotales pariter abluï. Pannum vel tapetum etiam abluï. Rasurâ etiam combuitâ & abluiones in Sacrarium propici.

227. *Quomodo peccatur, si contingant ea, quæ præscribuntur q. n. 11, dum species consecrata labuntur in terram, vel in?* R. Si in casu lapsus sanguinis contingantur substantia, quæ præscribuntur, fore peccatum mortale;

veniale verò, si aliquid leve. omittatur, ob irreverentiam, quæ committeretur.

228. *Quid autem dum Liberetur Corpus Christi?* Resp. Futurum tantum peccatum veniale; quia circa Corpus Christi nec tante diligentiae præscribuntur in iure, nec tantum periculum est irreverentiae, quantum circa sanguinem, qui imbibitur in materia, supra quam cadit.

229. *Quid agendum, si Sanguis cadat supra barbam celebrantis?* R. Illam non radendam, sed solum lavandam; quia rasura barbae nec à iure, nec à Rubrica injungitur.

230. *An pœna imposita pro effusione Sanguinis in Capite. si per neglig. de Conf. dist. 2. hodie sint in usu?* R. Non esse; quis abierunt in desuetudinem, tanquam nimis severæ.

231. *Quid agendum, si particula deciderit intra pectus communicantis?* R. Si sit mulier, committendum esse ipsi, aut alteri mulieri, ut excipiat & lavet, quia minor erit indecentia tangi à muliere Sacramentum, quam mulierem à Sacerdote.

232. *Quid faciendum de particula reperta circa Altare?* R. Si dubitetur, an non sit consecrata, sumendam esse statim post assumptionem sanguinis; vel si Sacerdos horreat sumere, conseruet in tabernaculo, donec corrumpatur, postea combustæ cineres projiciat in sacrarium.

Defectus Formæ.

233. *Quanto est supplendus defectus substantiæ formæ?* R. Si certo constet esse committum

missum defectum substantialem, semper repetendam esse formam; alias non conficeretur Sacramentum.

234. *An tunc res forma sit repetenda, vel sufficit verbum omisum pronunciare?* R. Totam esse repetendam; quia solum verbum non significaret cum cæteris pro priori prolatis.

235. *Quid in dubio, an sit forma repetenda?* R. Si sit negativam ex eo, quod non recorderetur, aut non haberet positivum fundamentum se consecrassè, nihil supplendum, quia præsumendum est de validitate; nisi saltem probabiliter contret de opposito.

236. *Quid si autem dubium fundetur in argum. nro vnde probabilibus?* R. Tunc repetendam esse formam sub conditione. Repetendam, ut certificetur consecratio; sub conditione verò, ne sit periculum inutilis prolationis verborum.

237. *Quid si probabile sit, defectum commissum esse, ac etiam probabile, non esse commissum?* R. In eo casu, si certum est defectum illum esse substantialem, debere repeti consecrationem; quia alias Sacramentum exponitur periculo nullitatis.

238. *An defectus formæ ex omissione verborum, quæ secundum aliquos sunt substantiales, secundum alios non sunt, sit suppiendus repetitione totius formæ?* R. Cum Quarti & Parqual. non esse supplendum; quia itante opinionum contrarietate, verba, de quibus est controversia, non acceptantur ab Ecclesia tanquam essentialia; alias si acceptarentur, hoc ipso prohiberet opinionem negantem esse substantialem.

239. *An si contingit defectus substantiæ utriusque formæ, sit repetenda consecratio?* R. Si id advertatur ante sumptionem, esse repetendam, ut scilicet compleatur, non quidem Sacrificium inchoatum, sed cultus inchoatus celebrationis Missæ, quo se celebrans obligavit DEO ad munus perniciendum.

240. *Quid si id advertatur primo post summptionem?* R. p. iudicat Patual. probabile, quod possit repeti consecratio, ne calitas, qui exhiberetur DEO in Missa, remaneat vacuus contra virtutem Religionis, quæ videtur prevalere posse contra præceptum de jejuniis juris solum Ecclesiastici.

241. *An si ex errore proferatur forma Sanguinis supra panem, sit calix iterum consecrandus?* R. p. Si consecrationem celebrans direxit nihilominus ad calicem, motuosè quidem egit, sed calix manet consecratus, quia supponitur fuisse præsens. Si verò direxit per errorem ad panem, calix non est consecratus, quamvis fuerit præsens; quia præter præsentiam requiritur, ut forma debita proferatur supra materiam, ac per intentionem Ministri ad eam dirigatur.

Defectus Intentionis.

242. *Qualiter supplendus defectus Intentionis?* R. p. Supplendum esse repetitione ipsius Formæ, quia sine intentione non fuit Forma Sacramentalis. Notandum autem, vix possibilem esse intentionis defectum; cum enim sufficiat virtualis, hoc ipso, quod functiones

De Missa, & ad eam pertinentibus. 305

functiones Missæ exerceantur voluntariè, adest virtualis intentio consociendi Sacrificium.

243. *Unde incipienda est repetitio consecrationis?* R. A verbis: *Qui prout.* Vel: *Similem?* & quicquid probabilius sub peccato mortali, quia verba hæc sunt determinativa sensibili modo, ut Forma proferatur in persona Christi; ac proinde omittendo illa, videtur aliquid notabile detrahendum Formæ.

Missa ab alio supplenda.

244. *An & quando sit supplenda Missa ab uno inchoata per alium sacerdotem?* R. Si celebrans deficiat consumptâ utrâque specie, nihil supplendum esse, quia est defectus solum accidentalis.

245. *Quid si deficiat ante ceptum Canonem?* R. Etiam non esse supplendum, quia Sacrificium nondum inchoatum est, sed tantum ritus preparatorii pro Sacrificio.

246. *Quid autem si Canon jam erat inchoatus?* R. Cum Parival. Nec tunc esse supplendum; quia id nec à jure exigitur, cum nondum sit propriè Sacrificium inchoatum, scilicet quoad substantiam; nec exigitur ex natura rei; qui orationes unius non exigunt compleri ab alio.

247. *Urgo nec erit supplendum, quando celebrans deficiet dimidiâ parte Formæ consecrationis panis prolatâ?* R. Concedendo totum; quia nec tunc adhuc esset Sacrificium inchoatum substantialiter, cum verba formæ non habeant suam significationem Sacramentalem, nisi dum complentur.

248. Si pane consecrato deficeret celebrans, deberetne supplens de novo consecrare panem?

R. Minime; sed solum calicem, quia aliud non suppleret defectum prioris Sacrificii, sed institueret novum Sacrificium.

249. An si celebrans consumptis sola specie panis deficeret, sit per alium supplendus defectus?

R. Quamvis hoc non sit tam certum, quam si neutra species esset sumpta, tamen probabilius esse, etiam tunc esse supplendum; quia etiam unius speciei sumptio pertinet ad integritatem Sacrificii. Nec sufficeret illam speciem in alia Missa sumere, quia per hoc non compleretur Sacrificium, in quo dicta species fuit consecrata.

250. Quid agendum, si sit dubium, an celebrans deficiens consecraverit hostiam? R. Cum Pasqual. quia hoc ipso dubium est, an sit substantialiter inchoatum Sacrificium, erit ad libitum supplere; & si suppleatur, consecranda eadem hostia sub conditione; si non suppleatur, tunc hostia dubiè consecrata erit sumenda ab alio Sacerdote post sumptum proprium Sacrificium ante sumptam purificationem.

251. Unde debet sacerdos alterius defectum supplens inchoare Missam? R. Ibi, ubi desit prior Sacerdos; hoc enim exigit ratio supplementi. Aliud est, si forma suppleri debeat; tunc enim jam dictum est, incipiendum esse à verbis: Qui pridie, vel: Similis modo postquam cœnatum est, &c.

252. Si constet consecrasse utramque speciem, sed non, in qua parte subsequente defecerit, ubi tunc suppletis inchoanda? R. Cum communi,

si per nullam conjecturam possit prudenter
judicari ; suppletem incipere debere ab
illis verbis : *Unde & memores, &c.*

253. *Quandiu differri possit supplementum
Sacrificii?* R. Cum Pasquali. Quamvis ali-
qui existiment, posse compleri etiam se-
quenti die ; probabilis tamen videri, non
posse suppleri, nisi in eodem tempore
moralis ; quia in iis, quæ constant partibus
successivis, requiritur continuatio, ad hoc
ut faciant unum, adeoque illa saltem mora-
lis esse debet.

254. *Quid agendum, si non adsit Sacerdos,
qui compleat Sacrificium?* R. Servandas esse
species, donec habeatur Sacerdos, qui eas
sumat ; & si periculum esset corruptionis,
communis opinio est, in defectu Sacerdotis
potius permittendas esse sumi à laico, quàm
corrumpi ; siquidem videtur minor incon-
venientia in tali casu sumi à laico, quàm
corrumpi.

255. *An adsit obligatio supplendi Sacrificium
incompletum?* R. Probabilius adesse ; quia
ex natura rei videntur omnes Sacerdotes
esse obligati ad cultum exhibendum DEO
per Sacrificium ; ac proinde deficientibus
ceteris, quilibet alius manet obligatus ;
igitur deficiente uno in Sacrificio, obligatio
supplendi transibit ad ceteros.

256. *Si plures adsint, quis ex illis tenetur
supplere?* R. Si adsit spes, quod ipse defi-
ciens sit brevi recuperaturus vires, tunc com-
pletionem relinquendam esse ipsi ; siquidem
principalis obligatio est penes ipsum.

257. *Quid autem si hæc spes non adsit?*
 R. Primo loco omnes illos teneri supplere, qui adsunt præsentem; quia hi habent priorem notitiam reliquis, ideoque etiam priorem obligationem.

258. *Quid si præsentem sint impeditus?* u.
 Absentem potentem accurrere, prius esse obligatum, quam præsentem, si sic impeditus, quia obligatio afficit supplere potentes, quales non sunt impediti.

259. *An etiam non potens teneatur supplere?* R. Teneri, quia prævalet integritas Sacrificii præcepto Ecclesiastico.

260. *An absens teneatur absolute accurrere ad suppiendum?* R. Non teneri, si non possit accedere sine notabili difficultate; quia difficultas æquiparatur impossibilitati.

261. *An exiens in peccato mortali teneatur suppiere Sacrificium?* R. Teneri, etiam si non habeat copiam Confessarii, teneri tunc promde elicere contritionem; quia hæc obligatio oritur ex ratione muneris Sacerdotalis, ideoque debet se reddere habilem ad id.

262. *An impotens canonice per censuras aut irregularitates teneatur supplere?* u. Teneri in defectu aliorum; quia obligatio suppiendi Sacrificium est altioris juris, quam hæ Censuræ.

263. *An suppiens defectum Sacrificii teneatur dare partem Hostie consecrate deficienti?* u. Probabilius non teneri, nisi pro viatico nulli alia particula adesset; quia deficientis vel habet ius ad sumendum illud Sacrificium, vel non habet. Si habet, deberet ipsi

De Miffa, & ad eam pertinentibus. 209

ipfi dari sub utraq; specie: fi non habet, non erit obligatio ipfi ministrandi ex eadem Hostia.

264. *An fi post oblationem factam addeatur particula consecranda, acceptari possint & suppleri defectus?* R. Novam materiam non oblatam suo loco, non debere acceptari, nisi ex valde gravi causa, & tunc illam esse specialiter offerendam saltem mentaliter: quia cum oblatio sit pars principalis, omittenda non est: & cum possit sufficienter reddi sensibilis per oblationem factam principalis Hostiæ, sufficit mentalis oblatio.

265. *Quæ causa possit esse sufficiens ad consecrandas tales Hostias?* R. Si forent necessariæ ad ministrandum viaticum, vel pro communicandis hominibus in magno concursu, & die celebri.

266. *Quo tempore possunt adhuc tales particule acceptari?* R. Inchoato canone nullo modo amplius esse acceptandas, quia cum canone jam inchoatur ritus Sacrificii, qui perturbari non debet. Et tunc pro viatico ministrando satius esset, partem Hostiæ majoris consecratæ servare, quàm aliam consecrandam acceptare.

Ministrans celebranti.

267. *An & quo jure est ministrans necessarius celebranti Miffam?* R. Non esse necessarium jure Divino, utpotè non spectantem ad substantialia Sacrificii, sed tantum jure Ecclesiastico. Ex Capit. Hec quoque de consecr. dist. 1.

268. *An sufficiat unus ministrans?* Resp. Olim debuisse esse minimum duos. *Hæ Capit. Hoc quoque cit.* Hodie sufficere unicuique ex communi & universali praxi Ecclesie quoad privatas Missas.

269. *An sit peccatum, celebrare Missam sine ministrante?* R. Cum Pasqual. seclusâ necessitate probabilius esse peccatum mortale, quia de iure communi requiritur, nec illud ius abrogatum est per consuetudinem; nisi quoad pluralitatem ministrantium. Si tamen in Germania Parochi celebrent sine ministro, faciunt vel ex aliqua necessitate, vel quia fortè consuetudo introducta abrogavit legem.

270. *An ex causa necessitatis liceat celebrare Missam sine ministrante?* Resp. Licere ob quamcunque gravem necessitatem; quia adhibere ministrum, est solum Juris Ecclesiastici, idque tantum quoad decentiam, cui iuri videtur prævalere necessitas sacrificandi.

271. *Quæ causæ possunt esse celebrandi sine ministrante?* Respond. Necessitatem dandi viaticum, audiendi Missam die festo, satisfaciendi obligationi, legendi Sacrum ob beneficium, aut alium titulum iustitiæ; continuanda etiam est Missa, si eâ inchoatâ minister recedat; si Sacerdos non habeat, unde se sustentet, accipitque vel offertur illi stipendium pro Missa, uti etiam tempore pestilentie ad vitandum periculum infectionis.

272. *An femina possit ministrare celebrans Missam?* R. Cum communi non posse; quia
per

per canones omnino excluduntur à ministerio circa Altare. Et multi existimant peccaturum mortaliter, qui fœminam adhiberet.

273. *Quomodo ergo Moniales respondent Missam cantantibus?* Resp. Hoc prohibitum non esse, remotè ex Choro respondere, quia non est propriè ministerium circa Altare.

274. *An saltem in casu necessitatis possit fœmina ministrare?* R. Potius celebrandum sine ministro, quàm fœminam admittendam; quia est minor indecentia; & cum ipse Sacerdos sibi respondere poterit, vel fœmina à longè respondere, pro urceolis autem porrigendis poterit aliquis constitui, qui respondere nesciat.

275. *An in Missa solenni sint necessarij plures ministri?* R. Esse plures necessarios ex praxi Ecclesiæ, & secundùm quid ex institutione Divina, quatenus constat saltem Diaconatum originem traxisse ex institutione Christi.

276. *Quæ est obligatio ministrantis celebranti Missam?* R. Sacerdotem peccare probabilius mortaliter, si spontè adhibeat ministros omnino ignaros, quia cooperatur magnæ indecentiæ. Ipsum verò ministrum existimant Doctores regulariter excusari à mortali, nisi sit causa, quòd committatur gravis error, idque scienter.

277. *An in necessitate adhiberi possit ministrans excommunicatus?* Resp. Possè adhiberi in gravi necessitate excommunicatum non vitandum, quia cum illo est permessa communicatio etiam causâ utilitatis. Excommunicatum

necrum vero denunciatur, in nullo modo posse adhiberi, sed potius celebrandum sine ministerio, quia praevalet praeceptum de non communicando cum tali.

278. *Utrum filius esse parentis celebrantis ministrare?* R. Si sit filius legitimus, nihil prorsus obitare, illegitimus autem graviter prohibetur ob indecentiam. *Cap. Cum decorum, de filijs presbyterorum.* Aliud est sciendum, si sit ignotum, quod sit filius illius. *Ex Cap. Conquerente, de filijs Presbyterorum,* quia tunc cessat indecentia.

Tempus Missae dicenda.

279. *An diebus omnibus liceat Sacrificium offerre?* R. Per se esse licitum; propter inviteri autem excipiuntur aliqui dies Hebdomadae Majoris, de quibus infra videbimus.

280. *An in feriis quinta Majoris Hebdomadae liceat privatis Missas celebrare?* R. Cum communi, posse & privatim & publice, idque teste Pasqual. etiam Romae in pluribus Ecclesiis practicatur. Neque ubi contrarium fieri consuetum est, introducta est consuetudo animo se obligandi, maxime cum omnes fere Doctores ita sentiant, & ut dixi, in multis etiam Ecclesiis contrarium practicatur.

281. *An haec Missae celebrari possint etiam post Missam solennem?* R. Non posse; quia jam tunc incipit tempus Parasceves, in quo non licet celebrare, ideo & Altaria denudantur.

282. *An Episcopi & Praetati peccent, permittendo illa die omnes Sacerdotes legere Sacram, ita, ut non habeatur communio Ceteris?* R. Non peccare.

care, quia adhuc Clerus inferior communicare potest. Et quamvis nullus communicaret, nihil obest; quia non est ritus gravis, nec est obligatio communicandi.

283. *An Sacerdos tunc sine sacro communicans, peccet graviter?* R. Non peccare: quia licet Concilium Bracharense id sub excommunicatione præcipiat, illud tamen tantum fuit Provinciale, nec putatur illud præceptum hodie in vigore esse.

284. *An dicta feria quinta possit celebrari in qualibet Ecclesia?* R. Esse aliquod Decretum Sacræ Congr. in contrarium. Sed Pasq. putat, illò solùm prohiberi illas solennitates, quæ in Parochialibus fieri solent.

285. *An feriâ sextâ Majoris hebdomadæ liceat offerre sacrificium?* Resp. Peccaturum mortaliter, qui illò die sacrificaret, propter gravitatem mysterii. *Ex Cap. Sabbatho, de Consecr. dist. 3.*

286. *An non liceat saltem pro ministrando viatico?* R. Cum Pasqual. videtur secretò celebrari posse; liquidem quæ non licent publicè, secretò fieri possunt. *Capit. Tuæ Fraternitatis, de Cler. peregr.*

287. *Qualis autem tunc Missa celebranda esset?* R. Omnium optimè votiva de Passione, utpotè tempori maximè conveniens.

288. *Licetne feriâ sanctâ Parasceves communicare?* R. Per se non videtur licere. *Ex Cap. Sab. cit.* ubi dicitur: *Sacramenta penitus non celebrari.* Vox autem *penitus* significat in totum, seu totaliter; si tamen sit contraria consuetudo, scrupulus habendus non est.

289. *An in Sabbatho Sancto liceat privatas Missas celebrare?* R. Licere quoad Missas privatas sive secretò, sive publicè, quia cessavit prohibitio quoad hoc. *R. Cap. Sabbatho, de consec. dist. 3.* utpotè cujus finis cessavit, qui erat, ut celebraretur Dominica passio in moerore; siquidem jam Ecclesia celebrat lætitiā resurrectionis.

290. *An si in Sabbatho Sancto incidit Festum Annunciationis Beat. Virg. possint celebrari Missæ?* R. Posse publicè celebrari tunc Missas privatas: quia adest sufficiens causa, ratione cujus cessare potest admiratio populi, quæ aliàs difficilem redderet celebrationem in illa die, nisi populus prius instrueretur.

291. *Quanam Missa tunc privatim celebranda esset?* R. Probabilius non votivam, sed diem Missam celebrandam esse, quia est dies maximè privilegiata.

292. *At Missa illius diei caret introitu?* R. Cum non habeat, omittatur; siquæ servabitur ritus præscriptus; ac proinde factâ confessione, dicatur Kyrie eleison; & ita servari Romæ in Ecclesia S. Marthæ scribit Pasqualigus.

293. *Quo tempore potest in Sabbatho Sancto celebrari Missa privata?* R. Aliquos docere, quòd possit celebrari etiam ante Missam solennem; alios negare. In praxi iudicarem potiùs celebrandum inchoatâ Missâ solenni, vel post.

Missæ iteratio eodem die.

294. *An liceat pluries in die offerre sacrosanctam Missæ?* Resp. De Jure Ecclesiastico,
 secluso

seclusò die, Nativitatis Domini, non licet nisi semel in die offerre Sacrificium regulariter loquendo. *Ex Cap. Sufficit, de consecr. dist. 1. Cap. Consulisti de celebr. Missarum. Et Cap. Te refirente, de celebr. Miss.*

295. *An ordinatus in die Nativitatis Domini possit celebrare duas alias Missas?* R. Tam Episcopum eò die consecratum, quàm Presbyteros eò die ordinatos posse celebrare duas residuas Missas; quia ii concelebrant & coofferunt Sacrificium cum consecrante & ordinante, neque communicant laico modo, sed Sacerdotali, videlicet species à se etiam consecratas.

296. *Quid si autem ordinatio fieret sub ultimo Sacro diei?* R. Cum Pasq. probabile est, quòd adhuc possent etiam reliquas priores duas Missas celebrare; quia ordo ille Missarum non videtur ita necessarius, ut ex rationabili causa non possit inverti, sicut communiter docetur de ordine Breviarii.

297. *Cur ergo, si quis illo die laico modo communicaret, non posset amplius Missam celebrare?* Resp. Quia in die Nativitatis conceditur tantùm terna celebratio; ac proinde ter intra Sacrificium, & nullò modò extra Sacrificium communicare, supposità Missa.

298. *An liceat nocte Nativitatis Domini, omnes tres Missas celebrare?* R. Cum Quarti, posse absque omni scrupulo, & est in usu, etiam Romæ: Rubrica autem videtur esse solum pro Missis solennibus.

299. *An Sacerdos in die Nativitatis Pontificans, dum sub dimidiato Sacro habetur concio, possit privatim legere Sacrum alterum ejusdem diei?*

R. Videri, quod non possit, quia inchoata Missa videtur exigere, ut non interponatur aliquid, quod posset turbare ordinem Missæ; Missa autem interposita posset turbare, quia illa inchoatio duplex posset spectare ad utrumque Sacrificium. Ex quo apparet disparitas, quare in dicto casu alia actiones sint licitæ, siquidem hæ non spectant ad Missam, & ideo non sunt aptæ ad novum ritum inducendum.

300. *An in die uno ab eodem celebrari possint una Missa de die, altera pro defunctis?* Resp. Hoc tempore non posse, quia non iudicatur esse tanta necessitas iterandi Sacrificium.

301. *Qualis debeat esse necessitas, ut possit eodem die iterari Sacrificium?* R. Debere esse strictam necessitatem saltem moralem; quia quando Innoc. III. in Cap. Consulisti, dicit: *Nisi causa necessitatis suadeat*, &c. dispensat in lege prohibente iterationem Sacrificii, dispensatio autem requirit veram necessitatem.

302. *An quando in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis celebranda essent duas Missæ, & unus tantum adest sacerdos, sit sufficiens necessitas iterandi Sacrificium?* R. Probabilius non esse; quia juxta Pasq. obligatio canendi duas Missas Conventuales, est posterior obligatione tantum semel celebrandi de die; ac proinde illa obligatio imposita est salvo jure, & quando secundum ritum Ecclesiæ impleri potest.

303. *An Benedictio Nuptiarum sit causa sufficiens iterandi Sacrificium?* R. Non esse; quia benedictio fieri potest absque celebratione

zione Missæ; consuetudo autem celebrandi non est obligatoria, ideòque cedere debet præcepto vetanti bis celebrare.

304. *An superveniente Episcopo, Principe, Magistro, possit iterari Sacrificium?* R. Non posse, etiam die festo, (quamvis multi Antiqui contrarium tenuerint, non sumptâ purificatione) quia in *Capit. Consultis. de Celebr. Missar.* non licet celebrare iterato pro adulatione secularium; videtur enim habere locum adulationem iteratur Missa, in obsequium secularium, & intuitu qualitatis personæ. An autem fieri posset iteratio, si haberent hi secum magnum numerum personarum, paulò post dicitur.

305. *An Sacerdos, qui celebravit pro Episcopo, vel Principe, possit denuò celebrare pro populo?* R. Si Sacerdos sit obligatus legere utrique parti, & Episcopus nec ipse possit legere, nec alium habeat, nec possit expectare Missam ordinariam, poterit iterari, seu bis legi Missa; quia cum Sacerdos die festo (qualis esse supponitur) teneatur & Episcopo & populo impendere suum officium, & non possit per eandem Missam, erit sufficiens necessitas celebrandi duas Missas.

306. *An die festo, si supervenias notabilis multitudo itinerantium, possit iterari celebratio Missæ?* R. Non posse, quia non est sufficiens necessitas; nam vel ratione itineris excusantur ab audienda Missa, & tunc cessat necessitas; vel non excusantur, & tunc si sunt culpabiles, jam frustra illis legeretur Sacrum; si verò non sunt culpabiles, hoc ipso cessat obligatio præcepti.

307. *An paupertas Sacerdotis, vel Ecclesie, est causa iustificandi iterari Missam?* R. Non esse sufficientem, ex Capis. iustificat, de consecr. dist. 1. ibi: Qui vero pro pecuniis una die presumunt plures facere Missas, non asumo evadere damnationem.

308. *An si in aliqua Ecclesia die festo sit consuetudo celebrandi duas Missas ob commoditatem populi, & constitutus pro secunda Missa deficiat viribus, possit unus iterare Missam?* R. Non posse, quia consuetudo non facit necessitatem celebrandi duas Missas, maxime cum hæ serviant tantum commoditari.

309. *An quando multitudo populi non potest capere ab Ecclesia, & adest unus solum Sacerdos, possit iterare Missam?* R. Posse, ex Capis. Necesse est, de Consecr. dist. 1. ibi: Illud quoque volumus custodiri, ut cum sciensier festivitatis conventum populi numerosioris indixeris, & cum tanta fidelium multitudo conveneris, quam recipere Basilica simul una non possit, Sacrificii oblatio indubitanter iteretur, &c.

310. *Quid si autem pro eo die non esset auxilium Missæ de precepto?* R. Adhuc posse Missam iterari; quia Canon universaliter loquitur: Quando festivitas sciensier inducit frequentioris populi concursus; ne Ecclesia videatur eos illudere, dum ratione festivitatis invitat, & postea non recipit intra Ecclesiam.

311. *An pro ministrando viatico possit iterari Missa?* R. Cum communi posse in tali casu, quo celebranti post sumptas species panis innotesceret, infirmum probabiliter non perventurum ad sequentem diem; quia
viati-

De Missa, & ad eam pertinentibus. 319

viaticum est utrunque necessarium in articulo mortis, vel ex præcepto, vel ex natura rei ad conservationem vitæ spiritualis.

312. *An Sacerdos, qui habet duas Parochias, possit eodem die prius in una, postea in altera celebrare?* R. Posse, servato jejunio, (quod etiam in prioribus casibus supponitur) si ob paupertatem non possit habere alium Sacerdotem; quia Parochus ratione muneris tenetur pascere oves suas; inter reliqua autem, quibus pascuntur, est Sacrificium Missæ, aliunde etiam ab Ecclesia præceptum, ut hic supponitur. Ergo. Imò tali casu non tantum poterit, sed tenebitur iterare, si alium non possit substituere.

313. *An habens duas Parochias, possit iterare Missam etiam in diebus profestis?* R. Non posse, nisi sint tales dies, quos populus per modum festorum colit; quia aliis diebus Parochus ratione muneris sui non tenetur celebrare.

314. *An Parochus habens tres Parochias, possit in singulis celebrare die festo?* Respond. Posse; quia facultas iterandi Missam fundatur in causa necessitatis; multiplicata igitur necessitate, multiplicabitur, seu extendetur facultas.

315. *An Parochus, postquam celebravit in propria Parochia, possit etiam in aliena celebrare deficiente Parocho loci?* Resp. Posse in diebus festis; quia quamvis per se in aliena non teneatur servire, tamen Parochus loci habet potestatem substituendi, & tunc substitutus consentiens in substitutionem,

assumit in se obligationem subficientis, teneturque servire, licet in propria.

316. *An habens plures Parochias, possit ferre quantā maiorem habilitate servare in singulis Eucharistiam sequenti die consumendam?*
 Resp. Quamvis die Jovis S. debeat celebrare in singulis Parochiis, tamen juxta communem sententiam, debet conservare Eucharistiam tantum in Parochia principaliori quia in Parasceve secundo celebrans, Eucharistiam deberet sumere non jejunos, cum in prima celebratione debeat sumere vinum, cui miscetur pars Hostiæ; non est autem dispensatio pro hoc casu non jejuno celebrandi.

317. *An quando occurrat casus iterandi celebrationem Missæ, sit necessaria licentia Episcopi?*
 R. Quando patet recursus ad Episcopum, prius erit examinare causam necessitatis iterandi Missam; quia quamvis licentia sit à jure, usus tamen licentiæ requirit maturam deliberationem, & quidem Episcopi, cui incumbit invigilare, ne committatur abusus in celebratione Missarum.

318. *An etiam Religiosi debeant recurrere in hoc ad Episcopum?* R. Illis sufficere licentiam Superiorum suorum; quia hi respectu illorum sunt quasi Episcopi.

Hora celebrandi.

319. *Quā hora diei liceat incipere celebrationem?* R. Juxta Rubricam, Missam privatam posse fieri ab aurora usque ad meridiem, & est communis Ecclesiæ praxis.

De Missa, & ad eam pertinentibus. 321

320. *Quid hic intelligitur nomine aurora?*

R. Intelligi tempus, quo primò incipit clarescere post noctem, accipiendo illud non mathematicè & indivisibiliter, sed moraliter.

321. *An sit expectandum initium auroræ pro Missa inchoanda?* Resp. Sufficere, si Missa adhuc duret, dum est initium auroræ; quia hoc ipso, quod Missa secundum substantiam Sacrifici, v. g. ante sumptionem attingat initium auroræ, dicitur fieri in aurora.

322. *An detur parvitas materiae in anticipatione temporis debita pro celebratione Missæ?* R. Debere dari, cum agatur de tempore, quod habet suam extensionem quantitativam majorem, vel minorem.

323. *An & quantum tempus sit assignandum ante Solis ortum, in quo licet incipere Missam?* R. Inter plures opiniones, maximè congruam videri illam, quæ assignat sesqui horam, ante Solis ortum.

324. *An ratione consuetudinis possit notabiliter ante auroram celebrari?* R. Possesse; si sit rationabilis consuetudo; quia juri positivo, aut consuetudini potest prævalere contraria consuetudo.

325. *An in partibus Septentrionalibus, ubi in hyeme est valde longa nox, sit rationabilis causa anticipandi auroram?* R. Esse; cum enim manè sit valde breve, videtur posse compensari, conjungendo cum ipso aliquam noctis partem, maximè cum hoc tempore multum creverit numerus Missarum.

326. *An ubi artifices solent notabiliter ante auroram incipere sua exercitia, priusque Missam*

audire, possit celebrari Missa notabiliter ante auroram? R. Posse; melius enim est, ut artifices Missam audiant, quam consuetudo non celebrandi ante auroram, idque vel maximè in hyeme, dum nox est valde longa.

327. *An in aliqua Ecclesia, si ob solennitatem sit celebrandus magnus Missarum numerus, sit sufficiens causa auroram notabiliter anticipandi?*

R. Esse sufficientem, quia plus redundat in cultum DEI & Ecclesiæ ex tanto Missarum numero, quam si aurora non ita anticiparetur.

328. *Quomodo regulanda Missæ celebratio in Regionibus, in quibus nox durat per medium annum?*

R. Regulandam secundum Regionis capacitatem, ita ut habeatur pro die illud tempus, quod solet impendi operationibus, pro nocte illud, quod impenditur quieti, attendendo ad id, quod communiter fit.

329. *An in nocte Nativitatis Domini sit expectanda media nox, ut possit Missa celebrari?*

R. Probabilius expectandam esse; quia concessio celebrandi tres Missas, est facta pro die Nativitatis Domini, qui incipit à media nocte, à qua inchoatur etiam jejunium naturale, requisitum ad celebrationem Missæ.

330. *An pro dando viatico liceat celebrare ante auroram, & quanto citius?*

R. Licere statim post mediam noctem; quia prohibitio anticipationis auroræ non est strictior pro una parte noctis, quam pro altera; ac proinde si licet anticipare in tali casu summo mane, licebit statim post mediam noctem.

331. *An ob propriam Sacerdotis necessitatem, v. g. jumentis, possit anticipari celebratio Missæ notabili-*

ter ante auroram? R. Die festo posse, si aliàs non posset celebrare, quia prævalet præceptum audiendi Missam; alio autem die non posse, quia non est obligatio Missam audiendi.

332. *An possit anticipari, si alias non vellet quis audire die festo Sacrum, nisi anticipato?* R. Ex hac causa non posse, quia talis anticipatio reduceretur in causam voluntariam, v. g. venationem, aut quid simile impeditivum observationis præcepti. Hinc autem sequeretur, quòd semper, dum quis vellet exercere actum impossibilem cum observantia legis, cessaret obligatio legis, licet nulla adesset necessitas exercendi talem actum.

333. *Quà horâ terminanda sit celebratio Missæ?* Resp. Ex communi praxi ab Ecclesia approbata, ultimum terminum celebrationis Missarum de lege ordinaria esse meridiem cum latitudine temporis sumptam; ita ut ex communi Doctorum, nec sit peccatum veniale; dummodo ante horam primam inchoetur Missa, quamvis post illam finiatur.

334. *An pro ministrando viatico liceat notabiliter post meridiem celebrare?* Resp. Posse usque ad horam nonam, seu tertiam post meridiem. In id Pasqual. iudicat, à jejuniis posse per totum diem celebrari suppositâ necessitate; quia consuetudini introductæ usque ad meridiem celebrandi prævalet necessitas moribundi, & obligatio Pastoris ad subveniendum animabus. Pii autem V. prohibitio, ne fiant Missæ vespertinæ, non se extendit ad talem casum necessitatis.

335. *An in celebrationibus Ecclesiarum liceat*

protrahere Missam solennem longè post meridiem? R. Cum communi posse usque ad horam nonam, seu tertiam pomeridianam; quia consuetudo restringens Nullas ad meridiem, non se extendit ad similem casum magnæ solennitatis. Idem dicendum est de funeribus, aut inaugurationibus Principum, &c.

336. *An durare possint tamdiu Missæ privatae, quamdiu durat Missa solennis?* R. Illa licitè durante, semper posse durare etiam privatae usque ad horam tertiam post meridiem; quia protracta Missa principali, protrahuntur privatae tanquam illam consequentes; cum eadem causa iustificare possit privatae.

337. *An ex privata causa possit quis celebrare post meridiem?* R. Causâ itineris & similia, nullum dubium est, posse die festo usque ad horam primam & ultra celebrare; quia incredibile est, hunc casum consuetudine comprehendî. Imò Pasqual. iudicat ex simili causa licere etiam die profesto; quia cum meridies latitudinem admittat, non tam ad ipsum tempus attendendum est, quàm ad convenientiam celebrationis tali vel tali tempore faciendæ.

Locus Missæ celebrandæ.

338. *Quo loco sit licitum celebrare Missam?* R. Jure communi antiquo, non fuisse licitum celebrare, nisi in Ecclesiis consecratis ab Episcopo extra casum necessitatis. *De Capis. Nullus, de consecr. dist. 2.*

339. *Quis autem locus?* R. Hodie posse regu-

De Missa, & ad eam pertinentibus. 325
regulariter offerri Sacrificium etiam in Ecclesiis, aut Oratoriis tantum benedictis, aut etiam non benedictis, deputatis tamen tantum cultui Divino. *Trid. sess. 22. Decret. de servand. & ut. in Celebr.*

340. *An sit peccatum mortale, offerre Sacrificium sine necessitate extra loca deputata?*
R. Cum communi, esse peccatum mortale ob graves prohibitiones.

341. *An sit aliqua pena ipso facto incurrenda de jure imposita celebrantibus extra loca deputata?* R. Non esse; quia nullum jus extat de tali poena.

342. *An pro ministrando viatico celebrari possit in domo privata?* R. Pasqual. cum aliis affirmativè, quia concurrunt duo præcepta; unum de non celebrando in tali loco, alterum de viatico: hoc postremum autem est altioris ordinis, cui proinde in tali necessitate debet cedere alterum.

343. *An in casu necessitatis licitum sit celebrare extra loca deputata, in loco tamen publico?*
R. Licitum esse, tum quia jure antiqua prohibentia Missam dici extra locum deputatum, excipiunt expressè casum necessitatis; tum quia alix etiam Leges Ecclesiasticæ non extendunt se ad casus necessitatis.

344. *An in defectu Ecclesiæ licent extra loca deputata celebrare?* R. Licere in loco decenti, maximè ad hoc, ut populus implere possit præceptum de audienda Missa, tum quia hic casus est expressus in jure, tum quia obligatio legendi in Ecclesia supponit Ecclesiam esse: si ergo non sit, cessat obligatio.

345. *An ratione itineris possit extra loca deputata celebrari?* R. Cum communi, licitum esse in defectu locorum deputatorum; quia in tali casu cessat obligatio ob defectum Ecclesiæ.

346. *Quomodo liceat ratione itineris celebrare extra loca deputata?* Resp. Cum Pasq. in Regionibus, in quibus adsunt quidem Ecclesiæ aut oratoria, sed in itinere non occurrunt, posse celebrari singulis diebus, quibus urget præceptum audiendi Missam; quia cum in hac materia attendatur necessitas secundum quid, sufficiens erit necessitas urgentis præcepti.

347. *Quid autem in Regionibus, in quibus non sunt loca deputata sacrificio?* Resp. Cum eodem Pasqual. videri, quod liceat legere Missam toties, quoties placuerit in loco decenti; quia dispositio legis non videtur habere locum, nisi adlit id, quod lex præsupponit; cum ergo lex de non celebrando extra loca deputata supponat dicta loca, non habebit locum, nisi eadem loca existant.

348. *An tempore pestilentia possit celebrari Missa extra loca deputata?* Resp. Omnino posse, ob periculum contrahendæ pestilentia, si Ecclesia adeatur.

349. *An quando confluentem populum Ecclesia non capit, liceat extra illum celebrare?* R. Cum communi licere; quia cum Ecclesia confluentem populum non capiat, eodem modo se habet; ac si ipsa non adesset; cum igitur in defectu Ecclesiæ liceat quocunque loco decenti celebrare, licebit & in hoc casu.

350. *An in castris militum offerri possit sacrificium?* R. Posse, ut satisfiat præcepto

De Missa, & ad eam pertinentibus. 327
de audienda Missa, quia accessus ad Eccle-
siam est impossibilis exercitui, ideoque ita
se habet, ac si non esset Ecclesia.

351. *An possit in castris celebrari etiam in
diebus festis?* R. Posse pro Generalibus,
& primariis ductoribus militum in eorum
tentoriis, quia Sacrificium est medium
omnium potentissimum ad placandum Deum,
& impetrandum, quo carere vel maxime
duces exercitus grave foret.

352. *An non etiam pro militibus gregariis?*
R. Posset omnino, si verè christianè viverent;
quia nunquam deessent, qui communicare
vellent ob periculum imminens ab hostibus,
que est causa sufficiens celebrandi.

353. *An quando ratione necessitatis est cele-
brandum extra loca deputata, sit necessaria licentia
Episcopi?* R. Si necessitas sit evidens &
notoria, simpliciter non esse necessariam
licentiam Episcopi ad celebrandum in loco
publico; quia universaliter urgente neces-
sitate, obligatio legum cessat.

354. *An idem sentiendum quoad domos privatas?*
R. Quoad has necessariam esse licentiam, ex-
cepto casu, quo articulus mortis & indigentia
viatici urgens, aliter fieri non patitur, quia
privatæ domus sunt specialiter prohibitæ, nec
sunt conformes naturæ Sacrificii, quod tan-
quam publicum publico modo exigit offerri.

355. *An quando necessitas non est existens,
sit necessaria licentia Episcopi etiam quoad pu-
blicum?* Resp. Esse necessariam, quia tunc
tanquam res disputabilis indiget iudicio &
authoritate Superioris, ut determinetur.

356. *An*

356. *An in mari liceat celebrare Missam?*

R. Posse celebrari, si sit necessitas, in navigiis magnis & mari tranquillo, quia de navigantibus est aliâ par ratio, ac de itinerantibus, nisi quod in navi videatur esse periculum effusionis Sanguinis: tradunt autem periti navigationis, quod tunc non adit periculum, quibus proinde credendum est. Et ita concessile referantur Clemens VIII. & Paulus V.

357. *Quando licet celebrare in mari?* Resp. Licere non solum, dum urget præceptum audiendi Missam, aut sumendi viaticum, de quibus casibus dubium non est, sed etiam aliis diebus, quibus non est periculum, quia navigantes sunt inter illos, qui non habent Ecclesiam, proindeque super illos non cadit lex illa prohibens.

358. *An liceat celebrare in flumine?* Resp. Vix posse occurrere casum necessitatis, cum flumina non sint tam magna, ut facile ad ripam non possit excendi, ibique celebrari, si tamen occurreret casus, ubi excendi non posset, & urgeret necessitas viatici, iudico cum Pasq. tunc celebrari posse.

359. *An in Oratoriis Regularium intra septa illorum, aut in Grangiis eorum crederent possint quilibet sacerdotes seculares celebrare?* R. Posse, quia hoc ipso vi privilegii sunt deputata pro Sacrificio, & quidem sine limitatione ad numerum Missarum, qualis solet fieri pro Oratoriis privatis secularium.

360. *Quale peccatum est celebrare in Ecclesia peccata?* R. Esse peccatum grave: quia est contra prohibitionem in materia gravi.

361. *Quid faciendum, si dum celebratur Missa, polluitur Ecclesia?* R. Relinquenda est Missa, si Canon non est inceptus; si autem inceptus sit, erit complenda; cum enim in Canone inchoetur Sacrificium saltem ritualiter, prævalet præceptum de perficiendo Sacrificio præcepto de non celebrando in Ecclesia polluta.

362. *Urgente necessitate, an extra loca deputata potius quam in Ecclesia polluta celebrandum?* R. Cum communi apud Pasqual. probabilius esse, quod potius celebrandum sit in Ecclesia polluta, quam extra loca deputata; quia communiter conceditur, quod urgente necessitate saltem de licentia Episcopi celebrari possit in Ecclesia polluta; quod admitti non posset, si potius celebrandum esset extra loca deputata; siquidem semper adesset aliquis talis locus decens. Aliunde autem Ecclesia polluta habet saltem in actu primo habilitatem ad sacrificandum in ea, quam locus non deputatus non habet, & inhabilitatem in actu secundo potest supplere necessitas urgens.

363. *An aliquando de jure liceat celebrare Missam in Ecclesia polluta?* R. Quando in tali Ecclesia solet asservari Eucharistia ad ministrandum viaticum, posse in ea singulis septimanis celebrari Missam ad renovandam Eucharistiam; quia quando conceditur finis, hoc ipso conceduntur media necessaria ad finem. Ex quo capite etiam tempore interdicti in hunc finem conceditur semel in hebdomada celebratio, qua
tamen

tamen debet heri januis clausis : quia non conceditur, nisi in quantum ad finem necessarium est.

364. *An ex causa necessitatis concedere possit Episcopus, ut celebretur in Ecclesia polluta?* R. Possè : quia in casu necessitatis potest Episcopus dispensare in sacris Canonibus, quando dispensatio non est prohibita, aut reservata à jure vel consuetudine.

365. *An aliquando sine licentia Episcopi liceat in Ecclesia polluta celebrare?* R. Licet, si sit necessitas, quæ de se solvat obligationem, sitque ita urgens, ut non possit recurri ad Episcopum : tunc enim habet locum Epychia, quâ respiciendo ad mentem Superioris judicamus, quod Episcopus non erat negaturus licentiam, eò quod judicasset casum non comprehendi in lege.

366. *Quanta debet esse necessitas, ut Episcopus possit dare licentiam ad celebrandum in Ecclesia polluta?* R. Requiritur quidem causam gravem, non tamen ita gravem, ut non sufficiat ordinaria in genere gravi : quia agitur de dispensatione in lege purè Ecclesiastica, & quæ non est de reservatis, sed solum de consuetudine commissa est Episcopis : igitur non requiritur causa gravior, quàm in dispensatione in cæteris legibus ordinariis.

367. *An si contingat in Ecclesia polluta celebrari, maneat reconciliata?* R. Remanere reconciliatam substantialiter, quia restituitur illi id, quod erat ablatum quoad substantiam, scilicet oblatio Sacrificii, quæ aliunde

De Missa, & ad eam pertinentibus. 331

aliunde requiritur etiam ad reconciliandam Ecclesiam, tanquam ultimum complementum reconciliationis.

368. *An non saltem requiratur etiam reconciliatio ritualis?* Resp. Requiri & illam, ut sit perfectè & integrè reconciliata; quia quando Ecclesia præscribit aliquid faciendum sub certis ritibus, si fiat sine ipsis, debent postea suppleri, ut patet de solennitatibus Baptismi & Matrimonii.

369. *An consecratio Ecclesie possit committi simplici Sacerdoti?* R. Posse à summo Pontifice, quia non est actus Ordinis Episcopalis ex institutione Divina, sed ex institutione Ecclesie tantum.

370. *An si in Ecclesia nondum consecrata offeratur Sacrificium, remaneat consecrata?* R. Negative; quia in Sacrificio nulla exercetur in ipsam Ecclesiam tanquam subiectum sanctificandum actio; & aliàs omnis locus, in quo celebratur, consecraretur. Quòd verò Ecclesia polluta reconcilietur, est dispar ratio, quia illa non amittit consecrationem, sed tantum polluitur, non in se, sed in hominum opinione, & ideo pro reconciliatione quoad substantiam non requiritur aliqua actio, quæ in ipsam inducat aliquam sanctitatem, sed sufficit talis, quæ illam restituat opinioni hominum.

371. *Quando amittit Ecclesia consecrationem, ut de novo consecrari debeat?* Resp. Tunc, quando vel in totum, vel majori ex parte simul destruitur, quocunque modo fiat hæc destructio; quia destruitur subiectum

jectum consecrationis, quo destructo non potest manere consecratio.

Ecclesiarum pollutio.

372. *Quod malis polluantur Ecclesie consuetudines aut benedicta?* R. Quatuor modis: Per homicidium, effusionem sanguinis humani, effusionem seminis humani, & sepulturam excommunicatorum aut infidelium.

373. *Quale homicidium debet esse, ut polluat Ecclesiam?* R. Debere esse opere ipso commissum, liberè volitum, graviter peccaminosum, & injuriosum sibi ipsi Ecclesiae, quatenus etiam per Judicis sententiam in Ecclesia occisio facta Ecclesiam polluit.

374. *Qualis effusio sanguinis polluit Ecclesiam?* R. Debere esse effusionem sanguinis solius hominis, ejusque vivi, mortaliter peccaminosam, eamque ex vulnere gravi.

375. *Qualis effusio seminis polluit Ecclesiam?* Resp. Stolum effusionem seminis humani in se directè voluntariam, & mortaliter peccaminosam, & quidem in esse externo, seu ex opere aliquo externo, non solum ex cogitatione interna secutam, eamque abundantem.

376. *Qualis sepultura Excommunicatorum, vel Infidelium polluit Ecclesiam?* R. Sepultura debet esse completa, aut saltem per modum depositi; debuit fuisse excommunicatus vitandus, vel infidelis, quamvis infans tantum fuerit, nisi sit natus ex alterutro saltem parente fidele.

377. *An requiratur publicitas actionum pollutivarum,*

Interdum, ut Ecclesia censetur polluta? Resp. Requiritur, Ex Cap. Significasti Abulo Quia Pollutio Ecclesie est maculatio sanctitatis, quam habet Ecclesia ex benedictione, vel consecratione; maculatio inquam non in se, sed in hominum opinione; ad hoc autem publicitas necessaria est.

378. *An Ecclesia polluta reconciliatio possit fieri à simplici Sacerdote? R. Si fuit tantum benedicta, potest ex communi sententia à simplici Sacerdote reconciliari; si vero fuit consecrata à solo Episcopo, vel ex commissione solius Pontificis ab inferiori Sacerdote.*

Altare.

379. *An Altare sit necessarium ad celebrationem Missæ? R. Esse necessarium ex gravi Ecclesie præcepto.*

380. *Quale debet esse Altare? R. Debere esse lapideum, & ex uno lapide, posse autem esse vel fixum, vel mobile, seu, ut vocant, portatile aut viaticum, quodlibet ab Episcopo consecratum.*

381. *An sponte parvitate mensa Altaris adhiberi possit ad consecrationem parva hostia? Resp. Posse; quia quantitas panis consecrandi non est determinata à jure, & formæ etiam in eadem civitate sunt inæquales; cur igitur ex occasione minoris Altaris non possit minor hostia adhiberi.*

382. *An reliquiarum sanctorum depositio in Altari sit de substantia consecrationis? Resp. Cum communi, non esse; quia in jure,*
ubi

ubi fit mentio de consecratione Altarium, nihil prorsus dicitur de Reliquiis, nec ullius talis præcepti vestigium est.

383. *An si celebratur in Altari non consecrato, remaneat consecratum?* R. Non remanere, quia harum rerum legalis vel ritualis sacratio pender à voluntate instituentis has vel illas caeremonias, per quas reddantur sacræ, inter quas non est celebratio Missæ.

384. *Quomodo amittit Altare consecrationem?* R. Ex iure duobus tantum modis amittere, nempe si motum aut enormiter fractum fuerit. *Capit. quod in dubiis de consecr. Eccl.*

385. *An Sacerdos celebraturus, teneatur explorare, an Altare sit consecratum, vel integrum?* R. Non teneri, sed sufficere, quod sit expositum celebrationis: hoc ipsò enim, quod sit sic expositum, debet præsumi habere necessaria ad celebrationem.

386. *An ratione necessitatis liceat offerre Sacrificium sine Altari consecrato, ubi non est liberum exercitium Religionis Catholica?* R. Cum Pasqual. posse; quia in tali loco lex de Altari adhibendo censetur impossibilis, cum supponatur, Altare non posse facile haberi; lex autem observatu impossibilis non obligat.

387. *An ratione necessitatis possit offerri Sacrificium sine Altari, etiam ubi est liberum exercitium Religionis Catholica?* R. Cum Pasqual. valde probabile esse, quod necessitas ministrandi viaticum moribundo, sit sufficiens causa ad celebrandum sine Altari; quia administratio viatici fundatur in lege Divina; altera autem est purè humana, ergo illa prævalere potest.

388. *An*

De Missa, & ad eam pertinentibus. 335

338. *An in Altari fixo, consecrato, integro etiam extra Ecclesiam posito, liceat celebrare sine ulteriori licentia? Respond. Licere, quia Altare fixum acquirit jus unctione consecrationis, ut super ipso in illo loco celebrari possit, quod iure stante, hoc ipsd̄ conſurgit in unoquoque facultas celebrandi ibidem.*

339. *At nunquid sacri Canones prohibent celebrari extra Ecclesiam consecratam, aut benedictam? R. Hodie sufficere, quod locus sit deputatus tantum ad Divinum cultum, quod habet Altare consecratum. Deinde Canones illi intendunt tantum, ut non celebretur in locis prophanis, quod hic maneret adhuc integrum.*

340. *An in quacunque Ecclesia celebrari possit a quocunque sacerdote super Altari portatili? R. His temporibus posse etiam in Oratoriis deputatis, uti constat ex praxi quotidiana, nec est ulla prohibitio, ut non celebretur in Altari portatili, sed solum ut non celebretur extra Ecclesiam.*

Altaris ornatus.

391. *Suntne mappae, seu tobaleae necessariae ad Altare pro Sacrificio Missae? R. Esse necessarias ex Constitutione Ecclesiae, Cap. Altaris palls, de Consecr. dist. 1.*

392. *Quae requiruntur mappae seu tobaleae? R. Iuxta Rubricam ex Cap. si per negligentiam, de Consecr. dist. 1. debent esse tres; potest tamen unica duplicata, si accedat altera, aut una sola triplicata esse sufficiens; imd̄ sufficiet,*

sufficiet, si in medio Altaris, ubi calix & hostia substitunt, triplicetur. Aliqui iudicant, sufficere etiam duas tantum mappas, & quod Rubrica dicat, unam debere protendi utrinque usque ad terram, est tantum pro decentia.

393. *Ex qua materia constare debent hae mappae?*

R. Debere esse ex linteo linto, non autem ex laneo vel sericeo. Vix dubium est, posse esse etiam ex canabe, cum sit species lini, & ad eisdem usus à natura instituta. Probabile etiam est, posse esse ex gossipio, quia à Plinio computatur etiam inter lini species.

394. *An mappa Altaris debeant benedici?* R.

Vi rubricae benedicendas esse, posse tamen sine peccato adhiberi non benedictas; quia Rubrica est tantum directiva, nec extat ulla alia lex, quae induceret obligationem sub peccato.

395. *An adhibita mappa prophana possint resumi usibus prioribus?* R.

Posse; quia non hoc ipso acquirit Ecclesia earum dominium, nec deputantur in usum sacrum, sed conceduntur ad tempus.

396. *An & quale peccatum sit, uti mappam immundis aut lacris?* R.

Esse vel veniale vel mortale, pro quantitate defectus, quia est contra reverentiam debitam sancto Sacrificio & cultui Divino.

397. *An & quale peccatum sit, sine mappis celebrare,* Resp.

Si id fiat sine necessitate, juxta omnes esse peccatum mortale, non quod fiat contra aliquod speciale praeceptum, sed quia in re gravi, concernente reverentiam Sacrificii, & honorem cultus Divini, fiat contra usum universalis Ecclesiae.

398. *Quid*

De Missa, & ad eam pertinentibus. 337

398. *Quid autem in casu necessitatis?* Resp. Si necessitas sit gravis, v. g. ad ministrandum Viaticum, nec esse veniale, quia hæc necessitas in Jure Divino naturali fundata prævalet.

399. *An Altare ornandum sit pallio, seu antependio?* R. Nullum esse peccatum, si illud non adhibeatur, maxime si deficiat ratione paupertatis Ecclesiæ; quia pallium adhibetur potè ad ornatum & decentiam, ideo ejus defectus non erit irreverentia.

400. *An Altare ornandum sit Cruce in medio posita?* R. Esse ornandum vi rubricæ, quæ quia nihil dicit de Crucifixo, satisfaciet, si sola crux adhibeatur, quam etiam adhibere non est obligatio sub mortali, cum de tali obligatione non constet.

401. *An Crux sit necessaria in Altari, ubi conservatur Eucharistia?* R. Cum communi, si Eucharistia sit clausa, debere adhiberi Crucem, quia Rubrica universaliter loquitur; si verò Eucharistia sit exposita venerationi, aliqui dicunt debere adhiberi; alii judicant non esse necessarium, sed posse adhiberi.

402. *An Crux sit adhibenda, quando in Altari continet Crucem, vel Crucifixum?* Resp. Probabile quidem est, non esse necessarium, si Crux non sit nimis altè locata; probabilius tamen est, & conformius Rubricæ, si adhibeatur; quia Rubrica præscribit collocari super Altare intra candelabra. Unde etiam judicant aliqui, non satisfieri Rubricæ, si Crux collocetur in summitate Tabernaculi, nisi fortè Tabernaculum foret satis demissum.

403. *Quæ causa excusat etiam à veniali omissionem Crucis in Altari?* Resp. Excusare quamcunque rationabilem causam, quia hoc ipso honestatur talis omisso, redditurque licita.

404. *An & qualiter Missale sit necessarium?* R. Celebrare sine Missali per se esse peccatum mortale, ob periculum omittendi aliquam partem notabilem, aut committendi errorem gravem.

405. *Quid si autem celebrans ita tenet in memoria Missam, ut absque probabile periculo errandi?* Resp. Tunc ex iusta causa posse celebrari, esse valde probabile, quia cessat finis, ob quem debet adhiberi Missale.

406. *An Missale sit benedicendum?* Resp. Non esse benedicendum, quia est tantum instrumentum ad subministrandum memoriam, quæ recitanda sunt.

407. *An & qualiter candelabra sunt necessaria pro Sacrificio?* R. Ex Rubrica debere adhiberi minimum duo; sed possunt esse ex quocunque materia, & possunt eadem servire etiam communibus utilibus, quia sunt tantum sustentacula luminis.

408. *An esse saltem veniale, celebrare sine candelabris?* R. Non futurum, dummodo tamen lumen adhiberetur; quia candelabra non præscribuntur ratione sui, sed ratione luminis; si ergo lumina aliunde adhibeantur, parum refert, si adsint candelabra.

409. *An & qualiter lumen sit necessarium in oblatione Sacrificii?* Resp. Adhibendum esse sub peccato mortali. *Ex Capto. Litteras, de Celebrat.*

Celebrat. Missar. & consuetudine universali Ecclesiæ, communique sensu Doctorum.

410. *An sit obligatio adhibendi duo luminia?*

R. Si duo haberi nequeant, probabilius videri, quod ex quavis causa rationabili etiam propriæ devotionis possit celebrari cum unico lumine; quia quod duo adhibeantur, non est præcepti, sed decentiæ.

411. *An inchoatum Sacrificium possit quis proseguere, si lumen extinctum non possit reaccendi?*

Resp. Si post consecrationem extinguatur lumen, dubium non esse, quod debeat continuari Missa, quia præponderat integritas Sacrificii. Si autem ante consecrationem, Pasqualigus tenet, quod dummodo Missa in hora sit, debeat continuari; quia dum Sacrificium incipit cum lumine, servatur ritus præscriptus; quod autem postea extinguatur, est per accidens; & quod reacendi nequeat, devenitur ad casum impossibilem, in quo cessat legis obligatio.

412. *An ex causâ necessitatis possit offerri Sacrificium sine lumine?*

Resp. Commune quidem sententiam esse, quod in nullo casu liceat; eam tamen videri Pasqualigo difficilem saltem in casu, qui fundatur in Jure Divino naturali, ut in simili aliàs dictum est.

413. *An quis materia debet lumen adhiberi pro Sacrificio?*

R. De Jure quidem nullam obligationem esse adhibendi lumen ex cera, si tamen hoc habeatur, fore veniale, adhibere ex alia materia, propter mundiciam ad Sacrificium requisitam. Si verò cera non adlit, potest adhibere ex oleo, adipe, sevo, &c.

414. *An pro elevatione sit accendendus specialis cereus?* R. Quamvis id laudabile sit & decens, non tamen esse ullam obligationem, quia Rubrica est solum directiva.

415. *Quarta debet esse necessitas, ut possimus uti pro Sacrificio lumine ex elec, vel sevo?* R. Probabilius, hoc ipso, quod velim fegere Sacrum, & detit cera, adhibere posse sebum, vel oleum.

Apparatus pro Sacrificio.

416. *Quo iure requiritur calix ad Sacrificium Missæ?* R. Ex institutione Christi saltem quoad substantiam, quatenus adhiberi voluit vas aptum ad ministrandum potum.

417. *Prohibita est aliqua materia, ex qua calix factus adhiberi non possit pro Sacrificio?* Resp. Calicem (pari paulo loquendum de patena) prohibitum esse ex ligno. *Cap. v. de Cens. dist. 1.* Item ex ære, aurichalco, aut vitro. *Cap. ut calix, dist. 1.*

418. *Ex qua ergo materia permittuntur?* Respondet. Ex auro, vel argento, aut saltem ex stanno. *In caput. ut calix, de consecr. dist. 1.*

419. *An qui offerret Sacrificium in vasis ex materia prohibita, peccaturus esset graviter?* R. Omnino, *Ex Caput. fin. de celebr. Missæ.* Ubi consecrans in scypho ligneo, privatur in perpetuum officio & beneficio.

420. *An seclusa paupertate, possit adhiberi calix & patena ex stanno?* R. Valde probabile esse, quod possit, ex ipsa Rubrica.

421. *An Calix possit adhiberi plumbeus?*

De Missa & ad eam pertinentibus. 341

R. Negativè, quia videtur esse materia inhabilis, eò, quòd facillimè sordes contrahat, ac etiam qualitatem quandam plumbeam diffundit in potum contentum.

422. *An saltem possit confici calix ex aurichalco, are, &c. deauratis?* R. Probabilius posse; quia cessat finis, ob quem hæ materie sunt prohibite, scilicet quia contrahunt rubiginem, & provocant vomitum.

423. *An calix constare possit ex lapide?* R. Posse, si sit non vulgaris, durus, optimè polibilis; quia talis non imbibit species, propter quod posset esse materia inepta.

424. *An calix eburneus posset adhiberi?* R. Cum Pasqualigo, videri materiam ineptam; quia recipiendo vinum, maculas contrahit, quæ non possunt abstergi; ideoque non maneret vas mundum.

425. *An sufficiat, si sola cuppa calicis constet ex materia debita?* R. Sufficere, ut constet ex ipsa Rubrica.

426. *An patena & calix debeant in parte interiori esse inaurati?* R. Debere, & quidem si sint ex materia de se inhabili tub gravi peccato, inaurati esse debent, secus si sint ex habili.

427. *Ex qua materia debet esse pyxis, in qua consecratur Eucharistia?* R. Usui obtinuisse, quòd sequatur conditionem calicis, nulla tamen est circa hoc determinatio, siue in Jure, siue in Rubrica.

428. *An calix cum patena debeant necessario consecrari?* Resp. Non posse adhiberi sub peccato mortali ad Sacrificium, nisi conse-

cratos, per se loquendo; quia consecratio est ritus in materia gravi.

429. *An saltem in necessitate liceat celebrare sine calice consecrato?* R. Quoad hoc sentiendum conformiter ad ea, quæ dicta sunt de Altari consecrato, pag. 334. n. 387.

430. *An si celebretur cum calice non consecrato, remaneat consecratio?* R. Non remanere; ratio est eadem, quæ data est de Altari, pag. 334. num. 383.

431. *An pyxis, in qua consecratur Eucharistia, sit necessario benedicenda?* R. Non esse, quia in iure nullum extat præceptum. Rubrica autem est solum directiva quoad hoc.

432. *An idem dicendum de lunula in ostensorio, seu Monstrantia, & de fistula argentea, per quam Pontifex sumit Sanguinem Sacrum?* R. De his nec Rubricam quidem extare; conveniens tamen est, benedici eadem benedictione, quâ pyxis.

433. *Qualiter amittunt calix & patena consecrationem?* Resp. Tunc, quando ita per fractionem amittunt suam formam artificialem, ut non sint amplius apta pro Sacrificii ministerio, pereunte enim subiecto, debet perire forma.

434. *An calix amittat consecrationem, si cuppa separetur à pede?* R. Non amitteret, si separetur à pede tornatili, si iste non sit fractus; quia simpliciter non amittitur forma ejus artificialis; amittere autem, si separatio cuppæ à pede fiat per fractionem; quia amittitur forma artificialis.

435. *An si cuppa calicis amittat longe usu deau.*

deaurationem, amittat etiam consecrationem?

q. Si aliunde materia calicis est per se habilis, non amittit consecrationem; quia non sola deauratio consecratur, sed totus calix. Neque deperdit calix per deaurationis attritionem suam formam artificialem. Aliud sentiendum, si materia de se inhabilis, reddatur habilis per solam inaurationem; quia tunc deperdit inauratione, manet calix inhabilis, consequenter nec consecratus.

436. *An si calix consecratus inauratur, amittat consecrationem?* Resp. Affirmativam esse communioem; negativam tamen esse valde probabilem; quia manet idem calix quoad formam; majorque pars sacra trahit ad se minorem; nec Ecclesia noviter dealbata, nec corporale noviter amydo tinctum, perdit consecrationem aut benedictionem; aliunde execratio rerum consecratarum odiosa est, ideoque in casu dubio non inducenda.

437. *An per usum prophanos sacrilegos execratur & violentur sacra vasa?* *q.* Minime, conveniet tamen illa fir pñci benedictione reconciliari. Si autem violarentur per sanguinis, aut seminis humani effusionem, deberent ab Episcopo reconciliari.

438. *Quibz apparatus exigatur pro calice?* *q.* Exigi purificatorium ad detergendum calicem; pallam parvam ad cooperiendum; bursam, in qua reponatur corporale; velum, quò calix operiatur; & corporale, quod super Altare extendatur. Inter hæc velum & bursa non sunt necessaria ad Sacrificium,

nec est nilum præceptum adhibendi, pertinent tamen ad ornatum & decentiam, & ideo non nisi ex necessitate omittenda.

439. *An purificatorium sit benedicendum?*

R. Pasqualigum referre, quòd in praxi non benedicatur. Illud certum est, quòd de eo nulla specialis mentio fiat in Rubricis, aut alibi; nisi dicatur, comprehendì sub nomine Tobalearum & Mapparum, quorum benedictione dicunt alii benedicendum etiam purificatorium.

440. *Ex qua materia constare debet purificatorium?* R. In praxi semper adhiberi lineam, quia tamen nullibi quidquam de hoc exprimitur, existimat Pasqualigus, dummodo sit mundum ex materia apta ad extergendum calicem & manus, posse adhiberi.

441. *An palla sit necessaria, & qualis esse debeat?* R. Esse necessarium de facto adhiberi pallam, & quidem sub obligatione peccati mortalis, ad evitandum periculum, ne aliquid indecens incidat in calicem consecratum; quia cum hodie corporali tegetur calix, ut olim tegebatur, palla ad hoc substitutâ utendum est.

442. *Ex quali materia debeat esse palla, & an benedicta?* R. Mihi probabilius videri cum communiori, quòd debeat esse ejusdem conditionis cum corporali; quia per divisionem palle à corporali non fuit mutatum præceptum quoad illam partem corporalis, quâ calix cooperiebatur, sed solum ad maiorem commoditatem fuit separatio permissa; ergo sicut olim operiri debuit

De Missa, & ad eam pertinentibus. 345

dehuit calix parte corporalis, ita nunc censetur operiri ipsâ parte corporalis, quamvis à corporali separata.

443. *Ex qua materia debet esse corporale?*
R. Ex linteis lineis. *Ex Cap. Consulto, de Consecrat. dist. 1.* Canabem autem & gossipium jam alibi diximus species lini esse probabiliter.

444. *Quale peccatum est celebrare sine corporali?* Resp. Esse peccatum mortale, ut colligitur ex cit. *Cap. Consulto.*

445. *An Corporale debeat necessario benedici?*
Resp. Sub peccato mortali non posse, nisi benedictum adhineri ad Sacrificium.

446. *Quando amittit corporale suam benedictionem?* R. Unicum casum assignari communiter à DD. quando ita laceratur, ut non possit amplius inservire pro suo munere.

447. *An ex causa necessitatis liceat sine corporali offerre Sacrificium?* Resp. Quoad hoc idem sentiendum, quod dictum est de Altari consecrato, pag. 334. n. 387.

448. *A quibus corporalia lavanda sint?* R. Ex officio à Diacono, vel minimum à Subdiacono; nam usus *Cap. Nemo de Consecr. dist. 1.* extendit ad eum, qui ex vi sui muneris calicem tangere potest.

449. *An tota lotio à ministro in Sacris constituto peragenda sit?* R. Solum primam à tali peragenda, & aquam illam in sacrarium propiciendam. Possunt ulterius à quocunque lavari.

450. *An & quantum peccaturus esset licus, si primam lotionem perageret?* R. Cum commu-

niori, non esse plus quam venialiter peccaturum; quia in tantum peccaret, in quantum attingeret; attingere autem sacros apparatus, juxta communem est solum veniale.

451. *An ergo corporalia, palle, &c. à laicis tangi nequeant?* R. Corporalia & pallas, &c. etiam postquam benedictæ sunt, posse tangi à laicis, antequam fuerint in usu sacro; quia contactus prohibetur, vel ratione unctionis, quæ fit in sacris vasis, vel ratione contactus specierum consecratarum, qui sit in linteis lineis, quæ tamen postquam semel lota sunt, liberè tangi possunt, donec denuo ad sacrum usum adhibeantur.

452. *Quis autem potest prædicta tangere, dum in se actu continent Corpus aut Sanguinem Christi?* R. Sub peccato mortali nemo, nisi Sacerdos aut Diaconus.

Vestes Sacrae.

453. *An sint necessaria vestes Sacerdotales in oblatione Sacrificii?* R. Illas ex institutione Ecclesiæ necessarias esse. Ex Cap. Episcopus, de Consecrat. dist. 1. Et Cap. Vestimenta, eod. dist. quæ autem & quot, qualesque sunt hæ vestes, dictum est pag. 226. n. 43.

454. *Ex qua materia constare debent vestes sacrae?* R. Nihil quoad hoc esse in jure determinatum. Ex usu tamen constat, Amictum & Albam confici ex lino; Cingulum ex quacunque materia ad cingendum apta; Casulam, Stolam, Manipulum pariter ex quacunque materia apta ad earum functionem dummodo sit decens Ministerio Sacer-

De Missa, & ad eam pertinentibus. 347
Sacerdotali. Idem est de Pluviali & Dalmaticis.

455. *Qua forma artificialis, & qui colores sunt vestium sacrarum?* Resp. Formam esse illam, quæ hodie in usu est, & facta ipso approbata & instituta ab Ecclesia. Colores etiam ex consuetudine quinque adhibentur, nempe: Albus, Ruber, Viridis, Violaceus, Niger, præscripti etiam in Rubrica.

456. *An hi colores cadant sub obligationem?* R. Eos esse tantum sub Rubricis directivis; posset tamen venialiter peccari indebitò eorum usu, ac etiam mortaliter, ut si quis pro Missa Paschali adhiberet nigrum colorem. Porro aureus color valet pro omnibus; quia ad eum concurrunt præcipui colores.

457. *An sint alia etiam vestes sacræ?* R. Esse Pluviale, Dalmaticam & Tunicellam, quarum materia & colores conformes sunt Casulæ: Formæ verò & usus diversi.

458. *An omnes hæ vestes sint benedicendæ?* R. Vestes omnes pro Sacrificio à Sacerdote adhibendas, benedicendas esse. Ex Cap. *Vestimenta*, de Consecr. dist. 1. Cum specialiter deputatæ sint ad tam sacrum ministerium, unde & sacræ vocantur.

459. *Quid de Pluviali & Dalmaticis?* R. Probabilius & has benedicendas esse ob decentiam Divinorum Officiorum & sacrarum functionum, cum computentur etiam inter vestes sacræ, & ex Decretis Pontificum ministri debent esse induti vestibus sacris, habentque suam sacram significationem, & eam benedictio habetur in Missali Romano vel Pontificali.

460. *An vestes sacerdotales per ipsum usum minuant benedictæ?* Resp. Idem dicendum esse, quod dictum est de calice pag. 342. n. 430. quavis de vestibus facilius concedi posset, cum tantum benedicantur.

461. *Quomodo sacre vestes amittunt benedictionem?* Resp. Tunc solum, quando ita rumpuntur aut lacerantur, ut amittant formam suam artificialem, & non sint amplius habiles pro functione, cui inservire debent. Ita Cap. quod in dubiis de cons. Saccl.

462. *An quando aliqua vestis successivè per partes furtivum reficitur, amittat benedictionem?* R. Negativè, etiam si muretur secundum majorem partem; quia nunquam fit talis mutatio, quæ destruat ejus formam.

463. *An partes vestis sacre connexæ inter se aut vasis serices, aut nodulis amovibiliter, si separantur ab invicem, perdant benedictionem?* R. Non perire, quia tunc forma illarum vestium includit in substantia illam amovibilitatem, & ideo exercitium illius non est contra, sed potius juxta naturam formæ illius.

464. *Quid si autem fiat separatio partis per dissimulamentum?* R. Si pars illa sit notabilis, uti esset manica Albæ, amitter benedictionem, quia Alba deficiente etiam unâ manicâ fit inhabilis ad functionem, pro qua est destinata.

465. *Si ab aliqua veste detrahatur pannus interior totus, an perdat benedictionem?* R. Si exterior manet integer, non amitter benedictionem; quia pannus interior accessorius est, & extra formam sacre vellis.

De Missa, & ad eam pertinentibus. 349

466. *An vestis duplicata ex una parte pro uno, ex altera pro altero colore serviens, si separatur in duas partes, amittat benedictionem?* R. Non amittere; quia lingulae illae partes sunt benedictae, & per accidens coeunt in unum, ideoque si separarentur, tollitur tantum unio, non forma, nec benedictio.

467. *Si ex manipulo fiat stola, aut ex stola manipulus, debent de novo benedici?* R. Si non fiat additio novae materiae, aut additio & detractio non sit secundum maiorem partem, non debere benedici; quia non fit mutatio formae, & minor pars addita, trahitur ad communicandum in benedictione.

468. *Si ex pluribus amictibus fiat una alba, ex pluribus manipulis una stola, ex pluribus stolis una casula, cessantne opus nova benedictionis?* R. Esse opus, quia concurrerent ad novam vestem, & novam formam artificialem, proindeque ista vestis non esset benedicta in sua forma.

469. *Quid si autem illae partes distingerentur, & redirent ad suam priorem formam?* R. Aliquos sentire, quod non deberent de novo benedici; quia non perdiderunt suam formam; alios vero existimare, quod deberent benedici; quia et si materialiter servaverint suam formam, formaliter tamen novam constituebant, nec poterant dici plures stolae aut manipuli, &c.

470. *An vestes sacra amittant benedictionem, si à laicis adhibeantur alytis prophanis?* R. Non amittere, quia non perdunt suam formam; aliunde nec polluantur, quia pollutio non habet locum, nisi ubi à jure disponitur.

471. *Quando cingulum amittas benedictionem?*

R. Quaecunque illius pars manet adhuc apta ad cingendum, illa non amittet benedictionem. Idem est, si antequam totaliter rumpatur, partes inter se cōiungantur, quia non deperditur forma.

472. *Quid si autem in duas partes ruptum, iterum connectatur?* *R.* Perdere benedictionem, si neutra pars sufficit pro cingendo, quia perdidit formam.

Si autem una pars sufficit pro cingendo, altera ipsi cōiuncta recuperabit benedictionem, quia tanquam accessoria trahetur ad communicandum in benedictione cum majori.

473. *Possne adhiberi in defectu cinguli stola?* *R.* Possē, quia cingulum non requirit certam materiam, sed sufficit quaecunque de se apta ad cingendum; & aliunde utrique est benedictio communis sub generali vestium benedictione.

474. *An liceat uti stola pro manipulo, & viceversa?* *R.* Licere in casu necessitatis, quia sunt vestes simul benedictae, & formam artificialem ferē eandem habent præter aliquam extensionem. Imō plurimi iudicant, id etiam extra casum necessitatis fieri posse, dummodo manipulos possit per crucem in pectore locari.

475. *An & quale peccatum sit, celebrare cum vestibus sacerdotalibus non benedictis?* *R.* De se esse peccatum mortale. *Ex Cap. vestimenta, de Consecr. dist. 1.*

476. *An tamen detur parvulus materiam?* *R.* Probabilius dari, ac proinde cum cingulo non benedicto, & secundum aliquos cum manipulo

manipulo aut stola non benedictis celebrare erit solum veniale; & si occurrat aliqua rationabilis causa, nullum prorsus peccatum erit. Quod detur parvitas materię, inde habetur, quia ornatus sacerdotalis est per modum unius rotius, & taliter etiam benedicitur; cum, ergo sumus in materia totius divilibilis, debet admitti parvitas materię.

477. *An aliquando liceat celebrare cum vestibus sacerdotalibus, quarum nulla sit benedictio?* R. Id licere urgente gravi necessitate; quia benedictio est solum de Jure Ecclesiastico, quod non presumitur velle impedire majus bonum.

478. *An in omissione alicuius vestis sacerdotalis in celebratione locum habeat parvitas materię?* R. Habere locum ex eadem ratione, quę data est proximę, n. 476.

479. *Quę ergo vestes consentaneę sunt parvitas materię?* R. Communis sententia admittit de cingulo, cum sit potius accessorium vestis, quàm vestis. De manipulo etiam non habetur magna difficultas, cum non fuerit introductus eò fine, ut esset inter vestes, sed olim erat tantum sudariolum pro oculis, ore, naribus obstergendis, & aliunde respectu totius ornatus sacerdotalis videtur esse pars exigua.

480. *An legamen Capula possit adhiberi pro cingulo?* Resp. Posse; quia aliunde cingit Sacerdotem.

481. *An ex causa necessitatis liceat celebrare sine aliqua ex vestibus sacerdotalibus?* R. Licere: siquidem potest esse talis necessitas, quę

que praevaleat praecepto purè Ecclesiastico, ut alias dictum.

482. *Quæ gradus necessitatis considerari possunt?*

R. Tres: Primus est gravissimus, ut ad evitandam mortem, aut aliud gravissimum damnum. Secundus gravis, uti esset necessitas ministrandi viaticum, aut offerendi Sacrificium, pro aliqua gravi indigentia, aut implendi præceptum naturale Divinum de offerendo Sacrificio. Tertius est communis & ordinarius, ut est præceptum audiendi Missam, aut necessitas implorandi Divinum auxilium pro speciali indigentia.

483. *An in secundo & tertio necessitatis gradu possit offerri Sacrificium sine stola?* Resp. Non posse sine peccato mortali; quia stola in pectus per Crucem defluens, est speciale signum potestatis sacerdotalis, ex qua Sacerdos offert Sacrificium.

484. *An in tertio necessitatis gradu liceat celebrare sine aliqua ex vestibus minoribus?* R. Licere; quia sunt parva materia, cui proinde etiam necessitas communis prævalere potest.

485. *An in casu gravis, seu secunda necessitatis possit celebrari sine aliqua ex vestibus maioribus?* R. Possè, dummodo non sit defectus stola; quia minor necessitas, ut sæpè dictum est, debet cedere majori, ut minor obligatio majori.

486. *An ex necessitate ejusdem secundi gradus liceat aliquando celebrare absque ulla ex vestibus maioribus, aut minoribus?* R. Numquam licere, ita communis sensus est Doctorum; quia Sacri-

Sacrificium, sicut exigit ex natura sua publicum ministerium, ita exigit, ut quæ talis accedat ad offerendum, adeoque cum insignibus sensibilibus suæ potestatis, saltem aliquibus. Et juxta aliquos sufficeret sola stola, quæ est vestis propria Sacerdotis.

487. *An ex causa gravissima seu primi generis possit celebrari sine omni veste sacra?* R. Probabilius videri quod non liceat, quamvis aliqui contrarium sentiant; quia licet leges humanæ præcisè, quæ tales, non possint obligare cum periculo vitæ; quia tamen lex Ecclesiæ de usu sacrarum vestium est talis, quæ applicat legem naturalem & Divinam obligantem ad adhibendum aliquod signum ministerii, quod sustinet Sacerdos offerendo Sacrificium; ideo ratione illarum legum potest obligare cum periculo vitæ.

488. *An omittere aliquam ex sacris vestibus ex inadvertentia, oblivione, &c. sit peccatum?* Resp. Si hæc causæ sunt culpabiles, non excusabunt à peccato, sicut in aliis materiis.

489. *An & quale peccatum sit celebrare cum vestibus sacerdotibus sacris, immundis aut laceris?* Resp. Cum communi, celebrare cum notabiliter talibus, esse peccatum mortale. *Ex Cap. vestimenta de Cons. dist. 1.*

490. *An jure in casu necessitatis liceat talis vestis adhibere?* R. Nisi vestes essent planè ludicræ, liceret cum iis celebrare in casu gravis necessitatis; quia necessitas reddit licitum, quod aliàs non est licitum. *Ex Cap. quod non est, de Reg. Juris.*

491. *Ubi debet Sacerdos induere sacras vestes pro Sacrificio?* R. In Sacristia, & non in Altari, quia ex Altari Episcopi sumunt illas. Si tamen foret necessitas, aut consuetudo, saltem ex medio Altaris non deberent sumi, sicut sumuntur ab Episcopis, sed ex aliquo cornu Altaris.

492. *An teneantur sacerdotes, dum induit sacras vestes, orare preces prescriptas?* R. Rubricam illam esse tantum directivam.

493. *An & quale peccatum sit, uti fieris vestibus ad usus prophanos?* R. Cum communi, esse ex genere suo peccatum mortale, quia per benedictionem segregantur à communibus ulibus, & dedicantur obsequiis Divinis.

494. *An ergo nec in Comædiis uti licebit?* R. Aliquos permittere usum, si Comædiæ sint sacrae, & in loco sacro. Interim tamen & hoc videtur esse contra *Capitul. vestimenta eis*. Ubi habetur, quod aliis ulibus servire non debeant, quàm Ecclesiasticis.

495. *An liceat fieris vestibus induere corpora Sacerdotum defunctorum, dum sepeliuntur?* R. Consuetudinem illam esse licitam, & servata est in praxi à temporibus S. Gregorii.

496. *An sacra vestes sanctas possint ex vestibus profanis?* Resp. Posse, quamvis usui profano inserviverint; quia nec extat prohibitio, nec est ex natura rei illicitum, estque praxis quotidiana.

497. *Quales debent esse vestes communes celebraturi Missam?* R. Quamvis aliqui iudicent, peccare mortaliter eum, qui celebrat vestitus habitu laicali; alii tamen proba-

probabilius existimant, non peccare, quia est ad breve tempus, nec videretur à populo ejus veltis; & Rubrica est tantum directiva.

498. *An pœco, qui nudis pedibus celebrat?* R. Non peccare mortaliter, quia nullum est præceptum; foret tamen aliqua indecentia.

499. *An & quale sit peccatum, cooperto capite celebrare?* R. Totò tempore Sacrificii habere coopertum caput, esse mortale peccatum, quia est gravis irreverentia.

500. *An etiam sit mortale, uti pileolo usque ad Canticum?* R. Non esse; quia videtur esse parvitas materiæ. Si autem alicubi est consuetudo utendi pileolo usque ad consecrationem, (utì Valquez refert esse in Polonia) valebit illa.

501. *An sacra suppellex converti possit in usum prophanos?* R. Postquam amiserunt formam, posse converti; nec erit peccatum veniale, nisi aliqua circumstantia importet irreverentiam; quia cessante formâ artificiali, cessat benedictio. Tota autem exigentia reverentiæ fundatur in benedictione.

502. *An sacra suppellex vendi aut oppignorari possit?* R. Non posse, nisi ex causa necessitatis. *Hic cap. 1. de pignore.*

503. *An ratione Ordinis obligetur Sacerdos aliquando offerre Sacrificium?* R. Sacerdotem simplicem ex vi Ordinis teneri aliquando in anno celebrare: *Hoc facite in meam commemorationem. Trid. sess. 22. cap. 1. de Sacrificio: Apostolus, & eorum in Sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba: Hoc facite, uti semper Ecclesia Catholica intellexit, &c.*

504. *An simplex Sacerdos teneatur in die festo celebrare, si non adfit alius, qui celebret?*
 R. Videri, quod teneatur, quia ratione Ordinis sacerdotalis est constitutus publicus minister populi ad offerendum sacrificium.

505. *An simplex Sacerdos teneatur celebrare ut impleat praeceptum audiendi Missam?* Resp. Teneri, nisi adfit tale impedimentum, quod de se possit excusare ab audienda Missa.

Jejunio celebrandum.

506. *An celebraturus debeat esse jejunus?*
 R. Certum esse de gravi praecepto Ecclesiastico jejunii, ejusque naturalis, excludentis quamlibet sumptionem, non solum cibi & potus, sed etiam medicinae; si quis volet celebrare aut communicare.

507. *Quare in hoc jejunio parvus materia?*
 R. Non dari, sed communionem post quemlibet cibum & potum, qui naturale jejunium quomodolibet solverit, esse mortaliter peccaminosam; quia hoc praeceptum non prohibet directe cibum & potum, sed communionem post quemcunque cibum & potum; communio autem semper est res gravis.

508. *Quomodo violatur jejunium naturale?*
 R. Ad ejus violationem ex communi Doctorum sententia duo requiri: Unum, ut sumatur aliquis cibum, vel potus humanus; quia jejunium consistit in abstinentia cibi vel potus. Alterum, ut talis cibum vel potus sumatur per actionem, quae verè est comestio vel potatio; quia cibum & potum non opponitur jejunio

jejunio sub quacunque ratione, v. g. sub ratione, vifibilis, aut olfactibilis, fed formaliter sub ratione cibi & potus, ut sunt objectum gultus, & quid comestibile vel potabile.

509. *Si quis per modum falivæ trahatur in ftomachum, vel per refpirationem attrahatur an violet jejunium naturale?* R. Non violare, licet nutrire poffit. Sic fit, fi quis de reliquiis cibi præcedentis diei, vel de illa aquæ, dum os abluitur, aliquid deglutiat; fi jultans jufculum aliquid illius trahat; fi aromata dentibus terat, aut ore retineat, ad confortandum caput, & aliquid fucci permixtum falivæ, vel etiam parvum granum aromatis, fine intentione, deglutiat; fi per modum refpirationis mufcam vel quid fimile attrahat, & in ftomachum demittat; quia hæc omnia non fumuntur per veram comestionem.

510. *An violet jejunium, qui deglutiit sanguinem, aut alium humorem ex capite defluentem?* R. Non violare, quia juxta regulam traditam à D. Thom. Quicquid ab intrinseco provenit, & ore non fumitur ab extrinseco, verè non comeditur, nec habetur.

511. *An reliquæ cibi præcedentis diei in ore hærentes, fi altera die ex industria deglutiantur, violetur jejunium naturale?* R. Probabilius non violari; quia cum hodie ab intrinseco non recipiantur, fed heri tanquam partes hesternæ comestionis sumptæ caperint masticari, retinent moralem connexionem cum illa, nec constituunt novam comestionem, fed hesternam complent & perficiunt.

512. *Si quis ante mediam noctem mactharum*

ori imposuit, daretque illud alteri medium nostrum.
Et tunc etiam glutitur, an violat jejunium naturale?

R. Violare: quia licet ab extrinseco pridie sit sumotum, continuatur tamen comestio illius, quæ aliter non fit, quàm per successivam liquefactionem, & hoc quidem per se, non verò per accidens. Sicut reliquia cibi per accidens alterò die glutitur.

§ 13. An oscula, met illum, charta, creta, ungues, &c. deglutita impediunt jejunium naturale? Resp. Probabilius non impedire, quia non sunt cibibus humanis. Quod autem fœminæ terram, carbones, aut quid simile comedentes, nequeant communicare, inde fieri videtur, quod sumant ista per modum medicinæ.

§ 14. An tabaci usu violetur jejunium naturale?

R. Quarti non violari, hve in masticeretur, sive pulverizatus sumatur per nares, sive in fumo per os, quamvis aliquid cum saliva, vel aliis humoribus descendat; quia nulla harum actionum est comestio, aut binitio.

§ 15. Danturne causæ excusantes à jejunio ante communionem? R. Dari quinque.

§ 16. Quæ est prima causa excusans à jejunio?

R. Est reverentia ejusdem Sacramenti, quando videlicet opus est illud sumere ad evitandam ejus irreverentiam, v.g. si deberet venire in manus infidelium, aut comburi, aut comedi à bruto, &c. tunc enim poterit etiam à laico non jejuno sumi, si non adsit jejunus. Item, si Sacerdos deficiat post consecratum calicem, & non adsit Sacerdos, à quo sumatur calix, nec servari possit sine periculo notabilis irreverentiæ. Si Sacerdos post sumptum calicem ad-

vertat

vereat se aquam consecrâsse. Si inchoatâ Miffâ recordetur, se non esse jejunum, idque probabiliter etiam ante consecrationem unius speciei. Ratio omnium est, quia præceptum jejunii ob reverentiam hujus Sacramenti latum non obligat, dum ipsamet Sacramenti reverentia contrarium postulat.

517. *An particula Hostiæ consecrata, si post sumptam ablutionem reperitur, possit sumi a sacerdote sic non jejuno?* R. Possit, quia toties hostiæ & calicis sumptio cum ablutione subsequente censetur una moralis actio, pertinens ad ipsam communionem decenter peragendam, ac proinde satisfiat intentioni Ecclesiæ præcipientis jejunium, si ad integram sumptionem cum jejunio accedatur, & talis sumptio est complementum Communionis.

518. *Quæ est secunda causa excusans?* R. Est necessitas vitandi scandalum, vel infamiam, vel simile grave damnum, v g. si quis Sacerdoti vel laico non jejuno minaretur mortem, nisi celebret, vel communice; si Sacerdos in Altari recordetur, se non esse jejunum, nec possit sine scandalo vel infamia desistere, &c. Quia leges positivæ non obligant cum tanto dispendio. Notat autem *Quæres*, præceptum annuæ Communionis non esse causam excusantem, quia Ecclesia non videtur obligare ad communionem, nisi servatis debitis circumstantiis & jejunio.

519. *Quæ est tertia causa excusans?* R. Juxta omnium sensum, sumptio vitici. *Ex Cap. Presbyter de cons. dist. 2.* Si tamen certò constet, moribundum expectare posse, donec

donec sit jejunus, expectandum erit; non tamen ideo scrupulosè agendum, vitandaque est gravis incommoditas, vel indecentia, ut si ad mediam noctem deberet differri.

§ 20. *Quæ est quarta causa excusans?* R. Est dispensatio Pontificis, qui solus eam facere potest, & non nisi rarissimè concedit, & taliter de facto probabile est, dispensare Pontificem cum Cardinali, qui singulis annis in vigilia Nativitatis in sacello Pontificio solenniter celebrat primum Sacrum Nativitatis.

§ 21. *Quæ est quinta causa excusans?* Resp. Probabiliter est necessitas dandi viaticum moribundo; quia jura dispensant in hoc jejunio, ut videri est infirmo; censi igitur possunt etiam dispensare cum Sacerdote, qui nisi non jejunus celebret, infirmus decederet sine viatico. Et si in tali casu per epichiam alia præcepta Ecclesiastica cessant, v. g. celebrare sine confessione, sine ministro quâlibet horâ diei, bis eodem die, cessabit & istud. Et cum Sacerdos morti vel naturali, vel violentæ proximus, dum alia hostia non suppetit, possit ad se ipsum communicandum celebrare non jejunus, juxta communio rem sententiam, cur non possiet etiam ad communicandum proximum, quem lege charitatis tenetur diligere sicut se ipsum?

Varia quæstiones.

§ 22. *Quis Episcopus nominandus in Canone?* R. Certum nunc esse, quòd debeat nominari Episcopus loci, in quo celebratur; quia id expressè præscribitur in Rubrica.

523. *Quanto palma extenduntur super oblata, quomodo pollices collocantur?* R. Juxta aliquos supra palmas, juxta alios infra. Rubrica nihil aliud dicit, quam quod dexter pollex debeat poni super sinistrum; Diana dicit, Romæ esse decusum, ut pollices collocentur supra palmam; sed hoc non constat.

524. *An particule consecrationis debeant statim reponi ad fucrum?* R. Non debere, nec debere distribui populo ante communionem consecrantis, nisi fortè ad dimittendum populum esset necessitas accelerandi Communionem populi; quia hæ minores Hostiæ simul cum grandiori pertinent ad idem Sacrificium, ac proinde debent simul esse super aram, quæ est proprius locus Sacrificii.

525. *An Sacerdos, qui debuisset consecrare duas hostias majores, unam pro se, alteram pro presbiteris 40. horarum, unam tantum consecrans ex oblatione, possit loco majoris hostiæ à se consecratae sumere parvam ex pyxide jam prius consecratam?* R. Non posse, quia illæ aliæ hostiæ non pertinent ad idem Sacrificium.

526. *An Sanguis debeat uno haustu sumi?* R. Decentius videri, ut uno haustu sumatur, nisi fortè plusculum consecratum fuisset. Durandus quidem trinum haustum prescribit, sed hoc tempore ille esset novus ritus.

527. *Quid agendum, si particula Hostiæ adhaereat calici, dum Sanguis exhibetur?* Resp. Posse illam adduci digito ad labium calicis, & ita sumi, vel affuso vino simul cum eo deglutiri. Ita Rubricæ.

528. *At nunquid violabitur jejunium, si*

Q

vinum

vinum prius demutatur in stomachum, quàm dicta particula? R. Id nihil obitare; quia præcepto jejunii solum cavetur, ut quis accedat jejunus ad integram communionem absolute & per se. Si verò aliquid ex speciebus sumendum sit, tanquam circumstantia & reliqua Communionis jam inchoata, nihil vetabit illud sumere, simul cum vino, vel post partem vini jam hauritam ad decentius percipiendum sacramentum.

529. *Quid agendum, si musca vel araneus incidat in calicem nondum consecratum, vel jam consecratum?* R. In primo casu potest aliud vinum accipi, offerri mentaliter, consecrari, & alterum ad locum decentem effundi. In secundo casu vermis digitis excipitur, lavetur cum vino, comburatur, & cineres in sacrarium projiciantur. Si tamen Sacerdos nauseam non haberet, posset vermem non venenatum sumere simul cum sanguine.

530. *Quid agendum, si contingat, totum sanguinem effundi?* R. Si vel modicum remanlit in calice, illud sumatur, & abluantur res à sanguine effuso tactæ; si verò nihil prorsus remanlit, novus sanguis conficiendus erit.

531. *Quid, si celebrans revomat Eucharistiam?* R. Si sine nausea fieri possit, species manentes adhuc integræ separentur & sumantur. Si oblit nausea, separentur, & in loco sacro collocentur, donec corrumpantur, & corruptæ in sacrarium projiciantur. Si species non appareant, comburatur vomitus, & in sacrarium projiciantur ejus cineres.

532. *An si aqua separetur à vino consecrato, remaneat*

De Missa, & ad eam pertinentibus. 363

remaneret sanguis Christi sub speciebus aquæ?

R. Probabiliter non remaneret, quia non remaneret vinum usuale.

533. Utrum calix factus Communione sit occultandus velo à parte anteriori? Resp. Cum Quarti reflecti debere supra Bursam; quia iam tunc nullus est illius usus, & aptatur pro asportando, commodius autem est sic asportare. Deinde, quòd in principio Missæ occultetur calix, significatur, quòd usque ad offertorium sit Missa Catechumenorum, quibus adhuc mysteria difficiliora, uti sunt Crucis & Passionis Christi, absconduntur.

534. An nunquid Rubrica dicit, ut superponatur calici purificatorium, patena cum pallas, item velum & bursa cum Corporali, & ipse calix collocetur in medio Altaris, ut in principio Missæ? R. Hæc ultima verba non denotare velandum calicem ut in principio Missæ, sed ponendum in medio Altaris, ut in principio Missæ. Siquidem in principio Missæ nec bursa, nec Corporale ponitur supra calicem. Deinde paulò post etiam dicitur, ut deferatur liber ad Cornu Epistolæ, ut in Introitu, & tamen non denotatur modus libri collocandi, sed tantum locus, quia debet deferri liber apertus, qui in principio ibidem collocatur clausus.

535. An Canticum Benedicite debeat dici post Missam? R. Esse tantum Rubricam directivam, nec sub veniali obligantem.

536. An manus lavandæ post Missam? R. Esse etiam tantum Rubricam directivam, per quam decentia præscribitur.

Q. 2

537.

537. *An post Sacram sit obligatio non exstinguendi*
 R. Secluto periculo non exstinguendi aliquid
 Sacramenti, nullam esse obligationem;
 decet tamen aliquamdiu abstinere.

538. *Quamdiu durent species in st mach?*
 R. De Lugo ex iudicio Medicorum Romanorum, quos consuluit, existimat, quod post unum quadrantem horæ, nullum dubium esse possit de consumptis jam speciebus. Alii iudicant, hanc securitatem haberi non posse, nisi post horam integram elapsam.

539. *An celebrans p. sit statim comedere post Missam?* R. In rigore loquendo non esse ullam obligationem abstinendi. Quia Cap. tribus gradibus de consecrat. id vetans est usu abrogatum, ob maiorem tamen reverentiam abstinendum est aliquamdiu. At Regulares, qui legunt ultimam Missam, vadunt paulò post ad mensam, quia apud illos abest omnis immodestia dedecens sacram Communionem.

540. *An peccet, qui extinguit lumen ante Evangelium S. Joannis?* R. Si utrumque extinguitur, peccari venialiter; si autem unum tantum, sicut aliquando usu venit, nec esse veniale.

Spendium pro Sacrificio.

541. *Utrum licitum dare & accipere stipendium Sacerdoti pro Sacrificio Missæ?* R. Certum esse, quòd sit licitum ex multis Pontificum Decretis de stipendio factis. *Est dignus est operarius cibo suo, Matth. 10.*

542. *An hoc stipendium fieri possit pro labore & opera impensis in celebranda Missa, quæ pro*

De Missa, & ad eam pertinentibus. 367

pretio estimari possit? R. Hoc titulo nec dari, nec accipi posse; nam labor talis est inseparabilis ab ipsa functione Missæ, atque aded spiritualis, pro quo proinde accipi pretium & solutio non potest sine simonia.

543. Quo titulo ergo accipitur & datur?

R. Non dari ut premium operis, sed pro sustentatione aut totali, aut partiali, quatenus Sacerdos in obligatione suscipit simul obligationem serviendi populo in ordine ad offerendum Sacrificium. Populus verò jure naturæ obligatus offerre Sacrificium, (quia in lege gratiæ offerri illud nequit, nisi per Sacerdotes) tenetur sibi Sacerdotes procurare, ac proinde providere illis sustentationem, qui Sacrificium offerant.

544. An stipendium Missæ possit in pactum delucri? R. Posse, cum enim adit, ut dictum est, obligatio ex jure naturæ, poterit eadem obligatio firmari pacto.

545. An Sacerdotes divites possint accipere conjunctum stipendium Missæ? R. Posse, quia obligatio naturalis exhibendi sustentationem illis, qui nobis impendunt suum ministerium, non oritur ex paupertate ipsorum, sed ex ministerio impenso.

546. Quis se autem de sustentatione iam sit bene provvisus per Beneficia Ecclesiastica? R. Beneficia ecclesiastica plerumque trahunt secum aliquam obligationem, ratione cujus æquum est eum ex iis sustentari. Quod si autem non habeat annexam obligationem specialem celebrandi Missam, manet adhuc integrum jus Sacerdoti exigendi à particulari personâ

Q 1

susten-

sustentationem, quando intuitu ejus exhibet suum ministerium, vi scilicet generalis juris exigendi sustentationem ab eis, quibus exhibetur ministerium, hoc ipso, quod generalis obligatio illud exhibendi determinetur ad personam particularem determinantis, pariter jus exigendi respectu illius particularis personæ, cui ministerium dictum exhibetur.

547. *An in die Nativitatis recipi possunt tria stipendia intuitu irsum Missarum?* R. Posse; quia licet non plus insumat illâ die, quam aliis pro sustentatione, adeoque videatur satisfactum unico stipendio, tamen totum, quod sit ex aliis stipendiis, & aliis totò annò acceptis, non excedit, quod requiritur ad victum totò annò.

548. *An qui ratione Beneficii tenetur celebrare, possit accipere stipendium manuale?* R. Cum Pasqual. posse, si obligatio celebrandi sit absque obligatione applicandi Sacrificium; quia tunc applicatio adhuc manet libera, adeoque obligabilis alteri, & consequenter potens vicinim alterum obligare ad præstandum Sacrificium. Congreg. Rituum, si quid hac in parte in contrarium decidit, intelligenda est decisio pro eo casu, in quo non solum est obligatio officianti, sed etiam celebrandi pro alio, seu applicandi sacrificium pro alio.

549. *An si quis decrevisset non celebrare, possit eadem die celebrare, ut lucraretur pingue stipendium?* R. Posse; quia illud stipendium non est finis, ad quem ordinatur Sacrificium, sed est solum causa mutandi propositum, quod

De Missa & ad eam pertinentibus. 267

quod cum ex natura sua sit mutabile, potest mutari sine peccato ex quacunque rationabili causa, si aliunde nihil obest, uti in presenti supponitur, nihil obitare.

550. *An pro labore extrinseco Missæ annexæ possit recipi aliquod stipendium?* R. Si labor extrinsecus per accidens sit annexus, uti est ire ad locum distantem, vel summo manè surgere, aut diu expectare, &c. posse tunc recipi, quia talis labor est onus corporale, & extra functionem spiritualem, proindeque pretio æstimabilis, & in pactum deducibilis, non secus, ac quæcunque alia res pretio æstimabilis.

551. *An celebrans Missam solennem possit recipere majus stipendium?* R. Probabiliter posse, quia multa sunt per accidens annexa tali Sacrificio. Et si operarius dignus est mercede suâ, qui magis operatur, majori mercedi dignus erit.

552. *An ratione dier festi possit accipi majus stipendium?* R. Cum Pasqual. possit, quia hoc ministerium in diebus festis est magis necessarium populo, ac proinde magis æstimabile. Unde si Sacerdos die festo celebraret sine stipendio, faceret rem magis gratam, quàm si alio die ita celebraret.

553. *An liceat anticipatè exigere stipendium celebrationis Missarum?* R. Licere; quia solutio anticipata, aut cautio de solvendo, non variat naturam contractus. Cum igitur contractus de Missa sit licitus, erit etiam licitus, si solutio anticipatè exigatur, aut cautio de solvendo petatur.

554. *An liceat accipere plura stipendia pro eadem Missa? &c.* Præter alias Declarationes, ab Alexandro VII. Anno 1665. est sequens Propositio in ordine s. damnata: *Duplicatum stipendium potest accipere pro eadem Missa licet accipere, applicando petenti partem etiam specificationem fructus ipsius celebrantis correspondentem, idque post Decretum Urbani VIII.*

555. *An transferens obligationem celebrandi in alium, debet ipse exhibere integrum stipendium? &c.* Hanc propositionem esse damnatam ab Alexandro VII. P. & Decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missa celebranda traditur, per alium sacerdotem, collato illi minori stipendio, alia stipendii parte sibi servata.

A. M. D. G.

&

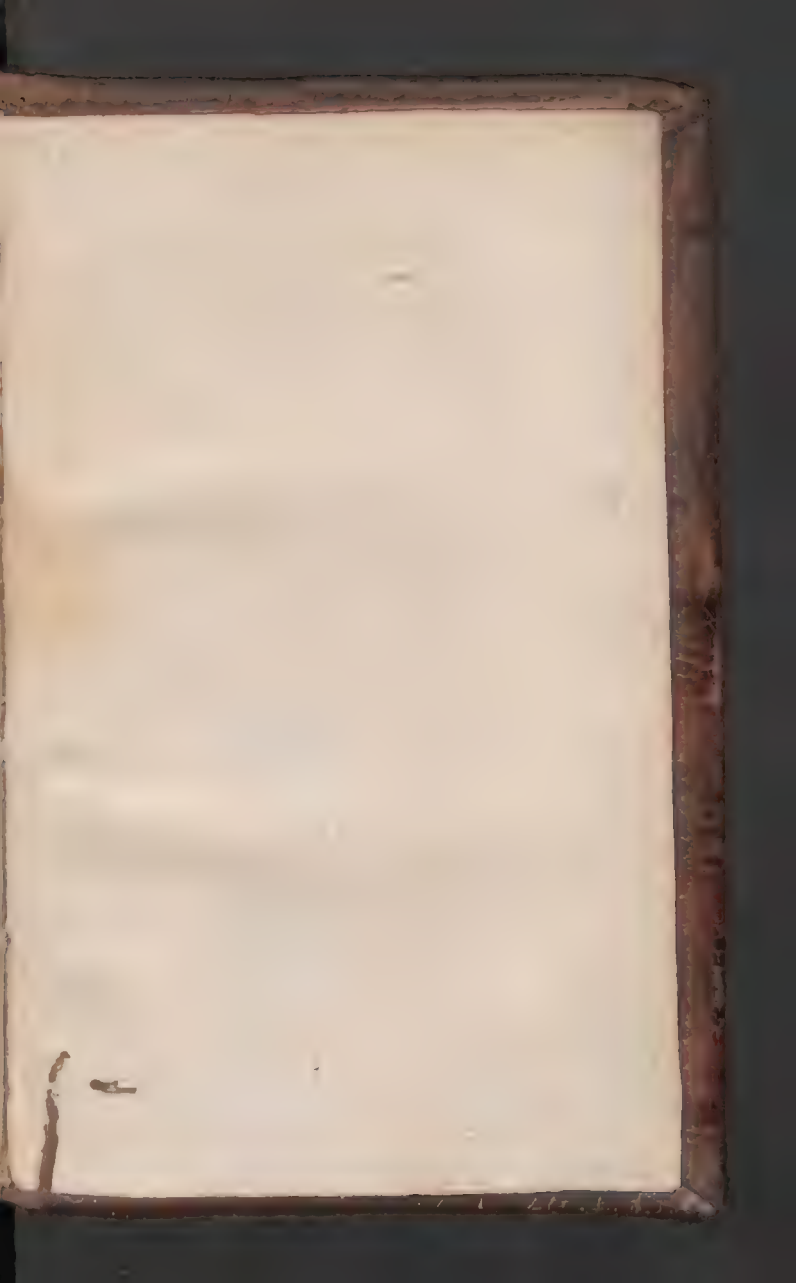
Sacrorum Ordinum decus
& incrementum.

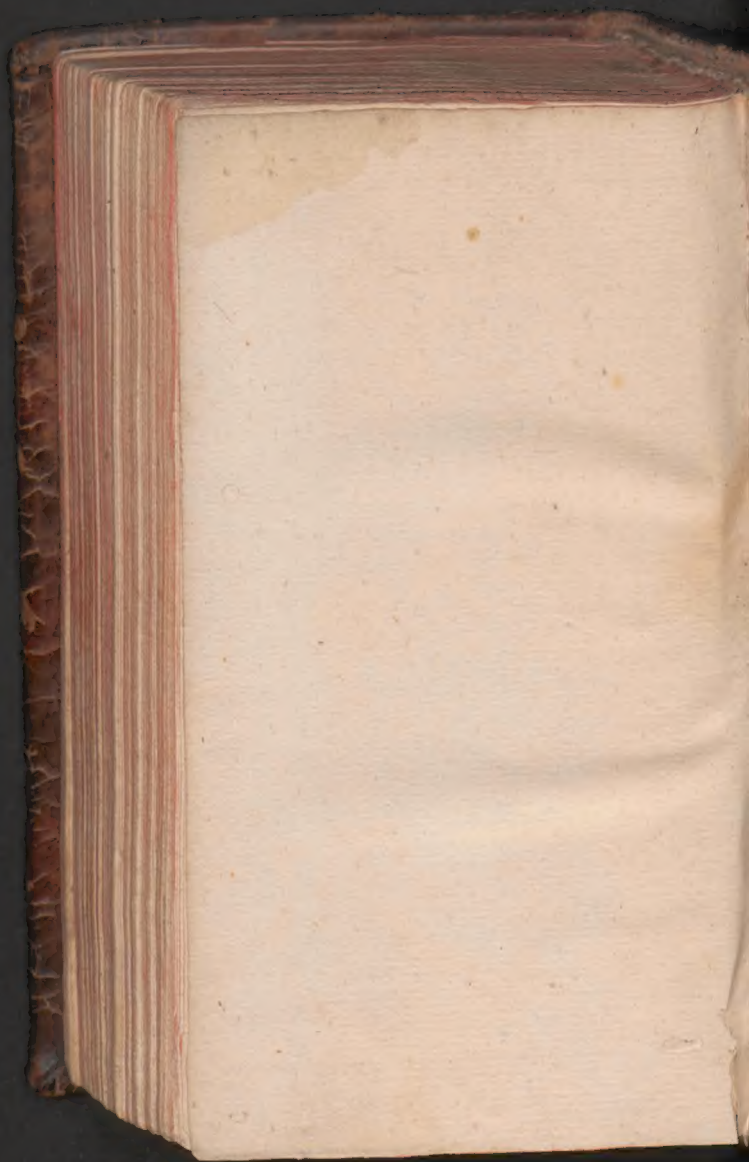
FINIS.

S E N N E I
E X A M E N
O R D I N A

499.